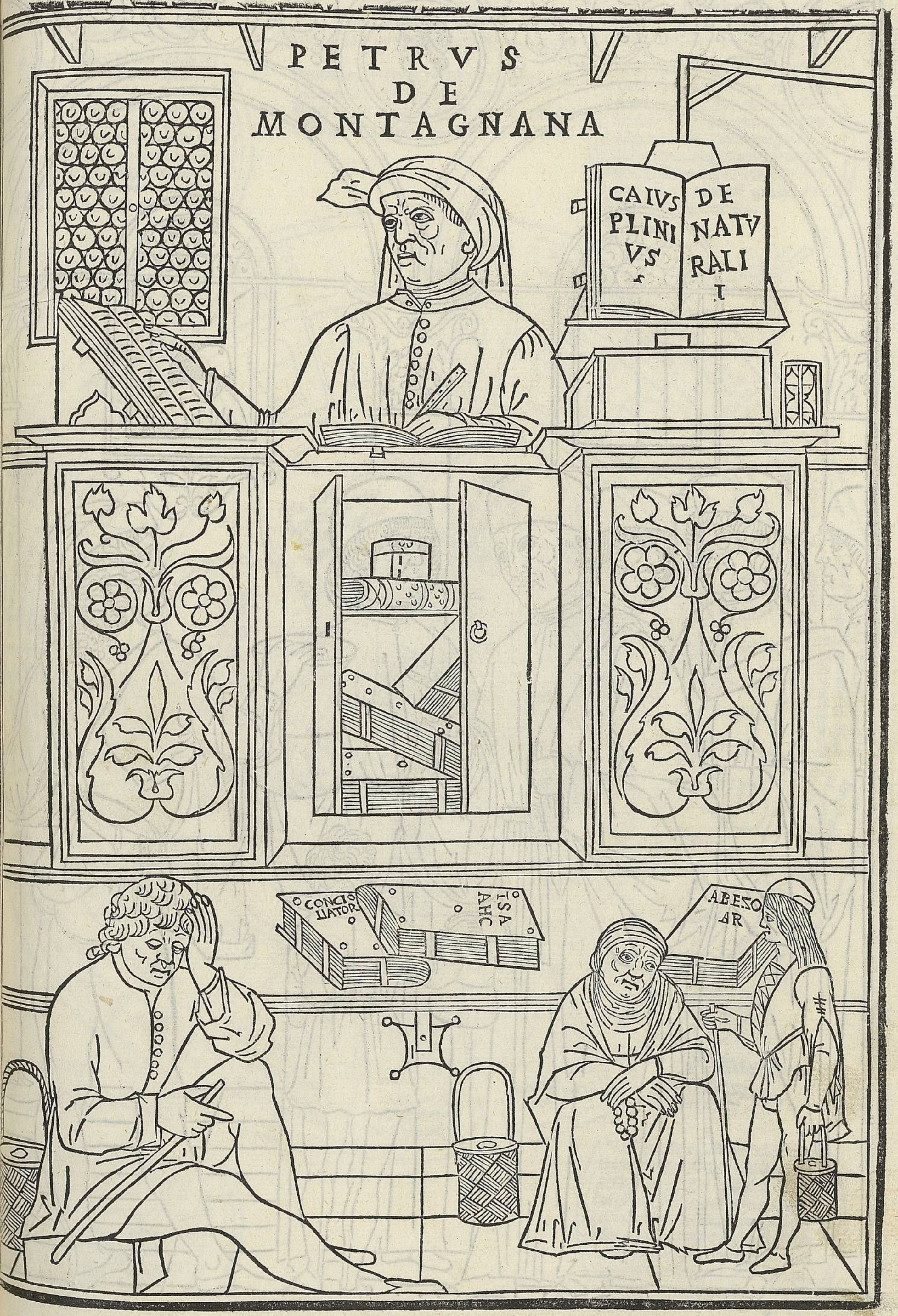

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

Sanguineus

Natura pingues iſti ſunt atque io/ cantes. Nouos rumores cupiunt au dire ſrequēter. Hos ueñs & bacch⁹ delectāt fercula riſus. Et facit hos ylares & dulcia uerba loquentes. Oib⁹ hi ſtudiis habiles ſunt & ma gis apti. Qualibet ex cā nec hos le/ uiter mouet ira. Largus amans yla ris ridēs rubeique coloris. Cantans carnoſus ſatis audax atque beign⁹

Faſciculus medicine.

Similitudo complexionum ꝛ elementorum.

Humidus eſt ſanguis colorē vis aeris illi.
Sicca calet colera ſic eſt illi ſimilata.
Alget humet flegma ac illi vis ſic aquoſa.
Melancolia ſriget ac exſiccat quaſi terrā.

Colericus.

Eſt humoꝛ colere q̄ ꝯuenit im petuoſis. Hoc genus eſt hoiuꝫ cupiens precellere cūctos. Heu leuiter diſcunt necnon multum cito creſcunt. Inde magnanimi ſunt necnon largi ſumma peten tes. Irſutus fallax iraſcens pro digus audax. Aſtut⁹ gracilis ſic cus crocciꝗ coloꝛis.

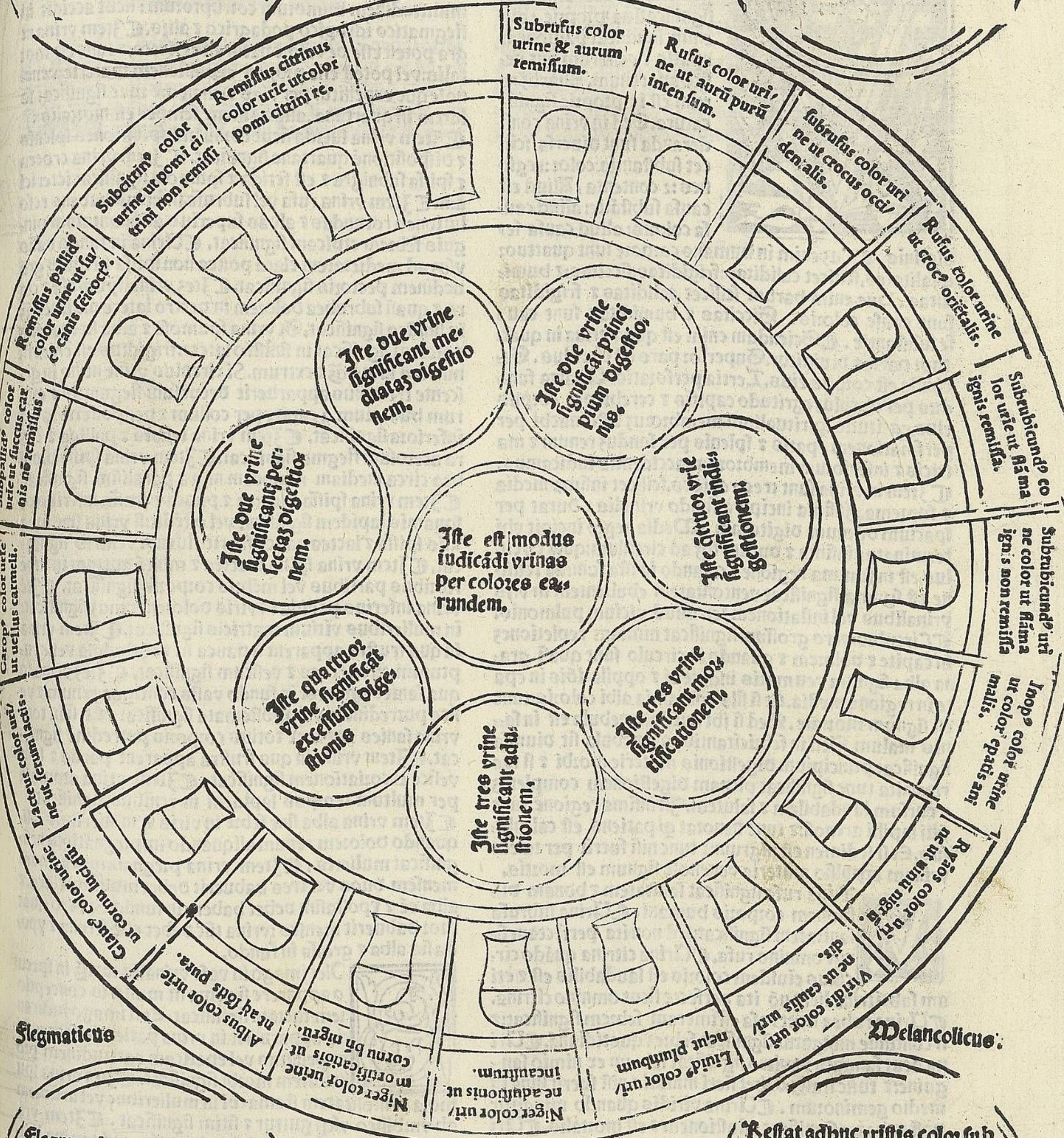

Flegmaticus

Flegma vires modicas tribu/ it lataſcꝫ breueſcꝫ. Flegma fa cit pingues ſanguis reddit me diocres. Ocia nō ſtudio tradūt ſed corpa ſomno. Senſus ebes tardus motus pigritia ſomn⁹. Hic ſomnolentus piger in ſpu tamine multus.

Melancolicus.

Reſtat adhuc triſtis color ſub ſtantie nigre. Que reddit prauos triſtes ſemp alta loquentes. Hi vigilant ſtudio nec mens eſt de dita ſomno. Seruant propoſitū ſibi nil reputant oꝛe gratū. Non expers fraudis timidus luteiꝗ coloris. Inuidus ꝛ triſtis cupi dus dextreꝗ tenacis.

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶ Incipit faſciculus medicine compoſitus per excellentiſſimum artium ac medicine doctorem: dominum Joannem de Ketam Alamanum: tractans de anotbomia ⁊ diuerſis infirmitatibus: ⁊ corporis bumani: cui annectuntur multi alij tractatus ꝑ diuerſos excellentiſſimos doctores compoſiti. Necnon anotbomia Mundini.

¶ Ex primo de expoſitione coloruꝫ in vrinis: Deinde de eorundem iudicijs.

VRina eſt colamentum ſanguinis ⁊ eſt duarum reruꝫ ſignificatiua proprie: aut enim ſignificat paſſionem epatis ⁊ venarum aut veſice aut renum. Aliaruꝫ rerum eſt improprie ſignificatura. Sed in vrina conſideranda ſunt diuerſa ſcilicet ſubſtantia: color: regiones: ⁊ contenta. Aliud eſt cauſa ſubſtãtie: aliud cauſa coloris: aliud cauſa ſediminis. ¶ Cuꝫ enim in bumano corpore ſunt quattuor qualitates, ſcilicet caliditas: frigiditas: ſiccitas: ⁊ bumiditas. Due enim barum ſcilicet caliditas ⁊ frigiditas ſunt cauſe coloris. Siccitas ⁊ bumiditas ſunt cauſe ſubſtantie. ¶ Sciendum enim eſt quod vrina in quattuor partes diuiditur. Superior pars eſt circulus. Secunda eſt corpus eius. Tertia perforatio. Quarta fundus per circuluꝫ egritudo capitis ⁊ cerebri per corpus eius egritudo ſpiritualium membroruꝫ ⁊ ſtomacbi per perforationem epatis ⁊ ſplenis per funduꝫ renum ⁊ matricis ⁊ inferiorum membrorum accidentia iudicamus. ¶ Item in vrina ſunt tres regiões. ſcilicet infima media ⁊ ſuprema. Infima incipit a fundo vrinalis ⁊ durat per ſpacium duorum digitorum. Media regio incipit vbi terminatur infima ⁊ durat vſqꝫ ad circulum: quia circulus eſt in ſumma regione ⁊ quando in iſta ſumma regione eſt ſpuma: ſignificat ventoſitatem ebulientem in vijs vrinalibus vel inflationem ſeu aliud vicium pulmonis. ¶ Circulus vero groſſus ſignificat nimiam repletioneꝫ in capite ⁊ dolorem ⁊ quando in circulo ſunt quaſi grana alba ſignum reumatis indigeſti ⁊ oppilatiõis in epate in regione media. Et ſi fila volitantia albi coloris: tunc eſt ſignum mortale. Sed ſi ibi quedam nebula eſt in ſanis malum. Sed in febricitantibus ſi nebula ſit diuulſa ſignificat principium digeſtionis materie morbi ⁊ ſi fuerit vnita tunc ſignificat plenam digeſtionem completaꝫ ⁊ curſum laudabilem ⁊ ſalutem. In infima regione ſunt alij lapilli arenoſi: ⁊ tunc denotat ꝙ patiens eſt calculoſus. Et ſi ſedimen eſt nigrum: ⁊ tunc niſi fuerit per talem vrinam expulſio materie venenoſe ſignum eſt mortis.

VRina rufa ſignificat ſanitatem ⁊ bonam diſtionem corporis bumani. ¶ Urina ſubrufa ſanitatem ſignificat: ſed non ita perfectam ſicut omnino rufa. ¶ Urina citrina quãdo circulus eiuſdem coloris eſt laudabilis eſt ⁊ etiam ſubcitrina licet nõ ita perfecte ſicut omnino citrina. ¶ Urina rubea ſicut roſa effimeram febrem ſignificat: ⁊ ſi continue mingatur ſignificat febreꝫ quotidianã. ¶ Urina ſicut ſanguis in vitro ſignificat febrem ex nimio ſanguine: ⁊ tũc ſtatiꝫ debet fieri minutio niſi fuerit luna in medio geminorum. ¶ Urina viridis quando mingitur poſt rubeam ſignificat aduſtionem ⁊ eſt mortalis. ¶ Urina rubea claritate remota omnino declinationem morbi ſignificat. ¶ Urina rubea permixta aliquantulum nigredini vicia epatis ⁊ calefactionem ſignificat. ¶ Urina pallida ſignificat defectionem ſtomacbi ⁊ impedimentum ſecunde digeſtionis. ¶ Urina alba ſicut aqua fontis in ſanis ſignificat crudelitatem bumorum ⁊ in acutis febribus eſt mortalis. ¶ Urina autem lactea cuꝫ ſpiſſa ſubſtantia ſi accidit in mulieribuſ non ita periculoſuꝫ ſicut in viris propter indiſpoſitionis matricis tũc in acutis febribus eſt mortalis. ¶ Item vrina lactea ſuperius ⁊ inferius obumbrata circa mediam regionẽ clara idropiſim ſignificat. ¶ Item vrina in idropico rufa vel ſubrufa mortem ſignificat. ¶ Iteꝫ vrina caropus ſignificat multitudinem bumorum corruptorum: ſicut accidit in flegmatico idropico podagrico ⁊ alijs. ¶ Item vrina nigra poteſt eſſe de calore naturali extincto: ⁊ tunc eſt mortalis: vel poteſt eſſe propter expulſionem materie venenoſe que expellitur per vias vrinales: ⁊ tunc ſignificat ſalutem in quartana, alias autem ſemper eſt mortalis.

¶ Item vrina lucida ſicut cornu indiſpoſitiones ſplenis ⁊ diſpoſitionẽ quartane ſignificat. ¶ Item vrina crocea ⁊ ſpiſſa ſubnigra ⁊ eſt fetida ⁊ ſpumoſa ſignificat ictericiam. ¶ Item vrina rufa vel ſubrufa inferius babens reſolutiones rotundas ⁊ albas ſuperius aliquantulum pinguis febrem etbicam ſignificat. ¶ Urina in fundo vaſis vſqꝫ ad medietatem clara poſtea non ſpiſſa ⁊ tenuis grauedinem pectoris ſignificat. ¶ Iteꝫ vrina ſpumoſa ⁊ clara ⁊ quaſi ſubrubea dolorem in dextro latere maioreꝫ qꝫ in ſiniſtro ſignificat. Si vrina ſpumoſa ⁊ alba ſit maioreꝫ dolorem ſignificat in ſiniſtro latere: frigidius eſt enim ſiniſtrum latus qꝫ dextrum. Si circulus vrine nullo ingeſcente tremulus apparuerit decurſum flegmatis ⁊ aliorum bumorum a capite per collum ⁊ per poſteriora ad inferiora ſignificat. ¶ Item vrina tenuis ⁊ pallida ⁊ clara acetoſum flegma ſignificat. ¶ Item vrina ſpiſſa plumbea circa mediam regionem nigra paraliſim ſignificat. ¶ Item vrina ſpiſſa ⁊ lactea ⁊ pauca ⁊ craſſa inferius cũ ſquamis lapidem ſignificat vel oſtẽdit: ſi vrina ſine ſquamis ſpiſſa ⁊ lactea pauca fuerit fluxum ventris ſignificat. ¶ Item vrina ſpiſſa ⁊ lactea ⁊ multã guttam in ſuperioribus partibus vel mẽbris corporis ſignificat. ¶ Itẽ vrina inferius pallida in viris dolorem renuꝫ ſignificat: in mulieribus vitium matricis ſignificat. ¶ Item vrina in qua fruſtra apparent ſi pauca ſit ⁊ turbuloſa vene rupturam circa renes ⁊ veſicam ſignificat. ¶ Iteꝫ vrina in qua ſanies apparet in fundo vaſis contigua renum ⁊ veſice putredinem vel apoſtemata ſignificat. Et ſi in tota vrina ſanies apparet totius corporis putredinẽ ſignificat. ¶ Item vrina in qua fruſtra apparent parua ⁊ lata veſice excoriationem ſignificat. ¶ Item vrina atomoſa per multum tempus lapidem in renibus ſignificat.

¶ Item vrina alba ſine febre in viris ⁊ mulieribus aliquando dolorem renum aliquando impregnationem ſignificat mulieris. ¶ Item vrina pregnantium ſi vnum menſem duos vel tres babuerit debet multum clara ⁊ alba eẽ ⁊ ypoſtaſim debet babere in fundo. Si vero quattuor babuerit menſes: vrina tũc debet eſſe ſerena ⁊ ypoſtaſis alba ⁊ groſſa in fundo.

SOlet imago in vaſe vrinalis tanqꝫ in ſpeculo apparere ſi vrina ſit mulieris conceptionem factam ſignificat. Et ſi imago iudicantis apparuerit in vrina patientis febres interpellatas vel epaticam egritudinem prolixitatem morbi ſignificat. ¶ Iteꝫ vrina ſpumoſa ventoſitatem ſtomacbi in mulieribuſ vel ardorem ab vmbilico vſqꝫ guttur ⁊ ſitim ſignificat. ¶ Item vrina liuida virginis quaſi ſubcitrina debet eſſe, vnde vrina liuida ⁊ nimis ſerena virginem declarat eſſe conſtantem.

¶ Urina

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶Urina turbida in qua ſemen apparuerit in fundo vaſis mulierem iacentem cuꝫ viro ſignificat. ¶Urina mulieris denſa eam eſſe corruptam tunc declarat predicta vrina ſaltem turbida in qua ſemen apparet in fundo vaſis. Si vero vrina talis fuerit in viro recenter eum cum muliere coiſſe tunc declarat. Si vrina turbida velut ſubiugarium habuerit vulue matricis dolorem ſignificat. ¶Urina multum nigra mulieribus ſuperueniens: ſi mota aliquantulum ruborem habuerit ſolutionem menſtruorum ſignificat.

¶De modo iudicandi vrinas.

Modus iudicandi vrinas eſt. Conſideratis omnibus que a medico debent conſiderari ſic procedendum eſt. ¶Primo videndum eſt de coloribus. ¶Secundo de ſubſtantia. ¶Tertio de contentis: ⁊ ſic poteris cognoſcere quis humor dominatur in corpore humano.

Si igitur vrina apparuerit tenuis ⁊ alba melancolia dominatur.

Si vero appuerit alba ⁊ ſpiſſa ſignificat flegma dn̄ari.

Si aūt apparuerit ſpiſſa ⁊ rubea ſanguis dn̄atur.

Si vero rubea ⁊ tenuis colera dicitur dominari. Et nota ſuper eadem.

Et nota ꝙ ſanguis in anteriori parte capitis dominat.

Colera in dextra parte capitis.

Flegma in poſteriori parte.

Melancolia in ſiniſtra parte capitis dicitur dominari. Circulus rubeus in anteriori parte capitis dolorem ſignificat.

¶Circulus albus in poſteriori parte doloreꝫ ſignificat. Circulus niger in ſiniſtra parte ipſius capitis dolorem vt factum eſt manifeſte demonſtrat. Scōm predictū modū de iudicijs ⁊ demonſtrationibus vrinarum ſufficiat.

UVA. BHSC. IyR_173_2

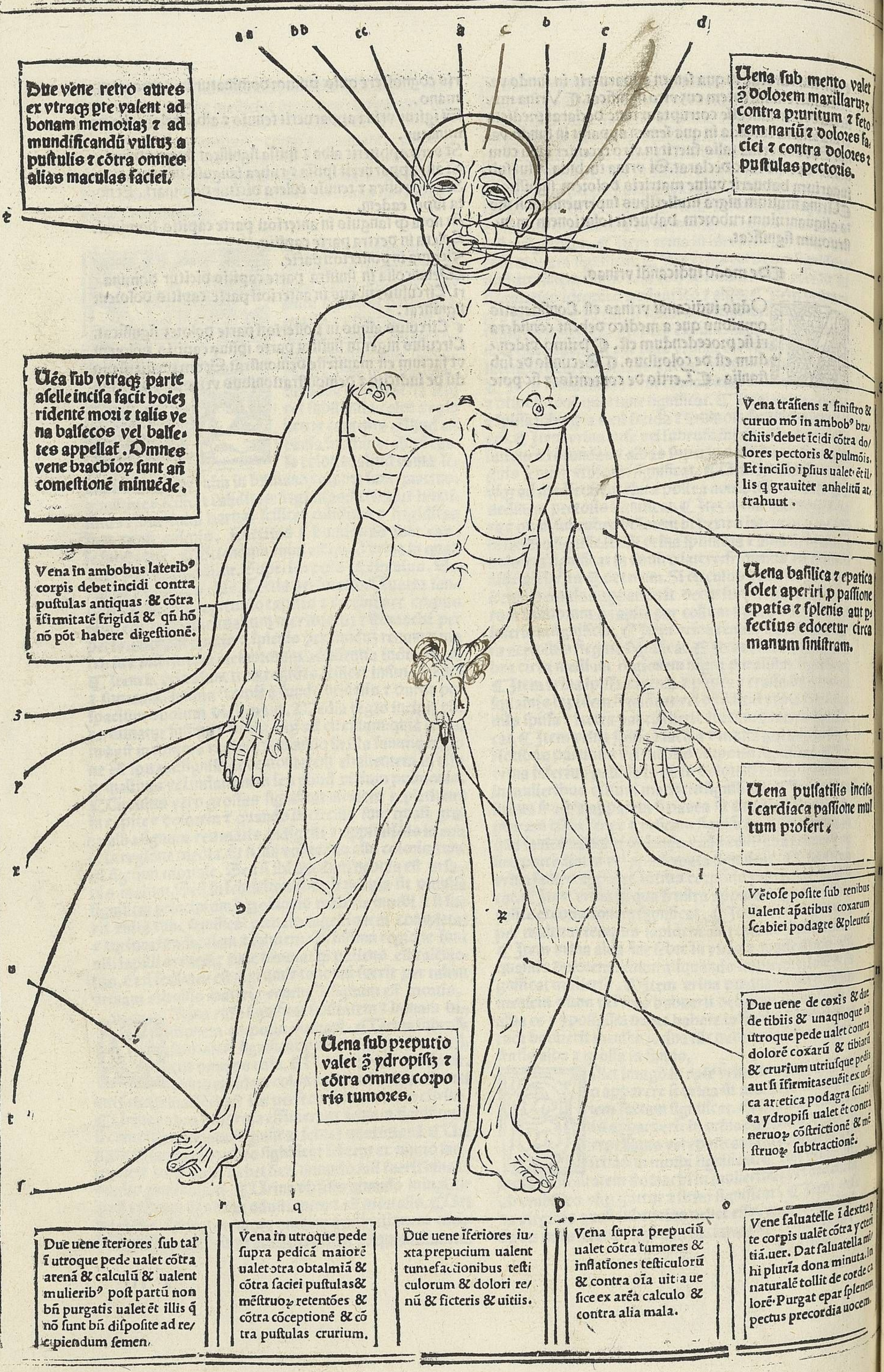

UVA. BHSC. IyR_173_2

a Uena in medio frontis percuſſa valet contra apoſte-
mata oculorum ⁊ contra emigraneam:⁊ contra dolores
capitis grauiſſimos:⁊ contra mentis alienationem:⁊ cō
tra freneſim ⁊ contra nouam lepram.

b Due vene in collo incidūtur propter humores ⁊ reu-
ma capitis. Nota omnes vene capitis poſt comeſtioneꝫ
ſunt minuende excepta vena ſub mento.

c Uena iuxta nares inciſa purgat caput ⁊ iuuat audi-
tum.

d Due vene in faucibus oris quelibet valet contra pu-
ſtulas faciei:⁊ contra ſcabiem capitis:⁊ contra dolorem
dentium ⁊ mandibularum. Et etiam valet contra graue
dinem capitis gutturis ⁊ oris.

e Uena labiorum contra apoſtemata in ore exiſtentia
⁊ etiam.in gingiuis ⁊ etiam in carne qua radicanť dēteſ.

f Uena in ſummitate naſi valet contra grauedinem ca
pitis:⁊ nimium fluxum oculorum.

g Due vene ſub lingua valent ambe contra dolores dē
tium ⁊ gingiuarum : ⁊ contra reuma capitis : ⁊ contra
apoſtemata gutturis:⁊ contra ſquinantiam:⁊ contra om
nia vitia oris.

h Uena cephalica capitis percuſſionibus inciditur:ip
ſius capitis vt melius ex alio latere in manu ſiniſtra in
principio. Item omnes vene manuū ſunt poſt comeſtio-
nem minuende.

i Uena cordiaca cordis ſeu coralis hoc eſt vena media
na inciditur pro paſſionibus ſpirituum ⁊ plenius in ma
nu ſiniſtra valor eius declaratur.

k Uena purpurea contra paſſiones minuitur interior.

l Uena iliaca ⁊ titillaris aperitur pro paſſionibus in-
feriorum.

m Saluatella in dextra manu minuenda eſt quando
peccat ſanguis in qualitate vel in quantitate vel in vtro
qꝫ:quia epar eſt in dextro latere:matrix autem ſplen ⁊ re
nes ad ſiniſtrum latus declinant.

n Uena in poplicibus inciſa facit hominem inceſſāter
incidere. Item omnes vene crurium ac pedum poſt cō-
meſtionem ſunt minuende.

o Uena ſub vtroqꝫ genu valet contra apoſtemata ⁊ do
lores renum ⁊ lumborum coxarum ⁊ veſice. ⁊ arteticas
preciſiones mirabiliter curat.

p Uena gibbo inciſa purgat melancoliam ⁊ confortat
renes.

q Uenas veniens ad pollicem inciſa valet idropiſis ⁊
inflatis:⁊ etiam contra ventoſitatem.

r Due vene ſecte in vtraqꝫ parte coniuncte pudibundiꝫ
valent contra omnia vitia verendorum:ſtrangurie ⁊ lien
terie paſſiones:⁊ veſice ⁊ teſticulorum dolores.

s Uena in vtroqꝫ pede ſupra pedicam maiorem valet
contra obtalmiam:⁊ contra faciei puſtulas: ⁊ menſtruo
rum retentiones:⁊ contra conceptionem:⁊ contra puſtu-
las crurium.

t Uena ſuper minimam pedicam inciſa valet in vtroqꝫ
pede ad coleram.

u Uena inter pollicem ⁊ indicem in vtraqꝫ manu valet
contra dolorem capitis:⁊ contra dolorem oculorum:con
tra febres:⁊ contra fellis effuſionem:contra obtalmiam:
⁊ contra ruborem ⁊ fluxum oculorum.

x Due vene exteriores ſaphene ſub tales in vtroqꝫ pe-
de fleubothomia contra dolores Anchaium:⁊ contra in-
flationes ⁊ apoſtemata teſticulorum.

y Uena in vtraqꝫ manu ſupra minimum digitum valꝫ
contra icteritiam:⁊ contra omnia vitia ſplenis. Et cōtra
freneſim ⁊ quamcunqꝫ febrem.

z Uena epatica habet initium a ſtomacho: a corde: a
iecore:⁊ eſt poſita vel locata ad extremam partem bra-
chij:⁊ ſi non bene incidunt predictum locum facit tume-
ſcere. Et etiam ex hoc generantur apoſtemata ⁊ ſpaſmuꝫ
in brachijs ⁊ digitis:⁊ etiam ſtomachi ⁊ ſplenis:⁊ etiam
contra fluxum ſanguinis de naribus. ⁊ etiam contra pū
ctiones ſeu ſtimulationes lateris. Et inciſio ipſius preci
pue ⁊ principaliter debet fieri in nonis maii:hoc ē ſequē
ti die poſt feſtum ſancti Ioannis criſoſtomi.

⁊ Uena mediana capit initium ſuum a pulmone. Et ē
in medio brachij poſita vbi non eſt mus. Et ſi non bene in
ciſa fuerit dat ſpiſſum ſāguinem. Et ſi bene inciditur va-
let contra omnes dolores membrorum cordis ſtomachi
coſtarum ⁊ laterum. Et etiam ſi non bene inciſa fuerit ſa
niem plurimam ⁊ peſſimam mitteret:⁊ vulnera famoſa:
⁊ ad pernicem homineꝫ deducit:⁊ precipue: ⁊ principali
ter inciſio vene predicte debet fieri nonis ſeptēbris : hoc
eſt circa feſtum Natiuitatis beate virginis Marie.

ꝯ Uena Cephalica a capite habet principium ⁊ per il-
lam venam tranſit alia vena que mus nuncupatur q̄ ali-
quando inciditur loco cephalice per negligentiam:⁊ ta-
lis inciſio importat tumoſitatem ⁊ propinquam morteꝫ.
Sed inciſio vene cephalice valet contra fluxum oculorū:
⁊ contra omnes dolores capitis:⁊ etiam inciſio vene pre
dicte valet contra caducum morbum:⁊ inciſio ipſius bo
na eſt ſequenti die poſt feſtum ſancti Ambroſij ſeu in no
nis Aprilis.

ꝝ Due vene in occipite ex vtraqꝫ parte valent contra
querelam capitis inani:⁊ ſtuporem mentis: ⁊ ammiſſio-
nem rationis.

aa Uena in concauitate aurium ex vtraqꝫ parte valet
contra tremorem capitis:⁊ contra tinnitum aurium:etiā
valet contra nouellam ſurditatem.

bb Due vene in timporibus valent contra dolorem au
rium:nimiam effuſionem lachrymarum de oculis:⁊ con
tra emigraneam:⁊ ſm Auicennam non debent minui in
quibus requiritur potentia generandi:quia per iſtas ve
nas euacuatur ſpiritus:qui a natura miſſi ſunt ad fetuꝫ
generandum.

cc Uena in angulis oculorum in quelibet parte valet
ad clarificandum viſum:⁊ contra omnes fluxus ⁊ macu
las oculorum, ⁊ maxime albulam ⁊ nebulam:⁊ palpebre
inuerſionem.

¶ Iſta tabula

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶ Jſta tabula tractat de iudicijs venarum 7 de minutio
nibus earundem vna cum cautelis.

Minutio alia p metateſim: alia p
antif aſim. 7 ſi ſit iueterata paſ
ſio fiat minutio per metateſim.
Si vero recens per antifraſim.
per metateſim debet fieri quan
do ex eadẽ parte in qua eſt egri
tudo extrahitur ſanguiꝫ per an
tifraſim fit quando ex cõtraria
parte ſit minutio ſeu fleubotho
mia quod eſt idem. Conſideran
dum enim eſt an materia fuerit furioſa vt in antrace per
metateſim: tunc debet fieri minutio. Similiter ſi quis
punctus ab animali venenoſo per metateſim minuatur.
Sed quia iuuenes humidant calidis humoribus: in ho-
rum calidorum humoruꝫ cauſa debent fleubothomari.
Cum igitur ſanguis humidet ante tertiam 7 colera inter
tertiam 7 nonam 7 ipſi iuuenes in his horis debent fleu
bothomari. Si eniꝫ humides frigidis humoribus 7 ma
xime melancolia in hore melancolie. i. poſt nonam. prete-
rea vt ait Galienus in tegni. Si quis habet ſtomachum
debilem cauere debet fleubothomiam 7 maxime de ve-
nis que ſunt implicatiuis brachiorum. Et nota ꝙ luna
non ſit in medio geminorum quando minuitur de ipſis
venis implicatis ipſorum brachiorum neqꝫ etiam ſuper
ſpatulas ventoſe debent apponi. Et ſi ſanguis exierit ni-
ger tollatur vſqꝫ ſit rubicundus. Si ſpiſſuꝫ vſqꝫ ſit rubicũ
dus: 7 vſqꝫ ad tenuitatem. ſi aquoſus vſqꝫ ad groſſitiem.
Et ſi ſanguis nõ poteſt exire: clauſo enim fleubothomie
vulnere cum digito poſtea ſubito cum maiore impetu
exit ſanguis 7 fumoſus.

Cautela alia.

In fleubothomia quattuor poteſt attendi ſci
licet: tempus conſuetudo: etas 7 virtus. in tẽ
pore calidiſſimo non debet fieri fleubotho-
mia: quia humores ſunt perturbati: 7 ſic exi-
rent ita cito boni ſicut mali: nec in tẽpore fri-
gidiſſimo quia humores ſunt compacti in corpore 7 dif
ficiles ad educendum 7 citius exirẽt boni ꝙ̄ mali. Jn no
ua vero luna non debet fieri fleubothomia: quia corpora
ſunt ab humoribus euacuata: ſed per fleubothomiam
magis euacuarentur. Conſuetudo debet attendi. ſi ſenex
non conſueuit fleubothomari non minuat propter con-
ſuetudinem 7 debilitatem. Etas etiã eſt attendenda quo
niam ante duodecim annos nullus debet fleubothoma-
ri neqꝫ ſenex ſenio conſtitutus. Tamen ſunt quidam fõ-
tes 7 vigoroſi 7 tales poſſunt magis minui: virtus enim
conſideratur maxime: fortes enim minui debent: debiles
vero non: vnde virtus 7 etas magis attenduntur ꝙ̄ tem
pus 7 conſuetudo.

¶ Jſta conueniunt fleubothomiato.

Fleubothomiato iſta conueniunt: panis fermẽ
tatus bene coctus triticus vinum leue quod
ſtomachum non grauat oua ſorbilia, piſces aſ
pratiles 7 carnes porcine ouine arietine pulli
ne. Juuenum beſtiarum parua põma que tunc. reperiun
tur: caules non comedantur: quia generant venenum in
ſtomacho neqꝫ caſeum nec aliqua que de eo cocta ſunt.
Ait nanqꝫ Galienus hyppo. ampho. lxiiij. particule qn-
te. lac dare febricitantibus vel caput dolẽtibus peſſimũ
eſt: ipſa die ſomnum vitetur. Nam per ſomnum ſolet q̄-
dam parua accenſio febrium accendi 7 lippothemiaꝫ in-
currere. i. defectum cordis vel tenebroſitatem oculorum
vt quibuſdam extaſim pariat.

¶ Utilitas fleubothomie.

Fleubothomia enim mentem ſincerat. prebet
memoriam: ſenſum ſubtiliat. vocem ſubtiliã-
do clarificat: lumen acuit: auditum temperat:
digeſtionem prouocat: ſtomachum adiuuat:
ſanguinem malum expellit: naturam confortat. Et cũ ipſa
malos humores extirpat. Et longius vite ſanitatem ad-
miniſtrat. vnde ait Auicẽna quarta primi capi. xx. in prin-
cipio. Fleubothomia eſt vniuerſalis euacuatio omnium
humorum: laborans ex ſinotho: ideſt ex nimio ſanguine
vel ex ſinothio. i. ex ſanguine putrefacto ſtatiꝫ minuatur
omni tempore cõmuni niſi ꝙ luna fuerit in medio ſigno
geminorum. Dicitur autem a ſinos quod eſt febris 7 no
cha quod eſt ſanguis verſus.
Sinocha de multo: ſed ſinochus putrefacto.

Laborans effimera contra ſinotham inflataꝫ
minuat de vena mediana 7 de vena cordiaca
dextri brachij in eſtate. ſiniſtri vero i hyeme.
¶ Effimera enim eſt febris que durat per
vnum diem vel paruꝫ plus vel parũ minus.
¶ Laborans effimera ex cauſa calida vel ieiunio minua
tur de vena capitis vtriuſqꝫ brachij. ¶ Laborans effime
ra ex ieiunio 7 frigiditate caueat minutionem. ¶ Labo-
rans ex freneſi minuatur de vena capitis vel de vena in
medio frontis. ¶ Laborans effimera ex debilitate minu
at cum ſetis porcinis de naribus ſuis. ¶ Laborans effi-
mera ex litargia minuat inter medium 7 auriculare.
¶ Laborans ex ſquinantia minuat de cephalica vtriuſqꝫ
brachij. ¶ Laborans effimera ex apoſtemate minuat de
vena veniente ad auricularem digitum. ¶ Laborans ef-
fimera ex pleureſi minuat de vena cordis per metateſim
hoc eſt ſi pleureſis fit in ſiniſtro latere fiat minutio in ſini
ſtro brachio. Et ſi pleureſis in dextro fuerit brachio ſeu
latere: tunc fiat minutio in dextro latere vel brachio.
¶ Laborans ex quotidiana interpolata minuat de vena
mediana ideſt de vena cordis. ¶ Laborans ex quotidia-
na ex vtroqꝫ flegmate minuat de vena dextri brachij in
eſtate. ſiniſtri vero in hyeme. ¶ Laborans ex flegmate ſal
ſo cum pruritu fiat ſcarificatio in tibijs. ¶ Laborans ex
tertiana minuat de baſilica ideſt de vena epatis dextri
brachij in eſtate. ſiniſtri autem in hyeme. ¶ Laborans ex
quartana minuat de ſaluatella ſiniſtre manus inter medi
um 7 auricularem. ¶ Laborans ex quacunqꝫ acuta mi-
nuat de baſilica vſqꝫ ad quartum diem. ¶ Laborans ex
febre ethica minuat de mediana. i. de cordiaca. ¶ Labo-
ranꝫ ex ydropiſi quacunqꝫ minuat de vena epatis dextri
brachij ine ſtate. ſiniſtri autem in hyeme. ¶ Laborans ex
 icteritia de baſilica vtriuſqꝫ brachij in eſtate 7 in hyeme.
¶ Laborans ex melancolia inania 7 freneſi minuat ꝺ ve
na que eſt in medio frontis. ¶ Laborans ex epatis cale-
factione minuat de baſilica dextri brabcij. ¶ Laborans
ex vitio ſplenis minuat de ſaluatella ſiniſtre manus.
¶ Laborans ex vitio renum matricis 7 veſice minuat de
ſaphena interiori ideſt de vena que eſt ſub talo interiori
vtriuſqꝫ pedis. ¶ Laborans ex ventoſitate 7 inflatiõe in-
cidatur vena que dirigitur ad pollicem vtriuſqꝫ pedis.
¶ Laborans ex partibus inferioribus minuat de ſaphe
na interiori 7 exteriori pedis. ¶ Laborans ex ſciatica mi
nuat de ſaphena exteriori pedis partis dolẽtis. ¶ Labo
rans ex podagra minuat de ſaphena 7 de baſilica inte-
riori 7 exteriori vtriuſqꝫ pedis.

¶ Remedium.

¶ Contra inflationem venarum poſt minutionem. Reci
pe rutam abſinthium 7 ordeum hoc totum contunde: 7
in patella calida confice ex illis ad modum emplaſtri 7 li
ga ſuper tumorem 7 ſanabitur.

¶ Aliud

UVA.-BHSC. IyR_173_2

¶Aliud remedium.

¶Contra debilitatem venarum cum homo ſenſerit ꝙ ē piger ⁊ grauis in toto corpore ⁊ plenus doloribus ante ⁊ retro in capite ſuo talis minuat ſanguinē de vena epatica quia mirabiliter per hoc curabitur. Super iſto dicit Galienus quia generat humores peſſimos in ſanguine illo: intrinſecus ſanies ⁊ vlcera magna generantur ⁊ oriūtur ſi cito minutio non occurrat per venas naturales. Et quaſi eedem vene naturales non r ecuperantur: q̄ ſunt debilitate per naturam immundam hominis ſine imminutione quia ſunt obſtructe ſanguine malo. Ideo aperiri debent alias deſtruerentur: ſicut aurū quādiu ſepelitur ⁊ calidatur in igne. Taliter etiam homo deſtruitur ſi ſibi minutione mediante non ſuccurratur vel alijs medicinis. Item dicit Hyppo. ampho. prima ꝙ homo nimis languoribus debilitatus per minutionem ſanabitur ⁊ diſſoluitur.

Si igitur tempus bonum fleubothominandi ſm̄ electionem ⁊ non neceſſitatem quantum ad locum lune ⁊ non aliarum planetarum quod tamen eſt neceſſarium pro tēpore multo bono ⁊ laudabili optas ſcire. Nota primo regulas generales. Prima in tempore nouilunij ⁊ plenilunij non valet fleubothomia. Et ſi luna non fuerit in bono ſigno. Item incidere membrum cum ferro luna exiſtente in ſigno illud membrum reſpiciente horrendum eſt. item luna exiſtēte in ſignis aeris vel igneis plus valet operatio vene q̄ʒ ipſa exiſtente in ſignis terrenis vel aquaticis. Quapropter iuuenes vel viri in augmento lune ſunt fleubothomandi. ſenes vero in defectu verſus. Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit. item tempore veris ⁊ eſtatis fleubothomia fieri debent de parte dextra. Tempore autem autumni ⁊ hyemis de parte ſiniſtra. verſus. Uer eſtas dextras autūni hyemis quoqʒ ſiniſtras. Incidunt venas morboſo ſanguine plenas. In ſe vel iuuene ſi ſint vene ſanguine plene. Omni mēſe bene confert inciſio vene.

Dum igitur quantum ad ſignum lune tempus minutionis ſcire volueris tunc predicta videas quando luna fuerit in ſigno bono ⁊ valente pro minutione tūc ipſo die minutio erit bona. Stante illo ꝙ eodem die nec ſi nouilunium nec plenilunium: ⁊ ſic de alijs regulis ꝓut dictum eſt obſeruatis. Et ſi potes aſpectum lune ad alios planetas ⁊ aſcendentia conſeruare bonum erit. Nā ſtat ꝙ luna ſit in bono ſigno: ſed forte coniuncta vel aſpecta aſpectu malo a ſaturno vel a marte. Et ſi quidem ex parte ſigni lune valet apertio vene. tamen propter coniūctionem vel aſpectum non valet. Si tamē hec omnia haberi nō poſſunt: habeat tamē luna in ſigno bono ⁊ ſatis ad p̄ſens erit: ꝑ tp̄e electiōis: ⁊ iſte ſūt regule aſtronomicales. ¶Medicinales vero ſunt alie multū neceſſarie q̄ alibi videri debent: obſeruentur tamē iſte. Primo ꝙ aer filius diei ſit clarus temperatus: non multum frigidus: aut calidus: non turbidus: aut pluuioſus: aut corruptus. verſus. Jan. feb. april. maij. nouē. ſep. atqʒ decēber. verſus. His minue venam lunam dum videris aptam. In his feſtis communiter celebratur fleubothomia. ¶Item alij verſus. Martini Blaſij Philippi Bartholomei. Uenas precidant vt longo tēpore viuāt. In his metris continentur feſta circa que feſta ꝓprie ꝯtingit fieri cōiter fleubothomia. Nō ꝙ ſemꝑ valeat i illis feſtis ſʒ ꝓprie illa feſta.

¶De iudicio cruoris.

Ad iudicandum cruorem de vena ammiſſū. Primo ſi eſt ſpiſſus male ſe habet circa pectus. Si flaueus male circa ſplen. Si glaucus male habēs circa iecur. Si autē durus ⁊ niger nimis timuiſti. Si eſt rufus habens nigrum circulum eſt cauſa debilitatis capitis. Si autē eſt rufus niger durus ⁊ coagulatus time paraliſim. Si autē eſt niger ⁊ aquoſus nimis time febres quartanas. Quādo enim eſt aqua inferius ⁊ aqua ſuꝑius tūc ydropiſim. Cū autē eſt cruor valde rufus ⁊ parū aque habens ſuperius hilarem vultum facit: ⁊ eſt ſignum ſanitatis.

Uerſiculos nota quibus cernes experimenta.
Sanguinis emiſſi de venis ordine tali.
Si cruor eſt albus hominis quaſi ſpuma repertus.
Tuſſim deſignat pulmoni dolorqʒ paratur.
Et ſi ceruleus ſanguis fuerit ſpeculatus.
Eſt de feruore: tunc dolor in iecore.
Sanguis preterea ⁊ nare videtur in vnda.
Fiſicus hunc hominem pati dicit lapidem.
Si ſiccus ſanguis fuerit varijqʒ coloris.
Et velut collum columbi ſit rubenſqʒ.
Talem paraliſis vexat vbiqʒ ſatis.
Si ſanguis pure pellis dino ſcitur eſſe.
Inter cutanea peſtis tibi tunc dominatur.
Si natitant globuli tunc fiant vulnera cauſam.
Si rufus pulcher ſit ⁊ vnda parumper.
Eſt talis ſanus non tibi ſit iſte dubius.

¶Debet autem minutus ſibi cauere maxime in primis tribus diebus a ſuꝑfluo cibo ⁊ potu aut forti exercitio. i labore ⁊ ſuperfluo ſomno maxime in prima die. triſtitiaqʒ ⁊ ſollicitudine. hec enim ſanguinē corrumpunt ⁊ in genus melancolie cōuertūt. Quartoqʒ die vel quinto poſt q̄ʒ vulnus ſolidatū fuerit. balneū intrare ⁊ temperate ibidem manere iuuatiuū eſt: fiat autē ipſo die exiſtēte i balneo moderata ⁊ ſuauis fricatio circa corpus. exiens aūt a balneo cauet ſibi a frigore. immo oportet vt inuolutus ſudario ⁊ ſufficientibus operimentis veſtitus maneat in domo temperati aeris.

Uerſus.

Prima dies vene gaudet moderamine cene.
Altera leta dies: tertia vero quies.
Poſtqʒ dies quartus cunctos exterminat actus.
Hincqʒ dies quintus virtutes colliget intus.
Balnea ſexta petit: ſed ſeptima vult ſpaciari.
Precipit octaua ludere cum domina cara.

¶Sequitur de. xij. ſignis zodiaci: ⁊ primo de ariete.

¶Luna exiſtente in ariete bonum eſt ſanguinem minuere de brachijs. balneū intrare. ~~ſcribere incipere~~. Fenum falcare. ~~Ad mercādū ire. foramē cemēti incēdere. Et oia quecūqʒ igne fiūt bonū eſt opari~~: malū ē medicari. ~~Turrim ⁊ caſtrū vel domū edificare incipe: nō eſt~~ bonū ſanguinem de manibus minuere nec ventoſas ponere debes.

Taurus.

¶Luna exiſtente in tauro bonum eſt ſanguinē minuere: hortos facere: ſeminare vineas. ⁊ arbores plantare. Nā cito creſcunt ⁊ multum durabunt: ~~bonum eſt manſiones edificare: vxorem ducere: ⁊ oia lignea opa incipere~~: bonū ~~eſt terras emere ſicut agros ⁊ hmōi: ⁊ arare incipere~~: malum eſt medicare collū: oculos: guttur: ⁊ vngulas.

Gemini.

¶Luna exiſtente in geminibus ~~bonū eſt incipere ea q̄ ptinēt ad duo. ſ. ad matrimoniū: ad ſocietatē: de amicitia tractare: bonū ſtabilia facere~~. Incipere plantare. ~~Ire ante iudices~~: malū eſt medicare in hūeris: ſcapulis: brachijs vlnis ⁊ manibꝰ: ~~ſeu vngues de manibus incidere~~. Itē incipere minuere de brachijs: bonū tamē potionē ſumere.

Cancer.

¶Luna exiſtente in cancro bonū eſt ſanguinem minuere ⁊ medicinam ſumere: ~~⁊ facere ea que cum aqua fiunt vt ſunt: molendina: piſcine: ⁊ aqueductus: intrare nauē: iter accipere: nouam domum intrare: ⁊ mutare de vna domo in aliam: ⁊ vxorem ducere: ⁊ beſtias minutas emere. vt porcos: oues: capras: ⁊ conſimilia~~. Malum eſt medicari pectus: pulmonem: ⁊ ſplenē: ⁊ ~~domum edificare~~.

Leo.

UVA. BHSC. IyR_173_2

Leo.

¶Luna exiſtēte in leonē bonum eſt incipere ea que cum
igne ſunt:fundare caſtra:domū intrare loq poteſtatibus
ſeu principibus:confirmare matrimoniū.malū eſt medi-
cari ſtomachū:Cor:⁊ pectus:latera potionem ⁊ medici-
nā ſumere.Malū eſt etiā medicari Epar ⁊ omnia iterio-
ra iter longū incipere nouā veſtē inducre.

Uirgo.

¶Luna exiſtēte in virgine bonū ſeminare:⁊ colere terrā:
⁊ plātare vineas:⁊ arbores:⁊ hortos facere:ſcribere inci
pere:⁊ oīa operari que vīo geminari:tractare pacē: idue
re nouā veſtē,malū eſt medicari ventrē ⁊ oīa iteriora vē-
trs,malū etiā eſt vxorē ducere q̄ ſterilis erit aut paucos
filos generabit locū mutare:⁊ facere ea que cū igne fiūt.
ſed medicinam ſumere multum laudabile eſt.

Libra.

¶Luna exiſtente in libra bonum eſt ſanguinem minuere
rationem ponere.Emere vendere ponderare omnia que
ſunt ponderabilia.malū eſt medicari interiora ventris.
Renes ⁊ veſicam ⁊ ea que ſunt vſq ad pudibunda:⁊ oia
incipere facere que cum terra fiunt.

Scorpius.

¶Luna exiſtente in ſcorpione nō video q ſit aliquod bo-
num facere:q tunc eſt in ſuo caſu ⁊ infortunio. Ideo ipa
debilitatur ⁊ impeditur in bonis operationibus tñ bo-
num eſt balneari ⁊ ea facere que cū aqua ⁊ de aqua fiūt.
Malū eſt medicari mēbre virilia vt preputium:anū: vel
aliquē vulneratū:arborē ⁊ montē aſcendere. Iter facere
⁊ precipue per terram vel per nauim.

Sagittarius.

¶Luna exiſtente in ſagittario bonū eſt ſanguinē minue-
re:balnea intrare:caput radere:capillos precingere:di-
ſcordes reconciliare:copulationem inter amicos facere
ſocietatem firmare:puerum ad artē applicare matrimo
niū itrare ſeu ordinare:ſed nō pficere q ſterilis erit vxor
in pueris ⁊ ſuperba.bonū ē facere oia q̄ ptinēt ad cōſtru
ctionē domoꝝ:terrā colere:⁊ hortos facere:malū eſt face
re medicari coxas:femora additiones membrorum.

Capricornus.

¶Luna exiſtēte in capricorno:bonum eſt facere ea que
cum terra ⁊ de terra fiunt vt ſeminare ⁊ vineas plantare
venari aucupari:⁊ omnia inſtabilia exercere.Iter incipe-
re verſus meridiem.malū eſt vxorem ducere:⁊ facere ea
que cum igne fiunt.Non eſt bonuꝫ minuere nec potionē
ſumere:nec in genibus nec i neruls facere medicinā:nec
in aqua laborare.

Aquarius.

¶Luna exiſtente in aquario bonū eſt vxorē ducere intra-
re domum.Iter incipere ad orientē loqui prelatis ⁊ om-
nibus alijs dignitatē habētibus.malū eſt medicare tibi-
as ⁊ cetera vſq ad cauillas pedum.Iter longū incipere.

Piſcis.

¶Luna exiſtēte in piſcibus bonū eſt ſumere medicinaꝫ
⁊ potionē.Et quicquid pertinet od geminationē vt ami
citias tractare:rōnem ponere:vxorē ducere. Et ea face-
re que ad aquā pertinet vt molēdina ⁊ aqueductus.Iter
per aquas incipe.⁊ fundare eccleſias ⁊ alia edificia. ma-
lum eſt pedes medicari ⁊ omnes partes eorum.

Taurus.
Uirgo. frigida ⁊ ſicca
Capricornus.

Cancer.
Scorpio. frigida ⁊ humida
Piſces.

Aries.
Leo. calida ⁊ ſicca.
Sagittarius.

Gemini.
Libra. calida ⁊ humida.
Aquarius.

¶Et nota ea q̄ dicta ſunt de fleubothomia de.xij. ſignis
zodiaci debent intelligi ſolum ſm motum lune:⁊ nō alio-
rum planetarum quo ad tempus electionis pro ſanita-
te conſeruanda:non autem ad tempus neceſſitatis igit
nec ſignum nec horum conſiderare: quia indigenti nulla
lex eſt impoſita.Indigens igitur aut expectare debet:ſed
minuere in nomine domini noſtri Ieſu chriſti dum neceſ
ſe eſt.⁊ oportet. verſus.
Ar li de vena bene fundunt vena ſagitta.
Can capis vir media cetera dico mala.

FLeubothominandū eſt omni tempore ſi neceſ-
ſitas vrget.⁊ maxime luna. iij.viij. xi.xiij.xvj.
xvij.xxij.xxiij.xxvj.Quia tunc minutio melior
eſt q alijs diebus.Itē ſanguinē minuere vti
liſſimū eſt ab.viij.kal'.Iulij vſq ad.xv.kal'.Au
guſti:q tūc creſcit ⁊ augmētat ſāguis.Dies caniculares
intitulat a.xv.kal'.Auguſti vſq ad nonas ſeptēbris in q-
bus nō eſt fleubothominādum:nec potio eſt accipienda.
fleubothomia nō eſt vtilis ab.viij.kal'.octobris vſq ad
viij.kal'.decembris vt nociuos humores quos eſtiuum
tempus cōtraherat:Autumnus deperdat ⁊ ſicca colera
vſq ad ſecundum autumnum ſecurus eris.

SAnguinem non minuas nec de anſere come-
das:neq potionē ſumas.viij.⁊.ix.die April'.
⁊ kal'.Auguſti.⁊ vltima die Decembris pre-
ſertim ⁊ vltima die Iunij:quia tunc vene ni-
mis plene ſunt.Ideo in hominibus ⁊ pecudibus fleubo-
thomie inciſis vel alijs animalibus vulneratis periculo
ſum eſt:homo etiam qui in iſtis diebus natus eſt vl'fue-
rit aut morte mala:aut maximo labore peribit. ¶Item
die Ianuarij vltimo ⁊ Februarij vult primo: homo qui
natus fuerit poſt mortē ſuā nunq putredine ſoluetur.
Et nota q homines ſani de mane habent vrinam albam
Ante prandium rubeam.Poſt prandium candidam. Et
ante cenā calidā.Cauendū eſt etiam ſumme ne aliquis in
ſubnotatis diebus minuat:q pericula ex hoc eueniunt
infraſcripta.Si ſexto kalendas Ianuarij aliquis ſangui-
nē trahit:aut moritur infra annū:aut viſus:aut alius ſen
ſus ei minuet:aut febre capiet.Si octauo kalendas Fe-
bruarij:aut mortem aut ſpaſmum cordis: aut paraliſim
patietur.Si pridie kalēdas Martij:aut moritur:aut ſpaſ
mum:aut paraliſim:aut febrē ſucurrit:etiā ſi quis aliquo
cunq die alio in predicto in Martio minuetur ille i Au
guſto febricitabit.Si tertio idus Aprilis:aut ſtatim aut
quarto die moriet:aut patietur febrem: aut ſpaſmum.
Si tertio vel quinto kalendas Maij: aut moritur aut
febres incurrit.aut diſſolutionē mētis habebit. Et ſi pri-
mo nonas Maij:aut moritur:aut emigraneā patietur.
Si tertio idus Iunij:aut epilenſiam aut elephantiam in
currit.Si Octauo kalendas Iulij:aut moritur:aut in ex
taſim vertitur:aut in iecore dolebit.Et ſi quinto nonaruꝫ
Iulij:aut moritur:aut obliuioſus erit:aut viſcera i frigo
ra ſuſtinebit.Si nono kalendis Auguſti:aut ſtatim: aut
quinto die moritur.Et ſi eodem die potioneꝫ ſumpſit an
te trigeſimam diem morietur.Si tertio kalēdas Septē
bris:aut infra annum morietur: aut freneſim patietur:
aut viſus oculorum eius extinguetur:aut ſcabiem: aut
pruriginem.aut ſudorem fetidum ſuſtinebit. Et ſi tertio
nonas ipſius Septembris:aut moritur:aut ſpaſmuꝫ ha
bebit.Si duodecim kalēdas Octobris aut moritur: aut
hebetudo ſibi occurrit:aut icſertius erit.

¶Sequitur

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶Sequitur de duodecim menſibus.

¶De Januario.

In iano claris calidis cibis potiaris.
Ne tibi languores ſint aptos ſũere liquores.
Nec minui cogita:contraria fercula vita.
Balnea ſint grata hec potio ſit moderata.

¶Februarius.

Signitur occulta februo febris tibi multa.
Si comedis bletam necnon aucam vel anetam.
Potio ſumatur:in pollice tunc minuatur.
Frigida vitentur ſed balnea ſana videntur.

¶Martius.

Martius reſerat humores:gignitqꝫ dolores.
Sume cibum pure coctana ſi placet vre.
Balnea ſint aſſa nec dulcia ſint tibi caſſa.
Uena nec habenda nec potio ſit minuenda.

¶Aprilis.

Se probat in vere vires aprilis habere.
Cuncta renaſcuntur pori tunc aperiuntur.
Hincqꝫ ſcalpeſcit corpus ſanguis quoqꝫ creſcit.
Ergo ſoluatur venter cruor at minuatur.

¶Maius.

Maio ſecure laxari ſit tibi cure.
Scindatur vena ſed balnea dentur amena.
Cum validis rebus ſint balnea ſeu ſpeciebus.
Potibus aſtricta ſit ſaluia cum benedicta.

¶Junius.

Qui vult ſolamen iulio probet hoc medicamen.
Uena non cedat:nec ventrem potio ledat.
Somnum compeſcat:⁊ balnea cuncta paueſcat.
At venerem vita ſit anetum ſaluia ruta.

¶Auguſtus.

Quiſqꝫ ſub auguſto viuat moderamine iuſto.
Rare dormitet frigus coitum quoqꝫ vitet.
Nec minui cogita:contraria fercula vita.
Potio vitatur:ac lotio nulla paratur.

September.

Fructus maturi ſeptembre ſunt valituri.
Sed pira cum vino:panis cum lacte caprino.
Atqꝫ diuretica potio tibi fertur amica.
At venam pandas ſpecies cum ſemine mundas.

¶October.

October vina preſtat:valetqꝫ ferina.
Necnon ancina caro conuenit ⁊ volucrina.
Quantum vis comede:ſed non precordia lede.
Quamuis ſit ſana tamen eſt repletio vana.

November.

Jſta nouembre datur tibi regula medo bibatur.
Si vita queritur mel ⁊ zinziber comedatur.
Balnea cum venere tunc nullum conſtat habere.
His vir ſeneſcit ydropiſis quoqꝫ creſcit.

¶December.

Sane ſunt membris calide res menſe decembris.
Caulis vitetur capitalis vena ſecetur.
A frigore caput tegas vt ſanus bene degas.
Ne nimis egrotes cinamoma re puntica potes.

¶Aries in prima conſtitutione cepit videre: hoc eſt ꝙ hominis caput habere dicitur.
Taurus:habet collum ⁊ guttur.
Gemini:ſpatulas vſqꝫ ad manus.
Cancer:pectus ⁊ pulmonem.
Leo:ſtomachum.
Uirgo:epar:⁊ inteſtina:⁊ circa ventrem.
Libra:renes:anchas:⁊ veſicam.
Scorpius:circa verebunda:⁊ vaſa ſeminaria.
Sagittarius:coxas.
Capricornus:genua.
Aquarius:tibias.
Piſces autem pedes.
¶Et ita membra humani corporis per ſigna ſuper celeſtia diuiduntur.
¶Luna exiſtente in ſigno membri patientis nullum medicamen facias illi membro.

UVA. BHSC. IyR_173_2

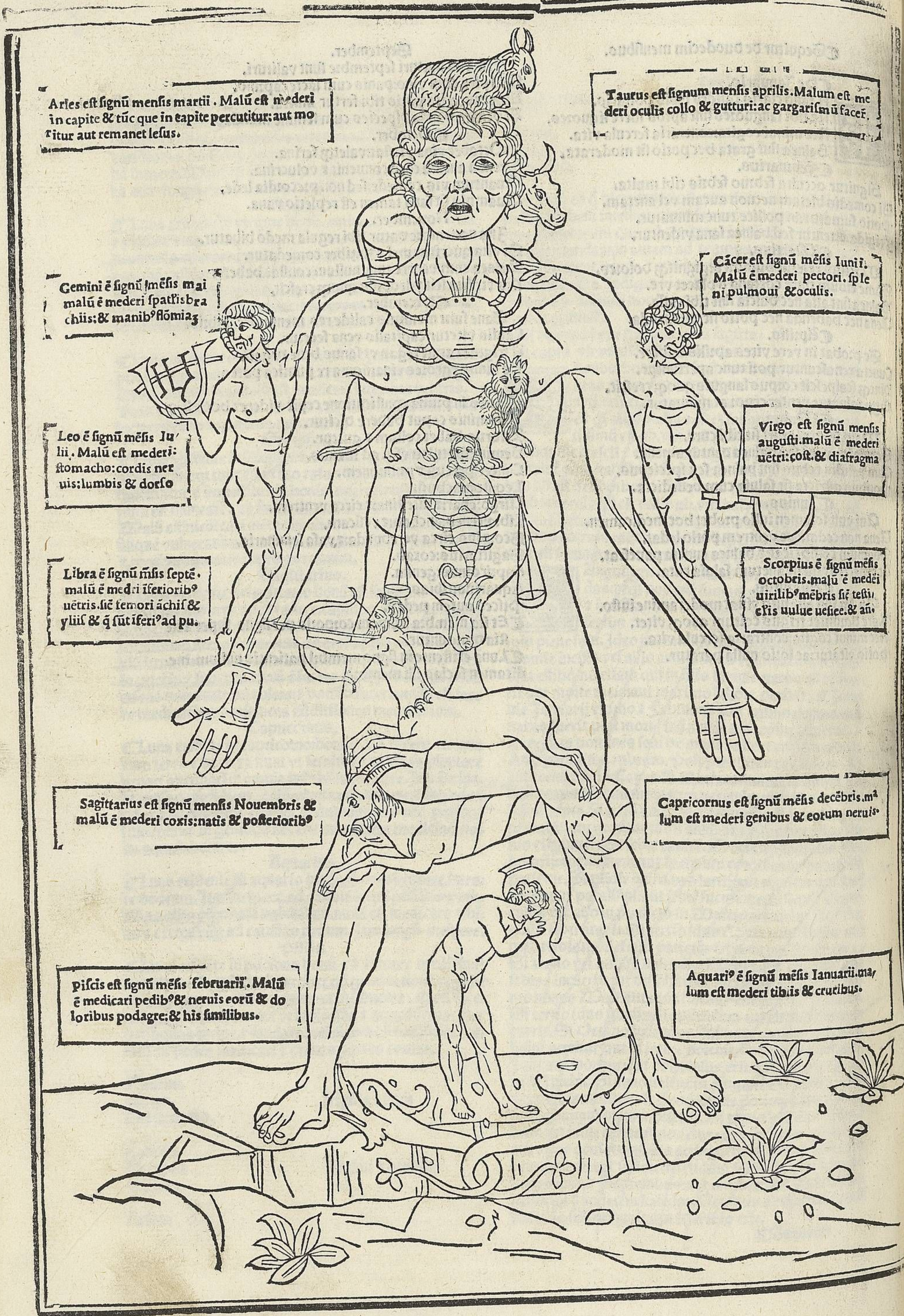

UVA. BHSC. IyR_173_2

litargia
ꝯephalica;
Caſus capillorum
Campbllargia.
Lotū ifrōte añ ⁊ retro
Omnis calor ꝺ bumo.
re deambulatorio⁹ ⁊ ꝺ
ventoſitate que vagan
tur de loco ad locum.

Ungues mali

Melancolia
Mania
Freneſis
Menopeya
In fronte antre ⁊ retro
Emptoica;
Empima
Pleureſis
Ptiſis
Fluxus reumatica
Eluxus oculorum

Ungues mali

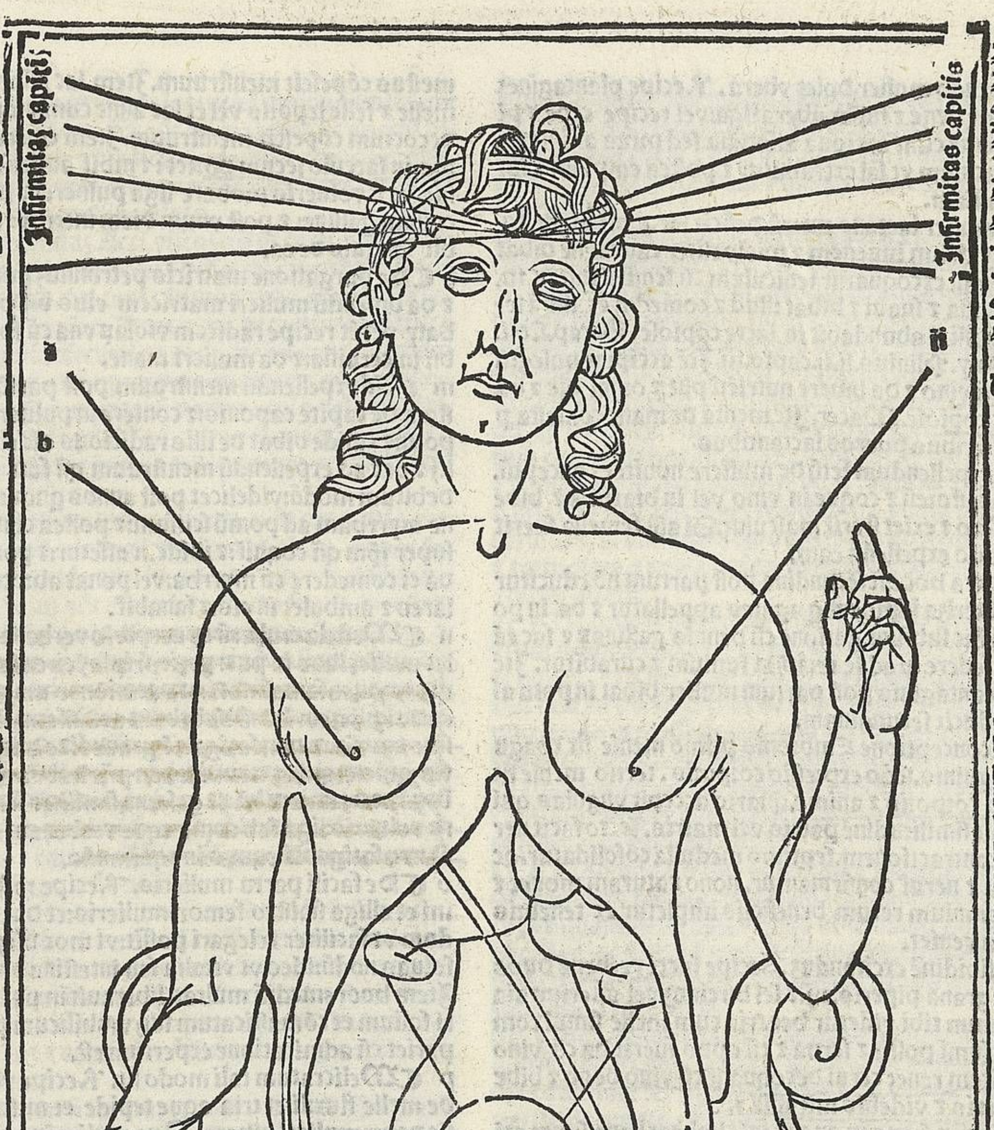

Secundina eſt quedaꝫ
membrana i qua iacet
puer in matrice.

Sequit̃ ordiarie in ifra
ſcriptis circuliꝫ de ꝯce
ptione qūo mulier vo
lens cōcipe ſe bēre de
beat mulier cōcipe vo
lētes videat ne matrix
ſit būoroſa nimis nec
nimiꝫ ſicca nec feruida
nec nimiꝫ frigida ſerua
to ordine menſtruali ꝑ
gnatiōis nec abūdans
varijs liquorib⁹ vel al
bis ſꝫ ſanguineis ⁊ nec
plurimis ⁊ nec paucis
ſitqꝫ mulier facilis di
geſtionis ⁊ cōſeruetur
corpus intemperie.

IcterICIa. ſiccitas bu
mor lepra morpbea pa
leſis ex frigida cauſa
vel calida frigus cōſtri
ctio pororum.

Diafragma ē pellicula
diuidēꝫ nutritiua a ſpi
ritualibus.

Icteritia ſiccitas būor
lepra morpbea paleſis
ex frigida cā vel calida
frigus ꝯſtrictio poroꝶ

Notanda ſunt aliqua ſigna cōceptionis ipſius mulieris. Primū.n.ſignū eſt qꝫ ex ꝑte coitus co gnoſcit̃. Si.n.mulier qñ fuit in coitu cū viro poſt coitū frigus ſentit ⁊ dolores in renibus:ſignū eſt cōceptionis. Itē ſi color faciei vltra modū ⁊ ſm morem ſolitū eſt mutatus:ſignū eſt ꝯceptio nis. Itē ſi aliqua cibaria cōcupiſcit ſicut terrā vel carbones:ſignū eſt conceptiōis. Itē ſi vis ſci re vtrū maſculus vel femina eſt ꝯcepta ſi color faciei eſt rubeus leuis ⁊ venter in dextra parte tunc ſcit ⁊ rotundat̃ ⁊ lac de mām̄illis ſpiſſum ⁊ bñ coctuꝫ ⁊ digeſtū exierit:⁊ ſi ponat̃ ſup aliqđ corpus bñ politū ⁊ terſum ⁊ non diuidit̃ ſm partem:ſed conſtabit tunc eſt maſculus.

UVA. BHSC. IyR_173_2

a ¶Quando mulier dolet vbera. Recipe plantagine ⁊
⁊ contunde bene ⁊ ſuper vbera liga: vel recipe cepe ⁊ pi
ſta ⁊ concute cum antiqua aſſungia: ſed prius aſſungiã
mitte in aquam vt ſal extrabatur ⁊ poſtea emplaſtra ſu-
per mamillam.

b ¶Si mulier lactans puerũ deficit lacte bibat medo-
nem ⁊ ceruiſiam iuuenem ⁊ pricipaliter caueat ne bibat
vinum: ſimul excoquatur feniculum cũ ſemine ſuo in iu-
ueni ceruiſia ⁊ ſuaui ⁊ bibat illud ⁊ comedat ẽt illud ſe-
men feniculi ⁊ abundabit in lacte copioſe. Serap. Coli.
yſaac. Haly. Plinius. li. ij. capl'o. iij. Jtẽ accipiat pulegiũ
⁊ miſce cũ vino ⁊ da bibere nutriẽti puer̃ omni die ⁊ ha-
bebit lac copioſe. Macer. Jtẽ menta de mane comeſta ꝓ
deſt mulieribus pueros lactantibus.

c ¶Ad expellendum fetũ de muliere nouiter conceptũ.
Recipe caſtoreũ ⁊ coque in vino vel in braxima ⁊ bibe
mane ⁊ ſero ⁊ exiet ſi erit maſculuʒ. Si aũt femella fuerit
nullo modo expellens eam.

d ¶Contra hoc qñ ſecundina poſt partum nõ educitur
tunc puluerisa lapidem q agates appellatur ⁊ da in po
tu. Jtem fac ſubfumigationẽ cũ pennis gallinar̃ ⁊ fac eã
deſuper ſedere ꝙ ad ſe recipiat fumum ⁊ curabitur. Jtẽ
ſemen plantaginis poſt partum mulier bibat in potu aſ
ſidue ⁊ educit ſecundinam.

e ¶De conceptione Embrionis primo menſe fit coagu
latio ſanguinis. ſcdo expreſſio corporis. tertio menſe fit
connexio corporis ⁊ anime. quarto accepit vngulas. qui
to accepit ſimilitudinẽ patris vel matris. ſexto facit ner
uorum contractionem. ſeptimo medulla cõſolidatur. oc
tauo oſſa ⁊ nerui confirmantur. nono naturam mouet ⁊
infans omnium rerum beneficijs impletur ex tenebris
ad lucem veniet.

f ¶Ad libidinẽ excitanduʒ. Accipe ſucci verbene duos
ciatos ⁊ grana piperis. xij. ⁊ fel hircinuʒ vel alterius aïa
lis quantum tibi videtur hec tria cum melle ſimul com
miſce vt ſumi poſſit ⁊ ſerua ⁊ cũ opus fuerit da cũ vino
bibere. Jtem reneſ cerui decoquanꝛ cũ vino bono ⁊ bibe
qñ volueris ⁊ videbis mirabilia.

g ¶De exitu fetus in quo menſe habeat bene ſuum exi
tum vel egreſſum. Si. n. in octauo menſe hʒ egreſſum ſic
raro viuit. cã huius eſt oïs fetus naturaliter tẽdit ad or
tum in ſeptimo menſe: ſi tunc in octauo quieſcit a labore
quẽ habuit in ſeptimo. Si vero in nono mẽſe exit ſanus
eſt: qꝛ quieuit a laboribus vt dixi: ſed ſi ſtatim in octauo
exierit non viuit. Ratio qꝛ debilitatus eſt per laborẽ ſep
timi menſis ⁊ non quieuit.

h ¶Per quẽ modum puer exit de vtero nota: qbuſdaʒ
enim mulieribus plus accidit dolor: qbuſdam minuʒ ac
cidit ꝙ fetus aliquando ꝓtendit manuʒ vel pedẽ in egri
diendo: ⁊ hec oïa nociua ſunt: ⁊ ſic tunc obſtetrices dili-
genter intrudunt fetuʒ: ⁊ ex iſto maximus dolor generaꝛ
ꝑ quem plures mulieres niſi ſint valde fortes debilitanꝛ
vſqʒ ad mortem ſic tunc mulieres bene ⁊ experte in hoc
opere debent haberi: qꝛ quedam obſtetrices vtunꝛ quo-
dam vnguento quo vngunt vuluam mulieris: ⁊ tunc fe-
tus exit liber. ⁊ ſcias: qꝛ fetus naturaliter caput protẽdit
in exitu ⁊ hoc valet.

i ¶Ad menſtrua ꝓuocanda viola cuʒ myrrha ponaꝛ in
vno vaſe ⁊ repletum vas aqua pluuiali ponaꝛ ad bullien
dum: ſed vas ita obſtrue ꝙ fumus non poſſit exire ſicqʒ
coquatur continue per ſeptem horas ⁊ excipe ollam de
igne: ⁊ mulier recipiat fumum ſeu vaporem per inferio-
ra qñ calidius ſuſtinere poteſt hoc medicamen facit etiã
ad eas que nunqʒ habuerunt menſtrua. Accipe abſinthi
um ⁊ rutã, ⁊ decoque in vino: ⁊ adde quinqʒ grana pipe
ris ⁊ bibat.

k ¶Contra nimiũ fluxum mẽſtrui. Cortex Juniperi tri-
tus cum vino vel aceto: ⁊ fructus eius appoſitus vel co
meſtus cõpeſcit menſtruum. Jtem lac aſine ſumatur c
melle ⁊ felle leporis vel ẽt lac aſine cum yſopo ſumptum
decoctum cõpeſcit menſtruum. Jtem cinerem rane viri-
dis in ſacculo ſecum portet: ⁊ nihil amittit de ſanguine
hir. Et ſi volueris probare liga puluerem predictum ad
collum galline: ⁊ poſt vnum diem interfice eam: ⁊ nõ exi
bit ſanguis de ea.

l ¶De purgatione matricis petroſiliuʒ potui impoſitũ:
⁊ da bibendũ mulieri matricem eius bñ purgat yſaac.
haly. vel ẽt recipe radicem violar̃ vna cũ folijs: ⁊ coque
bñ in ceruiſia: ⁊ da mulieri mane.

m ¶Ad expellendũ menſtruum poſt partũ. Recipe co-
ſtam de capite caponis: ⁊ contere in puluereʒ ⁊ bibat in
potu: ⁊ calide bibat de illis radicibus videlicet Millefo
lij ⁊ hec ad expellendũ menſtruum qñ fuit de muliere ꝯ
debitum modũ: videlicet poſt annos qnquaginta vel po
ne myrrham ad pomũ ſciſſum: ⁊ poſtea claude ĩ: ⁊ pone
ſuper ipm qñ coquiꝛ: ⁊ ibidem aſſetur: ⁊ poſtea ſumas ⁊
da ei comedere cũ myrrha: vel ponat abrotanũ ad ſotulu
lares ⁊ ambulet in eis: ⁊ ſanabiꝛ.

n ~~¶Medela mulierũ i puerperio verbena illa radix va
let mulieribus in puerperio ſi ipſaʒ circa ſe ſeruauerint
qꝛ remouet fantaſmata et vexationes magnas non pati
entur: quietem bonã habebunt: et infanti ſi collo alligab
ſine manibus non fatigabiꝛ grauedine aliqua ſi ſed ſine
ſui quiete equẽt dormire non priꝰ habeant circa ſe ver
benã et dormient bñ et qeſcent. ſimiliter ſi remote equita
re volueris liga ſub coma eque verbenam cũ artemiſia:
et non fatigabiꝛ equus in equitando.~~

o ¶De facili partu mulieris. Recipe radicem Juſga-
mi et alliga ſiniſtro femori mulieris: et duʒ facis fac no-
dum vt faciliter relegari poſſit: vt mox dũ pariet ſtatim
ſoluas nodũ: ideo vt vitalia ſeu inteſtina non ſequantur.
Jtem hoc remediũ multas liberauit in partu. recipe lau
ri folium et cõmaſticatum ſuꝑ vmbilicum pone: et ſtatiʒ
pariet cũ admiratione expertum eſt.

p ¶Melicratum tali modo fit. Recipe vnum coclear
de melle fluxili: et tria aque tepide et miſceanꝛ inſimul
ſic detur mulieri bibere. Que mulier in partu laborat.
Accipiat myrrham et teratur: et in vinuʒ mittatur et ſic
bibatur et liberabitur.

q ¶Modo contrario. Si femella fuerit cõcepta mulier
tunc eſt grauis et pallida: et venter eſt oblongꝰ in dextra
parte: et in ſiniſtra rotundus: et mamilla in ſiniſtra parte
turgeſcit: et lac magis indigeſtum liuidum et aqueum:
et fuſum ſuper corpus politum diuidiꝛ pars eius aper
te ſicut aqua: et ſi lac ſuper vrinaʒ eiuſdem mulieris fue
rit fuſum natet: et ſic de alijs. Jtem experimentum ſcio:
verum eſt: et expertum. Si concepit vel non deꝛ ei melli
cratum bibere: ſi tunc circa vmbilicũ corroſiones habue
rit concepit: ſi vero nõ minime. Hippo. amfo. lx. parti cu
le quinte.

r ¶De tꝑe apto ad impregnandum maxime aduenien
te vel determinante pregnationẽ cuʒ corpus non eſt ple-
num cibo. neqʒ deficiens eſt cibo. et vino nõ vltra modũ
ſumpto. Jncipiente igitur purgatione minus apta eſt cõ
ceptio. ſed cũ minuiꝛ in viro ⁊ muliere. corporis. n. tẽpe-
rantia adiuuat. Galie. iij. tex. cõmenti. xxxvj.

ſ ¶Pingues mulieres minus apte ſunt ad pregnandũ
ſeu concipiendum. eo quod pudenda non conueniunt et
parum locum relinquunt. nec valde tenues apte ſunt. Si
igitur alique impregnantur a malis humoribus expur-
gentur et ad hoc nil melius qʒ Theodoricon. Nicolai et
ierapig. et dyamargariton hoc eſt cum cognoueris in ꝓ
ximo menſtrua venire.

t ¶Si ex nimio calore fit ſterilitas quod ſignat pauci-
tas menſtruorum cum dolore exiſtens. et vlcera puden-
dorũ. et calor totiꝰ corporis dabiſqʒ ei que mediocriter
infrigidant

UVA. BHSC. IyR_173_2

infrigidant ⁊ humectant:vt lactucas maluas:butirum:
poꝛtulacas:atriplicem.Si aũt os matricis ſit apertũ di=
cta ſtipita:fomenta: ⁊ medicamenta:ſicut carnes grana=
toꝛũ lentiſci:radix rubi mirtus ⁊ galla.Si tunc toꝛqueaꝛ
matrix curaꝛ cum mollificatiuis.

u ¶Ad cõcipienduꝫ.Acci.viſcuꝫ qḋ in q̃rcu naſciꝛ tere
cum vino:⁊ da ei bibere:⁊ hec deficiente menſtruo ⁊ con
cipiet.Plinius lib.xvj.capi.vltimo.in fine.Iteꝫ vulua le-
poꝛis comedaꝛ in cibo. Item aqua decoctionis lactuce
mane da mulieri infecunde:⁊ eadẽ die ad conceptionem
conuertitur:⁊ q̃n eſt impꝛegnata euomet:⁊ retinere non
põt.Similiter ſiler montanũ datum apꝛis vel alijs ani=
malibus ad manducandũ q̃n coire voluerint.:⁊ ſtatiꝫ cõ
cipient poſt coitum:⁊ puluis teſticuloꝛum verris datus
mulieri poſt menſtrua.

x ¶Si ex pinguibus humoꝛibus non fit conceptio pur
getur cum theodoꝛicon ⁊ ierapigra : dabitur quoq; ſu-
perius ꝫrium antidotum in quo mittitur euforbium:
piper:⁊ thus.Cum aũt emendatio facta fuerit menſtru-
is bene exeuntibus cõmiſceantur ceſſante p̃gnatione ꝙ
ſi ventoſitas conceptionẽ pꝛohiberet his ſignis ſcitur in
fractione hꝫ matricem.his igitur cibis educatur:pꝛimo
mtnuaꝛ dabiſq; ei aniſum:ciminum:rutam anetũ:ſemen
feniculi:fenugreci:⁊ ſimiſia.

y ¶Si vero excluſione matricis contingit impediri cõ-
ceptioq;.Aperiaꝛ cũ calida.i.cuꝫ apoꝫimate in quo deco
cta eſt malua ⁊ ſemen lini:fenugreci.butyrũ.oleuꝫ. ⁊ mel.
cũ foꝛtioꝛibus ⁊ camomillã.in vuluam mitte terbentinã
vitrũ.ficus.caſſiam.⁊ ſic de alijs.

ꝫ ¶Alia bona de conceptione ſi mulier vel vir bibat ſpu
mam quã lepus hꝫ circa os q̃n rodit herbam ſtatim cõ
cipiet.Item teſticulus dexter muſtele teratur cũ vnguen
to ypericon: ⁊ cum lana peſſarizeꝛ ⁊ coeant:⁊ ſtatim con
cipieꝛ kir. Itẽ da ei bibere de lacte eque : ⁊ illa hoꝛa cõ-
miſcere cum ea : ⁊ concipiet.Albertus magnus lib.xxij.
cap̃.Equi.in fine.

⁊ ¶Ad duruꝫ partũ da dragmas.ij.diptami cũ aqua fe
nugreci. Diaſ. Pli.lib.lib.xxvj.cap̃.xv. Et nidus yrundi-
nis in qua lotus:collocatus ,⁊ bibitus ⁊ fenum grecum
appoſitum cũ melle pꝛodeſt vel diamargariton bibitum
multũ pꝛodeſt.Plinius.xxiiij.cap̃.xix. Serapio cũ aqua
ciceris vel faſtelis bibitum ⁊ muſcelino pꝛobatum eſt .
Itẽ lac alterius mulieris bibat ⁊ artemiſia ad eius vm-
bilicũ ligetur aut ponaꝛ:⁊ ſtatim partus exitũ habebit.

ꝯ ¶De facili partu hec ẽ q̃n fetus eſt moꝛtuus folia iu
niperi cum aqua ⁊ melle decocta:⁊ bibita fetum moꝛtu-
um educunt:⁊ ſecundinam ſanguineam poſt partuꝫ eij-
ciunt Haly.Item lac alterius mulieris cum oleo bibituꝫ
fetum moꝛtuum educit.Item iaſpis habet bonam vir-
tutem ad fetum educendum.Itẽ lac caninum cum vino
⁊ melle bibitum ſtatim expellit fetũ.Itẽ myrrhã cũ vino
bene tritam ⁊ calefactam:bibat multum pꝛodeſt.Auicẽ-
na.Serapio.

ꝝ ¶Ad pꝛobandum virginitatẽ.Recipe ſemen poꝛtula
ce:⁊ ſparge ſuper carbones:ita vt illa fumum ad ſe reci-
piat:⁊ ſi eſt coꝛrupta videbis mirabilia.vel recipe apiuꝫ
cũ radice ſua:⁊ appone capiti ea neſciente.

aa ¶Nota ſi pꝛopter humiditatẽ conceptio fieri nõ po-
teſt ſigna ſunt hec:quoniam humectantur in coitu:men-
ſtrua ſunt tenuioꝛa:⁊ ſi multum his ſicca fiant dicta ſupe
rioꝛa mẽbꝛa laboꝛant:⁊ fricentur vomituꝫ ſumant: ſiccis
cibis vtantur os matricis cũ ſtipticis cõfoꝛtetur:ſcilicet
cum apoꝫimate lentiſci myrrhe roſee.balauſtie. cimarũ
rubi:⁊ gallarum:matrice ſicca:tñ exiſtente contraria hu
mida fiant:ſicut balnea vnguenta : ⁊ huiuſmodi cibi hu-
midi vinum temperatum ⁊ paucũ.

bb ¶Ad purgationẽ mulierũ que poſt partum purga-
ri non poſſunt.Recipe ſemen lini:⁊ cõtunde peroptime
⁊ hec decoque cum iuueni aſſungia :⁊ da ei ad biqendũ.
Si vulua mulieris ex coitu inflaꝛ .ſedeat in aqua in qua
malua eſt decocta ⁊ liberabitur.Item ſi mulier nimis lu
xurioſa fuerit betonicam ⁊ ſolſequium cum aceto bibat
⁊ ceſſabit.

cc ¶Ad reſtringendum menſtrua ſeu compꝛeſſioneꝫ eo
rundem experimentũ veꝝ tres rubus de plantagine hoc
eſt tres radices cũ folijs decoque in aqua fluuiali : ⁊ da
potare mulieri patienti fluxũ ⁊ ſtatim ſtringit abſq; du-
bio.Ad idẽ aqua roſea potata de ſero ⁊ mane ſtringit ſu
perfluũ fluxam matricis.⁊ hoc faciat mulier que nimiũ
fluxum patitur per hebdomodã integram.

dd ¶De coitu.Nota ꝙ inoꝛdinatus coitus impedit fe
tum conceptũ:hoc eſt quãdo femella cũ viro eſt in coitu
⁊ ſi ipſe maſculus inoꝛdinate iacet ſimiliter ⁊ femella :vt
ſi in latere iacuerit ſuper femellam:⁊ vnum puerum ge-
nerauerit in vno latere curuum :⁊ in vno pede claudum
⁊ toꝛtuoſum.⁊ cauſa huius eſtquia inoꝛdinate pꝛoceſſit
coitus ab eis.

ee ¶Ut mulier aboꝛtiuum non patiatur . Recipe can-
crum fluuialeꝫ contere eundẽ ⁊ da mulieri in vino vete-
ri bibere. Pli.lib..xxxij.cap.vj.Nota aboꝛtiuũ dꝛ qḋ ad
huc non eſt perfecte pꝛoductũ in natura hominiꝫ.ſed ali
quo modo in maſſam carneam vel materiam lacteam.il
lud autẽ accidit eis q̃ꝫplurimũ:vel q: materia menſtruo
rũ coꝛrupta eſt vel per pꝛauum motũ per quem matrix
rumpitur vel per alia mala:⁊ talia:vel ꝙ frequenter exi-
re laboꝛat in ſeptimo menſe.

ff ¶Quomodo fetus nutriatur i matrice. Hippo. di-
cit mãmillas habere quandam colligantiam cum matri
ce per quaſdam venulas quas abſcindunt obſtetrices:⁊
per illas lac fluit ad vmbilicũ pueroꝛum:vnde falſum ẽ
ꝙ dicunt quidam ꝙ puer nutriatur per os q: ſic ſtercoꝛi
ꝫaret quod falſum eſt.

gg ¶Ad cognoſcendum ſi fetus in muliere ẽ ſanus vel
non ſi mulieri impꝛegnante lac fluit de mãmilla ſignifi-
cat debilitatẽ fet⁹.q: lac ſm Ariſto.⁊ Hippo amph.o.lij.
particule quinte.eſt pꝛopꝛium fetus ſic quando fluit de
mãmilla ſignum eſt ꝙ fetus ex eo non nutritur.ſic fetus
debilitatur.Sed ſi mãmilla eſt indurata.tunc puer eſt ſa
nus.⁊ ratio eſt q: menſtruum cõuertitur in lac.⁊ tale lac
vlterius ſufficienter nutrit puerum:⁊ nõ fluit ex quo oꝛi-
tur feti ſeu pueri foꝛtitudo.

hh ¶Ad pꝛobandum ſterilitatem videlicet vtrum mu
lier ſit ſterilis vel vir.Recipe vrinas amboꝛuꝫ in duo va
ſa ſeparatim:⁊ in illis furfures fermẽteos.⁊ in cuius vri
na vermes fiunt ille vel illa ſterilis eſt.Ad experimentuꝫ
ſterilitatis.Recipe ſeptem grana oꝛdei.⁊ ſeptẽ grana fa
barum.⁊ ſeptem grana tritici.⁊ pone in ollam. ⁊ mingat
ſuper ea.⁊ ſi creuerint infra ſeptẽ dies non eſt ſterilis . ſi
aũt nõ creuerint eſt ſterilis.Albertus magnus lib.x.tra
ctatus.ij.capi.j.pꝛope finẽ.

ii ¶Ut mãmille non creſcant.Recipe herbam que vo-
catur vuildinaltem.⁊ contunde bene . ⁊ ſuper mãmillas
pone.Itẽ recipe papauer.⁊ decoquas in aqua pluuiali.
⁊ intingas lineum pannũ ⁊ ſuppone per tres dies.⁊ hoc
quanto calidius ſuſtinere poteſt.

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶ Sequuntur problemata de membris generationis de matrice: ⁊ teſticulis ſeu de ſecretis mulierum.

Quare animalia coeant. Rñ. ſm Ariſto. ij. de anima ſuper illa littera naturaliſſimuꝫ operuꝫ. ⁊c. ꝙ propter obſeruationẽ ſpeciei: qꝛ ſi coitus non eſſet omnes ſenſus dudũ defeciſſent. ¶ Quid ſit coitus. Rñ. ſm Auerroym ꝙ coitus eſt inectatio maris ⁊ femine ꝑ inſtrumenta deputata a natura ad eſſe ſpecificatum ⁊ conſeruandum: ergo dicunt theologi ꝙ quando coitus fit propter generationem ſibi ſimilis, tunc nõ eſt maxime peccatum. ¶ Quare coitus temperatus ſit valde conueniens. Rñ. ſm Auicen. tertio canonis ⁊ conſtantinum in ſuo libro de coitu: qꝛ primo coitus alleuiatur corpus animam exhilarat: iraꝫ remouet: caput ⁊ ſenſus cõfortat: ⁊ aufert multas egritudines melancolicas: qꝛ expellit fumum ſpermatis a cerebro ⁊ expellit materiam apoſtemoſaꝫ: ⁊ ergo ſm Auicennam vbi ſupra ex dimiſſione coitus eſt tenebroſitas oculoꝝ ⁊ vertigo capitis: vnde ſperma viri vltra debitum tempus retentũ conuertitur in venenum. ¶ Quare diſtemperatus coitus ⁊ nimis aſſiduus ſit valde nociuus. Rñ. per predictos: qꝛ deſtruit viſum: corpus exiccat. qꝛ dicit Ariſt. in lib. de generatione animaliuꝫ. Luxuria eſt emiſſio pura humiditatis ⁊ cerebrum conſumit vt expertũ eſt: inducit etiam febres acutas ſecundum Auicen. et maxime abreuiat vitaꝫ ſecundum Ariſtoti. de longitudine ⁊ breuitate vite. Et Albertus idem declarat de paſſere qui propter nimium coituꝫ viuit tantũ tres annos. ¶ Quare vt patet per ſenſum mulieres per coitum fiunt fortes ⁊ multũ formoſe. Rñ. per Ariſto. qꝛ calor ſpermatis qui expellitur a viris per coitum in eis recipitur qui calor habet iſta operari. ¶ Quare melancolicis ⁊ colericis vltra alias cõplexiones vniuerſaliter magis noceat. Rñ. qꝛ eos multuꝫ exiccat cũ per ſe ſint ſicca. ergo eis ethicam inducit. ¶ Quare flegmaticis ⁊ ſanguineis: vt dicit Auicenna valet coitus quia in eis eſt multum de tali materia qꝛ neceſſario expellitur a natura. ¶ Cum ariſtoteles dicit ꝙ omne animal pingue ſit pauci ſpermatis ⁊ ſeminis quia nutrimẽtum tranſit in pinguedinem: ⁊ ergo dictum ariſtotelis intelligitur de ericio qđ modicum habet ſpermatis: quia totum vadit in ſpiſſitudinem. ¶ Quare femelle omniuꝫ brutorum non appetunt coitum poſt impregnationem. Rñ. ſm albertum qꝛ tunc matrix eſt firma clauſa ⁊ menſtrua tunc ſunt retenta: ergo etiam tunc retinetur appetitus. ¶ Quare tũc mulieres ⁊ eque poſt impregnationẽ appetant. vt dicit ariſto. viij. de animalibus. Rñ. de mulieribus ſm Hali. recordabantꝰ ⁊ armabãtꝰ ad coitũ: ⁊ ga mulieres recordantur ad delectationeꝫ in coitu precedẽte poſt impregnationem appetunt. Sed de equa reſpondetur quia eſt animal valde multum comedens ⁊ digerens: ⁊ ergo multum ſeminis habet ⁊ menſtrui in ea generantur: ⁊ calefaciens vuluam appetitum ⁊ libidinẽ ducit. ¶ Quare repleto corpore non eſt coeundum. Rñ. ſꝫ ariſto. qꝛ prohibetur digeſtio. ¶ Quare non ſit bonũ ventre famelito ⁊ manico. Rñ. qꝛ tunc nutrimentum debilitat ⁊ raro factum procreat membrum. ¶ Quare non ſit bonum poſt balneum immediate. Rñ. quia tunc pori ad huc ſunt aperti: ⁊ calor per totuꝫ corpus diſperſus: ⁊ ergo coitus ſequens balneum multum frigeſcit. ¶ Quare poſt vomitum ⁊ ſolutiõem ventris minime valeat coitus. Rñ. quia valde periculoſuꝫ eſt habere duas purgationes. ¶ Queritur qđ ſit tempus aptiſſimuꝫ ad coitũ. Rñ. digeſtionibus celebratis: ſcilicet ſpacium medium inter mediam noctem ⁊ auroram: qꝛ ſm Conſtantinũ valde ſanum eſt dormirẽ poſt coituꝫ. ¶ Quare aialia agreſtia ſunt valde furibunda ante coitum vt bruta: vt patet de coruis: quia tunc maxime crocitant. ⁊ de aſinis qꝛ tũc maxime ſolent inſanire ⁊ diſcernere. Et dicit etiam Conſtantinus auctoritate Hippocratis. Rñ. quia tũc omnia membra ſunt accẽſa ex appetitu venereo: ⁊ natura laborat ad expellendum ſuperfluum que incẽſio diſponit ad iram: ⁊ ad furorem. vt patet per ariſto. in probemio libri de anima: ⁊ ergo poſt coitum ſtatiꝫ fiunt manſueta ⁊ mitigata ſicut agnelli. ¶ Quare homines tempore coitus etiam non fremant. Rñ. quia verecundia que ſm ariſto. eſt prima ſenſus rationis non dimittit. ſed tamen vt patet ſenſibili omnis vir tempore libidinis: ⁊ coitus magis diſpoſitus eſt ad iram qꝫ alio tẽpore. ¶ Quare in coitu ſit tanta delectatio. Rñ. qꝛ coitus eſt opus deſpectuꝫ in ſe in tantum malum ita ꝙ omnia animalia abhorrent ipſuꝫ. ⁊ ſi non eſſet tanta delectatio in eo. ergo natura in tali delectatione ingenioſe egit. ¶ Quare deciſio ſeminis tempore coitus facit delectationem. Rñ. ſm ariſto. ij. de animalibus. delectatio cauſatur ex cõmunicatione cõuenientis cum conueniente que bene eſt in coniunctione ſeminum propter eorum diſpoſitionem adinuicem. Aliter rñ. ⁊ melius, ⁊ naturaliter. ⁊ qꝛ ſemen qđ deciditur eſt talis ſic ſua caliditate facit titilationem in virga virili. ⁊ qꝛ talis virga eſt venoſa. ergo ex hoc magna delectatio recipitur. ¶ Quare frequenter coeuntes non habent tantam delectationem. ſicut raro coeũtes propter tres cauſas. rñ. Primo ꝙ ſeminis meatus eſt bene largus ⁊ amplus. ergo ſemen ibi facit meatuꝫ cuius meatus facit delectationẽ. Scđa cauſa ẽ qꝛ in talibus loco ſeminis aliqñ emittitꝰ ſanguis crudus ⁊ indigeſtus vel alia mã aquoſa. ⁊ hec non eſt calida. ergo nõ facit talem delectationẽ. ¶ Utrum in viris vel in mulieribus ſit maior delectatio in coitu. Rñ. ſm dictum medicoruꝫ. qꝛ maior eſt in viris intenſiue generaliter ſemen eorum eſt calidum. Sed maior eſt in mulieribus extenſiue: quia propriũ ſemen emittunt ⁊ aliud recipiũt: ⁊ ergo delectatio coitus eſt minor vt dicit Ariſto. vij. ethicorũ. in principio de animalibus. ¶ Quare piſces etiam non coeunt cũ nullus piſcatoruꝫ vidit eos coire. vt dicit Ariſto. in. ij. de generatione animalium. Rñ. ſm Ariſto. ibidem ꝙ immo vere coeunt. ſꝫ quia eorum coitus velox eſt. ergo non percipitur viſum. ¶ Utrum coitus poſſit fieri per os. vt dicunt quidaꝫ de cornicibus ꝙ roſtris ſuis de oſculando coeunt ⁊ concipiunt. vt dicunt quidam de muſtela ꝙ concipiat ⁊ pariat per os. vnde Ariſto. arguit ita. quicquid intrat per os hoc intra in ſtomachum ⁊ digeritur. ſed ſi coituſ fieret ꝑ os. tunc digerendo conſumeretur nec ad matricem perueniret. Sed beata virgo concepit per aurem hec nõ fuit naturaliter. ſed miraculoſe. ¶ Queritur vnde generetꝰ ſemen viri ⁊ ꝙ ſint hic opiniones oppoſite medicorum ⁊ philoſophorum. ſed dicendum eſt ꝙ humor ſuperfluus conueniens digeſtionibus viri ⁊ mulieris aſſimilatus. ⁊ ab anima ſigillando fuſus diuerſis formis ⁊ figuris. ſed alij dicunt ꝙ ſperma ſit ex cerebro fuſum. ⁊ decoctione dealbatum. ⁊ ergo ſcđo de generatione animaliuꝫ debet concipi qđ eſt ſuperfluum humidi multi qđ vt ſanguis per totum corpus diſtribuitur. ¶ Quare ſemen viri ſit album cum tamen ſemen mulieris ſit rubeum. Rñ. quia melius decoctum eſt. ⁊ quia in teſticulis dealbatur quorum caro eſt alba vt in mãmillis. ¶ Quare fluxus ſpermatis non ſit menſurabilis tempore ſicut menſtruum. Rñ. quia ipſum non eſt venenoſum vt menſtruum. ergo natura ipſum non reijcit. ſed ad generationem ſeruat: aliter reſpõdeo

non eſt veru. ſed
falſum qui [illegible]
mulieres non opere virili ſed
opere ſpiritus ſancti [illegible]
[illegible] eſt de [illegible]

UVA. BHSC. IyR_173_2

ter reſpondeo quia non generatur in tantam quantitatē
in viris:vt menſtruū in mulieribus.ergo menſtruali im
pulſione non indiget. ¶Utruʒ ſperma decidatur a mem
bꝛis vel ab humoꝛibus.Reſpondeo quod aliqui dicunt
ꝙ a membꝛis ⁊ pꝛobant:quia videmus quod pater clau
dus generat claudum filium:⁊ pater truncatus generat
truncatum filium:pater habens cicatricem generat fili
um cicatriʒatum.vt dicit Ariſtote.de partu animalium
⁊ hoc non fieret niſi deciſio fieret a membꝛo.ſecuudo rñ.
ſm veritatem ꝙ deciſio fit ab humoꝛibus:quia fit ab vl
timo nutrimento:modo nutrimentum non eſt membꝛuʒ
vel membꝛoꝝ.ſed eſt humoꝛ.ſed quid ipſi de patre trun
cato ⁊ filio.Rñ.ſm Ariſtote.in ſcdo de generatione ani
malium.ꝙ fit pꝛopter imaginationem matriʒ de claudo
patre exiſtente in coitu qui generet claudum filium : vt
patet.¶Quare imaginatio matris . de claudo generat
claudum filium: vt dicitur ꝙ vna mulier imaginabatur
vnum ethiopem depictum in lecto ſuo ⁊ concepit ethio
pem.Rñ.ſm Ariſto . quod imaginatio de claudo facit
hominem claudum:⁊ de lepꝛa facit hominem lepꝛoſum
ſic in pꝛopoſito virtus imaginatiua eſt ſuperioꝛ foꝛmati
ue fetus.ergo pꝛecepit ſibi foꝛe talem filium qualem fu
it imaginatiua.¶Utrum ſemen viri ingrediatur in na
turam vel in matriceʒ fetus.Rñ.pꝛimo ſm medicos ꝙ
ſic:quia tam ſemen patris ꝗʒ matris intrat ſubſtantiam
embꝛionis fetus.⁊ pꝛobatur quia aliter materia ⁊ effici
ens coincident qḋ eſt contra.Ariſto.ij.phiſicoꝛum conſe
quentia patet:quia ſemen viri eſt pꝛincipium effectus il
lius:puta vt domificatoꝛ domus . Item ex alio eadem ē
materia nutrimenti ⁊ generationis vt patet ſcdo de ani
ma.per Ariſto.quia eiſdeʒ ſumus ⁊ nutrimur. Sed ſper
ma non dicitur eſſe materia nutrimenti ſm auerroyʒ in
libꝛo Colliget :ergo nec generatiōis:vnde ⁊ ſm veritatē
eſt ſciendū quando ſemina ambo clauduntur in matrice:
tunc ſemen viri diſponit ſemen mulieris ad receptioneʒ
anime quo facto conuertitur in fumuʒ ⁊ exhalat per po
ros matricis:⁊ ſic patet quod ſoluʒ materia menſtrui ē
materia fetus. ¶Utruʒ ſemen viri vel mulieris ſit ani
matum.rñ.phiſice ⁊ medicinaliter qḋ nō foꝛmatur ani
matum.ſed virtualiter:quia mediante ſpiritu ſibi intrin
ſecus qui eſt datus operatur vitaʒ.¶Quare matrix ita
auide trahit ſemē viri:vt dicit auerroys in lib.Colliget:
ꝙ vna puella ſedens in balneo:vbi vir pꝛius ſpermatiza
uit concepit ⁊ impꝛegnata fuit ex contractione ſeminis:
Reſpondeo ſm auerroym ꝙ ibi matrix a tota materia
⁊ foꝛma ſpecifica attrahit ipſum ad pꝛopꝛiam perfectio
nem.¶Quare mulieres habent ſemen rubeum :ſcilicet
menſtruuʒ.Reſpondeo quod eſt ſuperfluum ſcḋe dige
ſtionis quia celebꝛatur in epate ⁊ epar eſt membꝛum ru
beum:⁊ ergo ipſuʒ ſimiliter eſt rubeum . Aliter reſpon
detur quod menſtruum eſt ſanguis coꝛruptus ⁊ indige
ſtus:ergo habet coloꝛem ſanguinis. ¶Quare menſtru
um quarundaʒ mulieruʒ ſit liuidū vt cinis.Rñ. aliquan
do pꝛopter infirmitatē aliquando pꝛopter nimiaʒ frigi
ditatem ⁊ terreſtreitateʒ:aliquando pꝛopter ſui aduſtio
nem.¶Quare in mulieribus generantur menſtrua .Re
ſpondeo per omnes medicos ⁊ philoſophos:quia frigi
de reſpectu viroꝝ:ergo totum non poſſunt conuertere
in ſanguineʒ:⁊ ergo multa pars tranſit in menſtruuʒ:⁊ di
citur a menſe quia omni menſe a muliere debite etatis
⁊ ſana expellitur:⁊ dico debite etatis : quia ante.xiij.an
nos non fluunt.⁊ dico ſana:quia alique mulieres infirme
non patiuntur menſtruum. ¶Quare menſtrua fluant ⁊
expellantur a mulieribus.Reſpondeo quia eſt materia
venenoſa:quia dicit Ariſto.pꝛimo de generatione anima
lium.ſi menſtruum cuʒ fluit tangit arboꝛeʒ vel ramū cre
ſcenteʒ areſcit.Iteʒ ariſto.dicit ſi canis guſtauerit de mē
ſtruo tertia die rabidus efficeretur:⁊ ergo natura omni
menſe expellit a mulieribus .ergo retentum in mulieri
bus vltra tempus debitum facit molam. ſm Ariſto.⁊ in
ducit ſincopes ⁊ extaſes paſſiōes ⁊ infirmitates.¶Qua
re ante tredecimū annum non fluuant menſtrua.Reſpō
deo quia iuuencule ſunt : ⁊ adhuc valde calide ſunt ita
quod bene digerunt totum cibuʒ:⁊ ergo menſtra non ge
nerantur ante illud tempus ⁊ per conſequens non expel
luntur:⁊ hoc eſt veruʒ niſi malicia vel bonitas comple
xionis ipediat.¶Quare mulieres vetule poſt quinqua
ginta annos non patiuntur menſtrua. Reſpondeo quia
tunc fiunt ſteriles.Aliter ⁊ melius.Reſpondeo quia tūc
natura debilitata eſt:⁊ non poteſt ipſuʒ expellere. ⁊ ergo
congregant in ſe materiam malam:ita quod efficiuntur
immunde ꝙ ſuo anhelitu inficiunt pueros:⁊ ergo catar
rus ⁊ tuſſis in eis humidat ⁊ alia multa mala:⁊ ergo ſʒ
conſilium medicoꝛum ſumme abſtinenduʒ eſt a vetulis.
¶Quare mulieres ſunt ita venenoſe ⁊ non inficiunt ſeip
ſas.Reſpondeo quia venenum non agit in ſeipſum . ſed
in aliud obiectum.Aliud rñ.⁊ melius quia mulieres cō
ſuete ſunt in tali materia.ergo eis non nocet : quia dicit
Albertus:ꝙ quedam puella que ad euʒ ducebatur in Co
lonia comedebat omnes araneas:⁊ fuit ei cibus aptiſſi
mus:⁊ Ariſtotiles de regimine pꝛincipuʒ ad Alexandrū
de puella que nutrita fuit veneno ⁊ a regimine idie Ale
xandro miſſa fuit.¶Quare mulieres impꝛegnate nō pa
tiuntur menſtrua.Reſpondeo quia tunc menſtruū tran
ſit in lac:vnde nutriatur puer:⁊ ergo ſi mulier impꝛegna
ta patitur menſtruum:hoc eſt ſignū aboꝛtionis.¶Qua
re mulieres lactantes pueros:non patiuntur menſtrua.
Reſpondeo vt iam quia menſtruū tranſit in lac:⁊ dicunt
medici ꝙ mulier impꝛegnata lactans aliū deſtruit pue
rum in vtero.⁊ illum extoſicat quia nutrimentum quod
vni deberet non poteſt ſufficere duobus ⁊ maxime ſi ex
alio viro ſit impꝛegnata.Plinius libꝛo ſeptimo capitu
lo decimoſexto in pꝛincipio . ¶Quare quedam mulie
res non lactantes:nec impꝛegnante non patiuntur men
ſtrua.Reſpondeo ex grandi infirmitate :ſcilicet ex defe
ctu virtutis expulſiue.vnde ſm medicos in tali caſu be
ne habet minuere de ſaphena ideſt vena apud collum :
quia hec vena inciſa menſtrua nimia influentia conſtrin
git ⁊ ipſa retenta ad fluxum perducit . ¶Quare in pꝛi
mis tribus menſibus menſtrua adhuc mulieribus flu
unt.reſpondeo quia pꝛopter paruitatem ⁊ nouitateʒ ad
huc non pꝛemuntur:quia adhuc poſſunt ſumere tantam
materiam.¶Quare oculus mulieris menſtruoſe inficit
ſpeculum.vt dicit Ariſtote.de ſomno ⁊ vigilia. quod nu
bes ſanguinee generantur in ſpeculo.reſpōdeo valde na
turaliter quod pꝛopter talem modum quādo menſtrua
fluunt in muliere . tunc fumus venenoſus reſoluitur ab
ea qui aſcendit caput mulieris petens ibi exitum .⁊ er
go tunc mulier dolet caput cooperiens ipſuʒ multis ve
lis ⁊ peplis:⁊ quia oculi ſunt poꝛoſi.ergo ibi petit exituʒ
ille fumus ⁊ inficit oculos.ita quod vene ſanguinee ap
parent in eis:⁊ oculi ſunt guttuloſi ⁊ lachꝛymoſi:⁊ ſit aer
contiguus oculis ab oculis inficitur.⁊ ille aer iteruʒ ali
um vſqʒ ad ſpeculum obiectum. ⁊ quia tale munduʒ eſt
⁊ politum.ideo faciliter inficitur. ⁊ ergo dicit Auicenna
quod oculus mulieris menſtruoſe pꝛoijcit camelum ad
foueam. ¶Quare femelle bꝛutoꝛum .ſcilicet piſcium ⁊
volucrum non patiuntur menſtrua . reſpondeo per Ari
ſtote.⁊ Albertum quod in groſſibilibus menſtruuʒ tran
ſit ad pilos:⁊ piſcibus ad ſquamas ⁊ auibus ad pennas
⁊ quicunqʒ vult conſiderare bene poteſt cognoſcere ꝙ in
ter bꝛuta animalia femelle frequentius ſunt hirſute quā

UVA. BHSC. IyR_173_2

maſculi ⁊ piſcium femelle magis ſquamoſe ⁊ auicularū
femelle magis plumoſe. ¶Quare menſtruum recipiat
nomen a menſe. Reſpondeo quod menſibus ſpacium tē
poris menſuratur: ⁊ motus lune: ⁊ quia luna motum ſu-
uz perficit in. xxix. diebus ⁊ octo horis modo luna habet
dominium ſuper humida in ſecundo metheororum. per
ariſtote. ⁊ in poſterioribus: vbi dicit nulla creſcit in fine
lune: ⁊ quia menſtruum eſt humidum: ergo a menſe fa-
cit denominationem vel capit. Dicunt enim ruſtici quod
omne humidum creſcit in luna creſcente ⁊ ipſa decreſcē
te decreſcit. ¶Quare quedam mulieres patiuntur diu-
tius fluxum ⁊ quedam breuius vt in ſex diebus ⁊ que-
dam in ſeptem diebus: continue autem per tres vt fre-
quenter in iuuenibus. Reſpōdeo quod ſunt frigidiores
⁊ ergo in eis plus generatur de menſtruo. ergo longio-
ri tempore expellitur. ſed alie ſunt calidiores. ergo in eis
pauca generantur. ¶Queritur vbi reſeruant menſtrua
ante fluxū. Dicunt aliqui quod in matrice. ſed illud auer
roys in libro Colliget: reprobat ⁊ dicit matrix eſt tantum
locus generationis. ſed tale menſtruum nihil facit ad ge
neratione. ergo reſpōdeo ſicut dicebatur de fluxu emor-
roydarum ⁊ eſt quedam vena circa ſpinam dorſi ⁊ reſer-
uat ipſa menſtrua: ⁊ huius ſignuz eſt quod mulieres ha
bent iſto tēpore maximas punctiones in dorſo propter
expulſionem eius a natura. ¶Utrum menſtruū de quo
generatur fetus ⁊ quod omni menſe expellitur ſi idem.
Reſpondeo quod non: quia ipſum eſt impurum ⁊ indi-
ſpoſitum ad generationes. ſed primum eſt valde puruz:
⁊ diſpoſitum ad generationes ſicut ſanguis eſt valde cla
rus ⁊ aptus generationi. ¶Quare mulieres tempore
menſtruorum impregnate generant pueros leproſos et
imbecilles. Reſpondeo quia vt patuit quod hec mate-
ria eſt venenoſa modo per philoſophum in libro de cau
ſis ſimilitudo cauſe relucet in effectum. ¶Quare mulie
res vniformiter in eodem tempore menſis non patiun-
tur menſtrua: quia quedam in nouilunio quedam in ple
nilunio ⁊ quedam in defectu. Reſpondeo quod hoc eſt
propter diuerſas complexiones mulierū: vnde licet om
nes mulieres reſpectu virorum ſunt flegmatice: tamen
inter ſe eſt vna magis ſanguinea: ⁊ ſic de alijs. Modo lu
natio quelibet habet quattuor quadras: ⁊ ille habent
quattuor complexiones. Prima eſt ſanguinea. Secunda
colerica. Tertia melācolica. Quarta flegmatica. ¶Qua
re mulieres ſanguinee patiuntur in prima quadra ſan-
guinea. Reſpondeo ſm Galienuz in libro amphoriſmo.
⁊ ſm Gilibertum in ſex principia tale additum tale fa-
cit ipſum magis tale talis: ergo quadra lune ſanguinea
augmentat ſanguinem. ergo tunc ſic expellitur. Quia no
ua luna requirit iuuenes mulieres que ſunt magis ſan-
guinee iuxta verſum. Luna vetus veteres: iuuenes no-
ua luna requirit. ¶Quare vt frequenter omnes pati-
untur in fine menſis ſeu lune menſtrua. Reſpōdeo quod
eſt propter defectuz lune: ergo eius frigiditas operatur
frigiditatem mulierum: ⁊ ſic patet vt breuiter iſta que-
ſtio. ¶Quare mulieribus ille fluxus magis ſit ī hyeme
q̄z in eſtate: vt ipſe ſciunt. reſpondeo quod in hyeme ope
ratur ad membrorum augmentum. ſed in eſtate: per ſu-
dorem multum de tali conſumitur. ergo tunc minus flu
unt. ¶Quare in tali fluxu mulieres patiuntur doloreƺ.
Reſpondeo quia eſt conſimilis dolori ſanguinee proie-
ctionis vrine guttatim ⁊ paulatim: quia ſicut ſtranguria
fit ex potu indigeſto vias vrinales multum ſubtiles le-
dē. vt fit poſt balneum. Sic materia menſtrualis que ē
terreſtris ⁊ indigeſta multum vias per quas tranſit of-
fendit. ¶Quare poſt fluxum menſtrui faciliter mulier
concipit. Sed hoc eſt verum quando eſt coiens cum vi-
ro. reſpondeo quia tunc eſt melius diſpoſita ad concipi
endum: quia tunc eſt mundificata a menſtruis ad gene-
rationem non requiſitis: ⁊ ergo pauce inueniuntur ſteri-
les ⁊ infecunde ſed ſunt multum prolificatiue: vt legitur
in Exodo. Cum iudei eſſent in Babilonia quod in breui
tempore augmentabatur ſuper babiloneƺ. Non fuit alia
ratio quia veri iudei non coeunt cum eis niſi prius ſint
purificate ⁊ mundate a menſtruo: ⁊ tunc ſunt apte ad cō
cipiendum. ¶Quare colores mulierum menſtruoſaruz
mutantur in palliditatem. reſpondeo quia tali tempore
recedet calor ab omnibus membris ⁊ vadit iuuando na
turam ad expellendum menſtrua. ¶Quare priuatio ca-
loris in facie facit palliditatem, reſpondeo quod men-
ſtrua ſunt crudi humoris. ergo ipſis fluentibuƺ habet di
ſcolorare faciem ⁊ pallidare. ¶Quare mēſtruantes ab-
horrent capere cibum. Reſpondeo quia natura plus la
borat ad expulſionem q̄z ad indigeſtionem. ergo ſi cape-
ret cibum crudum remaneret crudus. Et crudum ab-
horreret crudum. ¶Quare viri coeuntes cum mulieri-
bus menſtruoſis efficiuntur rauci. reſpondeo quia vir il
le per anhelitum ad membra ſpecialia ⁊ inſtrumenta vo
cis attrahit aereƺ a muliere infectum: qui aer attractus
facit raucitatem. ¶Quare alique mulieres ſunt ſteriles
⁊ non concipiunt. Reſpōdeo ſm medicos quod propter
multas cauſas: aliquando ex parte viri: primo ita quod
frigide nature eſt vir tunc ſuum ſemen eſt ineptum gene
rationi. Secundo quia ſemen eius aquoſum ⁊ ſtatim a
matrice fluit non faciens ibi moram. Tertio propter bre
uitatem virge virilis vel ineptitudinem: quia tunc ſemē
non proijcitur ad locum debitum. Quarto quia ſemen
viri ⁊ mulieris ſunt indiſpoſita: ac ſi vir melancolicus
eſſet: ⁊ mulier flegmatica. Ariſtote. in primo de genera-
tione animalium. ⁊ ſcd̄o de anima, ſicut agens ⁊ patiēs
debet eſſe proportionata. alias actio īpediretur. ¶Qua
re mulieres pingues raro concipiunt. Reſpōdeo quia
habent matricem lubricam a qua ſemen receptum elabi
tur nec retinetur. Aliter reſpondeo ⁊ melius quia mulie-
res pingues habent orificium matricum valde ſtrictuƺ
quod ſemen impedit intrare: ⁊ cum intrat tunc tarde in-
trat: ita quod ſemen in tempore eodem infrigidat: ⁊ ine
ptuƺ fit generationi. ¶Quare mulieres valde calide ra
ro concipiunt. rn̄. quia ſemen extinguitur in eis ⁊ conſu-
mitur: ac ſi pauca aqua ad magnum ignem funderetur:
⁊ ergo videmus ꝙ mulieres maxime colentes appetitū
laſciuie ⁊ libidinis maxime concipiunt. ¶Quare mere-
trices etiam non concipiant. rn̄. quia per diuerſa ſemina
earum inſtrumenta concipiendi obfuſcantur: ⁊ lubrican
tur: quod ſemen earum non retinetur. ¶Quare vt dicit
experientia Alberti: mulier bibens ſaluiam coctam cuƺ
vino albo anno illo non concipit, reſpondeo quia ſaluia
eſt multum frigida ⁊ frigiditas vt patuit impedit conce
ptionem. ¶Quare mulus ſit ſterilis quod non concipi-
at illud probleuma multum laborat Ariſtote. in de gene
ratione animalium improbando Empedoclem ⁊ Demo
critum ⁊ tunc ponit poſitionem ipſam dicens quod ge-
neratur mulus ab equo ⁊ aſina modo equus ⁊ aſinus
ſunt animalia ſterilia. ergo generatum ex ipſis efficitur
totaliter ſterile. Aliam ponit Ariſtote. rationem quia ſe-
men equi eſt valde calidum vt probatur pulchre. ſed ſe-
men aſine magis eſt frigidum: ergo quando iſta ſemina
admiſcentur ex eis generatur mulus bene: hec ſunt mō
ſtra diuerſa generatiua in animalibus diuerſarum ſpe-
cierum mulus ex aſino ⁊ equa: ⁊ econtrario burdo ex
equo ⁊ aſina: yris ex capris ⁊ porcis: thitirus ex oue
⁊ hyrco: muſtiria ex capra ⁊ ariete. Sed que ficta cen-
taurus ex homine ⁊ equa. Monicentaurus ex homi-
ne ⁊ aſina

UVA. BHSC. IyR_173_2

ne ⁊ aſina. Iterum ypocentaurus ex homine ⁊ equa.
¶ Quare quedaʒ mulieres concipiant maſculos. reſpō.
ſm Conſtantinuʒ ⁊ Ariſto. quando ſemen cadit a dextro
teſticulo ad dextram particulam matricis: tunc generat
maſculus: quia hec eſt pars calida: ⁊ ergo ſm Albertum
calor operatur ad maſculinitaté: ⁊ ergo ſm albertū. De-
xtra pars ventris magis tumens eſt ſignum maſculi in
vtero. Sed alij reſpondent cum ſemē patris vincit ſemē
matris: tunc generatur maſculus. Sed cum ſemen ma-
tris vincit ſemen patris tunc generatur filia. ¶ Quare
quedam mulieres concipiant femellas. reſpon. quia ſe-
men cadit ad ſiniſtrum latus matricis quod eſt frigiduʒ
ratione ſplenis adiacētiʒ qui ſplen operatur feminitaté.
¶ Quare vt expertus eſt Albertus mulier iacens in de-
xtro latere poſt coitum concipit maſculum. in ſiniſtro fe-
mellam. reſpon. ſm euʒ: quia menſtrua recluſa fluunt ad
illaʒ parté matricis in qua iacet mulier: ⁊ talis fetus for-
matur. ¶ Quare mulier habeat matricem. reſpon. ſm
Auerroym in libro Colliget: quia eſt locus proprius
generationis: ⁊ eſt ſituata in medium mulieris ſicut cloa
ca in medio ciuitatis: ⁊ ſicut ad cloacam fluunt immun-
dicia ita ad matricem confluit ſanguis menſtruoſus ⁊
imundus. ¶ Quare alique mulieres pariunt filios gra-
ciles: alie breues ⁊ ſpiſſos. Reſpondeo ſm Auerroyʒ vbi
ſupra. ⁊ etiam ſm Galienuʒ ꝙ puer formaꝫ ſm quātita-
té matricis: ⁊ que habēt matricé longaʒ ⁊ ſtrictaʒ etiam
pueri erunt longi ⁊ ſtricti ⁊ graciles: ſed alique per oppo
ſituʒ: ergo ⁊ pueri per oppoſituʒ generanꝫ. ¶ Quare ali
quando mulier plures concipiat pueros: aliquando ſcili
cet gemellos. reſpon. ſʒ Ariſtotilē in libro de humana na
tura in matrice ſunt ſepté cellule ⁊ receptacula ſeminis. ⁊
tot generaliter poſſunt generari pueri in quot cellulas
peruenerit ſemen: ⁊ ſi diuiſum fuerit: ſed tamé tres ſunt
in dextro latere in illis poſſunt generari. Similiter tres
alie ſunt in ſiniſtro latere in quibus poſſunt generari treʒ
filie ſeu femelle: ſed ⁊ alia eſt in medio eorū vbi autentici
dicunt generari hermofroditūʒ ideſt hominem habenté
vtrunqʒ ſexū. ſ. vuluā ⁊ virgā: ⁊ ergo ſi pariet vltra ſepté
pueros hoc potius miraculoſuʒ eſt ꝗ naturaliter. ¶ Qua
re gemelli ſunt hoies ſemi non ita fortes ſicut alij. vt dnt
leges ipſos in duello reputādo pro medio hoie. Reſpō.
naturaliter quia ſemen ⁊ materia que deberet tranſire in
vnū puerū tamen hoc tranſit in duos: ergo ex hoc debili
taꝫ: ⁊ aliqñ non diu viuit vel frequenter moriꝫ. ¶ Quare
vt dicit Ariſto. impoſſibile eſt gemellos eſſe diuerſi ſexuʒ
⁊ ita ꝙ vnus ſit maſculus ⁊ altera femella: ſed ſemꝑ due
vel tres maſculi: due vel tres femelle. Reſpon. naturalr
non eſt poſſibile ꝙ vna pars ſeminiʒ cadit ad dextrā par
té matricis: ⁊ alia in ſiniſtrā parté: ſed ſemper cadūt ad
vnā parté dextrā vel ſiniſtrā. ¶ Quomodo generatur her
mofroditus. Reſpōdeo per talé modū qr in matrice ſūt
tres cellule principales vna in dextro: alia in ſiniſtro: ter-
tia in medio in qua dicunt ſemen clauſum generari her-
mofroditū per talé modū qr natura ſemper intendit ge-
nerare maſculū: ⁊ nunqʒ femellā: qr femella eſt vir occaſio
natus ⁊ monſtrū in natura: vt patet in libro de aialibus:
ergo qñqʒ formaꝫ maſculus quo ad oia mébra principa-
lia: ſed tandé propter indiſpoſitioné materie: ⁊ inobedié
tiā qualitatū ſeminis non poſſunt perficere maſculū: tunc
generat femellā: ⁊ ergo dicunt ꝙ hermofroditus ſit im-
potēs ⁊ mébro virili: ⁊ de hoc patebit. ¶ Quare natura
non generat duo mébra virilia vel duo feminea: ſed vnū

virile ⁊ aliud muliebre. Reſpondeo qr ſi natura poneꝫ
fruſtatio: quod eſt contra Ariſtotilē primo celi ⁊ quarto
metaphiſice: qr deus ⁊ natura nihil facit fruſta. ¶ Utruʒ
iſte ſit habendus pro viro vel muliere videꝫ ꝙ conſiderā
da eſt quantitas vnius mébri ſuper alterū: ⁊ dicit conſi
derare ſm ꝙ mébrū ſit potens in actu venereo: ⁊ ſic ſm
muliebre: tūc eſt mulier: ſi ſm virile tunc eſt vir. ¶ Utrū
talis debet baptizari in noie viri vel mulieris. Reſpon-
deo ꝙ noie viri ratio noia imponunꝫ ad placitū: ergo ſʒ
dignius debet imponi: modo vir dignior eſt muliere. qr
omne agens preſtantius eſt ſuo paſſo: vt patet per ariſto
tileʒ. tertio de anima. ¶ Utruʒ ipſe debet ſtare in iudicio
loco viri vel mulieris. reſpondeo ſm viaʒ iuris ꝙ primo
debet iurare anteꝗ mittaꝫ ad iudiciū quo membro poſ-
ſit vti: ⁊ ſm hec eſt admittenduʒ ⁊ ſi vtereꝫ ambobus mē
bris: ſm tamen occaſioné ipſe eſſet cremādus ⁊ ſic ſemꝑ
queriꝫ probleuma. vtruʒ poſſit procedere ad ſacros ordi
nes. Reſpōdeo ſm iaʒ dicta. (¶ Quare natura facit mō
ſtruʒ: vt patet per ariſtotilem ſecundo phiſicorū.) quod
ſic: nā priuaꝫ ſuo fine monſtruʒ: vt patet per ariſtotileʒ ex
indiſpoſitione materie vel effectu ſit conſtellationis ſpe-
cialis: vt temporibuʒ Alberti in Colonia generabaꝫ puer
ex applicatione lateris dextri omnes fere aperiebantur:
⁊ applicatione lateris ſiniſtre econuerſo claudebantur.
Item albertus dicit ꝙ in quadam villa vacca peperit fi
lium ſemihominis: tunc ruſtici ſuſpicabantur de paſtore
coijſſe cum vacca volebant eum cremare. Sed aſtrono.
dicit veritateʒ non fuiſſe. Item verba alberti nos vidim⁹
equum habentem menſi pedes anteriores: poſteriores
portabat circa collū: ⁊ os non terxit ſuper terram. Item
hec verba aſſerere albertum nos vidimus bicorporum ⁊
corpora in nullo iuncta erant niſi in dorſo ⁊ habebāt duo
capita quattuor brachia: alias ⁊ quattuor pedes ⁊ ibant
ad quācunqʒ partem vertebantur. ¶ Item verba alberti
narrauerunt nobis quedam ſincere digne ꝙ viderunt ta
lem hominem in quo erant duos homines coniuncti in
dorſo: ⁊ vnus fuit iracundus: ⁊ alter manſuetus ⁊ vixe-
runt duos annos vnuʒ prius moriebatur: alter tandiu vi
xit donec ex fetore fratris moriebatur. ¶ Queritur quo
modo hoc ſit. Reſpondetur per talem modum cum ſe-
men funditur ad cellulas per generationem duorum ge
mellorum: tunc contingit ꝙ interſticium ⁊ pellis media-
nas inter illas duas cellulas rumpatur: ⁊ ſic ſemina con-
fluunt: ⁊ ita in dorſo ramificantur: ⁊ coniunguntur haben
tes dua capita diſtincta. ¶ Utrum hec ſit vnus homo vl
duo. Reſpondetur ſm ariſtotilem ꝙ reſpiciendum é ad
cor. vnde qui duo habent corda duo ſunt homines.
¶ Quare aliquando generatur puer cum magno capi-
te vel cum ſex digitis in vna manu vel quattuor tantum.
Reſpondetur ſm albertum ſuper ſecundo phiſicorum
ꝙ propter ſuperfluitatem vel defectum materie. Unde
quando materia ſuperfluit: tunc generatur caput ali-
quando magnum vel ſex digiti in manu vel in pede. Sʒ
quando materia deficit: tunc aliquando generatur mem
brū minus ꝗ deberet eſſe. Aliqñ generaꝫ mébra paucio
ra ꝗ deberēt eſſe: ⁊ hec Albertus ⁊ Auerroys diſtinguūt
in ſcōo phiſicorū. de quātitate ꝯtinua ⁊ diſcreta. ¶ Qua
re ex inordinato coitu. ſ. laterali vel ſtationario ſepius ge
neranꝫ pueri indiſpoſiti ⁊ mēſtruoſi. Reſpondeꝫ: qr tūc ſe
men inordinate locaꝫ in matrice. ergo inordinate formā
tur: vnde aliquando generātur gibboſi pueri ⁊ ꝗ plures
defectus habentes. ¶ Quare mulier ſit monſtrū. ⁊ diciꝫ

ꝙ non

UVA. BHSC. IyR_173_2

ꝙ non ſit homo. Reſpondetur ex ſecundo phiſicorum
omne occaſionatum eſt monſtrum:ſed mulier eſt vir oc-
caſionatus: ergo eſt monſtrum:probatur minor: quia na
tura nunq̄ intendit generare femellam:ſed ſemper ma-
ſculum. Sed quia natura femellam generat hoc eſt cau-
ſaliter propter materie diſpoſitionem:⁊ inobedientiam.
vt dictum eſt. ¶Quare quidam puer totaliter aſſimilat̄
patri:⁊ quidam totaliter matri. reſpondetur ꝙ quando
ſemen matris vincit ſemen patris:tunc puer totaliter aſ
ſimilatur matri. Si autem ſemē patris vincit ſemen ma
tris:tunc totaliter aſſimilatur puer patri. Sed ſi ſemen in
parte vincit:⁊ in parte non:tunc in parte puer aſſimilat̄
patri:⁊ in parte matri:ſed ſi menſtruum ⁊ materia fetus
trahit ad ſe ſemen operationis ſpermatis:tunc erit ſimi
litudo ad matrem:⁊ poteſt eſſe temporaliter:aut in mem
bro principali:⁊ non in ſecundarijs. tunc puer erit ſimilis
in complexione cordi ⁊ ſexui. Sed in alijs membris patri
aut econuerſo etiam puer erit ſimilis in complexione: ⁊
corde patri:⁊ in alijs membris ſimilis matri. Et ſic vide-
mus pueros aliquos fratres multum aſſimilare patri:
⁊ alios etiam videmus pueros totaliter matri aſſimila-
ri:⁊ alios totaliter patri:⁊ alios partim matri: ⁊ partim
patri. ¶Quare pueri vt frequenter aſſimilantur magis
patri q̄ matri. Reſpondetur ꝙ hoc eſt propter imagina
tionem matris ⁊ diſpoſitione patris in coitu. ¶Quare
pueri vt frequenter aſſimilantur auis ⁊ atauis q̄ propi
quis parentibus. Reſpondetur per Ariſtotilem q: virtꝰ
auorum eſt in potentia in cordibus parentum generanti
um. aliquando propter ſimilitudinem nutrimenti:⁊ tunc
fetus formatur in ſimilitudinem aliquorum auorum.
¶Quare vt dicit Ariſtoteles ſimilitudo puerorum ad
auos non extendit ſe vltra quattuor generationes. Re-
ſpondetur ſm Albertum quia omnis virtus quattuor
gradibus menſuratur:ergo generatiua. Sed Ariſtoteles
dicit ꝙ aliquando puer aſſimilatur auo cuius a populo
⁊ ſeculo non eſt recordatio. ¶Quare pueri ſunt d̄ diuer
ſa diſpoſitione:quadam magis dura ⁊ quadam magis
molli. Reſpondetur ꝙ propter dominium diuerſorū ele
mentorum:⁊ quia oſſa fiunt ex parte menſtrui magis ter
reſtri:ergo ſemper dominatur:ſed medulla ⁊ cerebrum
de parte eius magis aquea:ſed ſpiritus vitalis. natura-
lis ⁊ animalis ex parte magis aerea:⁊ calor naturalis ex
parte magis ignita. ¶Quare fetus ſucceſſiue ſit fortior
reſpondeo quia in primis ſex diebus ſemina habent colo
rem lactis:ſed in nouem ſequentibus ab illis ſex diebus
tunc ſemina habent colorem rubeum:quia tunc trāſmu-
tantur in naturam ſanguinis ſpiſſi ⁊ coagulati non fluen
tis. ſicut maſſa carnea: quia ex propinqua diſpoſitione
ad carnē:ſed in. xij. diebus poſt illos. ix. ſequentibus illa
materia condenſat̄ ⁊ ſolidat̄ vt poſſit recipere organiza-
tionem ⁊ formationē:q: res nuda non tenet impreſſionē:
vt patet ꝑ Ariſtotilē. ij. d̄ anima. ⁊ ſic ſingulis diebus vſq̄
ad partum aliter diſponit̄:ſed quomodo ꝑ ſingulos mē-
ſes regat̄ a planetis hoc eſt in libro Boetij. ¶Unde no-
ta ſm Galienum in primo mēſe fetus ſit purgatio ſāgui
nis. in ſecūdo mēſe expreſſio ſanguinei corporis. in tertio
formant̄ vngule ⁊ capilli. in quarto mouet̄ fetus. ⁊ ergo
tunc mulieres nauſeant. in quinto tunc recipit ſimilitudi
nē patris ⁊ matris. in ſexto neruorum conſtrictiones. in
ſeptimo oſſa formant̄. in octauo nā incipit mouere ad exi

tū ⁊ fetus dei bn̄ficio cōplet̄. in nono ipſuȝ a tenebris in
lucē ꝑducit ſm cōem curſum. ¶Utrū puer in vtero ſter-
corizat vel nō. reſpondet̄ ſm intētionē medicorū ⁊ philo-
ſophorū ꝙ nō:⁊ rō eſt q: non hȝ primā digeſtionē que eſt
in ſtomacho:q: cibus nō venit ei ꝑ os:ſed ꝑ vmbilicū:⁊ ḡ
nō vrinat ſed ſudat quod videt̄ eſſe parue q̄titatis ⁊ re-
ſeruat̄ in pāniculis matricis ⁊ ſecūdina:⁊ in alijs:⁊ in par
tu pueri exeūt in magna q̄titate. ¶Quare ſm cōem vſū
⁊ curſuȝ pueri exeant in nono mēſe reſpondet̄:q: tūc ē to
taliter ꝑfectus vel q: tūc regat planeta beniuolus. ſ. Jup
piter q eſt amicus nature. Nā ſm ariſto. eſt humidus ⁊
calidus:⁊ ergo tēperat malitiā ſaturni frigidi ⁊ ſicci: ⁊ ḡ
oēs pueri nati in h̄ mēſe vt freq̄nter ſunt nati ſani. Qua
re pueri exeuntes octauo menſe oēs moriunt̄. reſpon. q:
illo menſe ſuꝑ puerū ſaturnus hȝ dn̄iuȝ qui eſt ꝯrius et
planeta maliuolus:q: frigidus et ſiccus: ⁊ vtraq̄ pars
ꝯriat̄ vite:dr̄ ēt ſaturnus quaſi ſatur annus ꝑ ꝯriū: q: ꝑ
eū eſurimus. ¶Quare pueri exeūtes ſeptimo menſe vt
frequēter moriunt̄ ⁊ dicunt̄ illi pueri exeuntes ſeptimo
menſe vt fetus lune. reſpondet̄ q: luna eſt frigida. et hēt
dn̄ium ſuꝑ puerū:et ergo hȝ ipſum necare. ¶Quare pu
er exiēs ſtatim flet. reſpondet̄ ꝙ ꝓꝑ ſubitā mutationē ae
ris ⁊ infrigidationē que frigiditaȝ maxime ledit ſuā tene
ritatē. ¶Quare vt dicit ariſtoti. fetus poſt ſeptimū mē-
ſeȝ laborat ad exitū. reſpondet̄ q: tūc ligamēta quibꝰ ma-
trici alligat̄ illa incipiunt debilitari: q: ꝓꝑ ſui magnitu-
dinē cōſumit̄ nutrimentū ipſoꝝ ligamētoꝝ. ¶Quare pu
er cū exit ponit digitū ſuū ad os. reſpondet̄ naturaliter:
q: puer exit de matre:vt de calido lauacro. ergo intrans
aerē frigidū ponit digitū ad os propter caliditateȝ oris.
¶Quare vt ſciunt mulieres puer exiens ⁊ clamans in
vtero ſit ſignū malū. reſpondet̄ q: eſt ſignū ꝙ non viuens
exhibit:⁊ ergo dicūt Theologi:q: tūc cognoſcit ſe priua
ri intuitu diuino propter carentiā baptiſmi:ergo clamat.
Sed aliter reſpondet̄:nā ſi non maxime pateret̄ nec cla-
maret:ergo clamor eſt ſignū paſſiōis ⁊ mali. ¶Quomo-
do puer exeat. reſpondet̄ ꝙ primo capite p̄miſſo:⁊ ſi ali
ter exit per crura vel per brachia interficit matrē. ⁊ ſeipȝ.
¶Quare mulieres comedentes infecta cibaria aborti-
unt reſpondet̄ ꝙ ex illis generat̄ ſemen infectū qd̄ anima
abhorret:⁊ ꝓijcit ab agro nature. ſ. matrice q: nō eſt apta
ꝙ ei forma nobiliſſima infundat̄. ſ. humana. ¶Quare co
rea ⁊ lactatio ⁊ ſaltus vt alique peſſime bene ſciunt abor
tiuū faciūt. reſpondet̄ q: ꝑ talē motū ligamēta embriōis
ſoluunt̄ ⁊ laxant̄:⁊ ꝑ cōſequens abhortiuus ſequit̄. quia
materia diutius retineri nō pōt. ¶Quare iactus fulmi
nis ⁊ tonitrui faciunt abortiuū. reſpondet̄ q: vapor ibi
aduſtiuus qui faciliter ledit matricē infantiū ꝑ oia tenel
la intrans per poros ipſum occidit. immo Albertus dic̄
ꝙ ſi puer actualiter viuit in vtero materno ꝑ fulmina to
nitruū interficit̄. ¶Quare mulieres iuuenes: ⁊ antique
abortiuū faciant. reſpondet̄ quia corpora iuuenum mu-
lieruȝ ſunt magis poroſa et rara:ergo vapor fulminis ci
tius intrat faciendo aborſum. Sed mulieres vetule ſunt
compacte:ergo non ſequitur occaſio in eis. ¶Quare vt
dicit Ariſto. nimium gaudium facit aborſum. reſpondet̄
ꝙ tempore gaudij calor vadit ad exteriora:et ſic matrix
propter paucitatem caloris facit aborſum. Eadem ratio
ne timor facit aborſum:quia tunc calor vadit ad cor relin
quens matricem.

UVA. BHSC. IyR_173_2

Unguētū album ad oculos q̄ oculi ſunt ſanguinolēti ⁊ fluentes. Recipe p̄luereȝ tucie q̄rtā ꝑtē ⁊ de butyro ꝙ in maio mēſe eſt laboratū ꝑtes tres ⁊ de oľo oliue duas ꝑtes ⁊ liq̄fac ⁊ cōmiſce ſimul ⁊ illos pulueres ſꝑge in illū confectū ⁊ cōmiſce bene donec infrigidabitur.

Cōtra caſuȝ de alto vt ſi aliq̄s de alto ceciderit ⁊ ſanguis ex leſiōe in ipſo coagulatus fuerit ⁊ vt tūc ſanguis ille ſpergat ⁊ diſſoluat in hoīe. Recipe tres carbones viuos q̄rcinos ⁊ extingue eos in vino bono albo ⁊ mane caldum hoc ſepe bibatur.

Nota ſi aliq̄d mēbꝝ mutilat ſeu amputatur tunc debet bene curare cū dyaltea. tale vnguentū ſic factū. recipe fenū grecū ⁊ ſemen lini ⁊ contūde in puluerē ⁊ ſꝑge illū puluerē i butyrū ⁊ ꝑmitte ꝑ vnū vel tres dies. poſtea recipe fenū grecū ⁊ ſemen lini. Regre reſiduum in littera. B

Cōtra iciſionē vene magne i collo ita ꝙ ſāguis ceſſare nō ꝑt tūc ꝯſumat illa vena pulchre ad inuicē vt ſāguis nō poſſit exire h̾ pacto ſꝑge ⁊ cōcute p̄lue res rubeos ſup illō vl̄n⁹ ⁊ pone ſup eo empl̄ꝫ ⁊ ꝑmittat iacere adoiem q̄rtū illō dꝫ fieri ex claro oui ⁊ thus cū ſtupiꝫ mixtū poſt hoc medet ſic alia.

Ad vlc⁹ maturandi decoq̄ ſemē lini cuȝ butyro ⁊ ſuppone tā diu donec ſufficiet.

Nobile vnguētū cōtra ap̄a ⁊ vlcera ⁊ cōſequēter antiqua vulnera ruptoria. recipe ſepū bouinuȝ ⁊ liq̄fac i patella ⁊ ꝺ baych ⁊ cola ad aliq̄ꝺ vas ⁊ moue tandiu dōec fiet odoriferum ⁊ quāto plus mouebis tāto meli⁹ erit ad oīa vul.

Leſio capitis cū buca lapide cultello vel quouiſ alio inſtrumēto ſine aliqua apertura.

Albula i oculos. Surditas. Naſus iciſus vſq̄ ad aures. Ap̄a retro aures. Macule faciei. Labia vlceroſa.

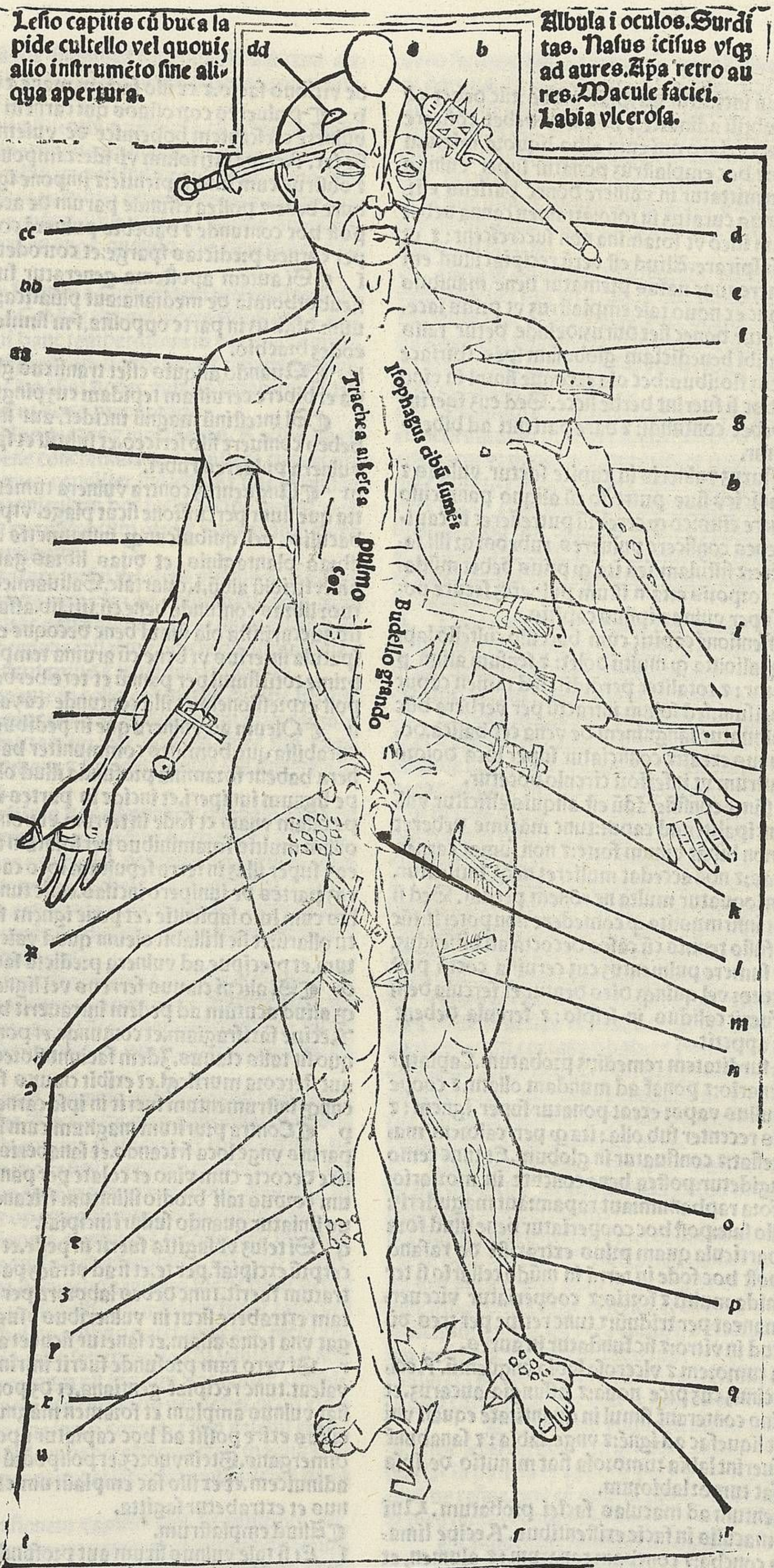

Recipe furfures tritici ⁊ excoquant, dei de addat aſſūgia ⁊ fiat pulmētū cū pinguedine ⁊ hec ponatur ad loca tumoroſa ⁊ inflaturā ſi autē ſhec nō ꝓderint ſibi tunc ꝑcidat cutis in capite ⁊ videat ſi aliqua oſſa fuerint confracta in capite. Regre in littera. A

Apoſtema ſolet i tribus locis euenire in corꝑe hūano retro aures vt in collo h̾ ē in regiōe animata ⁊ tunc fiat fleubothomia ꝺ ceſalica vtriuſq̄ brachij plus tn̄ de ꝑte ſana iuxta virtutē tenoris vt ſi nō ē ātiqu⁹ pl⁹ minuat

Verſus.

Hec ſūt pēſanda medico curari volēti.
Ars etas regio vtꝰ cōplexio forma.
Mors ⁊ ſinthomia cōmixtio tp̄ꝫ ⁊ aer.

Inciſio vene vbi ſanguiꝫ ceſſare nō vult.

Cōtra fixū aut ꝓfundū vulnus, ſi huiuſmodi vulnus m̄ltuȝ cruentauerit tūc dꝫ cōburi loder i p̄luerē ⁊ ſpargi ſup tale vuln⁹. Etiā recipe ſb ſtātiā quā ꝑgameniſte ꝺ ꝑgameno excoriāt ⁊ pone ſup tale vulnus ⁊ etiaȝ clara oui cū canepis ſtupis mixtū ⁊ empl̄m ex eo factum.

Si aliq̄ꝺ vulnus fixū fuerit ꝓfūde ⁊ ſāguis nō exiuit cū tn̄ inſtr̄m ſit iā exceptū tūc dꝫ facere ſup ipſuȝ vl̄nus vt ſāguis ⁊ imūdicies exierit an̄ ⁊ cū adhuc putredo ⁊ imūdicie nō exierint dꝫ tm̄ ſufflare in vulnus ⁊ tūc tali anhelitu. exibit totū reſiduuȝ require in littera. E

Cōtra verucas. Accipe ſtercus caninū ⁊ terrā in q̄ vrinauit ⁊ decoq̄ i vrina ꝓpria ⁊ emplaſtret ſup verucas ſemp renouādo ⁊ delet. Item hec idē curat paym vagſt verbon hethonice noua koſt h.

Ꝯ vl̄nera q̄ ſt̄ telo ſagitata t̄clignū ꝺ ipō telo n̄ dꝫ exhibi al̄ꝫ ferrū neſciret i ueiri: ſꝫ ſiliſnū fuerit exctū ⁊ ferrū ite rl⁹ retinet tē dꝫ q̄ri ſpaka ſin̄ acutie ei⁹

Si v̊o fuerit ap̄a i iguib⁹ circa pubes tūc minuat ꝺ vena virginali h̾ ē de vena q̄ ē ſubtalo ⁊ dr̄ vena mēſtruoſa m̄lierū ſeu vena virginalis.

Ꝯ tūorē ⁊ iſlaturā vl̄nex. R̷. thuꝫ ꝯtūdei i ſuco lolij ⁊ cardōiꝫ cū faria ordeaca tē tūoreꝫ ⁊ iflat e ꝑ eū inūgat ſeu ēpl̄et i circui. vl̄neri ⁊ huit curabūt.

Remediū ꝺ paraleſi ⁊ vngim̄. Accipe artemiſiā cū ſemie ſuo ⁊ millefoliuꝫ cum ſemine vrtice ⁊ iuſgami cuȝ radice ⁊ ſeie ⁊ accipe cerā ⁊ aſſungiā. Regre in lr̄a. D

UVA. BHSC. IyR_173_2

a ¶Cum naſus inciditur ad ipſas aures:tūc debet cō ſui filo tenui ⁊ ſubtili adinuicē:⁊ poſt hoc debet cōficere ſibi emplaſtrum ex claro oui cum albo liquore mixtum bene cuꝫ ſtupis:⁊ hoc emplaſtruꝫ ponatur ſuper vulnus eius:⁊ tādiu permittatur in vulnere donec patiens eſtimabit ꝙ ſit vulnus curatuꝫ in toto:attamen canna debet intrudi ad naſum ideo vt foramina non ſuccreſcent: ⁊ vt patiens poſſit ſuſpirare. Aliud eſt verū recipiat illud emplaſtruꝫ de vulnere:tunc naſus prematur bene manibus adinuicem:⁊ tunc ex nouo tale emplaſtruꝫ vt prius iacere non permittatur donec fiet duruꝫ:deinde detur talis potus. Acci.zembi benedictam globoſam ſpēs thiriace ⁊ vueycrauth cuꝫ floribus:hec oia excoque ſimul in vino aut ceruiſia:⁊ hoc ſi fuerint herbe ſicce. Sed cuꝫ fuerint virides:tunc debet contundi: ⁊ dare patienti ad bibendum:⁊ ſanabitur.

b ¶Contra fluxuꝫ vulneris in capite ſuetur vulnus ⁊ tergatur imundicies ſiue putredo cū aliquo panniculo ſubtili de vulnere eius:eo ꝙ cerebrū putreſieret in capite hoc facto debes conficere pulueres rubeos: qꝛ illi ſanant oia vulnere:⁊ fiſtulam:ſed ita ꝙ prius debet mūdari a putredine corporis etiam iſtum puluereꝫ ſecure potes ſeminare ſuper vulnus ipſius capitis.

c ¶Cōtra offenſionē capitiꝫ cum bacculo cultello lapide vel quocūqꝫ alio:ita ꝙ multū dolet: ⁊ ſenſum aliqn̄ perdere machinatur: ⁊ totaliter perdidit: ſed tamen caput eius non eſt inciſum:ſed ſolum infractū per verbera hūc ita curabis:minuatur ſanguinem de vena cephalica.donec ſanguis ſanus exeat:⁊ conficiatur ſuper loca doloroſa iſtud emplaſtrum vt inferiori circulo docetur.

d ¶Etiam ſūme conſiderādū eſt aliquis efficitur vulneratus:⁊ principaliter ad caput:tunc maxime deberet precauere:vt non bibat vinum forte:⁊ non ſumat carnes non bene coctas:⁊ non accedat muliereꝫ neqꝫ intueatur. Similiter non loquatur multa ne rōnem perdat. Sed ſi nimium fuerit infirmus:ita ꝙ comedere non poterit:tūc detur ſibi perfuſio tenuis cū caſeo decocta ad bibenduꝫ. Etiam poteſt ſumere pulmentuꝫ cuꝫ ceruiſia coctū poſt tres aut quattuor vel quinqꝫ dies dentur ei fercula delicata ⁊ hoc ſi fuerit calidus in ſeipſo: ⁊ fercula debent dari que ipſe appetit.

e ¶Contra ſurditatem remediuꝫ probatum. Capiatur ſal pro vno denario:⁊ ponat̄ ad mundam ollam. ⁊ cooperiat̄ bene vt nullus vapor exeat ponatur ſuper ignem: ⁊ ſuffletur ignis recenter ſub olla: ita ꝙ per calorem magnum ſal liqueſiat:⁊ confluatur in globum. Et tunc remoueatur ⁊ infrigidetur:poſtea bene concute in mortario: poſt hoc perfora raphanum:aut rapam:aut maguderiꝫ: ⁊ repleatur illo ſale:poſt hoc cooperiatur bene illud foramen cuꝫ illa particula quam prius extraxiſti de rafano vel de rapa:poſt hoc fode in terrā in mūdo cellario ſi terra fuerit humida multū ⁊ fortis:⁊ cooperiatur viceuerſa ꝙ taliter maneat per triduū:⁊ tunc recipe per tres dies:⁊ ſerua iſtud in vitro:⁊ ſic fundatur in aures.

f ¶Contra tumorem ⁊ vlceroſa labia vnguentū. Recipe ſepuꝫ hyrcinuꝫ cuꝫ pice noua:⁊ aſſungia aucaruꝫ. et cū ſepo ceruino conterant̄ ſimul in quantitate equali vnius cuiuſlibet liquefac ad ignē:⁊ vnge labia :⁊ ſanabunt̄ in breui:⁊ ſi fuerint labia tumoroſa fiat minutio de ipſa lingua:⁊ ceſſat tumor labiorum.

g ¶Unguentum ad maculas faciei probatum. Qui vult priuari maculis in facie exiſtentibus. Recipe limacem cum ſua concha:⁊ concham ranarum: ⁊ alumen. et aleſtem:⁊ gyantku:⁊ contunde illa ſimul. ⁊ ſcute ad nouā teſtā:⁊ combure bene:⁊ illos cineres cōmiſce cū lixiuio de vitibus facto. ⁊ ex illo faciem mane ⁊ ſero laua.

h ¶Pulueres corroſiuos qui carnem ſuperfluam de vulnere creſcentem bohemice de vuiemaſo appellatur ſic fac. Recipe vitriolum viride:⁊ impone in ollam nouā ⁊ obſtrue cum luto ſapientie:⁊ impone ignem forte combure bene:⁊ poſtea effunde parum de aceto vini. et ſtatiꝫ poſt hoc contunde ⁊ habebis puluerē corroſiuū:⁊ illū ſuper carnes predictas ſparge:et corrodet eas.

i ¶Si autem apoſtema generatur ſub brachijs fiat fleubothomia de mediana:aut plūatica:aut prope paruum digituꝫ in parte oppoſita. ſm ſimilem modum de eodeꝫ brachio.

k ¶Quando aliquis eſſet tranſfixus gladio vel haſta da ei bibere ceruiſiam tepidam cuꝫ pinguedine ſerpētis.

l ¶Si inteſtinū magnū incidet̄. aut ſtomachus hunc debes conſuere filo ſericeo. et ſubtili et ſpergant̄ ſup illa vulnera pulueres rubei.

m ¶Unguentuꝫ contra vulnera tumētia:ſed non fluētia que fiunt percuſſione ſicut plage. vtputa fuſtibus et baculis, vel quibuſcunqꝫ inſtrumētis. Recipe duas libras plantaginis. et duas libras garbei et millefolium. vitriolū albū. i. quartale. Saliuam. et vitergion. quattuor libras contunde bene cū. iiij. lib. aſſungie. et cum. ij. lib. zuccari:iſta oia ſimul bene decoque et miſce bene cū ſpatula interius vt bene cū aruina temperent̄. poſtea exprime totū ſimul per pannū et tere herbas que manſerūt poſt expreſſionem. et illa contunde cuꝫ aſſungia et ſerua.

n ¶Oleum ad vulnera que in pedibus fiunt quaſi incurabilia que homines communiter habent. et illa vulnera habent foramina profunda illud oleū ſic fac. Recipe lignum iuniperi. et incide in partes minutas. et recipe ollam vnam et fode in terram. et pone ſuper eam aliā ollam multis foraminibus perforatam in fundo. et loca eaꝫ ſuper illaꝫ in terra ſepultam loco cacabi. et impone i eaꝫ partes de iunipero inciſas. et ſic tunc circūlinias ollas cum luto ſapientie. et pone ignem fortem in circuitu ollarū:et ſic ſtillabit oleum quod valet aurum et argētum. et precipue ad vulnera predicta ſananda.

o ¶Si alicui clauus ferreus vel ligneus vel quodcūqꝫ aliud acutum ad pedem intrauerit hoc ſic curabis. Recipe ſaxiſragiam. et contunde. et pone ſuper locum in quo ſit talis clauus. Idem faciunt flores fabe ſuppoſite aut ſtercora murilegi. et exibit clauus ferreus vel quodcunqꝫ inſtrumentum fuerit in ipſa carne.

p ¶Contra pruritum magnum cum lixiuio ex vitibus paruis vnge loca fricando. et ſanaberis ſine dubio vl' vrtice decocte cum vino et colate per panniculum in balneum corpus tali brodio illinitum fricando ceſſat. Sed prius liniatur quando ſudari incipiat.

q Si teluꝫ vl' ſagitta fuerit in pede. et lignum nō eſt excerptū excipiat̄. per te. et ſi ad vtrāqꝫ partē vulnus penetratum fuerit. tunc debes laborare per illud foramen tētam extrahere ſicut in vulneribus vſus eſt. ita vt attingat vna tenta aliam. et ſanetur ſicut et alia vulnera.

r Si vero tam profunde fuerit intrinſecuꝫ ꝙ excipi nō valeat. tunc recipiat̄ gentiana. et dꝫ poni ad foramen vt fiat vulnus amplum et foramen magnuꝫ vt ſagitta eo facilius exire poſſit ad hoc capiatur apoſtolicon magnuꝫ dimergans. Steinvuorcꝫ. et polipodiū et contunde bene adinuicem. et ex illo fac emplaſtrum et pone ſuper vulnus et extrahetur ſagitta.

¶Aliud emplaſtrum.

ſ Et ſi tale vulnus fixum aut profundum multum cruētauerit. Accipe thus album ſanguinem draconis vinum nigrum fel vnd plutſtein. ideſt lapidis ematitis: hec omnia

UVA. BHSC. IyR_173_2

hec omnia contunde inſimul:⁊ fac emplaſtrum cum cla-
ro oui:⁊ illud confectum ſuper ſtupas ponatur ⁊ vulne-
ri applicetur.
t Contra vulnera fluentia ⁊ doloꝛoſa. Recipe anguillā
⁊ excoque ⁊ accipe pinguedinem ⁊ cōſerua in mūdo vaſ
culo:⁊ excoque gallinam non intingendo cum aqua pin-
guedinem ⁊ congrega ipſius pinguedinem ⁊ accipe ſuc-
cum ſaluie:ruthe:abſinthi:⁊ marubij:⁊ mente ſilueſtris:
⁊ tempera inſimul : ⁊ vnge quando vis cicatricem ⁊ ſa-
nabitur.
u Unguentum bonum ad ſanguinem retinendum: vbi
fuerit vena inciſa. Confice thus:⁊ aloe:adinuicem ⁊ ad-
miſce clarum oui hanc temperationem optime commi-
ſce:⁊ ex illa fac emplaſtrum donec vene ⁊ vulnus adinui-
cem claudentur:⁊ hoc fiat donec vulnus ſanabitur in to-
to ſemper emplaſtra noua pꝛeparando.
x Contra putridas carnes ⁊ moꝛtiferas. Recipe argil
lam de foꝛnace bene concrematam:⁊ tempera cum aceto
⁊ appone cucumeres equaliter ſumendo:⁊ ſine vt buliāt
⁊ tunc cola per panniculum hoc facto recipe tertiaꝫ par
tem illius cocti ⁊ permiſce cum oleo ⁊ fauo mellis ⁊ vte
re bis vel ter ⁊ ſanaberis.
y Contra inflaturam faciei vel alias vbicunqꝫ. Recipe
ſcabioſam ⁊ decoque eam vſqꝫ ad conſumationem mo-
dice aque:⁊ cum hac aqua madida bene inflaturam pan
num intinctū ſuperpone inflature p̄dicte quo ſiccato ite-
rū madida ⁊ fac ſicut pꝛius ⁊ in triduo ſanaberis.
ʒ Contra ſtruma que in collo generatur. Accipe ſucum
raphani:ſal:vinum:acetum.⁊ confice totum in ſmigmate
in aliquo vaſe ⁊ mittas ita per noctem ſtare illo vnge
apoſtema ſeu ſtrumam ⁊ decidet peribit illa ſtruma ſi ſe
pius hoc feceris.
⁊ Contra panaritium hoc eſt quando quedam puſtule
albe in circuitu vulneris generātur hothonice: pyʒimie.
Recipe aſſungiam antiquam non ſalſam ⁊ vermes quoſ
dam qui multos pedes habent ⁊ ſunt oblongi ⁊ par-
ui ⁊ ab aliquibus centipedes vocantur ſeu appellantur
hos vermes contunde valde bene cum aruina antiqua ⁊
emplaſtra ſuper doloꝛem.
ꝯ Ad ſolidandum oſſa confracta. Accipe lumbꝛicos vē
tris ⁊ contere in puluerem et commiſce puluerem de lū-
bꝛicos factum cum oximelle : et emplaſtrum inde fac et
oſſibus fractis ſuperpone et mirabiliter conſolidat oſ
ſa confracta.
ꝝ Unguentum contra omnia vulnera quod cito gene-
rat carnes et replet. Recipe de oleo oliue quattuoꝛ loth
faui mellis.iij.loth gummi arabicum et thus verum de
quolibet.i.loth.et molle ſicut farinam et miſce ſimul to-
tum:et liquefac ſuꝑ ignē modicum:et moue continue in
olla ne cōburet:et operare illo vnguento quando vis.
aa Contra inciſionem cerebꝛi vel iecoꝛis vel viſceris.
hec eni oia ſunt moꝛtifera et inſanabilia. Si vero inteſti-
num magnum aut ſtomachus inciſus fuerit hunc debeſ
cōſuere filo ſericeo et ſubtili:et ſeminētur ſuper talia vul
nera pulueres rubei de quibus patet alibi hoc facto cu-
rant vl̄nera hmōi herba ſanguinaria cuꝫ ſaluia:et ſi nol-
lent curari:tunc cerebꝛum eſt inciſum hoc taliter conſide
rare debes ꝙ vulneratus rationem perdet:et oculi eius
rubei erunt omnia quecunqꝫ comedet non valebit retine
re. Et non poterit ſedem habere lingua eius magna effi-
citur:et palpat ſuper caput et laniabit emplaſtrum de ca
pite ſuo.
bb Contra offenſionem capitis que fit multipliciter.
Aliquando enim cerebꝛum penetrat:et aliquando ſolum
cutis offenditur et inflatur cerebrum vulneratum, et in-
ficitur modo ſi cerebꝛum vulneratum erit:tunc videri be
ne debet ne oſſa eſſent in vulnere: hoc facto excipiantur
et imponatur ad vulnus eius ſericeus panniculus. Si
vero ſericum non habetur:tūc panniculus alius ſubtilis
et paruus. Et idem panniculus illiniri debet pꝛius mun
do lardone pꝛo eo vt tertio die facilius de vulnere exci-
piatur:poſt hoc videri debet vtrum cerebꝛum fuerit in-
ciſum et vulneratum:quia ſi cuꝫ claro oui ſupponeretur:
tunc ſiccaretur in vulnere et aſſumeret cerebꝛum ſecum:
et ex illo homo moꝛtem intraret. Ideo debet panniculus illiniri quin facit ipſa putrefieri et immundiciam ef
fluere ab eiſdem.
cc Nota ꝙ pꝛius vulnera ſingulis diebus bina vice de
bent ligari:et hoc cito facere non pꝛolongando et pꝛimi-
tus leſus non debet ſpaciari nec deambulari:et cum taꝫ
ipſa vulnera ſaniem ceperint:tunc ſemper mundus pan-
niculus debet imponi ipſis vulneribus quia per hoc ſu-
bito curātur ⁊ ſuccreſcent.
dd Si aliquis homo ceciderit ſuper caput:ita ꝙ collū
ei incuruatur:et poſt hoc loqui non poteſt. Illa ſtatim os
aperiatur et ponatur lignum inter dentes eius ne clau-
dere poſſit.et debet calcare ſuper humerum eius et tra-
here caput eius foꝛtiter vt ad locum pꝛioꝛē caput ⁊ col
lū ſituet. poſt hoc vngatur dialtea et ſanabitur a timoꝛe.
¶ Iſta reſidua deficiunt in aliquibus marginibus figu-
re pꝛecedentis vbi conſimiles littere alphabeti compꝛe-
henduntur.
A Tunc excipiatur:et poſt hoc curari debent ſicut pꝛe
ſcriptum eſt de ſanatione vulnerū et conficiatur empla-
ſtrum de apoſtolicon et ponatur ſuper vulnus. quia iſtō
extrahit totam immundiciā de vulnere et cito curabit.
B Et pone in aquaꝫ et permitte per quattuoꝛ dies ſta
re et ſi vis potes calamentum apponere modicum.et ſic
infunde in ſaccum et expꝛime ſuccum illuꝫ.et accipe mal
uam campeſtrem.et coque ſimul cum omnibus ſupꝛadi
ctis herbis in butyro et cola per ſacculum. et tunc reci-
pe ceram et reſinā.et galbanū.et liquefac omnia inſimul:
et tunc cōmiſce cū omnibus ſupꝛadictis.
C Aqua intinctū et decoctū in lentibus ita calidū vt cū
lingua canis exptū eſt:qꝛ attrahit ſtatiꝫ materiā. Si fue-
rint rubee inuoluantur in pannū rubeū circa oculos tm̄
vtere repercuſſiuis ſeu recuperatiuis ne exeant per ocu
los:et circa gulam cum gargariſmis.
D vetere et reſinā:ſeu picē albā caſtoꝛeū nouū recēs. et
oleū oliue.et accipe medullā cerui vel equi iuuenis et vi
num vel acetū coctana ſi habere poterit.et hec oia ſimul
contunde valde bene.et poſt hoc pone in mundā ollā. et
cum aceto vel vino bene decoquas ad bonā hoꝛā.et tunc
per pannū expꝛime.et in pixidē pone.et ex hoc mane et
veſpere locū doloꝛoſū vnge bene.
E Quod in vulnere continetur mali.et poſt hoc infun-
de ſed modicū vinū ad vulnus:qꝛ illud mundat vl̄nera et
putrefieri non permittit.
¶ Unguētū ꝯtra ſiccitatē mēbꝛoꝝ. Qn̄ aliqđ mēbꝛū exic
cat in hoie ſic cōficiat. Recipe. Cattū integrū et impone
ad vnā aucā et aſſa aucā vna cū catto et pinguedinem q̄
inde ſtillauerit collige et ſerua.et cū eodē mēbꝛa q̄ exicca
ri incipiūt ꝑunge. Si vero totus hō exiccat ſeu oia mem
bꝛa hois. tūc recipe cattulos iuuenes et excoque eos in
caldari et ſic ille humectetur in caldari illo ſeu in bꝛodio
in quo cattuli ſunt decocti et ſanabitur deo iuuante.

¶ Confectio vnguenti attractiui.

Recipe ſepū ceruinū ſeu arietis caſtrati vl̄ hyrcinū et li
quefac in patella et appone parū de creta mūda.et mo-
dicū de reſina.hoc eſt quartā partē reſine reſpectu ſepi.
et oleū oliue et contunde totū bene in moꝛtario.

¶ Unguentuꝫ fuſcuꝫ contra vl̄nera fetida vbi noſ-
cunt creſcere carnes.

Recipe oleum oliue . et lardum ſub vno pondere . et
pone ad patellam vt ſimul buliant paulatim . poſtea po
ne tertiam partem de reſina ; et tunc recipe pulueres
thuris:

UVA. BHSC. IyR_173_2

thuris: ⁊ myrrhe nigre, ⁊ ſit de myrrha plus ꝗ̃ de thure: ⁊ coque hoc totum ſimul: ⁊ ſic poſtea appone parum de galbano: ⁊ indurare debes cum cera modica.

¶ Unguentum dyaquilon ⁊ vnguentum prutenicū pruſkmazth.

Recipe litargiriū ⁊ contere ſimul. Cenobriuz ⁊ inſparge in oleū oliue: ⁊ pone in patellā eream ⁊ mitte bulire ſemp mouendo cū ſpatula: ⁊ qn̄ videbis ꝙ incipiet rubeſcere: tūc appone modicū de cera pluſ ꝗ̃ de galbano ⁊ effunde ſup aquā mundā: ⁊ ſi vis habere pulchrū tunc appone ſerapinū ⁊ erit multum delectabile.

¶ Unguentum album ſic fit.

Recipe ceruſam: ⁊ thus album: ⁊ appone de galbāo modicum: ⁊ lapillos albos: qui in cancro reperiuntur: ⁊ contere omnia in puluerem ⁊ liquefac cum aqua roſacea ⁊ contere bene vſqꝫ ad conſumptionem aque: ⁊ commiſce cum oleo oliue: ⁊ fac bulire.

¶ Unguentum retentiuum ad vulnera fetida.

Recipe mel ⁊ liquefac in igne: ⁊ aquam ruthe commiſce illis ſimul ⁊ habebis.

¶ Unguentum populeon qn̄ vulnera inflantur.

Recipe nodulos de populo de tali arbore: ⁊ contunde illos cum noua aſſungia que tūc temporis habere poteſt: ⁊ ſerua ⁊ cooperi bene in pixide vel in olla vitreata: poſtea recipe folium iuſquiami: ⁊ acrimonie: plantaginis: ⁊ millefolij: trifolium, ⁊ marrubium: balſamum: mentham ⁊ mentham equinam zembs: feniculū: ⁊ omnia illa ſimul equali pondere. accipe ⁊ contunde ⁊ pone in vinuz ⁊ mitte ſtare per aliquos dies: ⁊ tunc excipere herbas predictas quando tibi videbitur conueniens ⁊ appone confectum quod prius feceras de modulis populi: ⁊ aruina noua: ⁊ cōmiſce ſimul: ⁊ pone ad caldarium paruū, ⁊ buliat ſimul totum: ⁊ poſtea in ſacculū funde ſeu cola.

¶ Syrupus vulneratorum.

Recipe tormentillam: agrimoniam: diptamuz illam herbam: ⁊ myrrham rubeam: ⁊ coque bene in ceruiſia antiq̄ ⁊ cola per panniculum lineum: ⁊ quando infrigidabitur da infirmo ſero ⁊ mane ad bibendum.

¶ Unguentum ad paraliſim ſic laboratur ſiue ſit in capite ſiue in alio membro.

Recipe iuniperium: ⁊ aruinam galline: ⁊ contunde bene ſimul ⁊ pone ad patellam vt liquefiat ⁊ cola ⁊ ſint ambo ſub pondere equali.

¶ Ad paraliſim ⁊ fiat ignis bonus ⁊ ſic vngatur.

Recipe medullam de oſſibus equi: ⁊ liquefac in patella ⁊ vnge locum dolentem vbi regnat paraliſis. Et nota ꝙ viris dꝫ eſſe ex oſſibꝰ equi: mulieribꝰ vero de oſſibꝰ eque.

¶ Contra paraliſim cui ſtat in oculis.

Recipe vinum bonum: ⁊ fauum mellis: in eadem menſura: ⁊ radices celidonie: ⁊ feniculi: ſi vis cum herbis: ⁊ concute illa bene: ⁊ poſtea calefac circa ignem ⁊ cola ⁊ emplaſtretur ſuper oculos.

¶ Unguentum vt quaſi vno die vulnus ſanetur.

Recipe lanceolam illam herbam: ⁊ illa eſt conſimiliſ plātagini: ſed planiora habet folia ⁊ longiora ⁊ contunde eā cum noua aruina: ⁊ poſtea in patella diſſolue ⁊ fac emplaſtrum: ⁊ pone ſuper vulnus ſed pulueres ſentias faciens de eis: ⁊ cum eadez herba potes humectare inflationes in circuitu vulneris.

¶ Unguentum ruffum ⁊ valebit maxime quando aliquis leuans graue pondus offendit ſe vel inflatur ab intus vel habet ſpatulas ab intra.

Recipe herbas quaſdam rubeas. Rubea tinctoruz vel vngulosa maior: hethōice. Ezeruene: korz venye: et ablue bene: poſtea vero poſt ablutionem depone corticez ſuperiorem: ⁊ pone ad butyrum: quod in Maio menſe eſt laboratū ſi habere poteſ ⁊ coque ſimul valde bene: ⁊ ſic tamen fac ꝙ herba butyrum preualeat: ⁊ appone radicem vnam vel duas de acrimonia. Et ſi non potes habere butyrum Maij. tunc recipe illud butyrum quod eſt laboratum in vna ſeptimana ante natiuitatem beate virginis Marie vel quod eſt paratum ante feſtum ſanctorū Philippi ⁊ Jacobi apoſtolorum: tertia die vel prima.

¶ Contra combuſtionem ignis vel aque.

Recipe furfures ſiliginis: ⁊ combure in noua teſta hoc contere bene ⁊ contritum da in circuitu manui vel pedi ⁊ ſanaberis.

¶ Remedium bonum ad paraliſim.

Unge locuz vbi turbaris in calida ſtufa vel circa ignem vino cremato vel etiam ſi pes vel manus incuruatur a paraliſi taliter fac ⁊ ſanaberis.

¶ Unguentum ſanatiuū: ⁊ qd̓ facit creſcere carneſ.

Recipe ſepum ceruinum: ⁊ plantaginem cum ſemine ⁊ radice. Si autem ſemen plantago non habuerit ſic ꝙ eſſet in menſe Maio: tunc recipe radicem cum folijs contunde ſimul cum oleo oliue, ⁊ decoque ſuper lento igne: ſic vt buliat per integram horam primitus: poſtea appone reſinam, ⁊ commiſce hoc totuz ſimul vt buliat ita diu donec illa reſina liquefiat: ſed non amplius: poſtea cola ꝑ pannum ad nouam patellam: poſt hoc recipe tria vel q̈tuor coclearia de vino bono: et infunde in illud confectū: ſic iterum tere ad bonā horā et poſtq̄ꝫ illud vinū cōſumetur: tunc iterū funde tantum de vino vt prius: et ſic ſemꝑ extere et effunde modo predicto: et hoc fac ita diu dōec non erit vnguentum album ſic abiectum: et donec adherebit mortariolo: ſicut bitumen: et poſtea appone ceruſe dimidium alterū loth. et hoc ſi fuerit vnum quartale. tūc de ceruſa appones. ⁊ hoc illuc inſparge ⁊ contere bene. ⁊ ſerua in pixide. ⁊ vtere eo quando oportunum fuerit.

¶ Unguentum dialtee contra ſiccitatem.

Recipe medullam de oſſibus caninis. ⁊ medullam de oſſibus equinis, ⁊ antiquam aruinam, ⁊ herbam que creſcit in ſegetibus ⁊ vocatur Ermodactilus, ⁊ eſt hec herba preciſe ſicut cepe, ⁊ omnia illa ſimul bene decoque. et contunde. et liquefac in patella. et cola ad pixidem, et membra que exiccantur ſepe iungatur.

¶ Contra calculum.

Recipe zinziber, balſamum. et zeduariam. et flores muſcati. et longum piper. et lapillos cancri. de quolibet vnū lothonem. et contere hoc ſimul valde bene et da infirmo ad bibendum in vino. et precipue in balneo.

¶ Ad idem.

Hec eſt quedaz breuis medicina que a ſolo deo venit. Accipe ſuccum feniculi. petroſilij. apij. et in ſucco iſtaruz pone micam panis. et pone ſuper reneſ. et ſuper veſicam. et non tantum vrinam prouocat verum etiā lapidē frāgit.

¶ Ad idem.

Idem facit paritaria comeſta vel bibita cuz vino vel puluis eius cum albo vino potatus.

¶ De calculo frangendo.

Hec quedaz veneranda optima et perfecta medicina ad frangendum lapidem. Recipe radicem feniculi. et ſaxifragie. petroſilij: equaliter de omnibus. Item radicem bardane ſiue lappe ad quātitatem omnium iſtarum reꝝ et hec in partes minimas diuidantur et ponantur in tāta aqua quantum videbitur ſufficere buliaturqꝫ vſqꝫ ad conſumationez tertie partis aque. et poſt hoc ſumat patiens mane et ſero ad quantitatem mediocris ciati. et ſi aqua predicta nimis amara fuerit buliatur de liquiritia cum aqua predicta quantum videbitur. et ſi malum patientis recens eſt curabitur ad octo dies. ſi vero antiquū fuerit ad quindecim dies.

¶ Ad arenas expellendas.

Talis enim cura ſupradicta eſt ſeruanda niſi ꝙ loco ſaxifragie due vel tres partes plantaginis apponantur et operandum eſt in praxi predicta.

¶ Unguentum

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶Unguentum contra combuſtionē.

Recipe olei roſarū.℥.j.cere.ʒ.ij.ceruſam.℥.ſ. clarū oui vnius: coctorum optime verbereť ⁊ incorporeť:⁊ fac vnguentū:⁊ vngatur ex eo locus combuſtionis quotidie ⁊ mirabiliter prodeſt.

¶Unguentum ad ſcabiez.

Recipe aloepaticū:oleum laurinū.argentum viuū.⁊ ſaluiam:⁊ fiat vnguentū.⁊ cū illo ſcabies perungať.

¶Aliud experimentū probatū.

Recipe auri pigmenti.℥.ij.argenti viui.℥.j.plumbi vſti ℥.j.⁊ ducanť fortiter:⁊ miſceantur cū oleo ⁊ aceto vini.⁊ ex illo ſcabies perungatur.

¶Experimentū magiſtri Petri hiſpani cōtra omnem maculam oculorū.

Recipe feniculi.verbene.rute.roſarum.eufragie.ſileris montani.betbonice.celidonie.capilloꝝ veneris.ana quaſſa bene.⁊ impone in albo vino per diem naturalem. Secūdo hec diſtilla per alembicū.⁊ ꝙ primo ſtillauerit quaſi argentū.ſcđo quaſi aurū.tertio quaſi balſamus habeť.⁊ hoc ſerueť in tribus ampullis.⁊ cū opus eſt deť nobilibus ⁊ delicatis pro balſamo.alijs vero ꝑ auro ⁊ argēto.

¶Iſti ſunt pulueres optimi ſuper omnia vulnera que ſequuntur.

Recipe vinum nigrū.hoc eſt rubeum nimis ⁊ plutſtein cuiuſlibet.j.lotb.gūmi arabici.iij.lotb.muſcatuz.⁊ thus albū cuiuſlibet.j.lotb ſanguinē dracōis.⁊ mumiā.j. lotb iſta oia contunde adinuicem:⁊ fac puluerez ex ipſis:⁊ illos ſerua ad neceſſitatem qñ indigueris.

¶Apoſtolicon tale vnguentū ſic fit.

Recipe nigram picē arabicam cuiuſlibet.i.libram. Recipe ēt galbani.⁊ ſerapini.armoniaci.opoponacis.coloſonie cuiuſlibet.j.lotb:⁊ ceram.vj.lotb. Eſcara mediaz libram:hec oia miſce adinuicez:⁊ coque modicū:⁊ poſtea accipe maſticez:⁊ albeam:ſiue olibanū:⁊ contere bene in puluerē ⁊ terbētinam cuiuſlibet.i.lotb:hec omnia miſce adinuicem:⁊ ꝑmitte liquefieri valde bene:⁊ exprime per panniculum ſuꝑ aquaz frigidā poſt hoc excipe de aqua ⁊ volue illud bñ in manibus ad ignē cum oleo: vt ſit modicum molle:hoc emplaſtrū ſanat vulnera fiſtulam apa:⁊ oēm fluxum imundū in carne ceſſare facit ⁊ ſanat.

¶Unguentū bonū ad vulnera ſananda.

Accipe picē arabicam.i.picem non tēperataz:ceram ſimplicem opoponacū flores iris cuiuſlibet medium lotb ⁊ holvuorez.Ariſtologia rotunda:thus albū cuiuſlibet mediū lotb:litargirij.ij.lotb. Iſta omnia excoquantur in vino quartali aceti fortis valde ita bñ vt molle fiant. Et poſtea iſta videlicet.ceram.⁊ picē arabicaz.⁊.ij.libras olei:⁊ illa omnia permitte ſucceſſiue liquefieri inuicem:⁊ ſic excoque vides bñ ne comburantur in aliqua parte:ideo debes interī9 continue miſcere ⁊ mouere: poſt hoc reſinas abijce ⁊ refrigera modicum pone ad pixidem:⁊ iſto vngueuto vngatur panniculus:⁊ ponatur ſuper vulnera.⁊ hoc contrahit:⁊ curat ſanguinez malum de ipſis vulneribus.

¶Unguentum ad vulnera ꝙ cito generat carnes.

Accipe de oleo oliue quattuor lotb:faui mellis tres lotb gūmi arabicū:thus verum de quolibet medium lotb.⁊ mole ſicut farinam:⁊ miſce ſimul totum:⁊ liquefac ſuper ignē modicuz:⁊ miſce continue ſiue moue in olla ne cōburantur:⁊ operare illo vnguento qñ vis.

¶Unguentū ꝙ dicitur gratia dei.

Recipe terbentine.libras.iij.reſine.lib.j.olibani.maſticiſ añ.ʒ.j.mirrhe.ʒ.iſ.cere virginee.ʒ.iiij. bdelij.ʒ.j. verbene. pimpinelle.betbonice.cū adhuc recētes exiſtunt.añ.manipulū.i.⁊ decoquantur in vino albo vſqꝫ ad cōſumptionē tertie partis: poſtea coletur ⁊ colatura ſuper ignē ponatur ad buliendū. Et impone ceraz reſinā ⁊ maſticē: olibanū.myrrā.bdeliuz.quouſqꝫ bene cōmiſceantur ſemper agitando cū ſpatula:poſt hoc impone terbentinaz:⁊ aliquantuluz de oleo oliue:⁊ iteruz agitetur cuz ſpatula donec infrigidetur.⁊ quod notat colliget reſiduū vero valet podagricis.

¶Uel ēt predictū taliter poteſt laborari.

Recipe ſucci verbene.pimpinelle.betbonice. brunete.i. conſolide plantaginis lanceole.añ.lib.ſ.ſucci api. quar iij.reſine.lib.i.terbētine lib.v.maſticis.olibani.añ.ʒ.i.myrre.ʒ.i.cere virginee.ʒ.iiij.⁊ in vino odorifero bulianť ſucci:⁊ valet contra cancruz.⁊ contra morſuz venenoſum:⁊ puncturā.valet etiā ad omne vulnus recens ⁊ etiā ſanat apoſtemata in coſtis.⁊ in epate.⁊ in ſplene.⁊ in principio foris emplaretur.

¶Unguentū bonū ad gingiuas.

Recipe aluminis vnuz lotb.⁊ mellis.ij.lotb.⁊ illa duo ſimul cōmiſceantur.⁊ cuz illa dentes ⁊ gingiue iungātur ⁊ curabitur putredo eorū.

¶Ad vulnus ſanandū.

Recipe myrrhā.thus.attramentū cuiuſlibet.i.lotb.⁊ ad ampliandū vulnus appone medullā ſambuci etiā vnum lotb.⁊ illa oia ſimul confice in puluerē:⁊ ſparge modicuz ad vulnus.poſt hoc calefac bene ⁊ ſuppone vulneri.⁊ trāſiet adinuicē ſub illo ⁊ ſanabitur; ſed debes comprimere vulnus bene duobus digitis adinuicem.⁊ ſic poſtea quarta die eligetur multuz pulchre:poſt hoc ſanetur velut alia vulnera.

¶Ad idē puluis bonus.

Pulueriza piper cū puluere carbonis quercini ⁊ ſuppone diē vnū vel duobus ⁊ ſanabitur.

¶Aliud antidotū ad vulnera ſananda.

Recipe mel ⁊ vermes longos qui infimo creſcunt: hec duo confice in puluerē:⁊ ſparge ad vulnus ⁊ ſanabitur:⁊ hoc vtriuſqꝫ ana:⁊ cōburi dꝫ in teſta noua.⁊ vulnus ſanabitur ſine omniū fluxu imunditiaruz.

¶Contra dolorez capitis.

Recipe thus.myrrā.piper ſaluiaz.acetū.oleū.⁊ illa oia ſimul cōmiſce ⁊ decoquas bene.⁊ tunc cuz illo caput perunge ⁊ liga lintheo.

¶Unguentū ad vulnus qđ dicitur lupus.

Recipe albū thus.⁊ tere modicū ad modū pulmēti ⁊ cōmiſce optime cuz claro oui adinuicem.⁊ tunc line ſupra panniculū canapeū.⁊ ſi iſtud habere non potes.tunc recipe barbā iouis.⁊ forma ex ea empl'z ⁊ tali dolori ſuppōe.

¶Antidotū emplaſtri boni ⁊ optimi ſuꝑ vulnere.

Recipe thus.⁊ aloe.⁊ contundanť adinuicē cū claro oui ⁊ iſtud ponatur ſuꝑ vulnera vbi vene fuerit inciſe ⁊ cruentant multū. Iſtud tādiu permittatur ſuper vulnera donec vene ⁊ ſanguis adinuicē creuerit ſi tñ magis indigeretur.tunc laboreť huiuſmodi medicina ⁊ emplaſtruz ex nouo ⁊ ſupponatur vulneri totiens donec creſcet adinuicez pāphili ⁊ malue ſimul cōtrite ⁊ ſuꝑ vulnera poſite curant vulnera ſanguinolenta ⁊ fluentia.⁊ fortius:⁊ meliuſ q̃z aliud emplaſtrū. Si aūt cū aſſungia contūditur ⁊ ſuꝑ vulnera ponitur ſanat ſumme bene vulnera.

¶Aliud emplaſtrū ſuper vulnera.

Serpilliū romanū.i.romiſchkol.contundatur cum vino ⁊ ſuper vulnus ponatur ſanat multuz bñ. Itē abſinthiuz cōcuſſuz ⁊ recēter ſuꝑ vulnus poſitū ſanat ipſa vulnera.

¶Unguentuz bonū ad omnia vulnera.

Recipe aruinā leporis:⁊ aruinā porci non caſtrati ſiue apri:⁊ hoc totū ſimul confice qđ denſuz fiat:⁊ caua illud ⁊ poſt hoc in melle decoque.deinde recipe abſinthiū.vel ſuccū abſinthij et tēpera cū ꝑdictis ad horaz vnius diei et hoc vnguentū ſeruabis q̃zdiu placet.

¶Ad emundationē vulnerū.

Recipe conſolidā maiorē talez herbā ⁊ depone ſuperiorem corticē:medietatēqꝫ eius abijce:reſiduū vero cōtunde:et miſce cuz aqua; et pone ſuper folium nigri oleris.

UVA. BHSC. IyR_173_2

Suuareȝkol ⁊ ſuperpone vulneri ⁊ ſanabitur in octo vel
nouem diebus.

¶Unguentum ad vulnera.

Recipe oleuȝ oliue.iiij.lotb.fauū mellis.iij.lotb gūmuȝ
arabicum:⁊ tbus vetus:de quolibet mediuȝ lotb ⁊ mol
le ſicut farina ⁊ miſce ſimꝉ totū ⁊ dimitte vt liquefiat ſu-
per ignē modicum:⁊ cōmiſce continue in olla vt non cō-
buratur ⁊ o perare illo vnguento qñ vis.

¶Contra ſcabiem ſeu pꝛuritum.

Recipe aquaȝ in qua poꝛcus vel ſus mundatus ē a car
nifice poſt interfectionē illam cuȝ doꝛmire volueris cale
fac ⁊ laua pedes ex ea ⁊ pone ad aquam eandē vſqȝ ge-
nua ⁊ inuolue pedes in pannum ⁊ de mane cū ſurgis dy
alteam:⁊ populeon:⁊ illa duo vnguēta ſimul cōmiſcean-
tur:⁊ vnge pedes ſcabioſos:⁊ etiaȝ tere ſeu frica bene pe
des cum pilis qui ſunt in ſcropba depoſiti in aqua pꝛe-
dicta:⁊ ſic cum vnguēto pꝛedicto perunge ⁊ ſanaberis.

¶De emplaſtris.

Emplaſtra bona fiunt ex roſis ⁊ violis:cera:picce:melle:
⁊ oleo oliue:illa fac bulire ſimul:⁊ expꝛime per pannuȝ ⁊
intinge pannos.⁊ pone ad pixidem ⁊ ſerua ad placitum
tuum quando indigueris.

¶Unguentuȝ bipocratis.

Recipe anguillam ⁊ decoque in aqua:⁊ ſupernatantem
pinguedineȝ collige ⁊ congrega.poſt boc recipe aquam
pinguem ⁊ gallinā ⁊ decoque ſine ſale ⁊ ſimili modo pin-
guedinem ſupernatantem collige:⁊ tunc recipe ſuccum
ſaluie:rutbe:⁊ abſintbij.⁊ eleboꝛi : quod iacet in terra : ⁊
berbam que vocatur lingua canis. Iſta omnia ſimul cō-
miſce : ⁊ quodcunqȝ vulnus fuerit vnctum non indiget
emplaſtro .

¶Unguentū fuſcū laboꝛatur ſic.

Recipe maſticis.galbani terbentine.an̄.ʒ.j. ⁊ conficiant
ſic oleum oliue in caldari ſuper ignem mittatur ⁊ addat
cera:⁊ liquefacta ponatur colofonia.deinde gummi ſera
pini.⁊ terbentine.deinde maſticis.⁊ olibani. ⁊ boc cū ſpa
tula ſemper agitetur donec coctum fuerit deinde infri-
gidatum vſui ſerua.

¶Unguentum album.

Recipe ceruſe lib.ij.litargirij.ʒ.j.olibani.ʒ.ſ. maſticis.
ʒ.j.vnaqueqȝ res per ſe teratur:⁊ puluis,ceruſe cuȝ pau
co oleo oliue diſtemperetur.poſtea addatur litargiriuȝ
deinde maſtix:⁊ olibanum addatur ⁊ cum piſtello pau-
latim agitetur quāto melius pōt ⁊ vltima vice de aqua
roſarum parum addatur:⁊ tamdiu ducatur donec ſpiſ-
ſum vel liquidum fuerit ⁊ ſerua vſui.

¶Contra paraliſim.

Recipe anſerem:⁊ pone in eam anguillam in fruſtra ſe-
ctam ſeu diuiſam:⁊ aſſa ⁊ cum illa pinguedine vnge lo-
cum vbi turbaris.

¶Contra paraliſim.

Recipe murilegum nigrum:⁊ impone in eum ſinapi: et
ſimiliter aſſa et pinguedinem inde ſtillauerit collige ⁊ lo
cum paraliticum perunge.

UVA. BHSC. IyR_173_2

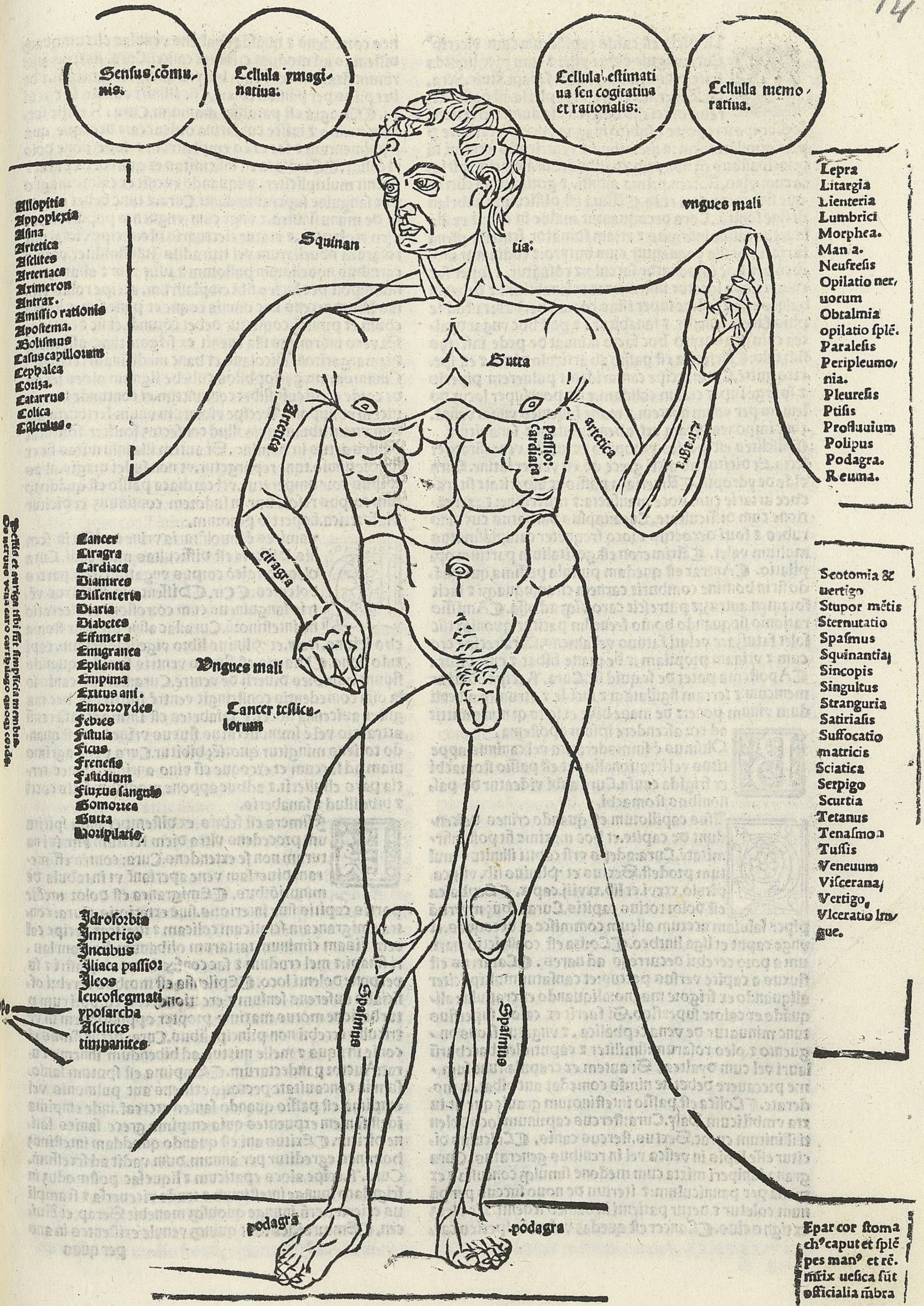

UVA. BHSC. IyR_173_2

Alopicia eſt caſus capillorum cum vlcerib⁹. Cura: vngule capre vſte: ⁊ cum pice liquida trite ⁊ illinite: allopiciam ſanant. Auic. Sera. kir. Alber. lib. xxij. ¶ Apoplexia eſt paſſio cerebri officialis auferens ſenſum: ⁊ erectionē toti corpori repente ⁊ ſubito magna voce precedente ꝓpter oppilationem in meatibus ⁊ ventriculis cerebri tā principalibus q̄z non principalibus. Cura vtaris tbiriaca cum vino. Auicen. prima quinti. ⁊ genitalibus cūctis que ſint cocta cum ruta. ¶ Aſma eſt difficultas anbelandi ſine ſonitu. Cura decoquantur malue in olla: ⁊ ex illa lauetur calide infirmus ⁊ etiam ſumatur ſcutella plenā furfuribus illa coquantur cum butyro: ⁊ cōdiantur modicum: ⁊ boc imponatur ſacculo: ⁊ cōſuatur. ⁊ ſuper ſacculum illum locetur infirmus: ⁊ reſanabitur: ⁊ debet in balneo eſſe: ⁊ ſedere ſuper iſtas coctas berbas: ⁊ iſtud ſepius facere tenetur ⁊ ſanabitur: ⁊ poſt boc vngat dyaltea cum iſto butyro boc facto minuat de pede inferius ſub talo. ¶ Artetica eſt paſſio ab articulo dicta. ⁊ eſt ſpecies gutte. Cura: accipe cantarides: ⁊ puluerem piperis ⁊ ſparge ſuper ceram calidam. ⁊ ſic poneſuper locuz dolentem per vnam noctem. ⁊ mane inuenies vnam veſicā. tunc impones ceram extrabens aquam ⁊ ſanabitur.
¶ Aſclites eſt ſpecies ydropiſis ex groſſa ventoſitate effecta. Et dicitur ab aſcli grece qđ eſt venter latine. Cura vide de ydropiſi. ¶ Arteriaca paſſio ex aſperitate ſit tracbee artarie cum voce manſueta: ⁊ raucedine: ⁊ excreatione cum difficultate. Cura: tapſus barbatus cuz vino rubeo ⁊ forti decoctus ⁊ loco frequēter cataplaſmatus multum valet. ¶ Arimeron eſt genitalium partium oppilatio. ¶ Antrax eſt quedam puſtula peſſima que quādo ſit in bomine comburit carnem circumquaq̄: ⁊ facit foramen antruz: ⁊ putreſcit caro vſq̄ ad oſſa. ¶ Amiſſio rationis ſit quando bomo freneſim patitur: quoniaz tūc ſolet fatuizare veluti fatuus vel amens. Cura. recipe crocum ⁊ vrinam propriam: ⁊ de mane bibat ⁊ curabitur. ¶ Apoſtema patet de ſe quid ſit. Cura. Recipe boluz armenicum ⁊ terram ſigillatam ⁊ incide ⁊ vtrumq̄ ad calidum vinum pone: ⁊ de mane bibe et ſcito q2 non ꝑmittit ad cor aſcendere ipſum apoſtema.

Bolismus ē immoderatus vel caninus appetitus vel irrationalis. et eſt paſſio ſtomacbi ex frigida cauſa. Cura alibi videatur de paſſionibus ſtomacbi.

Casus capillorum eſt quando crines deſcendunt de capite. et boc maxime ſit poſt infirmitatē. Cura: adeps vrſi capiti illinitus multum prodeſt. Sextus et Plinius lib. viij. capitulo. xxxvi. et lib. xxviij. cap. x. ¶ Cepbalea eſt dolor totius capitis. Cura: tbuz myrrbā piper ſaluiam acetum alleum commiſce et decoquas. et vnge caput et liga lintbeo. ¶ Coriza eſt conſtrictio narium a poro cerebri decurrens ad nares. ¶ Catarrus eſt fluxus a capite verſus pectus: et cauſatur multipliciter aliquando ex frigore magno: aliquando ex crapula: aliquādo ex calore ſuperfluo. Si fuerit ex calore ſuperfluo tunc minuatur de vena cepbalica, ⁊ vngatur frons vnguento ⁊ oleo roſarum: ſimiliter ⁊ caput: oleo bacchar ū lauri vel cum dyaltea. Si autem ex crapula. tunc ſumme precauere debet ne nimis comedat aut bibat. ſ3 moderate. ¶ Colica eſt paſſio inteſtinorum grauiſ que ſit iuxta vmbilicum. Haly. Cura: ſtercus caprinum loco dolenti illinitum curat. Sextus. ſtercus canis. ¶ Calculus dicitur eſſe lapis in veſica vel in renibus generatus. Cura grana iuniperi mixta cum medone ſimulq̄ concuſſa ⁊ expreſſa per panniculum: ⁊ iterum de nouo ſuccus per pānum coletur ⁊ detur patienti in balneo ſedenti. Lir oleuz ex tigno eius. ¶ Cancer eſt quedaz vulneris ſpecies carnes corrodens ⁊ quaſdaz babens venulas circumquaq̄ diſtentas ad modum crinium cancri. Cura. ſtercus arietinum fixatum bene cum butyro interficit cancrum. ⁊ debet prius per pānum colari. ⁊ ſic illiniri vulnus in circuitu. ¶ Ciragra eſt paraliſis manuum. Cura. Recipe ſuccum mellis ⁊ miſce cuz farina ordeacea: ⁊ decoque quāſi pulmentum ⁊ fac ex eo emplaſtrum ⁊ ſuperpone dolori calide. ¶ Cardiaca eſt infirmitas ex qua cor trepidat ⁊ euenit multipliciter. aliquando euenit ex calore magno ⁊ ex ſanguine ſuperabundanti. Cura. ⁊ tunc debet minuere de manu ſiniſtra. ⁊ vnge cum vnguento populeon. et oleo violarum. ⁊ vtatur electuario iſto. recipe violarum roſarum nouellarum vel titiradijs Juli. ſimiliter vtatur carnibus nouellorum pullorum ⁊ iuuenum ⁊ aliaruz carnium: poſt bec facies ſibi emplaſtrum. accipe roſas violas linum recens bec omnia coque et pone ſuper ſtomacbum et priuſq̄ coquatur debet cōtundi. et ſic decoque: Si vero infirmitas illa euenit ex frigore tunc aſſumant diamargariton. Nicolaus et banc medicinam recipiat. Cinamomum gariopbilos cubebe lignum aloes: et os de corde cerui cuiuſlibet coniunctim. et contunde bene inuicem et appone. Recipe violarum vnum fertonem aniſum vnam libram: quia illud confectuz fortiter fortificat omnes artus in bomine. Si autem illa infirmitas ſit ex ſudore nimio. tunc repurgetur. vt non ſudet magis. alias corpus corrumperetur. vel cardiaca paſſio eſt quādo totum corpus reſoluitur in ſudorem continuuz et dicitur diaforetica. i. apertio pororum.

Dyamires ē inuolūtaria vrine emiſſio in ſomnis. Diſſuria eſt difficultas mingendi. Cura oleo petroleō corpus vngatur circa partes dolentes. ¶ Cir. ¶ Diſſenteria eſt fluxus vētris ſanguineus cum corroſione et vlceratione inteſtinorū. Cura: lac aſine bibatur ſtomacbo ieiuno. Haly. et Plinius libro vigeſimooctauo. capitulo nono. ¶ Diarria eſt fluxus ventris ſimplex quando fluunt bumores diuerſi de ventre. Cura: ſtercus canis ſola oſſa comedentis conſtringit ventrē fortiter et bec magiſter auicenna docet. ¶ Diabetes eſt immoderata renū attractio vel ē immoderatus fluxus vrine boc eſt quando totiens mingitur quotieſ bibitur. Cura pone agrimoniam ad ſaccum et excoque cū vino antiquo donec tertia pars ebulierit. ⁊ adbuc appone modicum ſalis cocti ⁊ bibe illud ⁊ ſanaberis.

Effimera eſt febris ex diſtemperantia ſpirituum procedens vltra diem tertium ſm̄ ſui naturam non ſe extendens. Cura: contra effimeram diuerſam vene aperiant vt in tabula de minutiōibus. ¶ Emigranea eſt dolor medie partis capitis ſiue interioris. ſiue exterioris. Cura: contra emigraneam ſciaticam colicam ⁊ iliaticaz. recipe calcem viuam ciminum tartarum olibanum baccam lauri ſinapi: ⁊ mel crudum ⁊ fac confectionez emplaſtri ⁊ ſuperpone dolenti loco. ¶ Epilenſia eſt morbus cerebri officialis auferens ſenſum ⁊ erectionez toti corpori cum ꝑturbatione motus maxime propter oppilationem in vētriculis cerebri non principalibus. Cura: detur fimus ciconie in aqua ⁊ melle mixtus ad bibendum infirmo curat: Auctor pandectarum. ¶ Empima eſt ſputum ſanioſum in concauitate pectoris exiſtens aut pulmonis vel empima eſt paſſio quando ſanies excreat. inde empima ideſt ſaniem expuentes quia empima grece ſanies latine dicitur. ¶ Exitus ani eſt quando quoddam inteſtinuz homines egreditur per annum. dum vadit ad ſeceſſum. Cura. Recipe aloes epaticum ⁊ liquefac poſtmoduz infrigidato inunge inteſtinum ⁊ trude viceuerſa ⁊ ſi amplius exierit iterū inunge quouſq̄ manebit Serap. et Auicen. ¶ Emoroides ſunt quinq̄ venule exiſtentes in ano

per quas

per quas ſolet fluxus fieri vel emorrois eſt apertio vene inferiores que cum ano exit. emachim eniꝫ grece ſanguis dicitur latine. inde emorrois. i. ſanguinis fluxus ꝑ inferiora talis infirmitas aliquãdo generatur ex ſanguine ſuperfluo. Cura: contra hanc infirmitateꝫ minuat ſub talo. ſi aũt talis paſſio fuerit recens ⁊ prio orta tunc. Recipe oleuꝫ oliue ſereniſſimũ ⁊ madidetur in eodem panniculus ⁊ ponatur ſuper dolorẽ eundẽ.

Febris eſt calor innaturalis mutatus in igneum ⁊ eſt multiplex vt ſuperius circa imaginem videri poteſt. Febris continua eſt que fit de flegmate putrefacto. Cura: accipe ſolſequium cũ radice ſua ⁊ in partes incide minutas ⁊ cum aceto bene decoque ⁊ da patiẽti de mane ⁊ de veſpere. Febris tertiana eſt que fit de colera putrefacta ſimiliter in corpore. Cura: recipe pimpinellaꝫ ⁊ benedictã albam ⁊ has herbas decoque pariter cum aceto ad bonam horaꝫ diei ⁊ tunc cola per pannuꝫ ⁊ da bibere paciẽnti de mane ⁊ veſpere. Cura cõtra quartanã. Recipe petroſilium ⁊ cuꝫ radicibus decoque pariter cuꝫ aceto ad bonam horaꝫ diei: ⁊ tunc cola per pannum ⁊ in vitrũ infunde ⁊ cooperias per noctem mittens ſic ſtare ⁊ mane iterum per pannuꝫ debet colari ⁊ da patienti bibere ieiuno ſtomacho ⁊ intinge pannuꝫ in eadẽ aqua ⁊ caput eius circunliga. ¶ Febris effimera patuit de ſe. Cura ſuccus cubebe mixtus cum oleo roſarum ⁊ inunctus pulſibus ⁊ ſuper cor illinitus omneꝫ calorem febriũ mitigat. ¶ Febris ethica idem eſt quod ptiſis plantarius habuit quendam patientem viribus defectuꝫ ⁊ poſuit ipſum in balneuꝫ aqueuꝫ in quo fuerunt reſoluta cornicis oua ⁊ poſt balneum fortificatus exiuit. Item cibus optimuꝫ ethicis: terantur pupille alarum gallinarum ⁊ trite diſtẽperentur cum lacte ouino ⁊ addantur vitellam ouorum ⁊ parum polente frumenti ⁊ buliat ad ſpiſſitudineꝫ ⁊ adde parum de zuccharo. ¶ Febris acuta ideꝫ eſt quod febris occulta. ¶ Febris autem continua hoc habet remedium. Ad mitigandum feruorem in febre continua. Cura. Folia caulis coquantur cum aceto veteri ⁊ terantur cum oleo roſa. ⁊ emplaſtretur ſuper ſtomachi multũ prodeſt. Et idem poteſt fieri cum folijs ſilicis: ⁊ folijs albarum vitium roſarum ⁊ ſimilibus. ¶ Fiſtula dicitur eſſe quoddam vlcus quod non plenarie reſeruatur ⁊ ante reſeruationem cicatrix illius vulneriꝫ clauditur ⁊ ſic illa ſanies que prius de vulnere plenarie nõ exiuit facit ſub cute latum locum. in ſuperficie vero vulneris valde ſtrictũ habet foramen. Cura: excoquatur aniſuꝫ in aceto ⁊ illud bibat patiens ⁊ fiſtula ceſſabit in eo. Item fiſtula multa foramina habet ⁊ non recta ſed obliqua quod medicina intrare non poſſit etiam nil melius eſt ꝙ̃ ſtercus caprinum temperatum cum melle ⁊ tepide ſuppone: quia omnem tumorem ſoluit putredineꝫ extrahit. ⁊ iniciatos vermes occidit: ⁊ purgat ⁊ ſanat fiſtulam ⁊ cancrum: ⁊ dolorem mitigat. ¶ Ficus eſt quoddã vlcus quod ſolet creſcere in ano vel in virga vel in naſo vel in oculo. cura: cõtra ficum in oculo. Recipe medullam de oſſibus bouinis ⁊ vitellum oui ⁊ oleum: hec omnia in patella coquaꝫ ⁊ exprime per panniculum ⁊ vnge morbum ⁊ ſuper pannum pone ⁊ ſuperpone dolori donec ſanetur. Alia cõtra ficum vbicunqꝫ fit. Recipe plãtaginis manipulos tres ⁊ millefolij ⁊ mẽtaſtri ana manipulos quattuor. hec omnia contundantur ⁊ ſuccus exprimatur. ⁊ addãtur quattuor grana piperis triti: ⁊. vij. grana maſtico ieiune patiens bibat hanc potionem nouem diebus ⁊ continue renoua medicinam. ¶ Freneſis eſt apoſtema natum in miringa cerebri de ebulitione ſanguinis vel calore vel vtriuſqꝫ: miringa vero pellicula circundans cerebrum ⁊ eſt in aure que ſi rumperetur perpetue ſurdus efficeretur. cura: Uena in medio frontiꝫ apiatur. ¶ Faſtidium eſt infirmitas repugnans comeſtioni ⁊ appetitum deſtruens bonum. hec infirmitas ſepius generatur ex languore nimio ipſius ſtomachi ⁊ omnium membrorum. Aliquãdo ex nimia ſede peruenit ⁊ ſuperflua ſumptiõe potus. ⁊ interduꝫ peruenit ſimiliter ex frigore magno. Tunc ille ſumat zucharum roſaceum. ⁊ etiaꝫ iuuat illum qui habet ſuperfluitatẽ in ſtomacho. ⁊ cõfortat eũ. vel etiã ſibi detur diaaradon abbatis. Si vero euenit ex frigore modo: tũc ei detur diacitonniten Salie. Auicen. aut zinziber conditum: quia illa inducunt aliquo modo calorem ⁊ faciunt appetitum bonuꝫ. ¶ Fluxus ſanguinis eſt multiplex: de ore: de auribus: de naſo per anum: ⁊ ſꝫ illa oia diuerſas ſortitur medicinas. cura: contra fluxum ſanguinis per anum. Recipe ſemen plantaginis ⁊ concute in liquefactum butyrum tepidum: ⁊ ſtatim ſuper hoc incute oua ⁊ appone modicum de croco: ⁊ hoc non contrito: ⁊ da ei comedere.

¶ Cõtra fluxum ſanguinis de naribus. cura vena cephalica incidatur.

Gomorea eſt inuoluntaria ſpermatis emiſſio. ¶ Gutta eſt quedã paſſio in ſcapula quãdo homo brachiuꝫ leuare non poteſt: ⁊ ſi leuat tunc cum magno dolore. cura. Recipe abſinthium ⁊ coque in melle ſiue malaxetur ⁊ contundantur ⁊ fiat emplaſtrum ex illo ⁊ dolori ſuperponatur.

Horripilatio eſt erectio criniũ pre timore vel diſpoſitio in qua inuenit corpus diuerſitateꝫ in frigore ⁊ punctioneꝫ in cute ⁊ lateribus: ⁊ antecedit eam pigritia ⁊ fractio. eſt quaſi maneries eius.

Ydroforbia dicitur paſſio melãcolica in qua homines abhorrent aquaꝫ mundam ⁊ etiaꝫ ſõnuꝫ eius. ¶ Impetigo ⁊ ſerpigo ſunt infectiones cutis de colera ſubtili mixta cuꝫ humore groſſo. ¶ Incubns ẽ fantaſma in ſomno comprimens corpus ⁊ agrauans motum ⁊ loquelaꝫ perturbans. ¶ Iliaca eſt paſſio inteſtinorum gracilium cum ſtipatione ventris frequenti vomitu ⁊ dolore vehementi tanqꝫ ſi inteſtina terebello perforarentur. Ileos ẽ idem. Et notandum ꝙ interdum iliaca fit ex ſiccitate nimia. tunc vrina fit rubea ⁊ tenuis ⁊ tunc magnuꝫ caloreꝫ patitur infirmus. Ille curatur ſic. Ungatur oleo violarũ ⁊ vnguento populeon: poſt hoc detur ei exiſatra. j. lib. illud ſumatur mane ⁊ ſero ſemper tria coclearia cũ aqua calida: poſt hoc ſumat ſuccum roſarum ⁊ ſcamonee mixtum cum vino calido valet ſibi contra idem: hoc facto minuat ſub talo in pede exterius. ¶ Idropꝫ eſt error virtutis nutritiue in toto corpore ſeruens mutationem virtutis digeſtiue i epate. Et ſunt eius quattuor ſpecies ſcilicet ypoſarcha. Aſclites. timpanides ⁊ lentoflegma. In timpaniti ⁊ aſcliti ſolum venter inflatur ⁊ pes ſicut poſteriora macerantur. In alijs autem ſpeciebus totuꝫ corpus inflatur cura: contra idropiſim. Recipe enulam cãpanam ⁊ contunde ⁊ ſucum eius exprime per pannum ⁊ colligatur in teſtam oui ⁊ diſtemperetur cum fauo mellis: ⁊ da infirmo omni die plenam teſtaꝫ de ſucco hoc fac vndecim diebus luna. decreſcente vel deficiẽte quia etiam homo in ventre decreſcit. ¶ Impetigo eſt ſicca ſcabies in cute vel in corpore. cura: due vene in faucibus oris incidantur.

Lepra eſt morbus corrumpens formam ⁊ compoſitionem membroruꝫ ⁊ finaliter ſoluens continuum: proueniẽs de materia melancolia ſparſa per totuꝫ corpus. cura: Recipe oleum de ligno fraxini fruſtratim inciſo: ⁊ fac ad modum aque roſacee ⁊ vngatur corpus ſepius multum prodeſt. ¶ Litargia eſt apo-

UVA. BHSC. IyR_173_2

ſtema in poſteriori parte cerebri ſub tus carnez vel litar
gia eſt apoſtema fleumaticuz cum febre in pupi cerebri
natuz:⁊ cũ mentis obliuione:⁊ litargia alia vera:alia nõ
vera.vera litargia eſt quando homo ſemper dormit. Nõ
vera ineſt qua homo non poteſt dormire.cura:capilli ꝓ
prij vſti conficiantur cũ aceto.⁊ modica pice:⁊ naribus
apponantur:potenter excitat litargicos. ¶Lienteria eſt
fluxus ventris: in quo comeſta ⁊ bibita egrediuntur in
eiſdem qualitatibus ⁊ quãtitatibus in quibus intromiſ
ſa ſunt propter debilitatem contentiue ſtomachi ⁊ inte-
ſtinorum ſuperiorum.cura:recipe ſepum hyrcinum cer-
uiſiam litargirum corticem glandium:emethich:ſangui
nem draconis cuiuſlibet vnum loth.miſce adinuicem:⁊
hoc mixtuz trudas ſuper lien:⁊ ſparge deſuper modicũ
puluerem concrematum:⁊ ſic trudas ad corpuz viceuer
ſa ⁊ ſanabitur eger. Si autez homo fuerit inflatus mul
tum:ita ꝙ lien ſubintrare non poteſt:tũc accipe allei vnã
libram ⁊ decoque illud in medio quartale aque: ⁊ tunc
ſuper vapores illos ponatur eger:ita vt poſſit humecta
re corpus eius ſiue poſteriora: quia poteſt hoc corpus
demollitur:⁊ ſic lien poterit bene imponi viceuerſa. Cuz
vero ibit ad ſedem tunc intrudat inteſtinũ digito: ⁊ hoc
facto. Recipe pulueres crematos de cornu ceruĩ thus
⁊ maſticem iſti pulueres ſuperſeminentur lieni ⁊ poſte-
rioribus ⁊ ſanabitur. Et iſti pulueres etiam reformant
matricem mulieris ſi ſuper ſcuciantur ſecretis ipſaruz.
Deinde accipe thus ⁊ colofoniaz. Iſti duo ſparge ſuper
carbones ignis locans infirmum ſuper illum fumum ꝙ
intret corpus ipſius ⁊ ſanabitur lien. ¶Lumbrici ſunt
vermes qui naſcuntur in inteſtinis hominis ſeu alteri-
us animalis.cura:comede zeduariam ieiunus attamen
prius tene ad vnam horam in ore.⁊ poſt hoc glutire de-
bes:⁊ tunc incontinenti moriuntur omnes. Sequitur ali
ud remedium contra lienteriam paſſionem quando qs
magnas ſedes patitur ⁊ homo eſtimat vt viſcera eius
exirent hec infirmitas interdum fit ex comeſtione nimia
⁊ ferculis malis.⁊ taliz egritudo mortificat hominem ſe
pius. Et ſic interdum detur ei zuccharum roſaceum dia
aradon abbatis vel roſatam nouellam. Et adhuc vnga
tur oleo roſarum ⁊ emplaſtrum conficiatur ex roſis:⁊ ex
pomis quercinis maſtice ⁊ margaritis:hec omnia con-
diantur ⁊ excoquantur in aceto:⁊ fiat poſitio ſuper cor-
pus eius. Si autez illa infirmitas ex feruore proceſſerit
tunc ſibi vnguentũ fit ex menta:⁊ balneum ipſius aque in
qua cocte ſunt roſe vue grich que cum coſto:⁊ ſcias qδ
hec medela multum prodeſt.

MOrphea eſt defedatio cutis maculoſa:vel
morphea dicitur eſſe caſus criniuz ⁊ bar-
be.⁊ eſt differentia inter allopiciaz ⁊ mor
pheam:quia allopicia eſt caſus capillorũ
⁊ criniuz capitis.cura. Recipe oua formi
carum ⁊ ebulum.j.atib contunde:⁊ ſuccuz:⁊ acetum bo
num:⁊ aurum puriſſimum puluerizetur: ⁊ cum eo ve-
xura:ideſt locus perungatur. Item fel caprinum ⁊ ſan-
guis veſpertilionis perunctum caput aut barbam cu-
rat. ¶Mania eſt inſania vel alienatio mẽtis.vel ſic:Ma
nia eſt corruptio anime ſine febre. cura fercula eius ſint
leuia ſicut caro caprina:⁊ pulli.⁊ noua oua aſſature mol
les ⁊ bibat vinum limphatum: ⁊ cum aqua permixtum
balneetur ⁊ cõmiſceatur cum mulieribus:quia per hoc
ira ſedatur ⁊ veſania mitigatur ⁊ inciditur:ei vena circa
pedicam paruam: quia talis minutio firme bene curat
vel etiam alia minutio cõmunis. Melancolia vero a ni
gro felle eſt dicta.

NEruorum oppilatio dicitur eſſe paſſio quã-
do nerui oppilant.cura nerua adipe ſeu pin
guedine accipitris ſepius inungi debent.
¶Neufreſis dicitur eſſe dolor lumborum.

OBtalmia eſt apoſtema naſcens ſuper albedĩ
nem oculorum.cura:vena in vtroqꝫ pede ſu-
pra pedicam maiorem incidatur ⁊ multuz
prodeſt. ¶Oppilatio ſplenis vel epatis eſt
quando epar vel ſplen oppilatur.vel obſcu-
ratur ⁊ non perficit opera digeſtionis.cura. Recipe ſter
cus vacce ſiccuñ ⁊ ſucum vrtice tria oua olei optimi ſul
phuris confice hec ⁊ fac emplaſtrum ⁊ ẽ optimum: ſple
neticis:epaticis:ydropicis: ⁊ hoc abſconde qꝛ donũ dei
ẽ penſare volenti.

PAraleſis eſt neruorum mollificatio cuz ab
latione ſenſus ⁊ motus. Cura: recipe ſter-
cora pullorum. ciconie cuz adhuc ſunt in
nido contunde ⁊ cribra per pannum ſubti
le:poſtea recipe aſſungiaz porci ⁊ liquefac
⁊ impone puluerem ⁊ fiat vnguentum cum quo vnge lo
cum dolentem. ¶Paraleſis viſceruz eſt que cauſatur in
viſceribus. Cura:recipe hyrundines iuuenes:deinde ex
coria ⁊ viſcera eorum bene mundẽtur:⁊ imponantur vi-
ceuerſa:⁊ hoc aſſari debet:⁊ mundare ⁊ comedere ꝑ trez
dies. Aliud recipe ter quantum ad manum potes cape-
re de bacchis lauri viridibus ⁊ tantum de ſaluia:⁊ deco
quas bene ĩ bona ceruiſia triticiali.⁊ bibe ieiuno ſtoma-
cho. ¶Peripleumonia eſt apoſtema canalium pulmo-
nis vel peripleumonia eſt collectio circa pulmonem: fit
autem de humore collectio in ꝑtibus pulmõis. ¶Pleu
reſis eſt apoſtema calidum lacertorum ſeu panniculo-
rum ſeu velaminum coſtarum. Et pleureſis a pleura co
ſta dicitur:⁊ inde tunc fiunt punctiones laterum. Cura:
contra laterum punctiones excoquatur mel cuz lacte ca
prino ⁊ madefac in illo panniculum:⁊ hoc ſuperpone la
teri languenti ⁊ ceſſabunt punctiones. ¶Ptiſis eſt hu-
miditatis conſumptio quando conſumit corpus ⁊ exic
catur:⁊ ita qlibet exiccatus poteſt dici ptiſicus. ⁊ febris
ethica idem eſt. Cura:recipe roſam ⁊ polipodium ⁊ co-
que cum vino bene:⁊ bibe ſero ⁊ mane. ¶Profluuium ẽ
immoderata menſtruorum emiſſio. Cura: ſtercus gatti
cum reſina ⁊ roſa ſuppoſitum profluuium mulieris re-
primit ⁊ ceſſare facit. ¶Polipus eſt ſuperflua in narib⁹
caro ex groſſis ⁊ viſcoſis humoribus facta. ¶Boliſm⁹
eſt infirmitas per quam homo ſemper continue come-
dere appetit ⁊ tamen ſaturari aliquo cibo nõ poteſt. Si
vero ſaturatur ſtatim euomit more canino: ⁊ poſt hoc
ſtatim eſurit vt prius ⁊ talis infirmitas interdum proue
nit ex frigore magno: ⁊ tunc parum ſitit. Si vero proue-
nit ex frigore nimio tunc ſemper lingua ſiccatur: ⁊ mul-
tum bibere poteſt. ¶Podagra eſt paſſio pedum cũ do-
lore calcanei ⁊ pollicis. Cura: fricetur dolor ſepe cum te-
ſticulis vulpinis.⁊ adeps vulpis idem facit ⁊ cum pelle
eius innoluatur.

REuma eſt fluxus humoris a capite ad par-
tes ſubiectas. Cura.yſop⁹ torrefactus ⁊ cal
ue capiti appoſitus multum valet. Ad idem
due vene ſub lingua aperiantur.

SCotomia ⁊ vertigo ſunt viſiones vẽtoſitates
⁊ ſunt proprie paſſiones ſenſus cõmunis. Cu
ra ſume radicem ebuli:⁊ priuz deſicca.⁊ inde
fac lixiuium ⁊ frequenter caput laua. ¶Stu
por eſt diminutio ſenſus ⁊ mentis. Cura:ve-
na in occipite tangatur. ¶Sternutatio ẽ mo
tus naturalis cerebri fortis ⁊ validus ꝓpter expulſionẽ
nociuorũ. ¶Spaſmus eſt egritudo neruorũ contrahenz
neruũ contra ſuã originẽ. ¶Squinantia ẽ apoſtema gut
turis viam anhelitus impediens ⁊ cibi. Cura: due vene
ſub lingua minuantur. ¶Sincopis eſt defectus caloris
naturalis vel eſt ablatio ſenſus in toto corpore ſm ma-
iorem partem:propter debilitatem cordis. ¶Singult⁹
eſt quaſi ſpaſmus ſtomachi repleti aut inaniti ab humo
re aliquo

UVA. BHSC. IyR_173_2

re aliquo viciati propter expulſionem nociuorum. Cura aliquid inopinoſum ⁊ anxium inopinate ⁊ ſubito patienti nunciandum eſt ⁊ ceſſabit. ¶ Stranguria interpretat᷑ guttatim vrine emiſſio. Cura: thus cum pulegio coquat᷑ in vino ⁊ bibat in balneo. ¶ Satiriaſis eſt continua erectio virge cum appetitu ad coitum. Cura: ſuper renes vẽtoſas pone ⁊ extrahe ſanguinem. ¶ Suffocatio matricis eſt aſcenſus matricis ad ſuperiora propter humores corruptos. Cura: teſticuli vulpis in oleo veteri cocti ⁊ poſſarium mulieribus impoſitum curat matricem ſuffocatam. ¶ Sciatica eſt paſſio ſcie .i. anche vnde homines coguntur claudicare. ¶ Serpigo eſt quedam ſpecies ſcabiei. ¶ Scurria eſt quando vrina ex ſe inſenſibiliter emittitur.

Tetanus eſt maior contractio neruorum a ceruice vſq; ad dorſum. ¶ Thenaſmon eſt appetitus ⁊ voluntas nimia egerendi cũ modico aut nullo effectu. ¶ Tuſſis eſt violenta commotio ſpiritualis virtutis ad expellendum ſuperfluitatem in ſpiritualibꝰ. ¶ Tumor teſticulorum eſt quando teſticuli tumeſcunt. ¶ Tortiones ventris cauſantur ex ventoſitate.

Venenum eſt materia ſubtilis aquoſa horribiliſſime qualitatis a tota ſubſtantia premens corpus humanum. ¶ Viſcerana eſt infirmitas per quam homo cruorem emittit per poſteriora. ¶ Vlceratio lingue fit quando vlcera ſeu puſtule in lingua generantur. ¶ Vertigo eſt infirmitas capitis. Cura: omni hora dum vadis dormitum recipe tres guttas vrine ⁊ pone ad nares probatum eſt: quia multum valet. ¶ Fetor oris fit multipliciter aliquando euenit ex putrefactione dentium. Aliquando ex putrefactione inteſtinorum: ⁊ alio modo fetidus anhelitus appellatur. Cura: ſi fit ex putrefactione dentium vel oris: tunc debes lauare os quanto melius potes ⁊ ceſſabit fetor oris. Poſt hoc Recipe hanc medicinã videlicet duos lothones vitrioli albi ⁊ mellis quattuor lothones primitus contunde vitriolum bene: poſt hoc commiſce cum melle ⁊ vnge cum eodem gingiuas bene vna cum dentibus. Si autem fuerit fetor ex ſtomacho. Recipe pillulas aureas vnũ quẽt: ⁊ da patienti: ⁊ ſimiliter detur ei eſula cum vino calido: ⁊ poſt hoc dentur ei iſti pulueres: cinamomum: gariofilus: piper: ciminum: agreſte: ⁊ crocum: cuiuſlibet vnum loth. hec omnia ſimul contunde: ⁊ da ei manducare ⁊ ſanabitur a fetore.

UVA. BHSC. IyR_173_2

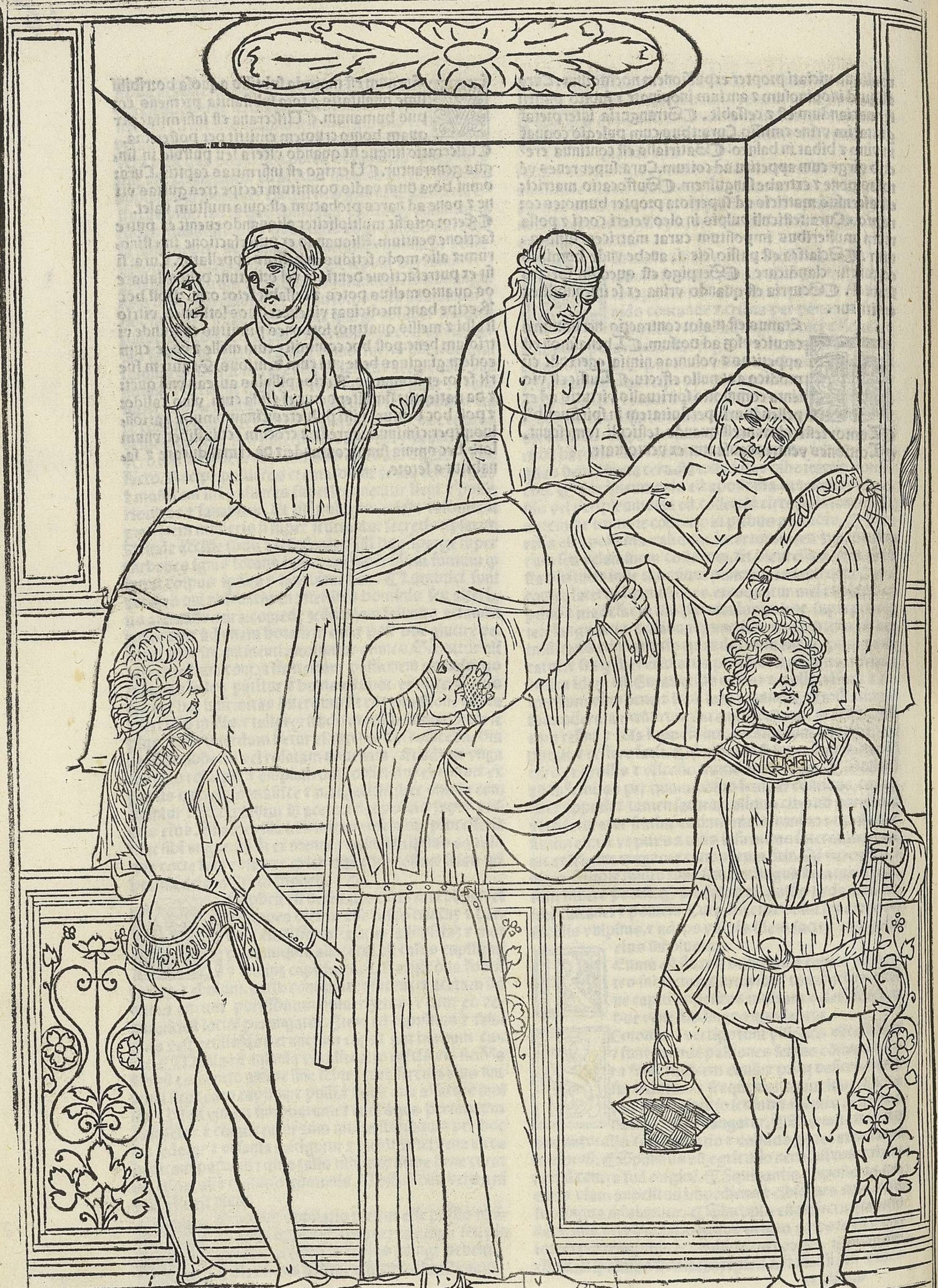

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶ Conſilium clariſſimi doctoꝛis domini Petri de tauſſignano pro peſte euitanda.

In nomine Jeſu Chꝛiſti mundi creatoꝛis Amen.

¶ Incipit tractatus de obſeruanda vita pro pꝛeſeruatione ſanitatis tempoꝛe peſtilentie.

CUm omne animal per inſtinctum nature conetur defendere coꝛpus ſuum: ⁊ pꝛolongare vitam. Homo maxime qui ꝓualet omnibus alijs animalibꝰ per rationem ⁊ intellectū quibus dotatus eſt: dꝫ ſe fatigare ad pꝛolongationem ⁊ conſeruationē ſui ipſius. Ad hoc vt ipſe poſſit operari aliquem fructum virtutis. Qui ſit nutrimentum ſibi ⁊ illis q ſequuntur politice. Et ideo clementiſſime domine qui digne appellaris pijſſimus ſum diſpoſitus reducere hunc tractatum in tali foꝛma. Quem ego Petrus de tauſſignano phiſicus mandante ſereniſſimo pꝛincipe Galeazo comite virtutum ad hec vt fiat conſeruatio tue vite tue que non ſolum eſt vtilis tibi: ſed etiā illis qui viuunt ſub tua ſaluberrima fronde compilaui.

¶ Pꝛimum capitulum.

GAlienus in libꝛo de ingenio ſanitatis pꝛimo circa finem dicit: ꝙ nos decet non habere negligentiam in complemento ipſius ſanitatis ideo eſt magne perfectionis in iſto tempoꝛe habere aliquod conſilium contra vires peſtilentiales demonſtrando ingenium maxime illoꝛum a quibus dependet ſalus ⁊ vtilitas multarum gentium que virtuoſe recte ab illis ſunt.

¶ De rebus demonſtrandis in hoc opere.

QUattuoꝛ ſunt enim res pꝛincipaliter demonſtrande: ⁊ pꝛima eſt quot ſunt cauſe peſtilentiales: ⁊ que res ſit peſtilentia: ⁊ que ſunt infirmitates peſtilentiales. Secnnda eſt regimen pꝛouidendo pꝛeſeruatione ꝙ ſcilicet regimen reperitur circa ſex res non naturales: ⁊ circa aliq̄s medicinas. Tertia eſt in remouendo aliquas queſtioneſ que communiter fiunt. Quarta eſt ad manifeſtandum regimen curationis illoꝛum qui ſunt infirmi moꝛbo peſtilētiali. Ad declarationem pꝛime partis eſt ſciendum ꝙ ad peſtilentiam concurrunt quattuoꝛ res. Pꝛima eſt diſpoſitio infirmi. Secunda eſt foꝛtitudo rei inducentis infirmitatem. Tertia eſt contactus. Quarta eſt moꝛa que eſt inductiua magni nocumenti tempoꝛe peſtifero.

¶ De diſpoſitione infirmi.

QUantum ad pꝛimam cām diſpoſitionis infirmi: dico ꝙ ipſa eſt pꝛincipaliſſima cauſa coꝛruptionis ⁊ infirmitatis: qꝛ operationes rerum actiuaꝝ non poſſunt generare ſe niſi in rebus aptis ⁊ diſpoſitis ad recipienduꝫ ipſarum actionē: vt dicit Ariſto. ij. de anima. ⁊ Gal. in lib. ð differentis febꝛium: capitulo de febꝛe peſtilentiali: ꝙ nullum agens inducit effectum aliquem niſi ex diſpoſitione paſſi. ⁊ Auicenna quarto can̄. fen. pꝛima cap̄. quarti tractatus: dicit ꝙ coꝛpoꝛa diſpoſita ad recipiendum talem actionem ſunt vtentes nimio coitu ⁊ nimium comedentes: ⁊ habentes poꝛos latos: ⁊ ſimiliter coꝛpoꝛa que ſunt conſimilis qualitatis qualitati aeris coꝛrupti vt ſūt coꝛpoꝛa repleta ſuperfluitatibus. Et ideo Gal. lib. i. cap. v. ð differentijs febꝛium dicit: ꝙ eſt neceſſe tempoꝛe peſtis ð ſiccare coꝛpoꝛa humida: ⁊ ea deſiccata cōſeruare: ⁊ illos qui ſuperfluitatibus ſunt repleti euacuare: ⁊ oppilationes aperire: ⁊ ⁊ parum inferius dicit: ꝙ ille qui tempate exercet coꝛpus ſuum ⁊ cibis temperatis vtitur: omnino non eſt paſſibilis: qꝛ in eo nō eſt diſpoſitio infirmitatis.

¶ De foꝛtitudine agentis.

SEcunda cauſa eſt foꝛtitudo agentis: quia aer in iſta actione dicitur operans: ⁊ dupli ci de cauſa poteſt dici operans. Pꝛima quia coꝛpoꝛa paſſibilia debite applicantur ipſi: ⁊ indebite tangit nos intus: ⁊ extra per introitum poꝛoꝛum.

¶ De contactu.

TErtia eſt contactus: qꝛ in iſto tempoꝛe eſt mala aeris pꝛopꝛietas nō ſolū ꝑ qualitateꝫ: ſed per operationē modi ſuppoſiti: ⁊ iſta cā foꝛtioꝛ pꝛima. Quia vbi materia reperit diſpoſita inducitur effectus. vbi autem non eſt diſpoſitum ad talem effectum introducendū non: vt habetur. viij. phy. ⁊ a Galieno pꝛimo de interioꝛibus.

¶ De loco peſtifero.

QUarta eſt moꝛari in loco peſtilentioſo quia aer continuo dimittit de ſua mala pꝛopꝛietate: ⁊ ſic diſponit coꝛpoꝛa ad coꝛruptionem.

¶ De cauſis pꝛopꝛietatis peſtilentie.

QUia aer nos conſeruat eſt videndum de cauſis pꝛopꝛietatis peſtilentie. Et dico ꝙ cauſe ſunt duplices. pꝛima eſt vniuerſalis ⁊ remota: q̄ eſt diſpoſitio aduenies a foꝛmis ⁊ imaginibus celi. Quo habēt neceſſario illud cuius aduentus a medico ignoꝛatur. Que diſpoſitioneſ faciunt coꝛrumpere aquam: ⁊ adhuc pꝛoducūt coꝛruptiones putrefactiōes i viſceribus terre: ⁊ iſtud maxime aduenit per eclipſim ſolis ⁊ lune. ⁊ coniunctione planetaꝝ. Pꝛeſertim de ſaturno ⁊ marte cum ſtellis fixis: vꝭ per coadunationem illaꝝ ſtellaꝝ in ſigno humāo: ⁊ pꝛopꝛie quādo habuit in domo: vel per reuolutionem anni inundantijs ſm̄ ꝙ dictat Petrus de Abano in conſilio ſuo differētia nonageſimatertia. Alie ſunt cauſe particulares q̄ ſūt vapoꝛes coꝛrupti permixti cum aere vſqꝫ ad minimas partes: leuati a terra putrida: vt eſt quando aperiunꝭ cauerne vel clauſure aeris: vel quando alique res ſunt poſite in aqua: vt linum canepa. ⁊ ſimiles res: vel vt ſunt coꝛpoꝛa moꝛtua non ſepulta: vel arboꝛ male pꝛopꝛietatis: vt nux: ficus ⁊ ſimiles res. Poſſent aſſignari alie cauſe q̄s obmitto bꝛeuitatis cauſa.

¶ Que res ſit peſtilentia.

IDeo dico ꝙ peſtilentia eſt vna mutatio fcā in aere: ⁊ talis mutatio pōt eē duplex. Pꝛimo in qualitate. Secundo in ſubā. De pꝛimo qū aer efficiꝭ rabiduſ ſine aliq̄ pꝛimaꝝ qualitatū firmi fcādaꝝ. Que hn̄t i tm̄ exiccare mētes hominū ꝙ ⁊ generatiōes ⁊ vita coꝛrumpunꝭ: vt accidit illis athenarū. Sicut a Galieno habeꝭ pꝛimo de differentijs febꝛiū: de hoc tn̄ hic ſermo nō eſt. Secūda eſt mutatio in ſubſtātia ꝑꝑ cōmixtiōe vapoꝝ coꝛruptoꝝ ad minimas partes ipſius aeris: vn̄ totū aggregatū diciꝭ coꝛruptū ex mala ꝓpꝛietate reſpectu generatiōis humane. Et iſta mutatio diciꝭ eſſe in ſubſtantia: nō qꝛ ſolū ſit i ſubſtantia: ſꝫ in qualitate. ſtat ꝙ aliquādo aliqua mutatio ſit in qualitate: ⁊ ſit parua. tn̄ ēt eſt in ſubſtantia. qꝛ iſta mala pꝛopꝛietas ſequiꝭ odio ſubſtātiā accidētis illius aeris. ⁊ iſta eſt de qua loquiꝭ. Et vt pōt cōpꝛehendi per ſupꝛadictas auctoꝛitates. ⁊ mō iſto pōt diffiniri.

¶ Diffinitio pꝛopꝛie peſtilētie.

PEſtilentia eſt putrefactio que aduenit aeri ſimiliſ putredini aque que balneat putridū. Certe aer ſic ingroſſaꝭ. ⁊ coꝛrumpiꝭ ex puluere iſtoꝝ vapoꝝ maloꝝ permixtoꝝ. ſicut coꝛrūpiꝭ aqua ꝑ appoſitionē lini vel eiꝰ ſimile.

¶ Que ſint

UVA. BHSC. IyR_173_2

Que ſint infirmitates peſtilentiales.

Dico ergo ꝙ infirmitates peſtilentiales ſunt
duplices.ſ.particulares:ꝛ communes.Par
ticulares ſunt que non vnomet tempoꝛe ad
ueniunt multis.Et tales adueniunt per ad
miniſtrationem ſex rerum non naturaliuꝫ in
quibus homines indifferenter pereant: vel
adueniunt plus quam alteri.Et iſtud eſt quãdo aduenit
carbunculus vel quando affligunt vnum:ꝛ non multos
ſtantes in bona diſpoſitione.Communis eſt duplex.Et
ideo vnus eſt vſus:vel cognoſcitur in regione vel ciuita
te:vel appellatur Endymiacus quaſi veniens ex latere
dextro:ꝛ eſt maxime pꝛopter aquam illius loci vel ventũ
vt apparet in aliquibus ciuitatibus vel locis in quibus
generantur Botia ſub mento ꝛ in alijs locis timebunt
cura.Quam ponit Galienus in.viij.de interioꝛibus ꝙ
nunquam vidit talem infirmitatem ſicut continetur in li
bꝛo de aere ꝛ aqua.Sed de pꝛedictis hic non loquitur.
Alia eſt infirmitas peſtilentialis communis:ꝛ pꝛopꝛie di
citur epidimialis ab epi quod eſt ſupꝛa:ꝛ alia quod ē ſu
pꝛa alias.Que ſic diffinitur īfirmitas epidimialis eſt fa
cta ſubito ꝛ in vno momento tempoꝛis.Communis mul
titudine hominum:quia in tali epidimia egritudines ap
parent diuerſe.Nam aliquibus inſunt carbũculi cum fe
bꝛe:aliquibus diſinterie:aliquibus glandule: vel apoſte
mata:aliquando variole:aliquãdo moꝛbili:ꝛ appellatur
ſubita ad differentiam vndimialis que venit paulatim.
Omnis alie ſunt poſite pꝛopꝛie ad differentiaꝫ febꝛis pe
ſtilentialis:ꝛ illud ſufficiat pꝛo pꝛimo capitulo pꝛeſentis
tractatus.

Secundum capitulum in quo continetur regimen cu
ratiuum.

Dicto de pꝛimo reſtat dicere de ſecundo vꝫ
de regimine. Et iſtud debet fieri circa ſex
res non naturales:ꝛ aliquas medicinales.
Regulariter operando pꝛo inquiſitiõe iſta
rum rerum eſt ſciendum ꝙ meo viſu homi
nis deficiunt tribus modis.Pꝛimo modo per viam ol
fatiõis venenoſe que aggreditur membꝛa pꝛincipalia.ſ.
coꝛ:cerebꝛum:ꝛ epar.Et iſti moꝛiuntur cum ſigno peſtilē
tiali.vꝫ per inflationem:glandulam in emunctoꝛijs illoꝛũ
membꝛoꝛũ pꝛincipaliũ.Et tamen quando coꝛ offenditur
ſignum apparet ſub aſſellis.Et quãdo cerebꝛum poſt au
res.Et quando epar in inguinibus.ſ.dextro.Et quando ſ
ſplene in inguine ſiniſtro.Et adhuc adueniunt carbũculi
in alijs partibus coꝛpoꝛis.Et iſtud conuenit quando eſt
maioꝛ putrefactio ꝛ aduſtio humoꝛum ad intra coꝛpus
quos natura in quantum poteſt conatur expellere.Ideo
quando apparent carbũculi iuxta membꝛa pꝛincipalia:
vt eſt in pectoꝛe indicant peius:quia eſt ſignum ꝙ tales
humoꝛes ſunt aduſti ꝛ putrefacti circa regiones coꝛdiſ.
Secundario eſt per viam ſuffocationis naturalis caloꝛiſ
facte a cauſa humida ꝛ aquoſa putrefactibili. Et certe
nos videmus ꝛ vidimus humiditates coadunari in no
ſtris coꝛpoꝛibus pꝛeſertim in capite per quas fiunt apo
ſtemata in gula:que appellantur ſquinãtie:ꝛ ex illis mo
riuntur.Aliquando deſcendunt multi catarri qui ſubito
ſuffocant homines.Aliquando generantur multe ſurdi
tates:ꝛ grauedines capitis.Et colligationes oculoꝛum:
generantur etiaꝫ multe pigritie.Multas paleres:ꝛ apo
ſtexes:ꝛ epilēſie:que in pꝛeſenti Floꝛentie regnat.Tertio
quia vermes generati ex malis humoꝛibus per putredi
nem illoꝛum veniunt ad partes ſuperioꝛes coꝛpoꝛis:ꝛ
ibi faciunt leſionem moꝛdendo intantũ ꝙ coꝛpoꝛa ſinco
pizant:nihilominus recuperatur:ꝛ ſi non ſubito auxilian
tur moꝛiuntur:ita per doloꝛem ſicut per fumos veneno
ſos eleuatos ab illis qui coꝛrumpunt ꝛ reſoluunt ſpirit⁹:
iſtis talibus modis ꝛ alijs qui reducuntur ad iſtos eſt
contra operandum per actus pꝛeuiſiuos: qui continent
in ſex rebus non naturalibus.que ſunt aer:cibus potus:
ſomnus:ꝛ vigilia motus.ꝛ quies:inanitio ꝛ repletio. Et
accidentia anime de quibus particulatim eſt videndum
ꝛ pꝛimo de aere.

De ſignis quando aer eſt peſtilentiatus.

Tunc aer efficitur peſtilentialis quando ver
mes ꝛ reptilia apparent vel variole que res
communiter pꝛecedunt ſine moꝛbo peſtilen
tiali.Tunc quilibet debet rectificare aerē vel
ire in loco in quo non apparēt ſigna iſta.Et ſe
curius eſt ire vbi non ſint:nec in pꝛeterito fuerint.Cauſa
eſt quia reliquie que remanſerunt poſt epidimiã habent
coꝛrumpere illos qui ſe transferunt ad illũ locũ:ſicut fer
mentũ qđ circundat a farina: habet diſponere farinam
ad fermentationē:ita ꝛ aer iam peſtilētiatuꝫ habet diſpo
nere coꝛpoꝛa:ideo non eſt reuertendum ad loca in quib⁹
fuerunt epidimia.vel peſtilentie.immo eſt inſiſtenduꝫ in
omnibus locis circa rectificationem aeris.

De rectificatione aeris.

Circa rectificationem aeris.Pꝛimo in quan
tuꝫ poſſumus eſt exiccandus ipſe aer in do
mibus que inhabitantur:ſcilicet cum igne
facto ex lignis quercus:vel fermentoꝛũ be
ne ſiccoꝛum lauri:myrtili:iuniperis:ꝛ alioꝝ
odoꝛiferũ lignoꝝ.Suffumiget camera mane ꝛ ſero cum
maſtice:thure:ꝛ myrrha:terbentina:ſandaraca: cipꝛeſſo:
ſquinanto:ſauina:acoꝛo:ꝛ ſimilibus.Aſpergatur domus
ꝛ maxime camera cum aceto vini odoꝛiferi:ꝛ aqua roſa
ta.Et cũ multis citriꝫ ſuſpenſiꝫ pꝛo camera:ꝛ ferre in ma
ne:ꝛ olfacere pomuꝫ laudani:cuius hec permixtio.Reci
pe laudani.ʒ.i.heen albi ꝛ rubei.ro.ru.ana.ʒ.ij.ſtoꝛacis li
quide.ʒ.iij.mirrhe folioꝛũ mēte Garioſiloꝛũ.ana.ʒ.i cam
phoꝛe.ʒ.i.miſceant ꝛ incoꝛpoꝛent cum aqua roſata:ꝛ ſuc
co bugloſſe ꝛ melliſſe ꝛ fiat pomum.

De regimine cibi ꝛ potus.

Cibus debet eſſe talis ſubſtantie.Panis re
cens vnius vel duoꝛũ dierũ ꝛ bene fermen
tatus.vel de ſpelta munda a coꝛtice.Confe
ctus cum puluere aniſoꝛum ꝛ ſale bene coi
ctus.Potus vinum album clarum:ꝛ poli
tum ex medio ſapoꝛe:nec rubeum:nec fumoſum:vt ſpũs
ꝛ humoꝛes non calefiant:nec nimis paruũ.Sed ſi poſſib
le eſt vinum vetus:qꝛ magis depuratũ eſt: magis deſic
cat ꝛ manus recedit ab aquoſitate Et debet vinum inaq̃
ri cum aqua cocta ꝛ plus in eſtate q̃ꝫ in hyeme eſt biben
dum.Et nota ꝙ potare aliquantulum vini maluatici an
teq̃ꝫ homo domum exeat:vel alterius vini potētis ē vti
le:qꝛ multi fumi exiccantur:ꝛ ſpũs confoꝛtant ꝛ coꝛrobo
rantur.Et aqua que decoquit debet eſſe curſiua: ex loco
petroſo:vel bene arenoſo:vel ex fonte claro.Et ſapoꝛ de
bet intendere ad dulcedinem.

De regimine ſapoꝛum.

Et ſciendum ꝙ omnes ſapoꝛes debent eē ex
limonibus vel ex arancijs vel granatiſ aceto
ſis permixti cum iſtis aromatibus: quarum
hec eſt deſcriptio.Recipe cinamomi boni ꝛ
electi: zinziberis garioſiloꝛum.ana.ʒ.ſ.Been
albi ꝛ rubei.ʒ.ſ.coꝛalloꝛum alboꝛum ꝛ rubeoꝛum ana.ʒ.i.
cardamomi.ʒ.ij.croci.ʒ.ſ.zuccari albi ad pondus omniũ
Et fiat puluis ſubtiliſſimus cribelatus per ſiricum.Et
minoꝛ quantitas ſumatur in hyeme q̃ꝫ in eſtate.Si non
eſt aliquod impediens:vt eſt frigiditas ſtomachi.Cõiter
eſt vti arancijs:granatis ꝛ citris.Et de ſemine illoꝛũ qui
habēt fulgurare pꝛopꝛietatem in iſto omnimode recipi
ant.vel in foꝛma trazee vel in decoctione carniũ: vel aliq̃
alio modo:niſi pateretur leſionem calculi.Ubi continue
eſt neceſſitas ꝙ vie ſint late ꝛ aperte.

De aceto

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶De aceto.

SEmper eſt bonum vti aceto niſi ſit impedi-
ens:⁊ conficere cum eo ſapores. Preter q̃
in ſtrictura pectoris: alias frigiditate ſto-
machi. Sed acetum debet eſſe boni vini al-
bi:vt eſſet maluatici vel rubole ⁊c.

¶De quo debet eſſe ferculum.

FErculum debet eſſe ex ſpelta:mileo: riſo lenti
bus remota prima aqua:panicũ panis elixa
tus:brodium ciceris rubei cum cortice. Ra-
dices feniculi:apij:ferculum confectũ ex ouo
eſt bonum. Paſte malum eſt. Et omnia alia
fercula communia:exceptis iſtis. Ferculum ſpinaciorũ
petroſiliorum boraginis ſcolopendrie:⁊ habentia ſingu-
larem virtutem.ſ.rutha:marubiũ:yſopus:⁊ ſcabioſa ⁊c.

¶De capparibus ⁊ fructibus vtendis.

CApparis conditi cum aceto maxime in prin-
cipio cene. Supponendo aliquid ex aromati
bus p̃dictis maxime in hyeme. Sepe come-
dendo cum aceto in modica quantitate eſt
vtile. Nam generat humorem corrodentem venenum:
ſm Auicennam.ij.cañ.omnia alia agrumina ſunt euitan
da. Oua cocta in prunis:vel in aqua remoto albumine
ſunt valde vtilia. Piſces omnes ſunt euitãdi propter hu
miditatem ſuam:⁊ preſertim illorũ qui habent ſquamas
magnas. Et ita anguille poteſt vti aliquibꝰ vicibus: par
uis piſcibus fluminis vel lacualis vel maris. Sed eſt
bene ſquamandus:⁊ eijciendo interiora:poſtea abluere
⁊ fricare cum aniſiꝫ:⁊ aceto:⁊ aſſari:⁊ non frixari cũ oleo
⁊ comedantur cum aromatibus ſupradictis. Et in hye-
me in maiori quantitate quam in alijs tẽporibus. Poſt
comeſtionem piſcium vinum potetur potens. Et ſimul
cum comeſtione comedere aliquas nuces auelanas: vel
amigdalas. Lac euitare opꝫ propter ſuam citam corru-
ptionem. Sed poſt aſſumptionem omnium ciborum ⁊
potuum poteſt ſumi aliquantulum caſei: quia confortat
virtutem digeſtiuam. fructus omnes ſunt mali: quãuis
loco fructuum eſt bonum ſumere poſt cibum corriãdroſ
confectos:⁊ eſt multum vtile vt continetur ſecundo cañ.
Nota ꝙ in principio prandij eſt bonũ comedere tria fo
lia ruthe:duos ficuus ſiccos:⁊ vnam nucẽ inſimul: ⁊ eſt
medicina ſpecialis contra peſtilentiam: ⁊ contra quo
libet venenum. In tantum ꝙ illi qui timent toxicari de
berent valde vti.

¶De repletione ⁊ imbandiſionum diuerſitatibus.

DIco enim ꝙ quilibet caueat ſibi a nimia co-
meſtione ⁊ potu. Sed debet vti pauco cibo
reſpectu ſoliti:⁊ ſic etiã potu:quia ſuperflui
tates multiplicantur propter nimiam come
ſtionem ⁊ potum. Diuerſitates imbandiſionũ ſunt ma-
le:ideo quilibet habet contentari de vna imbandiſione.
Et ſi plures preparantur comedat de illa ſufficienter q̃
melius poteſt digeri. Euacuatio eſt prouocanda:⁊ bene-
ficium ventris:ſi natura per ſe non operatur vꝫ cum ſup-
poſitorio:cliſterijs:vel pillulis:cuius deſcriptionem in-
ferius dicam vie vrinales teneantur aperte cum diure-
ticis:⁊ pori cum fricationibus factis ſtomacho ieiuno.
purgationes cerebri debent procurari per nares: vel ꝑ
palatum:⁊ eſt euacuandum corpus ab omni ſuperfluita
te quantum poſſibile eſt.

¶De fleubotbomia.

SI ſanguis in corpore fuerit vincẽs erit fleu
bothomandus vt declinet ab omnimoda
complexiõe. Et vniuerſaliter vſus diminuẽ
di iſtis temporibus eſt vtilis:ſi ſemel in mẽ
ſe ⁊ parum in vice. Et vbi autem alij humo
res ſint vincẽteſ.ſ.melancolia per viam adu
ſtiones:vel colera admixta ſanguini eſt intendendũ cir
ca ipſorum exiccationem.i.circa euacuationem:⁊ ſi eſſet
corpus non ſanũ non eſſet intẽdendũ cũ euacuationibuſ.
Sed abſtineat ſe a rebus ſupradictis.

¶De ſomno ⁊ vigilia.

CAuendum eſt a nimia dormitione maxime
de die:nec etiam poſt cibum immediate: ſi
nõ eſt completa vel mediata prima digeſtio
nec eſt bonum dormire ſupinus. Sed in pri
mo ſomno ſupra latus dextrum. per duas
horas:deinde ſupra ſiniſtrum:poſtea reuer-
tere ſupra dextrum. Ultimo ſomnos ſit cum capite bene
eleuato. ⁊ ſit bene coopertus:bonum eſt vigilare ꝑ duas
aut tres horas poſt cibum.

¶De motu ⁊ quiete.

CAuendum eſt quando actualis eſt epidi-
mia a forti exercitio ⁊ maxime in aere de
tecto. Sed ſi fiat aliquod exercitiũ fiat
in aere non aperto ſtomacho ieiuno. Et
antequam veniat actualis epidimia:fati-
get corpus ſuum:quia tunc magis lauda-
tur exercitium q̃ quies.

¶De accidentibus anime.

AB ira:triſtitia:⁊ timore: ſollicitudine cogi-
tatione cauendum eſt:ſed congaudendum
eſt:⁊ delectandum:cum ſomno:cantu:hiſto
rijs:⁊ his ſimilibus.

¶De coitu carnali.

ABſtinendum eſt ab actu coitus: ⁊ ſi non in
totum pro maiori parte. Et ideo tunc non ẽ
bonum vxorem ducere, nec nouum matri-
moniũ procurare. Similiter ⁊ politice con
uerſatiões:⁊ maxime illi qui ſunt corrupti:
vel magis apti corruptioni.

¶De medicinis iſtis temporibus preparandis.

SEx ſunt medicine preparande. Prima ẽ ad
miniſtratio pillularum poſitarum ab Aui-
cenna quarto canonis capitulo de preſerua
tione a peſtilentia cuius deſcriptione hec
eſt. Recipe aloes epatici.ʒ.ij. myrrhe croci.
ana.ʒ.i.conficiantur cum ſucco menthe ⁊ ſi
ant in forma cicerꝭ. Et aſſumatur omni die
vna in mane ante cibum, ⁊ habent reſoluere ⁊ deſiccare
prohibendo putredinem. ¶ Et ſi ille qui aſſumit eſſet
aptus inflammationi tempore eſtiuo addatur.ʒ.i. terre
ſigillate ⁊ reformentur cum aqua roſata:ſed in alijs tem
poribus fiat vt dictum eſt.

¶De thiriaca.

SEcunda eſt aſſumptio thiriace bene fermẽ-
tate ex decem annis in hac regione de qua
habet ſumi in omni hebdomada.ʒ.i.i eſtate
cum aqua roſacea. In hyeme cum bono vi
no odorifero:vel ſumatur cum ſucco ro.vel
aqua citri: ⁊ ante cibum per ſex horas ſto-
macho ieiuno:⁊ ab omni repletiõe remoto.

¶De metridato.

TErtia medicina eſt metridatum: ⁊ in quo-
libet caſu plus quam thiriaca ⁊ in quali-
bet ſeptimana ſumatur.ʒ.i. ⁊ quinq̃ hore
ieiunare. Et debet ſumi ſtomacho ieiuno:
⁊ ab omni repletione remoto.⁊ ſit fermen-
tatum ad minus per vnum annum.

¶De coriandris.

QUarta medicina eſt aſſumptio coriandrorũ
confectorum de mane. Ex quibus ſumatur
coclear vnum. Deinde ſumatur tertia pars
vnius ciati vini odoriferi. Similiter aſſum-
ptio zuccari roſati tempore ⁊ hora magni eſus.

Contra

UVA. BHSC. IyR_173_2

Contra vermes.

Quinta medicina eſt contra vermes: ⁊ dico ꝙ illi qui ſuut diſpoſiti ad generationem vermium: ſumant omni mane vnum ciatum vini in quo bulitum ſit abſintbium vſqꝫ ad conſumationem tertie partis decoctionis.

Sexta medicina preparatoria videlicet ſyrupus auctorum.

Sexta medicina ⁊ vltima eſt ſyrupus bic deſcriptus ab auctoribus vicibus ſum expertꝰ eo: quia reddit corpus mūdum a ſuperfluitatibus: ⁊ per conſequens deſiccat: confortādo cor: cerebrum: ⁊ epar ⁊ omnia alia mēbra. Et quātitaꝫ que bꝫ ſumi in vice eſt. ℥. i. ſ. Cui bec deſcriptio. Recipe corticum citri: radices capparis: berberis: ſandalorū vtriuſqꝫ ſpodij. ana. ʒ. ij. gariofilate: bugloſe: meliſſe: boragini: cicoree. ana. ℥. i. acetoſe epatice: marubij. ana. ℥. ſ. lactuce ſilueſtris. ʒ. ij. ſeminum communium: violarum. ana. ℥. i. timij: epitimi: ſene: polipodij: ana. ʒ. i. ſuci abſintbij: ſuci fumi terre: ſuci tbebulorum: ana. ℥. i. diagredij. ʒ. ij. zuccari albi libras duas: ⁊ fiat ſyrupus ⁊ acetoſetur: cum aceto ſuci ciconiorum quod ſufficit ⁊ vtere eo ⁊c.

De modo ſumendi bas ſex medicinas.

Modus adminiſtrationis barum ſex medicinarum eſt talis. In prima die ſumat ſyrupuꝫ. in pulſu aue marie. i. in aurora ⁊ ſupra dormiat per vnam vel duas boras. Secūdo die capiat. ʒ. i. tbiriace. tertia die capiat coclear vnum coriandrorum. Quarta die decoctionem contra vermes. Quinta die. ʒ. i. pillularum ſupradictaꝝ. Sexta die quieſcat. Septima die capiat aliquod predictorum. Et non eſt malum ſi omni bebdomada capiatur ʒ. i. illarum pillularum. Et illa die quo capiuntur pillule non capiatur aliquod predictorum.

Capitulum tertium in quo mouentur quedam dubia.

Primum dubium eſt. Cum omnia inferiora regantur ⁊ gubernentur per ſuperiora maxime per ſolem ⁊ lunam: vt patet primo metbeororum. Et cum neceſſario iſte mundus inferior ſit continue ſubiectus impreſſionibꝰ ſuperioris mundi. vt omnis virtus inferioris guberneꝶ per ſuperiorem. Qualiter bec cauſe ſuperiores poſſunt eſſe cauſe inferiorum cauſarum. Ad quod reſpondetur. Nam res ſuperiores ſemper intendunt conſeruationem inferiorum: vt babetur a pbiloſopbo primo metbeororum. Sed per accidens aliquando ſunt cauſe corruptionis ⁊ mortis: quia mouentur in ſuis circuitibus per varios ⁊ diuerſos motus ⁊ propter boc babent diuerſas coniunctiones ⁊ aſpectus. Qua de cauſa ipſarum influētie ſuper cauſas inferiores faciunt ſimul alterationem. ⁊ boc contingit quia illud quod debet conſeruari ab influentijs non conſeruatur. Sed diſponitur ad corruptioneꝫ per tales influentias alteratas vt patet.

Qualiter epidimia poteſt prouenire a putrefactione aeris.

Secundum dubium eſt. Cum aer ſit ſimplex ⁊ putredo ſit quoddam mixtum: nec aliud ꝗꝫ idebita mixtio bumidi cum ſicco. Qualiter epidimia poteſt prouenire a putrefactione aeris eſt: quia aer ē plenus ignis vt Ariſto. quinta particula probleumatum: probleumate. xviij. Cui reſpondetur ꝙ aer ſimplex non corrumpitur in ſe. Sed ꝑ admixtionem vaporum terrenorum vel aquoſorum corrumpitur. Et quia ignis non babet commixtionem alterius elementi nō corrumpitur. Sed omnia alia ſic vt patet quarto metbeororum. Omne elementum corrumpiꝶ preter ignis. Ergo cum aer qui nos circundat non ſit purus neqꝫ ſimplex vt ait Auicen. primo canonis fen. ij. capitulo de aere. Nos dicimus ꝙ aer eſt quaſi vna aqua maris vel lacune quamuis non ſit purus neque ſimplex tamen poteſt corrumpi. Et de iſto non loquitur pbiloſopbus in preallegato probleumate: ſed de puro aere in loco proprio.

Quare magis vno tempore cauſatur peſtis quam alio.

Tertium dubiuꝫ eſt propter quid eſt ꝙ epidimia plus aduenit tempore eſtiuo ⁊ autumnali quam alijs temporibus. Cum aer tunc ſit calidus ⁊ ſiccus: ⁊ per conſequens remotus a putrefactione. Ad quod ſic reſpondeꝶ: ꝙ quinque ſunt cauſe propter quas citius accidit in eſtate ⁊ in autumno. Prima eſt quia aere exiſtente ſubtiliato a caliditate precedenti eſt magis aptus recipere omneꝫ impreſſionem vaporum ⁊ fumorum mixtorum ⁊ congregationem ipſorum. Quare ſequitur ꝙ citius ⁊ leuius cauſatur putredo. Secunda cauſa eſt quia caliditas precedens que propter ſuam ſiccitatem probibebit putredinem eſt nimis eleuata ⁊ adducta vſqꝫ ad finem. Tertia cauſa eſt ꝙ cum venti multiplicantur aſportant ſecū malos vapores eleuatos ex malis locis remanendo in aere cauſa corruptionis peſtilentie. Quarta cauſa eſt qꝛ corpora pluribus ſuperfluitatibus multiplicantur: ⁊ virtutes naturales ſunt debilitate propter diuerſitatem temporum reſoluentium calorem naturalem per motum intrinſecum ⁊ extrinſecum. vt apparet in commento primo tertij pronoſticorum. Quinta cauſa eſt: qꝛ tunc multi fructus ſunt qui babent diſponere corpora ad putrefactionem propter nimium vſum eorum.

De aliquibus auibus que tempore peſtis nō babitant in aere epidimiato.

Quartum dubium eſt propter quid eſt ꝙ tēpore epidimie alique aues conſuete babitare mōtes ⁊ volare in altum: babitant planiciem: ⁊ volant iuxta terram: ⁊ ſic econuerſo. De babitantibus planiciem: tunc temporis. Similiter aliqui ſerpentes: mures ⁊ ſimilia. Reſpondetur ꝙ quando aer prius corrumpitur quam aqua propter formaꝫ celorum vel imaginum que babent de boc facere neceſſario. Aduentus quarum ignoratur a medico inquantuꝫ medicus: aues que volendo aufugire corruptionem babitant montes ⁊ volant in altum ⁊ veniunt ad planiciem ⁊ volant prope terram. Sed quando in terra generaꝶ corruptio. ⁊ putredo prius quam in aere: tunc aues ⁊ ſerpēteꝫ aſſueti babitare illam planiciem fugiunt putrefactionem ⁊ corruptionem terre: ⁊ vadunt ad montes ⁊ ibi babitant: ⁊ volant in altum quantum poſſunt. Et aliquando apparent aues que recedunt a montibus ⁊ veniunt ad planiciem. Et poſt aliquot tempus reuertuntur ad montes ⁊ dimittunt planiciem. Cauſa eſt qꝛ primo corruptio aduenit montibus. Deinde per tractuꝫ temporis accidit in viſceribus terre: qꝛ aer eſt ſubtilioris ſubſtātie ⁊ leuioris alterationis ꝗꝫ terra. Deinde per continuationem corruptionis ⁊ alterationis: etiā fit in terra. Ideo epidimia incipit primo in aere ſubtiliori ⁊ fortiori ⁊ citius agrediꝶ ꝗꝫ in groſſiori ⁊ debiliori.

Que corpora citius offenduntur tꝑe epidimie.

Quintum dubium eſt. Que corpora citiuſ offenduntur tꝑe epidimie. An corpora que babent poros latos. An que babent ſtrictos vꝶ frigida ſeu calida: ſicca: vel bumida. Ad euidentiā quinti ſexti octaui. Eſt ſciendū ꝙ aliq ſunt corpora que babent poroſ latos naturaꝶ: vt ſunt calida ⁊ bumida.

UVA. BHSC. IyR_173_2

lida ⁊ humida. Et aliqui hn̄t poros ſtrictos: vt ſunt frigida ⁊ ſicca. Adhuc aliqua ſunt que habent repletionem ⁊ oppilationē que reddunt poros ſtrictos. Et aliqua nō hn̄t oppilationē aliquam. Et circa hec dico ꝙ quattuoꝛ ſunt notāda. ¶ Primū eſt ꝙ coꝛpoꝛa que hn̄t poros ſtrictos naturaliter que non ſunt oppilata vt ſunt melancolici: vt alique vetule minus leduntᷣ. tūc tempus alijs coꝛpoꝛibus. Quia remiſſa caliditas coꝛdis ⁊ paucus aer ꝑ poros attrahitᷣ: qꝛ poꝛi ſunt ſtricti ⁊ ēt qꝛ ille paucus aer pauco tp̄e retinetᷣ: qꝛ non ſunt oppilati nec repleti. Etiaꝫ illi qui hn̄t qualitates conditionales ꝓhibentes coꝛruptionem: ac putredinē, vt eſt frigiditas ⁊ ſiccitas. ¶ Secundo dico ꝙ coꝛpoꝛa que hn̄t naturaliter poros latos ⁊ efficiuntᷣ ſtricti per oppilationes, vt ſunt coꝛpoꝛa repleta q̄uis ſint robuſta: nihilominus plus offenduntᷣ i aere peſtilentiali alijs coꝛpoꝛibus. Ratio eſt qꝛ multū aer eſt attractus ad intra ſic ꝓpter inſpirationē ⁊ expirationeꝫ ⁊ ſic qꝛ oppilata ſunt longo tp̄e retinentᷣ: ⁊ non ſit depreſſio illoꝝ ab aere. Et adhuc fumi capinoſi non purgātur. Et qꝛ habent qualitates conditionales confoꝛmes huic coꝛruptioni videlicet caliditatem ⁊ humiditatem: ⁊ prohibetᷣ debita tranſpiratio que eſt cā coꝛruptiōis. Tertio dico ꝙ illi q hn̄t poros naturaliter ſtrictos ⁊ oppilatos minꝰ offenduntᷣ q̄ꝫ coꝛpoꝛa prius dicta ⁊ omnibus alijs ab his magis leduntᷣ. Prima pars eſt manifeſta ꝑ rōnē primi dicti: ⁊ ꝑ rōnes q̄ dicentᷣ in quarto dicto. ¶ Quarto dico ꝙ coꝛꝑa que hn̄t poros latos naturaliter ⁊ ſunt oppilata magiꝫ offenduntᷣ q̄ꝫ coꝛpoꝛa dicta in primo dicto. Sed minus quam coꝛpoꝛa dicta in ſecundo. ⁊ tertio dicto: Ideo prime partes ſunt manifeſte ꝑ rōnes primi dicti ⁊ eſt manifeſta rō ſecundi dicti, ſed tertia pars ſic ꝓbatur qꝛ coꝛpoꝛa tertij dicti hꝫ oppilatiōes ꝑ quas prohibetur tranſpiratio. ergo fit coꝛruptio ꝓpꝛij calidi. ⁊ interceptio caliditatis medie eſt epidimialis: ⁊ ideo leviter intrarēt epidimias. ¶ Quinta rō eſt in coꝛpoꝛe tertij dicti. Aer eſt attractus ⁊ retentus longo tp̄e ⁊ ſpatio ⁊ virtus que hꝫ contra operari eſt debilis. ergo generatᷣ putrefactio in talibus coꝛpoꝛibus: ſufficiant ergo iſte rōnes contra aliquos. ¶ Quibus de cauſis eſt manifeſtū ꝙ coꝛpoꝛa calida ⁊ humida que habent poros naturaliter latos ⁊ oppilatos magis offenduntur. Poſtea iſta q̄ habent naturaliter ſtrictos. ⁊ adhuc oppilatos ſunt magis offenſi. Ultimo illa que habent ſtrictos ⁊ non oppilatos ſunt offenſi.

¶ Qualiter aliqua coꝛpoꝛa in epidimia moꝛiuntᷣ: ⁊ aliqua non.

Sextum dubiū eſt ꝓpter q̄d eſt ꝙ aliqua coꝛpoꝛa in epidimia moꝛiuntᷣ ⁊ aliqua non. Cuꝫ cāe ſint vniuerſales. Et quare vnus moꝛitᷣ in vna familia: alij vero non. Et aliq̄n moꝛiuntᷣ in vna domo: ⁊ vicini non. Aliq̄n in vna contracta: ⁊ in alia non. ¶ Reſpondetᷣ ꝙ ꝓpter diuerſitateꝫ infirmoꝝ cōplexionum ⁊ cōpoſitionuꝫ naturaliū ⁊ actualium repertaꝝ in illis. ⁊ ēt ꝓpter diuerſitateꝫ cauſaꝝ agētium que adueniunt ꝑ diuerſitateꝫ ⁊ aſpectus. Reſiduū inuenies in rōnibus none queſtionis.

¶ Quare in pn̄ti hoīes ⁊ non boues moꝛiuntᷣ.

Septimum dubium eſt: quare in preſenti homines ⁊ non boues moꝛiuntᷣ: ⁊ in anno preterito moꝛiebantur boues ⁊ non homines. ¶ Rn̄detur ꝙ iſtud accidit ꝑ rōneꝫ pꝛopꝛietatis ſingularis que tūc adheret aeri ꝓpter quam ꝓpꝛietateꝫ generatᷣ putredo in coꝛpoꝛibus hoīum: ⁊ non bouum. Et ita anno p̄terito poterat eſſe vna ꝓpꝛietas ſingularis in aere que habebat reſpectum ſupꝛa boues ⁊ non hoīes.

¶ Quare iuuenes robuſti ⁊ foꝛtes moꝛiuntur antiqui vero non.

Octauum dubium eſt ꝓpter quid robuſti ac foꝛtes moꝛiuntᷣ. Antiqui vero non. Eſt dicendum ꝙ antiqui ſunt ſine oppilatiōe ſiue pn̄t eſſe cum ſuis poꝛis ſtrictis naturaliter ⁊ nō oppilatis. Juuenes foꝛtes ⁊ robuſti hēbunt poros naturaliter latos ⁊ oppilatos. Ideo citius coꝛrūpuntᷣ ⁊ moꝛiuntᷣ ex iſta peſtilentia: qꝛ in iuuenculis plus de humiditatibus ⁊ ſuꝑfluitatibus abundant que diminutio caloꝛe naturali habent cauſare oppilatiōes. Et in pueris abundat humiditas: ⁊ regimen inoꝛdinatuꝫ que res faciunt oppilationes.

¶ Quare moniales ⁊ incarcerati non moꝛiuntᷣ.

Nonum dubiū eſt ꝓpter q̄d moniales ⁊ incarcerati non moꝛiuntᷣ: ⁊ aliq̄n oēs moꝛiuntur: ⁊ aliq̄n non. ¶ Rn̄detur ſic ꝙ illi qui habitāt aerem coopertum: ⁊ non fatigant ſe in aere detecto: nec habitant cū aliquo q habeat ipſum coꝛrumpere magis conſeruantᷣ. Sed aliquis vel aliqua ipſarū coꝛrūpatᷣ cōiter oēs ſe coꝛrūpunt qꝛ oēs inſimul cohabitant: ⁊ viuunt ⁊ anhelant ⁊ vnomet regimine ⁊ aere particulari: ēt per rōnem participationum aſpectus vnius loci qꝛ monaſteriuꝫ poteſt eſſe edificatū ſub tali aſcendēte ꝙ in vno tempoꝛe aer illius loci eſt magis coꝛruptus q̄ꝫ aer alterius loci. Ideo q̄n vnuꝫ moꝛitur in vna habitatione: alij debent recedere tanto citius quanto ſunt generati ex vno patre. Quia ſepe filij ſapiunt naturam patris. Ideo ſi vnus infirmatur alij ſunt diſpoſiti ad infirmitatem. Nihilominus aliquando contingit q̄d vnus moꝛitur in vna familia: ⁊ nō omnes pꝛopter diſpoſitiones participationū repertarum in illo: ⁊ non in alijs iſtud ſepe aduenit in vna cōtrata: ⁊ non in alijs: iſta dico de ciuitatibus.

¶ Quare patientes podagras non moꝛiuntᷣ.

Decimum dubiū eſt: ꝓpter quid eſt ꝙ patientes podagras non moꝛiuntᷣ iſtis tēpoꝛibus. ¶ Cui reſpōdetur ꝙ in podagris ſunt pauci humoꝛes ac oppilationes: ob quam cauſaꝫ humoꝛes pꝛaui deſcendunt ad extrema: ⁊ extrinſeca ⁊ ibi generat podagras, ideo non ſunt diſpoſiti ad ſe infirmandum.

¶ Quare epidimia venit vt plurimū poſt guerras.

Undecimuꝫ dubiū eſt pꝛopter quid eſt ꝙ epidimia vt plurimū venit poſt guerras ⁊ poſt famem ⁊c̄. ¶ Reſpōdeo ꝙ tempoꝛe guerarū regimen eſt inoꝛdinatum. Ob quam cām generantur pꝛaui humoꝛes in coꝛpoꝛibus diſpoſitis ad coꝛruptiōeꝫ. Ac ēt ꝓpter ſuperioꝛa que diſponunt ſepe guerras ⁊ ſepe diſponunt ad peſtilentiam: nec non poſt carituidinē veniunt peſtilentie: qꝛ tempoꝛe fertilitatis coꝛpoꝛa nimis replentur ob quam cām generantᷣ oppilationes. Deinde coꝛruptiōes: ⁊ hoc ſufficiat de tertio capitulo ⁊c̄.

Capitulum quartum de modo curatiuo.

Nunc ſequitᷣ quartum capitulum. In quo tractatur de actu curatiuo. Cuius intentio eſt triplex. Prima eſt circa virtutem. Secunda circa febꝛeꝫ. Tertia circa apoſtema. Primo circa primā intentionē eſt ſciendum ꝙ in febꝛicitantibus apparet virtus multuꝫ debilitata ⁊ iſtud accidit qꝛ ſpiritus maxime reſoluuntur. ac etiam cōplexionis membꝛoꝝ pꝛincipaliuꝫ ſunt alterate: ⁊ maxime cōplexio coꝛdis ab humoꝛibus venenoſis: qui querūt coꝛ a foꝛma ſpecifica: ⁊ alia membꝛa pꝛicipalia. Ideo inſiſtēdum eſt in dando cibos copioſe: boni ⁊ magni nutrimenti q leuiter digerātur: qꝛ leuiter poſſint digeri: ⁊ ſpiritus multiplicari: vt ſunt faſiani. pulli. ⁊ ꝑdices. ⁊ ſimilia. Condianturq̄ꝫ tales cibi cum aceto: agreſta: ſucco maloꝛum ranciorum. limonum. vino mali granati. ⁊ ſimilibus que

UVA. BHSC. IyR_173_2

habent ꝓhibere corruptionē infirmi. Capiant ēt tales cibi vltra appetitū: q2 vt plurimū in talibus deficit appetitus. Et minus ꝙ tempore ſanitatis. Eſt etiam vtendum ꝯfectionibus: electuarijs: aquis: ⁊ pulueribus: ac ēt alijs cordialibus que cōiter ponunt ab auctoribus. Ab extra ſunt membra confortanda principalia nō dimittendo. ſ. cor: cerebrū: ⁊ epar. Etiam alia membra vt ſtomachus: renes: ⁊ maxime confortet membrum in quo eſt talis hūor venenoſus. ⁊ iſtud fiat cū medicinis appropriatis membris confortandis. Aer camere ſic rectificet pro illis qui ſtant in camera: ſicut pro egro aſpergendo cum ramis ⁊ frondulis: ⁊ roſis madefactis in aceto cum ſandalis cū ꝑfumigijs ex myrrha: thure ſiloaloe: ſtoracē: ⁊ ſimilibus. Ponendo lintheamina madefacta in aceto cū cortinis: ⁊ ſepe renouando: ēt muri camere aſpergant ſepe aqua ⁊ aceto: ⁊ ſint ſuper lecto ⁊ banchis multi citri ⁊c.

¶ De corporis euacuatiōe ⁊ de cliſteri faciendo.

Secunda intentio eſt maxime in deſiccando: ⁊ euacuādo corpus: cū fleubotomia. vel ſolutione ventris. Quia ſi materia vincens fuerit ſanguinea incōtinenti eſt incipiendū a fleubotomia. In quo eſt apa. Ad hoc vt humor venenoſus non ſpargat p diuerſas partes corporis ēt conſentiente virtute copioſa fiat fleubotomia: ⁊ ſi materia vincens ſit alia a ſanguine: put colerica vel melancolica eſt euacuanda cū ſolutiuo appropriato illi. Et ſi illa materia fuerit ſanguinea ēt alijs humoribus ſuperabundantibus. In primis fiat fleubotomia. Conſequenter deſiccentur humores eradicādo ſi fieri pōt. Et ſi alique reliquie remanerēt ſunt digerende cū ſyrupis appropriatis. Sed primo eradicent: ⁊ ipſo intermedio fiat cliſtere cōe: ⁊ aliquantulum acutū ⁊ multū ē vtile vti continuo. ſ. bis in die. Similiter ſyrupus deſcriptus ante. Et poſſet in iſto caſu dare vna vice. in maiori q̄titate alijs caſibus.

¶ De cura apoſtematis.

Tertia intētio eſt circa apata ⁊ ad cyrurgicos ſpectat. Et eſt ſciendū ꝙ apata que apparent tempore peſtilentie: q̄ ſunt pernicioſa ⁊ mortalia ſunt iſta. ſ. antrax carbunculus glangula: vel patracha: ignis pſicus: ⁊ pruna de quibus dicet per ordinē. Et primo de antrace que dicit ab antro q2 naſcit in locis abſconſis cordis: vel q2 p antrum vadit ad cor ꝙ eſt in medio: ⁊ ſic diffinit. ¶ Antra eſt apa paruum ad modū puſtule in principio fraudulentum ⁊ venenoſum: qđ corrumpit particulam a qua eleuat adulterando illam ⁊ partes que ꝓpinquant tumefiunt ad formam ſanguinis cōbuſti: qui acqrit eam malitiam in prima aduſtione: ⁊ ex mortali rubedine: ⁊ cū vlterius accendit: ⁊ ardet augmentat venenū ⁊ malitia. Et acquiritur vnus color citrinus: ēt ſi vlterius accendit ꝙ locus efficiatur ſiccus. tunc augmentat gradus malicie: ⁊ intantū ꝙ corrumpit ſubito partes ad quas ptingit. Et facit punctura vt ignis: ⁊ efficit nigrum ac obſcurum. Et ſi cū eo exierit liquor ⁊ erit in ſuperficie membris ſimilis illi q fuit in corpore cōbuſto vt cauterizato ab igne: ob quā cām ſequit ꝙ antrax eſt ex tribus manneriebus. vt pȝ cū iſto apoſtemate. Adiungunt ſeua accidētia: vt eſt tremor cordis: ſincopis: debilitas pulſus. Et iſte accidit q2 vapores mali leuati veniunt ad cor. Inde parum differt a carbunculo. q2 eſt de materia ſanguinea non aduſta vel denigrata. Primo in illa eſt aliquis liquor: q per aduſtionē exacuit adhuc non eſt tante venenoſitatis vt eſt Antrax. Et appellat carbunculus quaſi carbone lucēte ⁊ nō mortuo. Circa ipm ſunt notande tres res. Prima eſt color: locus ⁊ diſpoſitio partis. vnde color niger eſt peior omnibus alijs. Deinde viridis. Deinde citrinus. Deinde rubeus. Unde locus eſt peior iuxta aliquod mēbrum principale: q̄ȝ extremalibus partibus. vnde diſpoſitio partis ē peior illa que eſt deſiccata q̄ȝ humectata.

¶ De cura antracis.

In cura antracis eſt euacuandum vt dictū fuit in interioribus ſm conſenſum virtutis, ac etatis. Secundario eſt euacuanda materia defluxa ad illius partem cum appoſitione ventoſe: ſimul cū ſcalpellatiōe. ⁊ cū ſanguiſugis ⁊ fiat cauterium cū ferro ignito. Et euitet cauterium cū cera ardenti: q2 congelatio cere ꝓhibet euaporationē maloꝝ vaporum. immo ſp argunt ꝑ membrū. Adhuc poteſt fieri cauteriū potentiale ex medicinis cauterizantibꝰ. vt eſt vitriolum. viride es. Arſenicū. Calx viua ⁊ capitellum factum de calce ⁊ ſapone: vel de aqua forti. ⁊ ex ſimilibus rebus. Etiā bonum eſt emplaſtrum factū de ſcabioſa: cū ipſa in pauco tempore mortificat. Similiter iſtud emplaſtrum eſt bonū. Recipe vitellum vnius oui. ⁊ cum illo permiſce de ſale quantū potes, ⁊ debes innouari de vna hora in aliam. Nihilominus ego laudo plus cauterium actuale: ⁊ debent adminiſtrari res que operentur contra venenum. Similiter detur hec medicina omni die. ¶ Recipe ſucci ſcabioſe. ℥. iij. terre ſigillate boli armeni loti. an̄. ʒ. ſ. miſceantur ⁊ potētur in mane. Similiter coagulum bibitum expellit venenum a corpore maxime coagulum leporis. In vice. ʒ. ſ. cum vino odorifero. Similiter ſucus citri. ʒ. ij. cum vino bono. Similiter terra ſigillata. ambra. coralli. metridatū. ⁊ tiriaca.

¶ Cura circa accidentia q̄ veniunt a prauitate materie.

Tertio eſt notandū circa accidentia que veniunt a prauitate materie ⁊ a caliditate ipſiꝰ. Et ēt a caliditate medicinarum quam facit cauterium. vel a cauterio actuali in parte infirma circunſtantis vt mortua cū aliquo ferro. vel vt q2 cauſatur dolor ⁊ eſt cā inflammatiōis, ⁊ apoſtemationis. Ideo dȝ expectari quouſq; naturaliter euellatur. ⁊ incidatur circa partes ſuas non dimittendo aliquid carnis infirme. ⁊ corruptio non vadat ad partes ſanas. Et ē bona ſcarificatio vt mali humores poſſint exire. ēt ventoſa euellit de profundo ſanguinē corruptum ⁊ venenoſum vt non reuertatur a circūferentia ad centrū. Fracta cute ⁊ excta materia venenoſa in eius euacuatione. Caueat ſibi medicus a malis fumis. ⁊ non tangat cū manu: q2 vna materia diſtillati ſubtilis eſt contagioſa in tantum ꝙ medici poſtea īfirmant. Immo apponat medicamen qđ abſtergat ⁊ mundificet. Sicut medicamē factum ex farina ordei ⁊ melle cū pauco ſalis apponendo ſoliū. ¶ Ad idē recipe ſarcocole mellis. an̄. ꝑtes equales miſceant ⁊ mirabiliter operat facta mundificatione adminiſtret generatiuum carnis. Et ſi eſt concauitas capiatur baſilicū ⁊ teratur ⁊ impleat concauitas ⁊ fiet generatio carnis. ¶ Ad idem recipe ariſtologie rotunde. cētauree minoris. pentafilon conſolide maioris. an̄. ꝑtes equales. ⁊ diſtillet aqua ad lambicum ⁊ reſeruet tempore. ⁊ ē mirabilis in reſeruatione carnis. ¶ Ad idem emplaſtrū ex coriandris recentibus ⁊ vuuis paſſis recentibus cū melle eſt bonum. ¶ Ad idem radix anfodilli cū fece vini. Similiter bertonica cū pinguedine emplaſtrata. Et iſta ſufficiant in cura carbunculi ⁊ antracis.

¶ Quare dicitur patrachia glandula ſiue buffo ⁊ ſilia.

Secundario eſt notandum de patrachia ſiue glandula vel buffone. Et dicit patrachia: a patrachio homine qui primo inter chriſtianos iuenit. Et dicit buffo ſiue bubo ad ſimilitudinē illius animalis. quod hic vocatur q2 tale apoſtema accidit in locis emunctorijs abſconditis. vt illud animal continuo ſtat. Sed differunt q2 patrachia fit de materia venenoſa. Bubo autē non. ideo ſic diffinit. Patrachia ē apoſtema venenoſū ꝓ-

dens qđ

UVA. BHSC. IyR_173_2

dens ꝙ operaꝶ circa pulſus cordis cum ſincopi ⁊ tremo
re:multiplicatur tpe peſtis in locis ꝑdictis : vt in collo.
Cauſa iſtius eſt cā diffinitionis que ēt eſt dicta ſupra. Et
differt a carbūculo:qꝛ materia ſua ꝗuis ſit ex ſanguine
non eſt tantum aduſta:vt in carbunculo:⁊ eſt ſignū alteri
us malitie.qꝛ occidit in tribus vꝉ quattuoꝛ diebus :⁊ ali
quando in paucioꝛibus:⁊ aliqñ in quinꝗ : ⁊ ſi peruenit
vſꝗ ad ſeptimum pōt ſperari . Aliquando generatur ex
materia flegmatica:⁊ aliqñ humida cum ſanguine ꝑmi-
xta. Similiter eſt differentia qꝛ carbunculus naſcitur in
extremitatibus:⁊ in aliꝫ ꝑtibus coꝛpoꝛis exceptis emū
ctoꝛijs . Et etiam in principio non cauſatur eſchera vt a
carbunculo.

¶ Modus curationis iſtoꝛum.

CIrca curam iſtius apātis. Sciendum ē ꝙ
duplex eſt intentio:ſcꝫ vniuerſalis ⁊ parti-
cularis. Uniuerſalis ſit ſꝫm intentionē. ſcōa
ita qꝫ ſi tale apā eſt ſub aſellis dextre fiat
fleubothomia ex alia parte in brachio:⁊ ex
vena coꝛ. Si poſt aurē fiat fleubothomia ex vena capitiꝫ
illius lateris in manu . Si in inguinibus ex ſaphena il li-
us lateris. Cura particularis eſt duplex ad hoc vt ma-
teria extrahaꝶ ſenſibiliter cum rebus que hñt extrahere
⁊ reſoluere vapoꝛes illius:⁊ hoc fit cū appoſitione vēto-
ſaꝝ ⁊ ſcalpellatione:⁊ ſanguiſugis:vel cū cauterio actua
li vel potētiali:vel cū omni alia re cū qua melius fieri po
teſt . Primo ſi apponiꝶ ventoſa cū igne. deinde fiat ſcarifi
catio:⁊ de nouo reponaꝶ vētoſa vel ſanguiſuge bone vel
habeaꝶ gallus ⁊ depileꝶ circa pudibunda apponaꝶ loco
ꝑ hoꝛam:⁊ in alia hoꝛa apponaꝶ alter:⁊ ſic fiat per totaꝫ
diem ⁊ venenū ita attrahitur a coꝛde galli. Ideo gallus
ſubito moꝛitur. Scōa eſt ꝙ fiant emplaſtra ꝗ habeant at
trahere ⁊ reſoluere ſenſibiliꝉr . Quoꝛū hec ſunt deſcriptio
nes. Recipe medulle fermenti. ℥. iiij. ſinapis. ſeminis vr
tice. añ. ℥. ſ. vitrioli. ʒ. ij. Cantaridarū numero. x. miſcean
tur ⁊ componanꝶ cum melle diſpumato. Ad ideꝫ recipe
capitellum factū ex calce viua:ſapone:⁊ cū ſaliua eſt bo-
nuꝫ. Ad idē recipe radi. naſturcij:agrimonie. añ. M. hec
buliant cū oleo de lilio:⁊ melle. añ. ℥. iiij. Ad idem recipe
cantaridaꝝ numero. x. pulueriꝫenꝶ:⁊ buliant cuꝫ oleo ve
teri vſꝗ ad ſpiſſitudinē ⁊ apponaꝶ loco. Aliꝺ recipe car-
tomi:nucis:rancide. ſeminis caulis. cepe ſtercoꝛis colū-
bini. añ. ℥. j. miſceantur ⁊ pulueriꝫenꝶ:⁊ fiat emplaſtrum:
ſimiliter appoſitio iſtius capitelli eſt multum vtilis.

¶ Ad frangendum ⁊ euacuandum apa.

SIngulares medicine que frangunt apa:⁊ eua
cuāt materiā ſenſibiliter ſunt iſte. vꝫ. Species
gūme:vt eſt galbina. euforbium. arſenicuꝫ. na
ſturtium. vrtica. ſemē ſinapis . nuces rancide
cantarelle. coꝛdumeni. ſaliſgēme. baurach. pi-
racion. ſtercus auium calidoꝛū. vt eſt columboꝛū:accipi-
truꝫ. ⁊ falconū. Componanꝶ oēs iſte res cū gummis ⁊ ſu
cis. vel melle. vel ſtercoꝛe auium. vel capitello vel lixiuio
foꝛti:quo vtunꝶ tictoꝛes:vel alchimiſte. ¶ Alia circa hoc
ſpecialis in materia iſenſibiliter reſoluatur. Recipe bau
rach. ſalis armoniaci. allei. piperis nigri. añ. partes equa
les piſtentur ⁊ miſceantur cum ſucco ſcabioſe :⁊ fiat em-
plaſtrum. ¶ Aliud bonū Cinogloſſa viridis ⁊ ſiccata tri-
ta inter duos lapides ſimiliter conſolida maioꝛ mirabili
ter operaꝶ. Et hoc vidi ꝑ experientiā qꝛ reſoluit venenū.
Similiter operaꝶ vincetoſicum ſiue antifoꝛata : qꝛ habet
ꝓprietatem ſingularem.

¶ De pruna ⁊ igne perſico.

MOdo reſtat iſtud capitulum videre ⁊ ē notan
duꝫ ꝙ dꝛ carbo vel pruna :qꝛ in principio ſue
apparitioniꝫ facit vnam aduſtionē ⁊ eſcharā
qꝛ coꝛrumpit partes ꝗbus ſuperuenit cū ſoꝛ
dicie deambulando ⁊ facit membꝛum nigrū
⁊ eſt de genere carbunculi ⁊ nihilominus differt ab illo:
qꝛ pruna gñaꝶ ex ſanguine ſubtili:vt ſepe apparet tpe pe
ſtilentie. Materia aūt carbunculi fit ex ſanguine groſſo
aduſto:vt dictuꝫ eſt: adhuc differunt qꝛ pruritus ꝑcedit
carbunculum, non aūt in pruna. Adhuc differunt qꝛ in ad
uentu carbunculi coloꝛ ſemꝑ eſt niger:⁊ in aduentu alio-
ruꝫ. Aliqñ rubeus. Aliqñ citrinus. Aliqñ viridis. Adhuc
eſt differentia inter carbonē:⁊ ignem perſicum : qꝛ ignis
perſicus eſt qñ colera predominaꝶ melācolie in tali adu-
ſtione. ⁊ tunc eſt nigredo circunſtans quantitatem ⁊ cuꝫ
tali coloꝛe. vel inſaniꝫ laudat tēpus capiendi thiriacaꝫ:ſa
nis ⁊ egris cū ſtomachꝰ vacuus fuerit ⁊ tu bene digeſſe
ris:⁊ aliqñ ad fabe egyptiace magnitudinē. aliqñ ad mo
duꝫ auelane. Et ad pondus ʒ. ſ. vel. ʒ. i. ad pluꝫ. ſꝫm quod
plus ad digeſtionem ſtomachi tempus habes :⁊ modo
cum aqua. modo cū vino , modo cum ſucco granati. mo-
do cum vua. modo cū ſucis. vt dictum eſt ſupra: appro-
priatis ꝙ tibi ex te ſcire relinquiꝶ. hoc modo medico lo-
gico ⁊ ſapienti. Ita adhuc circa exhibitionē ipſius tiria-
ce. Quam ego Petrus voco dominam medicinarū. Cō-
ſiderare ēt opoꝛtet anni tempus. regionē. ⁊ etatem. vtpu-
ta ſi eſtas eſt maxime cum calidioꝛ facta fuerit. Nam le-
ditur inde coꝛpus vt circa hoc. Gal. Hipocrateꝫ allegat
cum dicit. Etas ante caneꝫ moleſtas eſſe farmancias. Et
qꝛ vt plurimum febꝛes infert hoc tempus potius vten-
dum eſt iſto calidiſſimo tpe thiriaca:ſimiliter ab homi-
nibus magne caliditatis potius eſt vtenda niſi foꝛſam
cogat neceſſitas. ¶ Et eadem ratione qꝛ foꝛtioꝛ ē virtus
thiriace roboꝛe infantiū ꝓpterea ipſam Galienus infan-
tibus pꝛohibet exhiberi:niſi cauſa pꝛedicta:cuꝫ ipſe aſſe
rat ſe vidiſſe mirabiliter moꝛtuum fuiſſe infantem vnuꝫ
ex immoderato vſu thiriace:diſſoluit enim in totū ambi
tum eius ⁊ vētrē fluere fecit. ſicꝗꝫ ꝓp irrōnabilē aſſumptio
nē thiriace periijt infans. Galienuꝫ finaꝉr ꝯcludit ꝗ in ter
ra calida conuerſabitur:vt puta nigroꝛum vel ſimilium
caue vti farmaca. videlicet thiriaca niſi vt dictuꝫ ē in ne
ceſſarijs cauſis ⁊ ſufficiat tibi ea que inibi eſt caliditas.
¶ Quocirca a pꝛimo oꝛtu Julij:⁊ inquantum durant di
es caniculares:ſcilicet per totum vigeſimumſecundū di
em. Auguſti:⁊ hominibus calidiſſimis per totum augu
ſtum exhiberi inhibet thiriacam:niſi vt dictum eſt ſi eēt
neceſſitas maxima:vtputa peſtis:moꝛſus venenoſus fe-
rarum. ⁊ his ſimilia vel maioꝛa inſtarent.

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶ Incipit anothomia mundini.

Quia dixit Gal. ſeptimo terrapētice. Methodi. auctoritate Platonis: opus in aliqua ſcientia vel arte traditur tribus de cauſis. ¶ Primo vt quis ſatiſfaciat amicis. ¶ Secundo vt exercitetur quis exercitio vtiliſſimo quod eſt per intellectum. ¶ Tertio vt remedietur obliuiōi: que eſt ex ſenectute. Hinc eſt ꝙ his tribus de cauſis promptus propoſui meis ſcholaribus in medicina qõdam opus componere. Et quia cognitio partium ſubiecti in medicina: quod eſt corpus humanum: que loca diſpoſitionum appellatur: eſt vna partium ſcientie medicine: vt dicit Auerroys primo ſui Colliget. capitulo de diffinitione medicine. Hinc eſt ꝙ inter cetera nobis cognita cognitionem corporis humani ⁊ partiũ eius que ex anothomia inſurgit propoſui tradere: non hic obſeruãs ſtilum altum: ſed ſ̃m manualem operationem vobis magis tradam noticiam.

Situato itaqȝ corpore vel homine mortuo ꝑ decollationem vel ſuſpenſionem ſupino. Primo noticiam totius debemus habere. Secundo partium. nam cum omnis noſtra noticia incipiat a notioribus nobis. ⁊ que ſunt confuſa ſunt notiora: ⁊ totum confuſius ſit partibus a cognitione totius debemus incipere. ¶ Circa totum autē quod debemus cognoſcere eſt in quo homo differentiam habet ab alijs animalibus. Habet autem differentiam in tribus. ſ. in figura vel ſitu partium: ⁊ in moribus ſiue artibus: ⁊ in partibus quibuſdam. In figura namqȝ homo eſt ſtature recte: ⁊ hanc habuit propter quattuor cauſas. nam corpus humanum habet inter cetera animalia materiam leuiſſimam ſpumoſam ⁊ aeream. Et ideo ad ſuperiora eleuabilem. Secūdo inter cetera eiuſdem quantitatis calorem habet amplioꝛē cuius eſt ſemper ad ſuperiora eleuare. Tertio formam habet perfectiſſimam que cum angelis ⁊ intelligētijs que totum vniuerſum regunt cōmunicat. ⁊ ideo ſurſum eius ſenſus vniuerſi eſſe debent. Quarto ratione finis ſui fuit eiuſdem ſtature ⁊ figure recte: quia ipſe finaliter ordinatur ad intelligere ad qõ deſeruiunt ſenſus ⁊ maxime ſenſus viſus. vt apparet in ꝓhemio methaphiſice ⁊ ideo in ipſo debuit viſus ſituari. ⁊ cerebrum. ⁊ per conſequens caput ſitu tali vt poſſit omnia diuerſa ſenſibilia apꝑhendere. Et quia ad plura viſibilia ſe extendit quando ſituatur in alto: qõ apparet qꝛ cuſtodientes ciuitates vt poſſent a longe bene videre ſtatuunt ſua ſpectacula in loco alto. vt in turribus ⁊ huiuſmodi. vt dicit Gal. nono de iuuamentis membrorum. Et propter hoc ipſe ibi dicit. ⁊ etiam Auicen. iij. canoñ. in principio ꝙ neceſſitas in ſituando caput ſupius in homine non fuit propter cerebrũ: nec propter aures. nec propter os. nec propter nares. ſed propter oculos ⁊ ꝓpter cauſam dictā. Et ſic ex parte apparet omnium quattuor cauſarum ꝙ homo fuit ſtature recte: propter qõ vocatur antropos vel plantenus. i. plãta reuerſa: ⁊ microcoſmus. i. minor mundus. qꝛ ſurſum ⁊ deorſum habet ſicut mundus ⁊ vniuerſuȝ. Et eſt hec prima differentia. Secunda eſt ex moribus vel ex arte. Mores eniȝ inter cetera animalia magis habet manſuetos. nam eſt animal politicuȝ ⁊ ciuile: Arte omnia natura caret. non enim habet artem inſitam a natura; vt aranea. apes. ⁊ huiuſmodi. ad hoc vt percipat omnem artem. ſi enim haberet aliquam inſitam a natura: omni alia careret arte. vt dicit Gal. iiij. de iuuamentis. Differt etiam ab alijs in partibus. nam non habet partes multas. quas habent alia animalia intrinſecas. nam nõ habet partes q̄ ſunt a natura date vt arma ad defendendum ſicut ſunt cornua. roſtra. vngues longe. ⁊ iſtis caret. qꝛ habet organum organorum qõ eſt manus: que ſibi poteſt parare omne genus armorum ad defendendum. vt etiā dicit Gal. j. de iuuamētis. ⁊ ideo caruit a natura illis. vt oīa poſſit habere. Caruit etiaȝ partibus que piloſe: pennoſe: ⁊ ſquamoſe ſunt propter eandem cām: ⁊ etiam qꝛ non hȝ materiam multum ſuperfluam terreſtrem: que materia eſt illarum partium. Caruit etiam cauda propter eandeȝ cāȝ etiam qꝛ cum ſit ſtature erecte quietem operatur ſedendo: cauda enim ſeſſionem prohibet ⁊ hec ſufficiant de anothomia totius.

De partibus namqȝ licet ſint duplices. ſ. ſimplices ⁊ compoſite: de ſimplicibus non ponam diſtinctam anothomiam: qꝛ eorum anothomia non apparet in corpore deciſo: ſed magis in liquefacto in gurgitibus aquarũ. Sed ponendo anothomiam membrorum organicorum de conſimilibus loquar ſ̃m ꝙ ſimile aliquod in aliquo membro organico dñatur: vt de carne in anothomia coxe: ⁊ de oſſibus in anothomia dorſi ⁊ pedum ⁊ de neruis in anothomia cerebri ⁊ nuche. ¶ De membris auteȝ officialibus ſciendum ꝙ in q̄ȝpluribus ipſorum q̄ȝtum ad anothomiam factam in mortuis ſex ſunt videnda: vt dicit cōmentator Alexandrinus commento libri ſectarum ſ. que ipſorum ſit poſitio: que ſit eorum ſubſtantia: ⁊ ꝑ cōſequens concluſio que ſit eorum quantitas. numerus: figura: ⁊ continuitas eorum. Sed quantuȝ ad anothomiā ipſorum factam in viuis ſunt conſideranda duo que etiam in mortuis. vel mortuorum anothomia poſſunt quodammodo apparere. primum eſt que ſint iuuamenta ipſius ⁊ operationes. ſcd̃m eſt que ſint egritudines que in ipſo poſſunt contingere: ⁊ ſicuram aliquam appropriatā habeant que ſit illa oſtendatur. ¶ Diuiſio autem ⁊ numerus partium corporis eſt: qꝛ partes quedaȝ ſunt que extrema vel extremitates dicuntur. Quedam vero intrinſece ⁊ profunde: ⁊ illarum quedam ſunt que ordinantur immediate ad conſeruationē ſpeciei: quedam immediate ad conſeruationeȝ indiuidui. Prima ſunt membra genitalia. Scd̃a ſunt que in ventribus cōtinentur. Tres aũt ſunt ventres in corpore noſtro. ſ. ſuperior qui cōtinet mēbra animata vt caput. Inferior qui continet membra naturalia. Medius qui continet membra ſpiritualia. Primo tñ incipiam ab anothomia venrris inferioris. qꝛ illa membra fetida ſunt. Et ideo vt iſta primitus abijciātur ab eis incipiendum eſt. Secundario qꝛ omnis noſtra cognitio ⁊ ſpeculatio que eſt manuali conſiſtit operatione a notioribus nobis incipit: talia auteȝ cum ſint poſteriora ſunt nobis notiora. ¶ Primum auteȝ qõ eſt videre ex hoc ventre eſt ſubſtantia ⁊ cōplexio eius: qꝛ poſitio eius eſt ſatis nota: qꝛ fuit poſitus infra alios ventres propter imperfectionē eoruȝ mēbrorum. que continentur. qꝛ mēbrum quanto minus participat de nobilitate ⁊ ꝑfectione tanto magis locum infimum obtinet in genere membrorum: ſicut eſt in mundo in genere entium. Item qꝛ cōtinet membra deputata ad expurgandum ⁊ ad continendum feces ⁊ ſuperfluitates graues que. ſ. protendunt deorſum ⁊ ſpecialiter que ſunt accepte per ſurſum. Eſt ita qȝ ſubſtātia eius carnoſa. vt inteſtina ⁊ pelliculoſa. ⁊ carnoſa tamen magis. ⁊ ex hoc apparet ꝙ eſt complexionis calide ⁊ humide. Et cauſa quare fuit huiuſmodi venter carnoſus ⁊ pelliculoſus ⁊ non oſſuoſus eſt: qꝛ huiuſmodi venter habet continere membra q̄ propter aſſumptio

UVA. BHSC. IyR_173_2

nem cibi vt ſtomachus:⁊ propter repletionem ⁊ reten
tionem fecum:vel ex fecibus in concauum. vel ex aquo-
ſitate vel ex ventoſitate:vt ydropiſis:vel propter impre
gnationem vt matrix debet aliquādo tumeſcere. Si au
tem venter eſſet oſſuoſus non poſſet itumeſcere. ¶ Se-
cundum ꝙ oportet videre eſt numerus partium q̄titaꝫ
⁊ figura. partes enim ſunt duplices.ſ.intrinſece ⁊ extrin
ſece. Quedam ſunt directa:quedam collaterales extrin
ſece. directe ſunt que dicuntur correſpondere ori ſtoma-
chi ⁊ eſt pars in qua ſentitur os ſiue cartilago epiglo-
talis:que alio nomine nominatur pomum granatuꝫ de
qua ſuo loco apparebit:poſtea ē pars ſtomachalis que
ē ſupra vmbilicum vel diſtans ab vmbilico per quattu
or digitos. ¶ Tertio ē. pars vmbilicalis. ⁊ ē vbi ē vmbi
licus:cum quo ē alligatio fetus in matrice cū venis ma
tricis. Et propterea intrinſecis apparet vena quedam q̄
continuatur cum ipſo ⁊ ꝑtranſit per zirbuꝫ epatis in chi
lim.ſ.venam. iſta tñ priuata ē ſanguine. qr fruſtra ē poſt
partum a ꝓpria operatione:⁊ ꝓpterea continue euane-
ſcit. ⁊ ideo minor apparet in ſenibus qꝫ in iuuenibꝰ:ſicut
ēt euaneſcit artaria que cum dicta vena deſcēdit ad vm
bilicum fetus. Et qñ ē in vmbilico deſcendit inferius:⁊ ꝑ
ueniat ad artariam adorti iuxta ſpondiles renū ⁊ yliorꝫ
vt infra dicetur. ⁊ qñ excarnas mirach ꝓpe vmbilicum
hanc conſidera artariam q̄ ē ad modum nerui vel chor-
de. ¶ Quarto ē pars que vocatur ſumē infra vmbilicuꝫ
per quattuor digitos ⁊ ē pars in qua quedam vene ter-
minantur ad cutim per quas pueri exiſtētes in matrice
emittunt aquoſitates. Et ideo vt dicit Aui. tales vene ⁊
talis pars notior eſt in non natis qꝫ in perfectis:pꝫ quar
ta tertij in capitulo de cauſis. Ego hoc modo multotiēꝫ
monſtraui:qr in ꝑfectis fruſtratur ab operatiōe. ¶ Quī
to eſt pars que vocatur pecten in quam exiſtunt mem-
bra genitalia. ¶ Partes vero laterales ſunt duo: ypo-
cundria ⁊ ylia. Et eſt ypocundrium dextrum ⁊ ſiniſtrum.
dextrum vbi locatum eſt epar: ⁊ ypocundrium ſini-
ſtrum vbi locatum eſt ſplen ⁊ ylium dextrum ⁊ ſiniſtrum
ſimiliter.

His viſis partes magis intrinſecas diſcernas
ipſarum enim quedam ſunt continentes que
dam vero contente. Continentes cōmuni no-
mine vocantur mirach. Mirach aūt compo
nitur ex quinqꝫ partibus.ſ. cuti: pinguedine:
panniculo carnoſo muſculis ⁊ chordis eorum:⁊ ſiphac.
Cum raſorio igitur incide protrahendo a ſcuto oris ſto-
machi directe vſqꝫ ad oſſa pectinis leuiter incidendo cu
tim:poſtea iuxta vmbilicum ſm latitudinem incidas ꝓ-
trahendo a dextris ad ſiniſtras vſqꝫ ad dorſum. Poſtea
excoria ⁊ habebis primo cutim:poſt auteꝫ apparebit ſta
tim pinguedo maior tamē in porco qꝫ in homine. poſtea
locatus eſt pāniculus carnoſus qui non eſt neruoſus vt
alij. neqꝫ eſt carnoſus:vt muſculus. ſed eſt permixtus ex
carne ⁊ panniculo poſt euꝫ ſunt chorde ⁊ muſculi. ¶ Mu
ſculi ſunt octo vt dicit Galie. ſexto de iuuamentis mem-
brorum. capitulo penultimo. nam duo ſunt longitudina-
les:quorum fila protēdunt ſm longum a clipeo oris ſto
machi vſqꝫ ad oſſa pectinis. ideo vocati ſunt longitudi-
nales. ⁊ iſti non habent magnas chordas niſi ligamenta
les. poſt iſtos ſunt duo tranſuerſales ſuperiores. vnus a
dextris alter a ſiniſtris. ⁊ ambo oriuntur a ſuperioribuꝫ
iuxta coſtas. ⁊ deſinūt in chordas circa oſſa pectinis :ſic
quod dextera chorda tendit inferius ad ſiniſtrum: ⁊ ſini-
ſtram ad dextrum. ⁊ per oppoſitum ſunt procedentes in
feriores ad ſuperiora .quorum ortus eſt ab oſſibus pe-
ctinis. ⁊ anche ⁊ deſinunt in chordas:cum ad locum vbi
finiuntur coſte diriguntur ita quod chorde eorum cruci
antur adinuicem ad modum iſtius ✠ figure. ¶ Ultimo
poſt iſtos ſunt latitudinales. quorum fila protēdunt ſm
latum vnus dexter. ⁊ alter ſiniſter:⁊ ortus ⁊ apparentia
eorum eſt magis iuxta dorſum verſus ſurſum. ⁊ iſti cu m
longitudinalibus veniunt interſecantes ſe ad inuiceꝫ ad
angulos rectos. ⁊ hic eſt numerus. quātitas. poſitio. ſub
ſtantia. figura. colligantia. ⁊ continuitas. ¶ Iuuamentuꝫ
eorꝫ eſt duplex.ſ. cōe ⁊ ꝓpriū. Cōmune eſt duplex.ſ. princi
pale ⁊ ſecundarium. Principale ē. vt conſtituentes ſub-
ſtantiā ipſius mirach membra intrinſeca tueantur a no-
cumentis extrinſecis. ⁊ caliditaꝫ eorum reuerberetur ad
intra. Secundarium iuuamentum ē: vt adiuuent ad ex-
pulſionem fetus. ⁊ fecum cum mirach etiam adiuuent.
vt dicit Gal'. in eodem ſexto. Iuuamentum ſpeciale ē: qr
muſculi longitudinales ſunt facti ad attrahendum prin
cipaliter. Secundo ad expellendum. Et quia hec opera-
tio in inteſtinis maxime requiritur. ideo iſti muſculi fue
runt magni. expulſionem autem operantur per contra-
ctionem villorum ſuorum. quibus contractis exprimunt
membra que continent ⁊ per conſequens expellunt ꝙ in
eis continetur. Item hoc faciunt gratia dyafragmatis
cum quo continuantur ꝙ deſcendens a parte poſteriori
deorſum cauſa fit. quare inteſtina ⁊ menbra que contine-
tur ſunt quaſi inter duas manus. ⁊ ideo quando iſti mu-
ſculi contrahuntur comprimit dyafragma. ſic ꝙ illa mē
bra exprimunt quod in eis eſt, ſicut aliqua res contenta
inter duas manus expellitur per compreſſionem manu
um adinuicem. quod latius infra declarabitur in ano-
thomia dyafragmatis. Muſculi vero latitudiales ſunt
facti ad expellendum ⁊ propter hoc maxime immedia
tius approximantur inteſtinis, ⁊ expulſioneꝫ faciunt per
compreſſionem partis a qua debet fieri expulſio. Et ex-
pulſio debet fieri a ſuperioribus ad inferiora. ¶ Hinc eſt
quod iſti muſculi magis fuerunt poſiti ſuperius qꝫ infe
rius. Tranſuerſales vero facti ſunt ad retinendum. Re
tentio autem fit per villos tranſuerſales. vt apparet ter
tio de virtutibus naturalibus qua retentione oporte-
bat facere ne ſuperfluitates reaſcenderent ſuperius ad
locum ſuperiorem. vnde venit. ⁊ ne cito deſcenderent. ſed
continerentur vt totum iuuamentum exurgeretur. ideo
non fuerunt tantum duo tranſuerſales ſuperiores ſed ⁊
inferiores. Sed quia magis requiritur retētio ne regre
diantur ſuperius qꝫ quod deſcendant inferius. ⁊ ideo
maiores fuerunt tranſuerſales ſupiores quam iferiores.
Et ēt ad hoc facit dyafragma : vt poſtea dicet. ¶ Eleua
tis autem ⁊ abſciſis muſculis iſtis apparet ſiphac meli
us eſt tamen vt in vna parte reſeruātur iſti muſculi pro
pter illō quod poſtea oportet videre. ¶ Iſtud ſiphac eſt
panniculus ſubtiliſſimus. ⁊ valde durus. ⁊ iſte fuit factꝰ
vt prohiberetur ne muſculi cōprimerēt membra natura-
lia cum ea continerent:⁊ propter hoc fuit neruoſus ⁊ du
rus. vt poſſit dilatari ⁊ conſtringi quando illa dilatātur
⁊ fuit ſubtilis ne ea aggrauaret ⁊ fuit durus ne faciliter
rumperetur:nam ex eius fractura accidit paſſio que di-
citur ruptura ſeu crepatura. Intumeſcit eni hoc mirach
cum rumpitur hoc ſiphac. Sunt etiam eius alia duo iu-
uamenta que Auicen. ponit libro de animalibus capitu-
lo de anothomia ſtomachi.ſ. vt per contractionem eius
verſus dorſum cum quo alligatur expellat illud quod in
ſtomacho ⁊ inteſtinis ⁊ in matrice continetur: ⁊ hoc fac
ſimul cum dyafragmate cuꝫ quo continuatur:, vt poſtea
patebit. Aliud iuuamentum eſt vt alligetur inteſtina dor
ſo:vt ab ipſo vniuerſaliter oriantur pāniculi oīum mem-
brorū aliorū in eo contentorū. Alia vtilitas ſm Gal. qnto
de iuuamentis membrorū eſt ꝙ prohibet inteſtina a ru-
ptura quando inflantur a ventoſitate. Et ex his apparet
q̄ ſit ſubſtantia ipſius mirach ⁊ cōplexio eius apparet q̄
ſit eius poſitio quantitas partium:⁊ numerus apparet
que ſint iuuamenta ipſius. Reſtat autē videre de paſſio
nibus eius:pōt autē venter pati oē genus egritudinis.ſ.
malam

malam complexionem:malam compoſitionem ⁊ ſolutionem continuitatis.De cura male complexionis nihil dicam:quia non habet proprium in ſua curatione quod ex anothomia dependeat.mala autem compoſitio que eſt tumor preter naturam in ipſo eſt duplex:quedaz eſt apoſtema:⁊ quedam non.Prima non habet aliquod proprium niſi ꝙ in eruptione eius ſi rũpat ad intra ⁊ extra hec eſt peior q̃z ſi rumpat ad vnũ latus tantũ:⁊ ⁊ cauſa patet quia natura non habet ſupra quod ſe fundet in conſiliãdo vulnus.Mala autem complexio que non eſt apoſtema eſt inflatio ipſius vẽtris:que accidit in ydropiſi aſclite vel timpanite.Nam in aſclite aquoſitas continetur in concauitate ventris inter inteſtina ⁊ ſiphac:ſicut in timpanite ventoſitas cõtinetur:⁊ facit intumeſcere mirach.

¶ In curatione eius debes ſic procedere cum his q̃ ponunt auctores.Modus autez qui maxime dependet ex anothomia eſt extractio aquoſitatis per inciſionez.Modus autem eſt vt partez ſiphac quã modo inciſiſti reducas ſuper inteſtina:ita ꝙ ſtet ſicut in viuo:⁊ poſtea ydropico ſituato ſupino debes cutem trahere ſuperius:⁊ poſtea raſorium habere ⁊ perforare vſq3 ad ſiphac:ita ꝙ incidatur etiam ſiphac:⁊ tunc ſtatim debes habere canulã ⁊ ponere in foramine ⁊ extrahere de aquoſitate quãtũ ſuſtinet patiens ſemper tamẽ ſis memor ꝙ meliuſ eſt infra ſuſtinere q̃z exquiſitiſſime euacuare:⁊ ſpecialiter in ydropiſi propter debilitatem virtutis:poſtea dimitte cutim:quia redibit ad locum ſuum ⁊ recooperiet vulnus ⁊ ex aqua amplius non exibit.Ipſam vero quando vis extrahere plus retrahe cutim ſicut primo.Iſtud tamen volumus non facies niſi a lateribus:non in medio:q2 vulnus factum in medio non ita cito cõſolidatur propter ſiphac eſſe groſſius ⁊ ſolidius ibi q̃z in lateribus.Secundo propter chordas vulnus eſt paratum ducere ſpaſmum.Tertio quia aqua melius egreditur quia grauis eſt tendere deorſum.Si vero venter patiatur ſolutionem continuitatis:tunc illa ſolutio eſt penetrans in profunduz:aut nõ.Si autem non tunc eſt cura difficilis:ſi ſic tunc per vlnuſ aut egreditur aliquid de contentis aut non.Si ſic.aut illud quod egredietur eſt zirbus aut aliquid interiorum.Si zirbus tunc debet ſui cum ſyrico vel ligare iuxta cuti quantum poſſibile eſt:⁊ poſtea abſcindi:quia totuz de ipſo quantum contingit aer corrumpitur:⁊ ſi intromittatur corrumpitur ⁊ putrefacit alias partes:⁊ ideo debet abſcindi:⁊ poſt illud debet intromitti ⁊ filum diminui dimitti extra:⁊ dimittere labium apertum:quia natura cõſolidabit zirbum ⁊ expellet illud quod eſt cum filo alligatum:⁊ hoc facto debes conſolidare vulnus.Si vero illđ quod egreſſum eſt:eſt inteſtinum tunc aut inteſtinum eſt vulneratum:aut non:ſi non eſt vulneratum ⁊ neq3 ſubſtãtia alia eſt ei inuoluta quaz citius poteſt debet intromitti.Si vero aliqua ſubſtantia vt puluis eſt annexa vel etiam ſanguis debet lauari cum aqua calida ⁊ intromitti.Si vero propter moram ventoſitas ſit incluſa in eo:⁊ ex hoc intumeſcat ⁊ non poſſit intromitti:tunc cataplaſma reſolutiuum vel ſpongia madefacta in decoctione reſolutiua deſuper poni debet:⁊ detumeſcet:⁊ ſic intromittat.Si autem non poſſit detumefieri neq3 intromitti:tunc dilatetur vulnus mirach donec inteſtinum intromittatur.Cum autem inteſtinum fuerit inciſum:tunc ſi ipſum fuerit ex groſſis inteſtinis debent labia eius ſui cum ſyrico ſicut labia aliorum membrorum.Si vero ſit ex inteſtinis gracilibus:tunc non ſuſtinet ſuturaz niſi ſit profunda valde:⁊ talis impediet operationẽ eius.Et propter hoc melius eſt vt dimittatur ⁊ teneantur coniuncta labia vulneris cum capitibus formicarum magnarum:debent eniz labia inteſtini cõiungi:⁊ debes habere formicaſ magnaſ ⁊ facere ꝙ mordeant labia coniuncta vulneris:⁊ abſcindere caput ſtatim:⁊ ſic facere donec labia ſunt iuncta:⁊ tunc intromitte inteſtinum vt prius:hoc facto ad curandum ventris ſolutionem redi.Et iſtud vulnus curari debet cum reditione labiorum in vnum:⁊ reducta continentur in vnum ſutura facta cum ſyrico hoc modo.Nam in prima ſutura recipe totum mirach ex vna parte.ex oppoſita vero parte debet dimitti ſiphac:⁊ reliqua de mirach iu parte in qua dimiſſuz fuit ſiphac debet aſſui:⁊ ex alia parte ſiphac debet dimitti:⁊ ſic conſequenter ad hoc vt labium ſiphac iungatur ⁊ reducatur labio membri carniformis:vt fiat certior ⁊ firmior conſolidatio vulneris:⁊ eodem modo vulnus hoc ſi per ſeipſum nil ſit egreſſum:⁊ hoc de anothomia mirach quod eſt membrum continens ſufficiat ⁊c̃.

REſtat videre de anothomia contentorũ:hec membra ſunt numero decem.Primum qđ occurrit eſt zirbus.Secundum inteſtina.Tertium ſtomachus.Quartum ſplen.Quintum epar.Sextum meſinterium.Septimum renes.Octauum veſica.Nonum teſticuli.⁊ vaſa ſpermatica ⁊ matrix in muliere.Decimum eſt virga cuz collo veſice.De zirbo autem primo quod oportet videre eſt locus eius:locus eniz eius in homine eſt quia cooperit ſtomachum ab anteriori parte:⁊ omnia inteſtina:⁊ lz in alijs non cooperiat omnia inteſtina:hoc fuit quia hõ inter cetera animalia eiuſdem quantitatis eſt debilioris digeſtiue virtutis.⁊ etiam quia inteſtina nociuis exterioribus ſunt magis diſpoſita propter cutem eius ſubtiliorem eſſe ⁊ minus piloſam.Ex hoc etiã poteſt patere ſm ꝙ ſit eius iuuamentum.Iuuamentũ.n.eius eſt principaliter confortare virtutem digeſtiuam ſtomachi:⁊ interiorum reuerberando calorem naturalem ad ſtomachum.Et propterea dixit Gal.quinto de ingenio ſanitatis ꝙ quidam miles in bello fuit vulneratus cui epiplex ideſt zirbus fuit abſciſus tamẽ ex vulnere ſanatus eſt:ex quo tamen poſtea non potuit digerere.Et ex his conſequenter patet tertium inquirendum de ipſo ſcilicet de ſubſtantia eius.ſubſtantia eius non fuit ſimplex:ſed compoſita ⁊ fabricata ex ſubſtantijs que habent calefacere:⁊ propterea fuit compoſitus ex triplici.ſubſtantia ſicut dicit Gal.x.de iuuamentis membrorum ſcilicet ex pãniculis ſubtilibus duobus:ex adipe ſepoſa.Ex arterijs ⁊ venis.Et ex panniculis.Primo vt ibi panniculi continerent alia:⁊ etiam quia iſte zirbus debebat eſſe extenſibilis leuis ⁊ denſus vt caliditatem reuerberat:⁊ ad hoc autem magis poteſt ſubſtantia pãnicularis ⁊ aliqua alia.Secũdo in ipſo fuit adeps quia calefacit cum ſit valde propinqua caliditati vel in potentia ad caliduz.Tertio arterie ⁊ vene que multum calefaciunt.Ex hoc patent reliqua duo ſcilicet quis ſit numerus partium eius:⁊ que ſit colligantia eius:nã habet colligantiaz ad membra ad que terminatur vt ad ſtomachum vel ad ſplenem ⁊ ad inteſtina:⁊ ſpecialiter colon propter cauſam que dicetur:habet etiam colligantiã ad membra a quibus oritur.Oritur namq3 a panniculo carnoſo inter dyafragma:⁊ cauſa quare inde oritur eſt:quia ad panniculum illum terminantur due extremitates panniculi ſiphac:que debent inueſtire zirbum:⁊ ſic q2 ibi eſt vena magna ⁊ etiaz eſt arteria a quibus iuxta ſtomachuz oriuntur vene parue:⁊ arterie contexentes zirbum.Tertio ibi eſt miſinteriũ ſepoſuz:a quo orit adeps ſepoſa replens vacuitates illius contexture.que autem ipſius egritudo eſt declaranda per anothomiam patet ex his que dicta ſunt ſupra.

ELeuato aũt zirbo quãtum ad partem:que cooperit inteſtina ⁊ non plus:ne moueas alia membra a ſuo loco ſtatim tibi apparent inteſtina.Circa que primo notabis poſitionem ⁊ numerum:fuerũt enim plura inuoluta ⁊ reuoluta:⁊ non fuerunt vnum inteſtinũ rectũ propter duo.

Primum

UVA. BHSC. IyR_173_2

Primum ꝙ dato in quibuſdam brutis tantū ſit vnum in
teſtinum rectum vel recte procedens. In homine autē ⁊
in alijs aialibus perfectis fuerunt renoluta: vt diu cibuꝫ
contineretur in ſtomacho ⁊ in inteſtinis: qr ſi non contine
retur oporteret ꝙ animal eſſet in cōtinua aſſumptione ci
bi ⁊ in continua aſſellatione. Et continuatio illa impedi
ret occupationem in alijs perfectioribus operationibꝰ.
Secūda cauſa fuit quia ſi inteſtinū fuiſſet totum vnum
rectum non quelibet pars cibi fuiſſet contracta a ſuperfi
cie inteſtini: ⁊ iō nō exiccaſſet totū inteſtinū totam humi
ditatem contentam in cibo. vt igitur nihil remaneat d̄ ci
bo intactum ab inteſtinis: ⁊ vt tota humiditas exiccaret
ordinauit natura ipſa eſſe inuoluta: ex hoc ſtatim appet
ꝙ ſunt plura numero: quia ſex tria ſubtilia: ⁊ tria groſſa.
Incipiamus ergo ab vltimo qđ vocat rectum vel longū:
cuius extremitas eſt orificium quod vocutur anus. Sꝫ
vt anothomia aliorū nō deſtruat ligare oportet inteſtinū
iſtud circa mediū eius in duabus partibus ⁊ in medio
ligature incidere: ⁊ inferiorem partem dimittere ⁊ cum
ſuperiori aſcendere ſcarnando. ¶ Et nota circa iſtđ inte
ſtinum multitudinem venarum meſeraicarum que veni
unt ad ſugendum ſi aliquid eſt de humiditate in chilo vl̓
de ſuperfluitatem remanſit. ⁊ iſtud inteſtinum iuxta ylia
finit vbi incipit inteſtinum colon. Et dicitur colon. qr plu
ra cola habet vel cauernoſitates vel cellulas vl̓ cameraꝫ
in quibus ſtercus figuram accipit: ⁊ in ipſo retinet pro
pter has cellulas. Circa quod inteſtinum debes conſide
rare locum: quia multum circa ſiniſtrum renem inuolui
tur hec eſt cauſa quare eius dolor ex parte loci non diſti
guitur a dolore renali. Poſtea vero aſcendens ⁊ coope
riens ſplenem incipit circa exteriora declinare verſus p̱
tem dextram ⁊ cooperit ſtomachum: ⁊ propter cooper
turam quam facit ſupra ſtomachū accidit: ꝙ quādo ſup
fluitates deſcendunt ex hoc inteſtino ꝙ ſtomachus ei cō
patiatur ⁊ dolor ⁊ rugitus tunc temporis apparet circa
ſtomachum: ⁊ tunc ſtatim homo appetit aſſellare: ⁊ aſſel
lat. Quod non contingeret ſi in ſtomacho eſſent humidi
tates que facerent hunc rugitum ⁊ dolorem ⁊ ex hoc pꝫ
ꝙ accidit his qui purgantur ꝙ ſincopis eis accidit qn̄
appetunt aſſellare. Uel humores in inteſtino hoc conti
nentur qui debent euacuari: quia tunc illi humores in in
teſtino illo exiſtentes alterant ſtomachum: ⁊ os eius: ⁊
ex alteratione oriꝫ ſtomachi ſequit ſincopiꝫ. ¶ Sed dubi
tat aliquis rationabiliter de loco huius inteſtini cum ſit
de groſſis deberet eſſe inferius: ⁊ non ſupra alia cuius
oppoſitum apparet. Dicendum ꝙ iſtud inteſtinum fuit
locatum ſuperius iuxta ſtomachuꝫ propter tria. Primū
ꝙ iſtud ignobilius eſt omnibus gracilibus: ⁊ ideo ſub
mirach inter omnia gracilia debuit eſſe poſitum exteriꝰ.
Secundum ꝙ iſtud inteſtinum continet feces: ⁊ aliquan
do indurantur. ⁊ de ſe priuata ſunt omni humiditate ⁊
caliditate naturali: vt a membris viciniꝫ adiuuaretur: or
dinauit natura vt immediate locaretur ſupra ſtomachū
vt cooperietur a girbo. a quo ⁊ ſtomachus cooperitur:
quia ⁊ zirbus ipſum humectat ⁊ calefacit. ⁊ propterea
apparet ꝙ non eſt aliud intentum cum quo alligatus ſit
zirbus ſicut cum colon. Tertia cauſa huius locationis ē
qr iſtud inteſtinum proprie eſt factum ad continendum ⁊
expellendum feces: ſed magis ad expellendum. ⁊ ideo in
ter alia inteſtina ad ipſum proprie debuit peruenire cole
ra que habet expulſiua ſtimulare modo per hoc ꝙ ſic lo
catum eſt colera ad ipſius ſubſtantiam peruenit preter il
lam que ad concauitatem inteſtinorum peruenit. Naꝫ ſu
pra ipſum in parte dextra exiſtit pennula epatis in qua
exiſtit chiſtis fellis cuꝫ quo alligatur: ⁊ hoc apparet ad
ſenſum. Et propterea tale inteſtinuꝫ in tali loco apparet
citrinum: ⁊ amarū in guſtu ⁊ nigruꝫ. ¶ Et nota circa hoc
mirabilem operationem nature. Ad illud quod obijcitur
ſoluitur ꝙ inteſtina non iudicantur ſuperiora ratione lo
ci: ſed ratione colligantie quam habet cum ſtomacho vl̓
fundo ſtomachi: modo inteſtina gracilia ratione colligan
tie ad fundum ſtomachi ſunt ſuperiora alijs: ⁊ ex loco
iſtius ſuperioris inteſtini apparet cauſa quare in dolore
colico augetur dolor tempore aſſumptionis cibi: qr tūc
iſtud inteſtinum comprimitur a cibo: ſed tempore famis
non. Sed intenditur dolor renalis ⁊ hoc eſt vnū ex ſignis
diſtinctiuis inter vnum dolorem ⁊ alium: ⁊ ex loco ⁊ col
ligantia dicti inteſtini apparent nobis duo. vnum vtile
in cognitione: aliud in operatione ⁊ cognitione. qr quādo
fit colica paſſio incipit in parte ſiniſtra: ⁊ i illa magis mo
leſtat: tunc quia inteſtinum illud frigidius eſt illic cuꝫ nō
tangitur a chiſti fellis. Secundo quia in maiori quanti
tate eſt locatum circa renē ſilueſtrum: ⁊ eſt ſtrictiuꝫ: tamē
illa colica que ſit in parte ſiniſtra non tam diu moleſtat:
tum quia ſit a cauſis facilioribus. tum quia eſt cauſa eiꝰ
in loco viciniori ad expulſionem. ¶ Et nota hoc qr p̱ ex
perientiam vidi multotiens. Quantum ad opus vero
cōfert. Primo quia in colica ea que adminiſtrātur ad ex
tra debent magis applicari ⁊ approximari circa ypocū
drium dextrum qꝫ ſiniſtrum licet vtrobiqꝫ conferat. Se
cundo quia quando fit cliſtere melius eſt vt corpus de
clinet verſus dextrum: vt inteſtinum colon non compri
matur ab alijs: poſtea iniecto cliſteri quando voluntas
eſt vt egrediatur cliſteri vertat ſe ſtatim ſuper latus ſini
ſtrum: ⁊ poſtea paulatiue ſuper dextruꝫ ſicut in expulſio
ne que debet fieri per poſitionem adminiſtratam per ſu
periorem partem: econtra quando incipit mouere hoc ē
de loco ⁊ colligantia eius. Subſtantiam vero eius conſi
deres groſſam ⁊ ſolidam propter ventoſitatem generatā
in eo: multo tempore continet que in eo fortiſſimuꝫ inter
dum generat dolorem que cuꝫ fiat in ſubſtantia groſſa ⁊
ſolida apparet ac ſi inteſtinuꝫ terebello perforetur. Et ēt
in hoc ſimilatur dolor huius dolori renali. Quarto conſi
derare debes figuram eius ⁊ formam que apparet ex di
ctis. celluloſum enim eſt inteſtinum ⁊ in cellulis iſtis qr
via ⁊ tranſitus multis obliquatur ſuperfluitatibus: ⁊ fit
cauſa more ſuperfluitatum que in eo figuram recipiunt
ad modum illarum cellularum: ⁊ ideo ſtercus figuram
habet quam ſcis figura maxime apparet in ſtercore de
ſiccato: ⁊ retento. ⁊ in febribus ⁊ in alijs egritudinibus in
quibus eijciuntur ſquibale: ⁊ humores flegmatici retinē
tur: ⁊ ſunt materia concurbitini: nam in concauitate cel
lularum. ⁊ humor flegmaticus melancolicus: qui eſt ſuf
ficiens materia generationis vermium ſi inter duam cel
lulam ⁊ aliam continetur paucus humor qui non ſit ſuffi
ciens ad generationem panniculum continuitateꝫ vnum
vermē generat in vna cellula cum alio in alia cellula ge
nerato. Operatio iuuamentum ⁊ egritudo ipſius ex pre
dictis patet. Hoc autem inteſtinum eſt continuatum par
te ſuperiori cum monoculo ſiue ceco quod dicitur mo
noculus non quia niſi vnum habeat orificium: per quod
attrahitur ad ipſum ⁊ per ipſum expellit. quia hoc im
poſſibile. ſed habet duo orificia. vnum per quod attrahit
alterum per quod expellit. Iſtud autem per quod expel
lit non eſt ſicut in alijs oppoſite locatum contra primum
ſed ambo locata ſunt iuxta ſe inuicem ⁊ infra hec orificia
pendet lacuna huius inteſtini ad modum ſacci. ⁊ iō alio
nomine vocatur ſaccus. ⁊ ſic apparet eius figura. ⁊ colli
gantia. ⁊ locus etiam quia locatum eſt in latere dextro
ſupra ⁊ iuxta terminum anche ſiue ſcie. ⁊ infra renuꝫ de
xtrum. Subſtantia eius eſt eadem cum ſubſtantia colon
egritudinem etiam patitur ſimilem. Iuuamentum eſt
vt pars ſucci que venit ad ipſum in eo retineatur. ⁊
reuoluatur ⁊ vt reuerberet vel deſcenſum prohibeat
ſitum ipſius ſucci ab inteſtinis ſuperius. ⁊ iſta inte
ſtina ſuperiora ſunt gracilia ⁊ ſunt tria. Nam huic
inteſtino

UVA. BHSC. IyR_173_2

inteſtino cõtinuať inteſtinũ yleon qđ circa ylia locationẽ
habet ⁊ ſitum ⁊ reuolutionẽ:⁊ in iſto fit yliaca paſſio in q̃
eſt dolor vehemenꝫ circa ylia:⁊ ſic apparet locus: colligã
tia:paſſio:⁊ dolor. Subſtantia eius eſt ſubtilior:⁊ iõ gra-
cile vocatur ſicut propter primã cãm vocať yleon. Eius
iuuamentum eſt:qꝛ factũ eſt vt contineat ſuccũ: vt qđ vti
le eſt poſſit exſugari:ideo multum inuolutum eſt:⁊ ad ip-
ſam proueniunt plures vene meſeraice q̃ ad aliquod ali
ud inteſtinum:⁊ ab eis ⁊ a miſcenterio debes ipſuꝫ excar
nare.⁊ qñ ad partẽ eius ſuperiorẽ iuxta ſtomachum per
ueniſti:tunc inuenies ꝙ circa partẽ ſiniſtrã ad ſpondiles
declinet ⁊ valde eſt incarnatuꝫ cũ miſenterio:⁊ iõ cũ cau-
tela incide ne frãgas aliqđ:⁊ poſt inciſionẽ inueniẽs ieiu
niũ inteſtinũ qđ taliter vocať:qꝛ vt plurimũ inueniť vacu
um in bene diſpoſitiꝭ. Et cã ſue vacuitatis eſt duplex.ſ.re
ctitudo eius:nam eſt rectum ſicut inteſtinum vltimũ. Se
cunda cauſa eſt multitudo colere pure que peruenit ad
inteſtinũ hic:vt chiſti fellis per canalem qui continuatur
cum inteſtino duodeno cum quo iſtud immediate conti-
nuatur. Et diciť iſtud primum inteſtinum ⁊ vocatur duo
denũ:qꝛ eius longitudo vt in pluribus eſt duodecim di-
gitorũ ad qđ inteſtinũ canalis quidẽ a chiſti fellis perue
nit:⁊ ideo caue qñ excarnas ne iſtud canale incidas: ſed
incide inteſtinum duodenum bene inferius ⁊ liga: ⁊ tũc
incipiendo ſicut incipiunt auctores habes ſex inteſtina.
Primũ eſt duodenum. Secundo ieiuniũ. Tertiũ yleon:⁊
iſta ſunt gracilia:⁊ ſuperiora. Quartum monoculum ſeu
cecum. Quintum colon. Sexto rectum. Hec enim omnia
inteſtina videbis eſſe inuoluta continuata alligata dorſo
ſicut alligata ſunt omnia viſcera per quoddã membrum
quod vocať eucharus vel meſenterium a meſeraiciꝭ que
in ipſo ſunt diſperſe. Et vulgares Bononiẽſes vocãt ip-
ſum interiglio.i.interiora tenens.

¶De miſenterio vel alio nomine eucharo.

Iſtud membrum ſm̃ auctores ſubſtantiã hꝫ
compoſitam ex venis cordis panniculis liga
mentis:vt predicta membra poſſit ligare ex
ſubſtantia ſepoſa ⁊ pingui:vt dura membra
quales ſunt ſpondiles cum mollibus: qualia
ſunt inteſtina ⁊ alia viſcera ſine medio non coniungantur
vt molle a duro non patiatur:reliquas autẽ vacuitates
que ſunt in hoc replent ſubſtantie glãdoſe:que multe ſũt
in hoc membro:⁊ hoc eſt vnũ iuuamentum carniũ glan-
doſarũ:que in hoc. Aliud iuuamẽtum eſt vt ſuſtentat ve-
nas meſeraicaꝭ que in hoc ſunt diſperſe ſicut nõ eſt longi
quũ ꝙ iſte carnes ſint facte ad generandum humiditatẽ
qua inteſtina ⁊ fex interdũ humectarent: vt lubricet cito
ab inteſtinis:⁊ iõ videmus ꝙ ſtercus liquidũ emittitur
dato ꝙ cibaria ſumantur dura. maxima tñ pars glando
ſe carniꝭ eſt in parte ſuperiori groſſa in qua frequẽter cõ
gregať propter propinquitatẽ ad plenẽ melancolia ex q̃
cauſatur melancolia mirachia. Hoc facto eleua miſinteri
um vel dimitte donec feceris anothomiã venaruꝫ q̃ pro-
ueniunt ad ſtomachũ ⁊ ad ſplenẽ:ad quam videndam ⁊
aliorum membrorum infra ſtomachum cum canula per
portanariuꝫ ⁊ liga fortiter:⁊ abſcinde inteſtina. Et fac an
te inciſionem infra locum ad queꝫ peruenit canalis a chi
ſti fellis ad inteſtina.

¶De ſtomacho.

Viſo de inteſtinis procedas ⁊ videas tertium
membrum.puta ſtomachum: de quo debes
videre illa ſex.que de aliiꝭ. Primo locum per
notabis eiuſ:⁊ circa locũ nota primo vbi ei⁹.
Secundo ſitum vbi eius eſt:qꝛ cum ſit cella
cibi ſtomachus.vt dicit Gal.quinto de iuuamentis ſto-
machi:⁊ caplo ſcđo.⁊ ibi habeť totũ qđ diceť de ſtoma-
cho. Et dictũ eſt de inteſtinis:⁊ habeť ab Aliabate tertio
ſue theorice diſpoſitionis regalis capitulo.xx. Eſt ergo
locus eius in medio ſuperioris ⁊ inferioris:dextri ⁊ ſini
ſtri:anterioris ⁊ poſterioris:ſed tu hic dubitabis quare
ſtomachus non fuit poſitus iuxta os. Dico ꝙ cauſa fuit
duplex. Una eſt quia iuxta os deberent eſſe membra an-
helitus propter attractionem aeris. Secunda qꝛ mẽbra
fecum receptiua debent eſſe continuata cum ſtomacho:
talia aũt infra dyafragmate debent eſſe contenta:⁊ ideo
vides ꝙ ſtomachus ſuperius habet cor mediante dya-
fragmate:inferius miſcenterium ⁊ inteſtina a dextriꝭ hꝫ
epar quo apprehenditur quinqꝫ ſuis pennulis:ſicut ma-
nus que apprehendit ⁊ caput quinqꝫ digitis:⁊ a ſiniſtriꝭ
habet ſplenem:quo caleſit:ratiõe arteriarum eius:a par
te anteriori habet zirbum:a poſteriori muſculos dorſi:⁊
venam magnam:⁊ arteriam que tranſit ſupra dorſum:vt
poſtea videbis.⁊ ideo locus eius eſt in medio:quia eſt ſi
cut cella cibi communis omnibus. Situs autem eius ẽ:
quia licet ſit locatum ſupra dorſum: pars tamen eius ſu
perior declinat verſus ſiniſtrum:inferior vero ad dextrũ.
Et cauſa iſtius ſituationis fuit propter cauſas que dicẽ
tur.nam epar debuit eſſe in latere dextro eleuatum :⁊ cũ
ſit magnum totam concauitatem dextre partis ſuperio-
rem occupauit.ſplenauteꝫ non.⁊ ideo in dextro non po-
tuit pars ſuperior collocari.ſed in ſiniſtro. Pars ergo in
ferior debuit ad partem dextram declinare.qꝛ in parte ſi
niſtra inferiori iuxta renes eſt inteſtinum colon groſſum
multum inuolutum iuſtis inuolutionibuꝭ.⁊ ſibi occupat
magnum locum. Sed in parte iferiori dextra ſunt inteſti
na gracilia ⁊ ſubtilia que paruum ⁊ modicum occupant
locum.⁊ ideo ſtomachus q̃tum ad partem inferiorem
debet declinare ad partem dextram.vt repleat concaui-
tatem ibi exeuntem:⁊ cedat locum colon:⁊ ex hoc appa-
ret primum:quis.ſ.locus ſit eius:ſ.ſtomachi. Sed tu di-
ces quare ſtomachus non fuit locatus directe ſupra ſpõ
diles dorſi. Dico ꝙ cauſa huius poteſt eſſe triplex. Una
que dicta eſt:vt cederet epati in parte dextra:⁊ repleret
vacuitatẽ in parte ſiniſtra. Alia cauſa fuit.quia ſi ſtoma-
chus eſſet directe locatus ſupra dorſuꝫ tunc orificia duo
.ſ.inferius ⁊ ſuperius eſſent directa. Et ideo in homine
cum ſit ſtature recte ſtomachus non bene contineret ci-
bum:ſed deſcenderet ab eo ſtatim:vt ergo hoc non cõtin
gat ſic fuit ſituatus. Tertia cã huius fuit ꝙ quãtũ ad os
eius ſuperius ⁊ partem ſuperiorem debet recipere me-
lancoliam a ſplene que eſt in parte ſiniſtra:⁊ quantum ad
partem inferiorem debet recipere coleram ab epate qđ
eſt in parte dextra. Et ex hoc apparet.ſ.quis ſit locus ei⁹
.ſ.ſtomachi ſm̃ colligantiã:colligantia conſequenter ap-
parebit meliuꝭ:qꝛ colligantiam habet cum ſplene:cũ epa
te ⁊ cũ corde ⁊ cum cecebro:⁊ illud conſequenter declara
bitur:quia apparebit ꝙ cum ſplene habet colligantiam
propter venas que apportant melancoliã ad os ſtoma-
chi:⁊ propter venas que veniũt ad latus ſiniſtrũ ſtoma-
chi ad nutriendũ ſicut cum epate habet colligantiaꝫ rõ-
ne venarum reliquarũ cũ cerebro propter neruũ qui ve-
nit ad os ſtomachi ⁊ expanditur maxime circa partem
ſuperiorem ſtomachi. Cum corde vero habet colligantiã
ratione arterie magne que ſub ipſo eſt. Ex his põt appa
rere tertium.ſcilicet cuius figure ſit:quia eſt figure rotũ
de quia talis figura magis eſt a nocumentis remota.
Item quia omnium aliarum eſt capaciſſima:ſtomachuꝭ
autem multa debet continere:ſed nõ eſt ꝑfecte figure ro-
tunde:ſed arcualis magis:propter cauſam dictam.quia
pars ſuperior eius eſt declinans ad ſiniſtrũ. inferior v̇o
ad dextrum ad modũ cucurbite retorte. vel ſaracenice.
verum omnia que dicentur de ſtomacho melius appa-
rebunt per anothomiam membrorum ſequentium. Pa-
tet etiam quartum.ſ.que ſit quãtitas ſtomachi.qꝛ magn⁹
valde eſt cum interdũ ipſum oportet recipere ⁊ cõtinere
magnam quantitatem cibi.verum quod non eſt ſemper

in magnitudine

UVA. BHSC. IyR_173_2

in magnitudine ſua vltima: ſed equatur magnitudini cõtenti: quia extenſibilis ⁊ corrugabilis. Quinto autem videas partes ⁊ numerum partium eius: partes autẽ eiꝰ ſunt duplices. ſcilicet vniuerſales ⁊ integrales. Quedaꝫ vero quantitatiue ⁊ determinate: prime ſunt due tunice eius. Prima intrinſeca eſt neruoſa. Secunda ⁊ extrinſeca eſt carnoſa: verum eſt ꝙ prima eſt ſpiſſior ſecunda: qꝛ illa primo debet contangere cibum: ⁊ ideo vt non ledetur ab eo debuit eſſe ſpiſſa. Item propter aliud quia ſtomachuſ propter illam tunicam eſt extenſibiliſ: quia requiritur interdum propter multam quantitatem cibi: ſed exterior: licet requiratur propter digeſtionẽ fuit ſubtilior: quia digeſtio ſtomachi iuuatur a membris vicinis circunſtantibus: ſed extenſio ⁊ continentia cibi non. Et iſte tunice nõ ſolum diuerſificantur in ſubſtantia: quantitate: ⁊ loco: ſed ſituatione villorum: quia in prima cum in ipſa ſit appetitus: ⁊ appetitus immediate ordinetur ad attrahendum villi fuerunt ſituati ad attrahendum: tales autem ſunt lõgitudinales: ⁊ ideo in ea ſunt villi longitudinales: ⁊ quia attractioni ſtatim coniungitur retentio: quia omne quod attrahitur: attrahitur vt retineatur: qꝛ attrahiẽ vt in ea membrum voluptuetur. Hinc eſt ꝙ in hac etiam tunica fuerunt poſiti villi tranſuerſales qui deſeruiunt retẽtioi: verum eſt ꝙ illi ſunt locati in parte non interiori illiuſ tunice ſed exteriori. In ſecunda vero cum ipſa ordinetur ad digeſtionem ⁊ digeſtioni ſeruiat: quia ei cõſequitur ⁊ ex conſequenti expulſioni ſubſtantie fuerunt poſiti villi latitudinales. ⁊ ex hoc apparet quare intrinſeca tunica fuit neruoſa ⁊ carnoſa: non fuit intrinſeca propter villos longitudinales qui debent eſſe in tunica intrinſeca que eſt, vel debet eſſe principium appetitus. Item alia cauſa eſt quia intrinſeca ordinata eſt ad ſentiendum: extrinſeca ad dirigendum ⁊ ad alterandum. Nunc autem ſenſatio melior ſit quando ſenſibili immediate occurit ſenſus vel mẽbrum ſentiens: alteratio vero poteſt fieri per medium ⁊ digeſtio: ⁊ hoc eſt quod expreſſe ponit Auicen. capitulo de membris. primo cañ. fen. prima. Et natura quidem intrinſecam tunicam. ſ. ſtomachi fecit neruoſam: extrinſecã vero carnoſam: poteſt nanqꝫ digerentis operatio ad id quod digeſtũ eſt in potentia ſine occurſu prouenire: ſentiens vero id quod ſentitur non poteſt ſentire niſi obuiãdo ei ſenſus. ſ. tactus. Alie vero ſunt partes eius quantitatiue ⁊ determinate: vt pars ſuperior ⁊ orificium eiuſ inferius quod dicitur portanariuꝫ. pars eius ſuperior ꝓm naturam anguſtior parte inferiori: quia in inferiori debꝫ fieri digeſtio ⁊ cibus debet contineri. in ſuperiori non. Orificia tamen harum partium conueniunt ⁊ differunt. Conueniunt quia ambo poſita ſunt a lateribus: ⁊ nõ ſũt poſita vel facta in vltima eminentia partis inferioris ⁊ ſuperioris: ſed pars inferior deſcendit magis quam portanarium vel pillereon: vt cibus non deſcendat: ſed contineat in ea vt in burſa quadaꝫ ſicut ſuperior ſupereminet ori ſtomachi: vt quando ſtomacho repleto homo inclinaretur: non reaſcendat cibus ad meri ⁊ oſ: ⁊ ſpecialiter qñ multum repletur ſtomachus. Ex hoc poteſt videre: quare ex ſuperflua quantitate cibi dyafragma comprimitur ⁊ cibus non egreditur. Item cõueniũt qꝛ ambo orificia ſunt in ſtomacho in loco in quo continuatur vel alligaẽ dorſo: nam os ſtomachi eſt recte in principio ſue alligationis dorſo alligatum: ⁊ propterea alligatum eſt os ſtomachi ad ſpondileſ: vbi finitur ⁊ terminatur dyafragma ⁊ iſta eſt tertiadecima eo qꝛ in duodecima ẽ coſta vltima mendoſa ad quam determinatur dyafragma. Et ex hoc apparet tibi: ꝙ qñ vis exterius alterare confortare vl' aliter operari circa os ſtomachi ꝙ optimuꝫ eſt in dorſo circa. xij. ⁊. xiij. ſpondileꝫ hoc facere: ⁊ ſpecialiter qñ ꝓdicta impugnãtur ab epate: ⁊ ſplene. dummodo arteria adorti non impediat que in dorſo eſt. Sequentibus autem ſpõdilibus que vocantur ſpondiles renum alligatur ſtomachus vſqꝫ ad portanarium: tunc vero alia pars inferior a ſpondilibus obliquatur verſus ſiniſtrã: ⁊ ideo cõueniunt illa duo orificia. Differunt etiam quia ſuperius orificium quod vocatur os ſtomachi eſt magis latum ꝙ inferius portanarium. Et hoc fuit: quia per hos ſtomachi aliquando cibus groſſe ſubſtantie ⁊ dure debet deſcendere ⁊ indigeſtus. Et ideo os ſtomachi debuit eſſe latuꝫ. Sed per orificium inferius tantum res ſubtiliata ⁊ digeſta debet egredi: ⁊ ideo non fuit ita latum ⁊ hoc de partibus eius. ¶ Ex quibus apparet ſextum: ꝙ debet inquiri de ſtomacho. ſ. que ſit eius ſubſtãtia: quia apparet ꝙ cũ neruoſa tunica ſit maior in eo ꝙ ſubſtantie neruoſe ſit a dominio. Ex hoc apparet que ſit complexio eius: quia frigida ⁊ ſicca. Apparet que operatio vel iuuamentum: quia duplex: vnum ad appetendum cibum pro toto per tunicam intrinſecam: alterum ad preparandum cibum ad nutrimentum totius ⁊ hoc per tunicam extrinſecam carnoſam ⁊ membra coadiuuantia. Et ex his potes videre ꝙ poteſt pati egritudines omnium generum quibus poſſunt compati alia mẽbra omnia principalia: vt epar: cor cerebrum: ⁊ ex conſequenti totum corpuſ. Curatio tñ eorum proprie ex anotbomia non dependet multum ꝙ aliorum. Et hec de ſtomacho.

¶ De ſplene.

Splenis anotbomia perfecte videre non põtes niſi abſcindas coſtas aliquas mẽdoſas ex latere ſiniſtro: quas non perfecte eleues: ſed vt ſufficit operi tuo quibus abſciſis locus ſplenis tibi apparet: quia parieti ſiniſtro ſtomachi adheret quantum ad concauum eius. quantuꝫ vero ad conuexum alligatur dorſo ⁊ ſiphac panniculis ſubtiliſſimis ortis a ſiphac. Apparet ſecundo ꝙ locus eiꝰ non eſt ita in alto ſicut locus epatis: figura eius eſt quadrangularis. quia in homine eſt quaſi ad modum quadrãguli propter figuram ſtomachi: cuius concauitatem circũſtantem in parte ſiniſtra habet ſplen replere. Tertio vide quantitatẽ eius: quia in homine ſatis proportionalibus eſt in quantitate reſpectu aliorum membrorum. Colligãtia vero eius eſt. quia colligantiã habet ad cor epar meſcenterium: zirbũ ⁊ ſtomachum. Colligantiam vero habꝫ ad omnia iſta membra preter cor: per venam que venit a porta epatis ad ſplenẽ que colligantia apparet: naꝫ ſi excarnando procedas videbis ꝙ a vena concaua epatis ꝓuenit vena magna ad ſplenem a qua deſcendit vnus ramus in medio tranſitus eius inferius ad miſcenterium ad ipſum nutriendum: ⁊ portat ſanguinem aquoſioreꝫ ⁊ humidiorem: poſtea quando iſta vena approximat ſpleni: iterum vnus ramus ramificatur ab ea: qui vadit ad nutriendum partem ſiniſtram inferiorem ſtomachi. poſtea vero peruenit ad ſplenem ⁊ concauitatem eius. Et ramificatur in concauitatem ipſius in duos ramos. ſ. inferiorem ⁊ ſuperiorem: deſcendit inferior inferius ad nutriendum zirbum: quantum ad partem ſiniſtram: ſed ſuperior tranſiens per concauitatem ſplenis ramificatur i duos quorũ vnus ꝑuenit ad partem ſuperiorem ſiniſtraꝫ ſtomachi ad nutriendũ ſuperiora. alter vero circa orificium peruenit ſtomachi: ad portandum melancoliã que mulgendo profluit ad os ſtomachi. vt incitet appetitus. Quod vero remanet magis in ſplene ipſum nutrit. Et ex hoc apparet tibi cũ quibus membris alligantiam habꝫ ſplen mediante vena. colligantia autẽ hꝫ cũ corde ꝑ arterias que ad ipſuꝫ veniunt ab arteria adorti que in dorſo eſt infra dyafragma: a quibꝰ arterijs ſtomachus multuſ caleſit in latere ſiniſtro: vel a ſplene rõne iſtarũ arteriarũ: ⁊ hec fuit vena cã quare arterie multe: ⁊ magne veniunt ad ſplenẽ ſicut alia cã fuit. vt calore arteriarum ſanguis groſſus q eſt nutriturus ſplenẽ ſubtilieẽ ⁊ digeraẽ: qꝛ ſplẽ

habet

UVA. BHSC. IyR_173_2

habet ſubſtantiam raram in quam dʒ recipere humoreʒ
groſſum melancolicum. Et ex his apparet tibi quintum
quod debes videre de ſplene. ſ. que ſit eius ſubſtantia: q̃
eſt rara ⁊ ſpongioſa propter quod apparet ſextuʒ ſcilicet
cuius complexionis ſit: qꝛ in comparatione ad cutim ca-
lide ⁊ humide: licet eſſentialiter ſit frigide ⁊ ſicce: propter
nutrimetũ iuuamẽtũ pʒ. Et ex his tibi appet ꝙ cũ recipi
at humorem melancolicum ⁊ contineat groſſum ⁊ inep-
tim euacuationi quod frequenter repletur oppillatur ⁊
apoſtematur: ⁊ reſoluentia fortia tunc multum reſoluunt
ſubſtantiam eius ſi ſint fortiora dato ꝙ ratione humorũ
competant. Et hec de ſplene.

¶ De epate.

Epar manifeſte vides eſſe locatum in dextro
latere amplectens ſtomachum ſuperius ele-
uatum valde: ⁊ non decipiat te ꝙ in animali
mortuo multum locatur ſub coſtis: quia nõ
eſt ſic: cum ſit ſub dyafragmate ⁊ dyafragma
extremis coſtarum coniungitur. ſed hoc euenit qꝛ mem-
bra ſpiritualia multum euanuerunt: ⁊ ideo vacuitatem
eorum replet epar: comprimendo dyafragma: ⁊ ideo de-
bes trahere inferius ⁊ animal ſiue corpus eleuare. Et cõ
ſidera ſcđo quantitatem eius maximam in homine: cuʒ
ſit animal calidum ⁊ humidum. Tertio reſpicias partes
eius quarum quedam ſunt intrinſece integrales: quedaʒ
vero extrinſece magis: intrinſece. integrales ſunt quinqꝫ
pennule eius licet in homine non ſemp ſint abinuicẽ ſe-
parate: ⁊ quelibet illarum pennularum eſt compoſita ex
venis diuiſis ⁊ diſperſis per eas in modum retis cuius
retis vacuitates replete ſũt carne: que eſt proprie ſubſtã
tia epatis: que eſt ſanguis coagulatus: ⁊ in his venis cõ
tinetur chilus: qui diuiſus eſt ad minima ſm minima al
teratᷣ ⁊ cõtãgitᷣ ab epate: ⁊ iõ ſit vt q̃ſi totũ epar cõtangat
chiluʒ: ⁊ hoc ordinauit natura vt melior fieret ⁊ pfectior
conuerſio chili in ſanguinem: quia alteratio que ſit ſʒ mi
nima melior ſiue perfectior eſt. Sed tu diceʒ quare nã nõ
ſic ordinauit in ſtomacho: ſed in ſtomacho poſuit conca
uitatem vnam. Dico ꝙ hoc fecit quia in ſtomacho non
debet fieri perfecta digeſtio: ſicut in epate. Item qꝛ in ſto
macho aſſumuntur cibaria groſſe ſubſtantie que nõ poſ
ſent per ſtrictiſſimas vias penetrare: ſed ad epar ſubſtã
tia tantum liquida dicitur peruenire ⁊ penetrare. Et iſta
decoctio: ⁊ ſi fiat in toto epate magis tamen ſit in parte
ſuperiori. ¶ Et propterea pars illa ſolidior eſt ⁊ magis
compacta. ¶ Partes eius extrinſece ſunt partes eius q
bus mediantibus habet cum alijs colligantiam: nam cũ
corde habet colligantiam per venam chilis que oritur a
gibboſa parte epatis: ⁊ p arterias: vt videbis in anotho-
mia cordis ⁊ vene chilis: habet colligantiam ad dyafrag
ma cui ſuſpenditur: ⁊ ad ſpondiles ſiue dorſuʒ cui alliga
tur per pannicalum eius. Panniculus autem eius ẽ du-
plex ſcilicet cooperiens circũuoluens. ⁊ ſuſpendens. Pri-
mus eſt ſubſtantiam ſuam velans. ¶ Secũdus eſt ſuſpẽ
dens ipſum ad dyafragma ſuperius. Ex primo patitur
dolorem extenſiuum. Ex quo patitur quandoqꝫ dolorem
extenſiuum: per ſecundum patitur dolorem aggregatiuũ
a materia aggrauante. Quedam vero ſunt partes q̃ ſũt
orte ab eo: ⁊ iſte ſunt duplices vene ⁊ canalis chiſtis fel-
lis: de canali hoc poſtea videbitur. Uene autem ſunt du-
plices. ſcilicet chilis que oritur a gibboſitate epatis: ⁊ cõ
caua ſiue porta que oritur a concauo epatis. De anotho-
mia chilis poſtea videbitur. ¶ Porte autem ſunt quinqꝫ
rami intrantes epar ſicut ſunt quinqꝫ pennule iam dicte
epatis. Egredientes vero ex epar ſunt octo due parue:
in quibus non labores ad diſcernendum: quia ſufficit ti-
bi ſi ſequentes diſcernes. Sex autem aliarum. Prima va
dit ad dextrum ſtomachi ad intendendum tunicam exte
riorum eius: ⁊ ſpecialiter partem inferiorem. Secunda
vero vadit ad ſplenem cuius anothomiam iam vidiſti in
anothomia ſplenis: ⁊ illa eſt ſatis magna ⁊ bene diſcerni-
bilis. Tertia tendit ad latus ſiniſtrum ⁊ vadit ad inteſti-
num rectum ad exſugandum humiditatem a cibo ſi qd
remanſit iuuatiua. Quarta vadit ad ſuperiorem partem
dextram ſtomachi ad nutriendum ipſuʒ in oppoſito eiꝰ:
que veniebat a ſplene ad latus ſiniſtruʒ. Quinta pars di-
uiditur: quia vna vadit ad dextraʒ partem zirbi ad nutri
endum zirbum: in oppoſito illius que veniebat a ſplene:
que veniebat ad nutriendum ſiniſtrum zirbi. Alia vero
pars vadit ad colon ad ſuggendum quicquid eſt in ipſo
⁊ ad nutriendum ipſum: ⁊ propterea in parte dextra ma
xime continuatur zirbus cum colon. Sexta vero parʒ va
dit ad ieiunium: ⁊ reliquum eius vadit per inteſtina gra
cilia. ſcilicet ylion vſqꝫ ad cecum. ⁊ in iſto ſunt plures ve-
ne meſeraice qꝫ in aliquo alio: ⁊ ppterea iſte ramus erit
tibi manifeſtuʒ valde: ⁊ hoc de tertio vidẽdo circa epar.
Quartum quod debes videre eſt forma eius ⁊ figura:
nam figura eſt lunaris: quia concauitatem habet ⁊ gib-
boſitatem. propter quod apoſtema factum in gibbo eiꝰ
debet eſſe figure lunaris. Quinto apparet ſubſtãtia eiuʒ
quia additio in eo eſt caro propria que eſt ſicut ſanguis
coagulatus. ⁊ ideo eſt eius complexio calida ⁊ humida.

Iuuamentum ⁊ operatio eius patet. qꝛ eius
operatio eſt chilũ ſanguificare. Et qꝛ ydropʒ
eſt proprium nocumentum ſanguificationis
manifeſtum eſt: quia ydropʒ ẽ propria paſſio
epatis. Quomodo aũt aquoſitas vꝉ ventoſi-
tas huius perueniat ad totum, vt in yposarcha ſatis pa
tet quia per venas. Quomodo autem perueniat ad con
cauitatem ventris vt in aſclite ⁊ timpanite declaratum
eſt ſupra in anothomia ventris ⁊ mirach.

¶ De chiſt fellis.

Chiſtis fellis locus eſt quia in cõcauo epatis
in pennicula media eius. ⁊ cauſa huius fuit.
quia coleram quam continet debet tranſmit
tere ad inteſtina propter cauſam dictam ſu-
perius: nunc autem agilius coleram hanc trãſmittit ad
inteſtina. quam ſi eſſet locata in gibbo epatis. Item niſi
ſic eſſet tunc, non contangeret inteſtinum colon propter
iuuamentum dictum. Sed tu dices quomodo verificatᷣ
dictum Galꝉ. quinto de iuuamentis membrorum capitu-
lo. iij. ꝙ purgatiuum colore eſt in loco medio venarum
que portant ſanguinem ab epate ⁊ venarum inferiorum
que attrahunt ⁊ educunt chilum ad epar. ¶ Dicendum
ꝙ illud habet veritatem de loco colli chiſtis fellis. qꝛ ini
tium colli eſt in medio epatiʒ: vt patet ad ſenſum. ⁊ debu
it ibi eſſe initum ſui ortus cuʒ in medio epatis comple-
tur digeſtio humorum. ergo tibi debet ſanguis depura-
ri a ſuperfluitatibus omnibus. ⁊ in collum chiſti fellis
ibi debuit eſſe vel habere ortum, licet burſa ſiue veſica
chiſtis ſit locata vt dictum eſt. ¶ Secunduʒ quod debes
videre eſt colligantia eius. Colligantia aũt eius apparet
ex partibus ſuis quas diſcernes eleuando chiſtim fellis
a parte inferiori. ⁊ tunc manifeſte videʒ ꝙ hʒ duplicẽ par
tem. ſ. veſicã continentẽ ⁊ collũ ſuum deferens ⁊ depor-
tans. ⁊ iſtud collum vſqꝫ ad diſtantiã quãdã eſt vnũ. ⁊ po
ſtea bifurcatur: ⁊ vnus ramus eius penetrat in epar i me
dium ſui vel melius oritur a medio loco epatiʒ. ad attra
hendum coleram ab epate. alter ramus magnus deſcen-
dit ad inteſtinum duodenum. vt vidiſti ſuperius. ⁊ iſte bi
furcalur. quia ab ipſo ramus paruus ramificatur. q va-
dit ad fundum ſtomachi ad confortandum digeſtiuam.
⁊ iſte fuit paruus vt expulſiua ſuperflue non irritaret vꝉ
ſtimularet. ⁊ iſtud ẽ verum. vt in pluribus. Aliquibus ve
ro iſte ramus ẽ maior eo qui vadit ad inteſtina predicta.
Et ex his ad ſenſum poteris videre ſolutionem cuiuſ-
dam q̃onis que conſueuit fieri tertio de virtutibꝰ nãlibꝰ

quod

UVA. BHSC. IyR_173_2

quod Gal. dicit ꝙ per idem collum chiſtis fellis attrahit
coleram ⁊ expellit: qꝛ videt ꝙ tunc expellat ad locū: ⁊ ad
membꝛū a quo attraxit. Dicendū ꝙ iſtud eſt idem collū
vſqꝫ ad quādam diſtantiam: poſtea vero bifurcat. Et ex
hoc apparet tibi q̄ ſit colligantia chiſtis fellis: qꝛ colligā
tiā hꝫ cū epate: inteſtinis: ⁊ ſtomacho. Itē hꝫ colligantiā
rōne neruoꝝ venaꝝ ⁊ arteriaꝝ cū alijs eo qꝛ ad ipm̄ ꝑter
p̄dictū canale ꝑueniunt vene ⁊ arterie: quas potes vide
re ad ſenſum ad ipm̄ nutriendū: qꝛ ex eo nō nutrit ꝙ ꝑue
nit ad concauitatē eius ſm Gal. eodem tertio ſicut ad ip
ſum ꝑueniūt nerui: q̄bus mediantibꝰ hꝫ ſenſum. Ex his
apparet tertiū .ſ. qs ſit numerus partiū eius: ⁊ quartū .ſ.
que ſit eius quantitas: ⁊ quintū .ſ. que ſit figura eius: qꝛ fi
gure oblonge cū rotunditate: ſubſtantia eius eſt pellicu
laris. Iuuamenta eius patent ex dictis: qꝛ factus eſt ad
attrahendum coleram rubeam: ⁊ ſuperfluam ab epate
ad expellendum eā ab inteſtina: vt dictū eſt. Et ex his po
tes videre que ſint infirmitates que ab ipſo poſſunt con
tingere: ⁊ ſunt valde nocētes: qꝛ oppilatiōes. Illa aūt op
pilatio pōt eſſe duplex .ſ. qꝛ vł oppilatio facta in collo eiꝰ
communi: vel in aliquo ramoꝛum eius: ſi ſit facta oppila
tio in collo eius cōi: tunc cū colera non expurget: ab epa
te permiſcet cum ſanguine per totū coꝛpus: ⁊ ſi ipſa ſit co
lera ſubtilis ⁊ coꝛpus ſit aptum ad febꝛem ipſa eſt cā fe
bꝛis putride colerice. ſi vero ſit groſſa: tunc eſt cā icteri
cie: ⁊ tunc egeſtiones poterunt eſſe coloꝛate: tm̄ magis vel
minus ſꝫ ꝙ plus attrahit de colera ad iteſtina. Interdū
rn̄ eſt ꝙ oppilatio illa ſit tm̄ in canali: qui ꝑuenit ad in
teſtina: ⁊ tūc colera attrahitur ad chiſtim fellis: ⁊ nō pōt
expelli ad inteſtina: qꝛ clauſus eſt canalis: ⁊ tunc putreſi
et ⁊ cauſabit febꝛē tertianā vel continuam: ⁊ egeſtiones
non erunt tincte ſed vrina ſic. Quandoqꝫ vero erit oppi
latio in canali qui ꝑuenit ad epar. ⁊ tūc egeſtio nō erit
tincta: nec ad chiſtim attrahet colera. Et ideo in eo nō cō
tinebit: ⁊ per conſequens non putreſiet in loco p̄cipuo
⁊ ideo coleram generat: ⁊ icteritiam: vel febꝛem continu
am. Et nota bene has oppilationes: qꝛ multum valet ad
curam: ⁊ multotiens contingunt. Et ex his habes perfe
cte anothomiam epatis. Et his expeditis potes eleua
re ſplenem ⁊ abſcindere epar. ſed non in totū. Sed circa
zirbum eius vbi eſt oꝛigo vene chilis dimitte partē quā
dam: vt aliam videas que reſeruauimus ad poſterioꝛa
de epare ⁊ vena illa. ſtomachum autem dimitte: ſꝫ eleua
miſcenterium: quia eius anothomiam vidiſti in anotho
mia inteſtinoꝛum.

De vena chili de renibus.

Quibus omnibus eleuatiſ tibi apparebit ve
na magna: que eſt ramus chilis deſcendens:
⁊ arteria magna que eſt ramus adoꝛti deſcē
dens: ⁊ qn̄ illa vena chilis eſt indirecto renū
num ab ipſa ramificantur due vene: que vocant emulgē
tes: quarum vna vadit ad renū dextrū. altera ad ſiniſtrū.
Oꝛificia tn̄ illaꝝ nō ſunt indirecto: ſed vnū eſt altius ⁊ ſu
perius alio: ⁊ hoc ne vnus ren impediret aliū in attrahē
do. Superius autē vt in pluribus eſt oꝛificiū vene qđ ve
nit ad renem dextrū. Inferius vero eius q̄ venit ad renē
ſiniſtrum lꝫ ſit aliqn̄ ecōuerſo: ⁊ cā illius fuit: qꝛ vt in plu
ribus ren dexter dꝫ eſſe magis ad ſuperioꝛa eleuatus ſi
niſtro. ⁊ hoc qꝛ calidi eſt eleuare: ipſe aūt calidioꝛ eſt ſini
ſtro. Item qꝛ monoculum inteſtinū eſt locatū in dextra ꝑ
te ſub rene. Item epar erat eleuatum ſuperius ſplen vero
in latere ſiniſtro magis deſcendebat. Sed ſi alicui eēt ma
gnum epar. monoculum eſſet paruum. colon vero in ꝑte
ſiniſtra eſſet eleuatum: ⁊ pars ſiue ren ſiniſter eſſet calidi
oꝛ dextro: ⁊ eſſet cōtrario modo. hoc tn̄ raro eſt. quelibet
harum emulgentium vadit ad renis concauitatem. ⁊ iđ
debes vnam earum excarnare. ⁊ melius eſt vt excarnes
leuiter illam. que venit ad renē dextrū. propter cām q̄ di
cetur. ⁊ in ea ponas tentam. ⁊ videbis ꝙ ad concauitatē
⁊ cauernoſitatem renis venit cuius iam apparet tibi lo
cus. qꝛ locus eius eſt quaſi iuxta epar. Sed tu dices qua
re non fuit inferius iuxta veſicam. dico ꝙ cā fuit vt bene
attraheret aquoſitatem ab epate. qn̄ enim membꝛū at
trahens eſt pꝛope illud a quo dꝫ attrahere attractio eſt
melioꝛ. Colligātia ēt eius cū epate apparet. qꝛ magnā ve
nam recipit ab epate mediāte vena chili. vt ꝑ venā illam
aquoſitatē vrinalē que ammō eſt ſuꝑflua coꝛꝑiꝰ poſtq̄ ſā
guis egreſſus eſt epar attrahit ⁊ expellat. ſꝫ cū hac aquo
ſitate ⁊ attrahitur ſanguis. qꝛ ſm Gal. de iuuamentis ca
pitulo. iii. de virtutibus naturalibus ad mēbꝛa ad que at
trahit ſuꝑfluitas aliqua ꝑ canalē latum attrahit ſimul
cū ſuꝑfluitate iuuatiua .ſ. ſanguis: ⁊ hec eſt cā quare ad
ſplenē ⁊ ad renē ſimul cū ſuꝑfluo pꝛopꝛio vnicuiqꝫ attra
hitur ſanguis .ſ. ad vtrāqꝫ veſicā .ſ. fellis ⁊ vrine pura ſuꝑ
fluitas attrahit ſine ſanguine. Et ex hoc apparet tibi ꝙ
ſi vrina ad renes ꝑuenerit cum ſanguine mixta ⁊ venit
ad veſicam depurata ⁊ ſeꝑata a ſanguine. opꝫ ergo ꝙ in
renibus depuret ⁊ colet. Colatur aūt. qꝛ ad cōcauitatem
peruenit renū quā videre debes ſcindendo renē in parte
gibboſa eius nō concaua ⁊ ꝑ longū pꝛotrahere vſqꝫ quo
concauitatem videas. ſtatim tunc apparet quidam pāni
culus. ſiue pannus rarus. ⁊ iſta eſt vena emulgenſ rareſa
cta ad moduꝫ collatoꝛij. ⁊ per hoꝛas poꝛroſitates poteſt
vrina tranſire. ſanguis autē non. Et ideo colatur vrina ⁊
diſtillat inferius in rene ad oꝛificiū cui continuat poꝛus
virides. qui deſcendit inferius vſqꝫ ad veſicam ⁊ vrina dꝫ
ſcendit ꝑ ipm̄ ad veſicā. Et ex hoc apparet tibi ꝙ habet
colligantiā cū veſica. ſicut hꝫ colligantiam pꝛopter arteri
am que venit ad ipſum perueniunt cum coꝛde ⁊ cerebꝛo
ratione neruoꝛum qui perueniunt a nucha ad terendum
panniculum eius quo mediāte ſentit. ⁊ ſanguis remanet
in rene. ⁊ attrahit in ſubſtantia eius. ⁊ nutrit renē. Et ex
hoc apparet tertiū ſcilicet quis ſit numerus eiuſ partiū.
Quia pꝛimo numerus diſcretus eſt ſub duobus: dextro
⁊ ſiniſtro. Et cā qdē fuit ꝙ ſi nocumētū accideret vni ope
ratio ꝑficiat ꝑ alterū. Secunda cā fuit vt totam ſuꝑflui
tatem aquoſam. que multa eſt plus q̄ꝫ aliqua alia ſcđe
digeſtionis bene ⁊ complete poſſent attrahere. Et ex hoc
apparet ꝙ non fuit tm̄ vnus ren. ſicut vnus plus ſplen: ⁊
vna chiſtis fellis. Sed tu dices quare non fuit vnꝰ ⁊ ma
gnus potens attrahere totam aquoſitatē. ad hoc reſpō
det Gal. caplo p̄allegato. qꝛ ſi eſſet tm̄ vnus magnus. tūc
coꝛpus humanū rectū nō eſſet equū in lateribus. ſꝫ ineq̄
lis qđ eſt verenduꝫ ⁊ enoꝛme. numerus aūt partiū patet:
qꝛ habet ſubſtantiam pꝛopꝛiam concauitatem pannicu
lum ⁊ collatoꝛium. Quarto notes quantitatem ⁊ figurā.
nam figure eſt oblonge. vt in ipſo diſtincta eſſēt duo oꝛifi
cia pꝛedicta. Apparet etiam quinto que ſit ſubſtantia eiꝰ
qꝛ carnoſa ⁊ ſolita multū. vt ab aquoſitate moꝛdicatiua
non lederetur vel diſſoluatur apparēt iuuamenta renuꝫ.
Et ex his notes hic ꝙ in renibus ex quolibet gn̄e egritu
dinis accidit difficilis egritudo. Pꝛimo ex moꝛbo com
plexionali vt ex ſuperflua caliditate dyabetes q̄ ſm Gal.
ſexto de interioꝛibus aſſimilatur lienterie ſtomachi. qꝛ
tota aquoſitas ſubito attrahitur ⁊ expellitur ſine dige
ſtione a renibus. Patitur etiam moꝛbum compoſitio
nalem pꝛopꝛium ⁊ ſpecialiter in numero vt lapidem are
nam ⁊ pilos. Lapis vero arena ⁊ pili vt plurimum gene
rantur ex eadem materia. ⁊ in eodem loco. nam materia
hoꝛum ſunt humoꝛes groſſi. qui denſantur ⁊ inſpiſſant
a caliditate renum. Et interdum eſt ꝙ parum inſpiſſant.
⁊ tunc fiunt pili qui generant ſubtileſ ⁊ longi. qꝛ materia
illa per poꝛū aliquem ſtrictū repellit paulatim: ⁊ cōtinua
ta a poris cutiſ expellit paulatim. ⁊ continue materia pi
li ⁊ capilli. ⁊ qn̄ illa materia pluſ adurit generat arena q̄
congregata generat lapidē. Et ille lapis ē rubeus. qꝛ ren
eſt rubeus.

UVA. BHSC. IyR_173_2

75

eſt rubeus. Et iſte lapis ſi ſit ita magn⁹: ꝙ non poſſit egre di porum viriditatem: vel non frangitur difficilime ⁊ quaſi eſt impoſſibilis cure: q2 non niſi per inciſionem a qua penitus caueas. Si vero ſit paruus ⁊ frangibilis difficulter curatur: ⁊ expellet cum fortiſſimis doloribus cū tranſeat per membra valde ſenſibilia: ⁊ igrediatur per cauernoſitates veſice: que ſunt ita ſtricte. Sed fortitudine virtutis aperiuntur ⁊ dilatantur: ⁊ nō eſt longinquum ꝙ aliqui ſcindantur. Patiuntur etiam renes ſolutionem continuitatis quantum ad venam eorum ex qua accidit fluxus ſanguinis cū vrina. Et nota ꝙ hec ſolutio huius vene que eſt cauſa huius fluxus ſanguinis proprie debet intelligi ꝙ ſit facta ⁊ fiat in parte illa in qua vena ſit ſubtilior: ⁊ rarior: ⁊ hec pars eſt pars panniculi collatorij: vt apparuit tibi ad ſenſum: ⁊ ideo quando illa ſoluitur cuꝫ deberet prohibere ſanguinem deſcendre: non prohibet. Et ideo ſanguis egreditur cum vrina. Et ſit mixtus ſanguinis verum eſt ꝙ dicunt aliqui ꝙ iſtud accidit ex vena ſoluta ſupra renes. ⁊ dicunt ꝙ cauſa eſt: q2 vena debilitatur in continendo. Sed tene primum dictum. q2 rationabilius magis eſt ⁊ ſenſui magis patet ⁊ cōcordat. Patitur etiam quarto egritudinem compoſitam vt apoſtema: ⁊ tunc eſt dolor infixus propter ſubſtantiam ſuam ſolidam aggrauatiuus. Ac ſi lapis eſſet infixus in loco: ⁊ in dolore hoc multum comunicat cum colica. Sed differētia diſtincta ipſorum dicta eſt ſupra. ¶ His cōpletis non eleues renes: ſed qñ veneris ad vaſa ſpermatica vt videas ortum eorum: ⁊ ideo dato ꝙ veſica ſit octauus membrum continuatione. tñ pretermittas anothomiam vaſorum ſpermaticorum ⁊ teſticulorum.

¶ De vaſis ſpermatis ⁊ eorum differentiis ⁊ cōuenientia ⁊c.

Debes ergo ſcire ꝙ membra generatiōis in viris ⁊ in mulieribus in aliquo differūt: ⁊ in aliquo conueniunt. Conueniunt primo in vaſis ſpermaticis quantū ad ortum eorum. quia vt dicit Auicen. ſecundo cañ. fen. xx. ⁊. xxj. de anothomia matricis: vaſa ſpermatica in viris ⁊ in mulieribus oriuntur iuxta renes ita. ꝙ vaſa que ſunt in parte ſiniſtra ortum habent a vena emulgente ſiniſtra ⁊ dextra ortum habent ſupra renes ſcilicet rene a vena chili: ⁊ arterie ab arteria adorti. Et quia hee vene ortum habent a corde ⁊ ab epate vt infra videbis poteſt cognoſcere quomodo vaſa ſpermatica ſunt deciſa a corde: quia non immediate ſed mediate. Et hoc in viris ⁊ in mulieribus potes videre: licet autem conueniant magis in loco originis. in locis tñ ad que terminantur in viris ⁊ in mulieribus multum differunt: q2 in mulieribus terminātur ad matricem in loco exteriori vbi ſunt teſticuli: ⁊ immo proprie loquendo extra matricem reuoluuntur ⁊ cōteruntur. Et concauitates contexture carnibus minutis glandoſis replentur: ⁊ propterea non ſunt vere teſticuli: ſicut in viris: immo ſunt ſicut teſticuli leporis: facti propter predictam vtilitatem vt generent humiditatē quādam ſaliualem: que ſit cā delectationis in mulieribus: poſtea vaſa hec ſubſtantiam penetrant matricem ⁊ ad cōcauitatem ipſius pertingunt. Et fiunt ora ipſius ⁊ vocant cotilidones: q2 eis mediantibus alligatur fetus matricis que ſit fluxus menſtruorum. Et quedam perueniunt ad os matricis neruoſum ad portandum humiditatem ſaliualem iam dictam ⁊ ab his venis ramificantur ⁊ oriuntur due vene a quolibet latere vna: que in mirach penetrant ⁊ aſcendunt: ⁊ quanto plus aſcendunt: minus occultantur: ⁊ extra iuxta cutem magis approximant: donec perueniāt ad mammillas. Et ideo in mulieribus qñ facis anothomiam mirach vſqꝫ ad has venas conſerua ⁊ conſidera hunc locum: ⁊ hoc in muliere: quoniaꝫ in porcha vel in alio animali habente māmillas in mirach iſte vene oriunrur in matrice: ⁊ manifeſtantur in mirach. Et poſt has venas aſcēdit a profundo pectoris iuxta vel in directo pomi granati vna vena que venit ad māmillas ad decoquendum ſanguinem: qui debet conuerti in lac: ⁊ non videtur niſi vna: ⁊ in porcis pregnantibus valde apparet. Et tunc apparebit tibi colligantia matricis: ⁊ māmillarum per venas illas. Et quare appoſitio ventoſe in mammillis reſtringit fluxum menſtruorum. Et vt continuetur hic ſermo ſi facis anothomiam in muliere poſt vaſa ſpermatica debes videre anothomiā matricis eiuꝫ ſicut in alijs membris videas. Primo locum ⁊ colligantiam. Secundo figuram. Tertio quantitatem. Quarto ſubſtantiam. Quinto numerum partium eius. Sexto iuuamenta ⁊ nocumenta eius. Locum eius videbis: quia eſt ſituata in concauitate alchatim. ⁊ eſt circundata concauitas illa ſpōdilibus allanis: ⁊ caude a parte poſteriori. ⁊ a parte anteriori. pars que dicitur pectē ſiue femur quia ipſa immediate eſt locata inter inteſtinum rectum quod eſt ſicut calcitra eius a parte poſteriori: ⁊ veſicam ex parte anteriori: ⁊ ſpecialiter quantum ad collum eiuꝫ quia eius collo ſuperueniet collū veſice: licet concauitas eius altior ſit concauitate veſice. inter dextrum autem ⁊ ſiniſtrum eſt in medio poſita directe. ¶ Secundo videas colligantiam eius. quia magna eſt: quia colligantiam habet quaſi cum omnibus membris ſuperioribus: quia cū corde ⁊ epate mediantibus venis ⁊ arterijs: cuꝫ cerebro ratione neruorum multorum: ⁊ per conſequens cum ſtomacho ratione vtrorumqꝫ. cum membris que in medio ſunt vt cum dyafragmate renibus ⁊ mirach. quia mediantibus his cum predictis alligatur. ⁊ ſpecialiter cū māmillis. vt dixi. licet etiam cum eis ſit colligantia mediantibus alijs venis. que oriuntur a vena chili aſcendente ꝙ oriuntur ſub furcula. vt infra dicetur. Eſt etiam colligantia eius cum membris inferioribus vt veſica per colluꝫ eius ⁊ inteſtino colō. Colligata autem eſt anchis ⁊ iuncturis ambabus ſcie que ſunt ligamenta groſſa. ⁊ fortio alligantia matricem ad anchas. que iuxta matricē ſunt lata ⁊ groſſa ⁊ iuxta anchas ſubtilia procedētia ſicut cornua a capite animalis. Et ideo vocata ſunt cornua matricis. Figura eius eſt quadrangularis cum quadam rotunditate habens collum longum inferius. ⁊ cauſa huius figure fuit exigentia loci. ⁊ vtilitas ſiue neceſſitas ꝑpter quam fuit creata. que poſtea dicentur. quia propter talem figuram habet diſtinctionem cellularum. vij. que dicentur inferius. Tertio videas de quātitate eius. quātitas eius propter mediocris eſt ſm quantitatem veſice variatur tamen ratione aliarum: q2 maioratur ⁊ minoratur ratione coitus: et impregnationis: q2 mulier que fecundauit habet matricem maiorem ꝙ̄ ſterilis. Scdo ratione coitus q2 mulier vtens coitu. maioreꝫ habet matricem virgine. vel continentis vt accidit in viris membro pudendo. eo q2 operatio magnificat membruꝫ. ſm Gal. ſexto de interioribus. Tertio ratione etatis: q2 iuuenis maiorem habet matriceꝫ ꝙ̄ hēat puella et ſenilis. Quarto ratiōe complexiōis et humiditatis totius iſta potes colligere ex fen. ſecundi ca. preallegato. Et propter iſtas quattuor cauſas mulier quam anothomizaui anno preterito. ſ. anno chriſti. M.ccc.xv. de menſe Januarij maiorem in duplo habuit matricem ꝙ̄ illa quam anothomizaui anno eodem de menſe Martij. Potuit etiam eſſe vna cauſa quam ponit Auic. ſ. quia prima erat tunc mēſtruata et in parte menſtruationis etiam impinguatur et ingraſſatur matrix. diuerſificat etiam matrix ratione generationis: q2 matrix animalium plurimum generatiui maior eſt ꝙ̄ matrix vnius generatiui. Et propterea centies erat maior matrix porche quam anothomizaui anno domini. M.ccc.vj. ꝙ̄ vnqꝫ videri in femina humana. potuit tamen eſſe alia cauſa. q2 erat pregnans et ha-

c

UVA. BHSC. IyR_173_2

beat in vtero.xiij.porcellos:⁊ in ea mōſtraui anotbomi-
am fetus ſiue pregnantis quam tibi narrabo. Quarto vi
deas eius ſubſtantiam. Subſtātia eius eſt neruoſa ⁊ pel
liculoſa: vt poſſit dilatari ad fetum continendum: ⁊ ideo
eſt frigide ⁊ ſicce complexionis: ⁊ etiam ſubſtantia eius
ſpiſſa multum que ſubtiliatur in dilatatione neceſſaria.
Quinto videre debes numerum partium eius: ipſa eniʒ
babet partes exteriores ⁊ interiores. Exteriores ſunt la-
tera eius in quibus ſunt alligati teſticuli: ⁊ vaſa ſemina-
ria iam dicta. ⁊ cornua eius: ⁊ collum cuius extremitas
eſt vulua: ⁊ circa collum nota ꝙ ipſuʒ eſt longum in quan
titate palmi: vt virga: latum ⁊ dilatabile: ⁊ ideo pellicu-
loſam ⁊ rugoſum rugas babens ad modum ſanguiſuga
rum: vt titilatio ei ex virga in coitu contingat: ⁊ in extre-
mitate vulue ſunt due pellicule ſe eleuantes ⁊ deprimen
tes orificium dictum: vt probibeant ingreſſuʒ aeris ⁊ re
rum extrinſecarum in colluʒ matricis vel veſice: ſicut pel
licula prepucij tuetur veretrum ⁊ ideo vocat eam Alia-
bas loco preallegato prepucia matricis. Partes intrin-
ſecas videre potes eas ſcindendo per mediuʒ: ⁊ tunc vi-
debis os eius: ⁊ concauitatem eius. Et os eſt neruoſuʒ
multum factum ad modū oris catuli nuper nati: vel vt p
prius loquar ad modū oris tince antique: ⁊ in ſuperficie
eius eſt velatum velamine ſubtili in virginibus: ⁊ in vio
latis rumpitur ⁊ ideo ſanguinatur. Cōcauitas vero eius
babet ſeptem cellulas: tres in parte dextra: ⁊ tres in par
te ſiniſtra ⁊ vnam in ſummitate ſiue in medio eius. ⁊ iſte
cellule non ſunt niſi quedam concauitates in matrice exi
ſtentes in quibus poteſt ſperma coagulari cuʒ mēſtruo
⁊ contineri ⁊ alligari orificijs venarum. Et bis omnibus
apparent iuuamenta matriciſ: quia principaliter eſt fa-
cta propter conceptionem ⁊ ex conſequēti vt totum cor-
pus ſuperfluo ſanguine indigeſto mundificetur vel pur
getur. Et boc in bomine: quia alia animalia fluxum men
ſtruorum non patiuntur: quia tales ſuperfluitates conſu
muntur in eis: in pellis: pillis vngues roſtra ⁊ pennas: ⁊
buiuſmodi: bomo autem caruit bis. Et ex bis patet qꝺ
multis paſſionibus eſt ſubmiſſa: ⁊ multa membra per cō
paſſionem ei compatiuntur: que ſunt paſſiōes ei proprie
accidentia ⁊ cauſas ⁊ curas longinquum eſſet narrare: ⁊
extra propriam intentioneʒ. ſed quere in locis prealléga
tis appropriatis: vt in tertio canon̄. xxj. fen. a Serapione
Raſi. ⁊ Joanne noſtro paſſiones que eidem compaſſio-
nes exiſtunt ſunt tot quot ſunt membra: quibus eſt colli-
gata: ſiue localiter alligata: que ſunt illa iam dictum eſt
⁊ vidiſti. ¶ Unum tamen ex anotbomia potes perpende
re qꝺ ponit Gal'. ſexto de iterioribus. ſ. ꝙ ſuffocatio ma-
tricis nō fit quia matrix corporaliter moueatur vſq; ad
collum gulam ⁊ pulmonem: quia boc eſt impoſſibile. ſed
boc contingit ſiue accidit quia ipſa non potens expelle-
re vapores per partem inferiorem: propter aliquam cau
ſam mouetur ⁊ conſtringitur in parte inferiori vt expel-
lat ad ſuperiora. Et ſi iſti vapores per colligantiam iam
dictam perueniant ad ſtomacbum per compaſſionem ⁊
arteriam adorti faciunt ſingultum ⁊ eruptionem frequē
ter: ⁊ tunc mulieres dicunt ꝙ babent matricem in ſtoma
cbo. Si vero bi vapores perueniunt ad pulmonem ⁊ im
pediant operationem eius dyafragmatis. ſcilicet anbe-
litum dicunt mulieres ꝙ babent matricem in gula: quia
gula ſiue tracbea arteria eſt ordinata ad anbelitum im-
mediate. Si vero illi vapores perueniāt ad cor quod ra
ro contingit ſuffocationem patiuntur cum ſincopi: ⁊ tūc
dicunt mulieres ꝙ matrix earum peruenit ad cor. Uerū
eſt ꝙ bec ſuffocatio fit per compaſſioneʒ ad dyafragma:
propter alligantiam quam babet ipſa matrix cum dya-
fragmate: ⁊ cum lumbis. Non enim ipſa peruenit ad ip-
ſa membra ſed vapor quomodo autem poſſit ⁊ per quaſ
vias peruenire potuiſti videre: que ſit cura ⁊ cū quibus

quera s ab auctoribus: quia anotbomia in bis principa
liter dat noticiam locorum. ¶ Et iaʒ narraui anotbomi
am vaſorum ſpermaticorum mulieris: ⁊ viſa eſt contiṅē
tia ipſorum in viris ⁊ mulieribus q̄ztum ad originem.
Sed differentia eſt quia cum viris teſticuli ſint ad extra
ſicut ſunt in quolibet animali: quod debet eſſe morosum
in coitu: ſicut ſunt omnia quadrupedia preter eriſiuʒ va
ſa ſpermatica intra mirach non terminantur. ſed egredi
untur mirach ⁊ teſticulis copulantur vt duobus ſuſpen
ſorijs: quia membra nobilia vt ſint tuta a nocumētis ex-
trinſecis debent eſſe velata panniculis. Iſta vaſa non cō-
tenta in ſipbac contenta ⁊ velata ſunt panniculis vel pā-
niculo orto a ſipbac qui nominatur dindimus: cuius ori
ficium eſt in fine illorum clauſum ſm̄ naturam exiſtens.
In proceſſu eius ſm̄ q̄ztitatem vaſorum dilatatum exi-
ſtit: in fine eius dilatatur ad q̄ztitateʒ teſticuloruʒ. Et in
parte illa vocatur burſa teſticulorum ſiue oxeuʒ: ⁊ ſic ap
paret cuius figure ſit iſte dindimus ⁊ cuiuſ q̄ztitatis ſit.
Et q̄ztitas numerus partiuʒ eius ſubſtantia poſitio: ſiue
colligantia: apparet etiaʒ iuuamentuʒ eius: quia factum
eſt ad continenduʒ ⁊ cuſtodienduʒ teſticulos. ⁊ vaſa ſper
matica perueneientia ad eos. Egritudo igitur ſpecialis
eius cuiuſ cognitio ⁊ cura declaratur ex anotbomia eſt
dilatatio orificij eius preter naturam que cauſa eſt vt il
la que continentur intra ſipbac deſcendant in oxeuʒ. ⁊ ta
lis deſcenſus dicitur bernia. ⁊ q̄r illud qꝺ deſcendere po
teſt eſt ventoſitas: vel aquoſitas. vel inteſtinuʒ. bernia tri
plex eſt ventoſa ⁊ aquoſa. ⁊ inteſtinalis. Carnoſa autem
non cauſatur de deſcenſu alicuius. Curantur autem be
paſſiones per emplaſtra conſtrictiua ⁊ ligationes ſm̄ ꝙ
ponunt auctores. Sed illa que eſt inteſtinalis quando p̄
ceſſit cyrurgia ꝑprie curatur: ⁊ moduʒ videas: quia ſup
pinatur bomo ⁊ inteſtina reintromittuntur. ſiue ad pro-
prium locum reducantur. Poſtea teſticulis ducitur ſu-
perius donec ſit in altiori loco in quo poſſit eſſe. ⁊ illum
locuʒ ſigna: quia tunc directe eſt ſupra oſſe femoris. quia
in loco illo debet fieri inciſio vel perforatio ⁊ non ſupra
locuʒ illum. Quia tunc perforaretur mirach. ⁊ aliquod
inteſtinorum. Non etiaʒ debet fieri infra locuʒ illuʒ. quia
remaneret poſt conſolidationeʒ illa eminentia magna p̄
ter naturaʒ. In ſignato loco debet fieri perforatio. ⁊ iſta
fit a quibuſdaʒ cuʒ raſorio ⁊ citius expediunt ⁊ vadunt
circumcirca excarnando dindimuʒ ⁊ etiaʒ teſticulum ab
oxeo. Poſtea ligant in parte ſuperiori ⁊ abſcindunt din-
dimuʒ ⁊ vaſa ſpermatica cuʒ teſticulo. ⁊ conſolidant po
ſtea. Et iſta cura cito fit. Et quidaʒ ſunt qui ſoluʒ excar-
nāt dindimuʒ ⁊ non teſticuluʒ. ⁊ ſunt q̄ ligant in parte ſu-
periori. ⁊ ponunt medicamina fortiter conſtrictiua ⁊ ſic
dimittunt. Et fit iſta perforatio cum cauſtico rumpente
et adurente cutim in loco illo. poſtea ponunt arſenicum
quod corrodit et cauſticat et conſtringit adurendo et cō
tinue partes dindimi corruptas extrabunt. poſtea vero
conſolidant.

¶ De diuerſis vaſis ſpermatis ⁊c.

Expedito dindimo debes videre quod ponūt
auctores ſcilicet ꝙ vaſa ſpermatica ſunt du-
plicia ſcilicet preparantia et deferentia. Pre-
parantia ſunt que deſcendunt a locis predi-
ctis ſcilicet teſticulis. et circa partem ſupe-
riorem teſticulorum inuoluuntur et ſaccum quaſi ibi fa-
ciunt. Non enim ſubſtantiam teſticulorum ingrediuntur
et iſta vaſa ſunt vēoſa et neruoſa. alia vero ſunt que iſtis
continuantur neruoſa magis. et quanto plus aſcendunt
a teſticulis magis ſunt neruoſa et aſcendunt vſq; ad lo-
cum oſſis femoris. vbi incipit dindimus egredi. Et tūc
profundantur interius iuxta loca veſice vel colli eius. et
tandem

UVA. BHSC. IyR_173_2

tandem procedunt ad virgam,⁊ ad meatum virge per-
ueniunt in loco qui eſt in foramine oſſis femoris:⁊ tunc
per meatus qui ſunt ibi duo ſicut vaſa ſpermatica ſunt
duo emittunt ſperma quod apportat a teſticulis. quod
ab eis generatum fuit in alijs vaſis:⁊ illud ſperma emit-
tunt in canale virge:⁊ poſtea virga extra emittit. Verū
eſt ꝙ illa foramina non poteris videre niſi quando ano
thomizas virgam. Et ex his tibi de teſticulis hominis ⁊
vaſis ſpermaticis apparet figura ⁊ ſubſtantia:quia teſti
culi ſunt glandoſi:⁊ apparet numerus quantitas poſitio:
colligantia:⁊ iuuamentum eorū. Et ex his apparet egri
tudo:quia quando inciduntur vel apoſtemantur vel op-
pilantur vaſa.vel alia de cauſa materia ſpermatis non p
uenit:ꝙ ceſſat coitus, ſicut interdum propter oppoſitas
caucas fit emiſſio ſpermatis inuoluntaria:⁊ maxime cō
tingit propter ſpaſmum vel propter mollificationē predi
ctorum vaſorū.

¶De veſica ⁊ que circa eā dicuntur.

HIs completis eleua renes:⁊ vade excarnan-
do vnum porum vritidem vel ambos:⁊ vide-
bis quod terminatur ad veſicam iuxta medi
um eius:⁊ non eſt perforans veſicam directe
vno foramine magno.ſed foraminibus magis
paruis ⁊ obliquis:a lateribus procedentibus inter tuni
cam ⁊ tunicā vel inter tunicam ⁊ coopertorium. Et hoc
fuit factum vt quando veſica repleretur vrina non rede-
at vrina ad renes. immo quanto plus impletur tanto
plus foramina illa claudiuntur;quia paries vnius tu-
nice ad parietem alterius ſiue coopertorij applicatur.
Scinde ergo veſicam ⁊ videbis magnam eius concaui-
tatem que neruoſa eſt:⁊ videbis eius collum carnoſum
⁊ muſculoſum:vt tēporibus determinatis quando opor
tet:⁊ homo vult expellat vrinā ⁊ quando eſt neceſſariū
retinere.retineat eam. ¶Et quia muſculoſū eſt eius col
lum ſi incidatur veſica in collo eius conſolidari poteſt. ſi
vero in fundo non. Collum eius autem foratum eſt fora-
mine paruo per quod emittit vrinam ad canalem virge.
⁊ extra egreditur. Nā illud collum ſtatim continuatum
eſt cum preputio virge vt potes videre. ⁊ ſic ipſius veſi
ce apparet locus:quantitas ſiue colligantia, numerus:
ſubſtantia ⁊ iuuamentum. Egritudines poteſt pati om-
nium generum vel modorum:vnam tamen patitur que
dicitur litiaſis.nam in concauitate eius poteſt generari
lapis ex humoribus mucilaginoſis congregatis in ea ⁊
condenſatis a caliditate ſuperflua. Et hic lapis curatur
cum diſſoluentibus ipſum vel per inciſionem. Nam hic
lapis ſituato homine debite ne poſſit ſe mouere ſedēdo:
debet cum digito poſito manum ⁊ cū manu alia poſita
ſuper femur conduci ad collum veſice ⁊ conductus ibi
retineri:⁊ poſtea debet fieri inciſio in collo:⁊ cum trahe-
ctorio violenter extrahi.⁊ hec ſi lapis eſt magnus. ſi ve-
ro paruus quod poſſit per canalem virge extrahi debet
per compreſſionē factā cū digitis ex collo veſice condu-
ci vſqꝫ ad virgā.⁊ ſi non egreditur cū trahectorio paruo
debet educi.

¶De virge continuatione:⁊ que circa eam narrantur.

VLtimo vero eſt virga continuata cū collo ve
ſice carnoſo continuato multis ligamentis ⁊
chordis:que oriuntur ab oſſe pectinis:cū ner
uis ortis a nucha ⁊ ideo valde ſenſibilis ⁊ ex
tenſibilis eſt:continuata eſt etiam cum maximis venis ⁊
arterijs ortis a vena deſcendente:⁊ arteriam in loco vbi
bifurcatur ad duas anchas:quia ad linguam ⁊ etiā vir
gam veniunt maiores vene ⁊ arterie quā ad aliud mē-
brum eiuſdem quantitatis. Et ideo in locis periton in-
uolute ſunt iſte vene ⁊ arterie:⁊ ſunt magne ⁊ ibi eſt lo
cus ſiue principium virge.⁊ propter hoc he vene ſunt ſi
cut radices virge.⁊ propter iſtas virga eſt tota caverno
ſa.⁊ ſue cauernoſitates replentur ventoſitate generata in
predictis arterijs:⁊ quando ventoſitate replentur erigi-
tur virga. Et vt melius anothomiā eius videas. debes
ſeparare oſſa femoris.⁊ eleuare virgam cum veſica:⁊ in
inteſtino recto vel ſine illis.⁊ diuidere virgam per longi
tudinem.vſqꝫ ad eius canalem. ⁊ tunc in principio eius
apparebunt duo foramina predicta:apparebunt etiā ca
uernoſitates eius. Et ex his vides quantitatem eius:
quia quātitas ſiue longitudo eius eſt vnius palmi. ſicut
longitudo colli matricis apparet etiam ſubſtantia eius:
quia neruoſa eſt:preter extremitatem eius que vocatur
preputium. Apparet etiam numerus partium eius. ap
paret poſitio ⁊ colligantia.figura vero oblonga.quia vir
ga eſt in homine abſoluta ⁊ non applicata ventri. ſicut in
quadrupedibus:⁊ cauſa fuit:quia homines in coeundo
non coniunguntur ſecundum dorſales. ſed amplerando
⁊ ſi cum virga eleuaſti inteſtinum vel extremitatem inte
ſtini recti.cuius anothomiā diximus ſupra. tunc cogno
ſce in illo inteſtino ſiue extremitate eius. que dicit anus
muſculos mouentes ſiue aperientes ⁊ conſtringentes.
Et conſidera quinqꝫ venas emoroydales que in extremi
tate eius ſunt magis profunde. ſicut in quibuſdam pe-
riodis determinantur aperiūtur.⁊ fiunt fluxus emoroy
darum. Et in his completa eſt anothomia membrorum
naturaliū que in primo ventre continentur.

¶De excoriatione medij ventris.⁊ que circa hunc dicuntur hic.

HIs expeditis incipe excoriare ventrem medi
um.vſqꝫ ad principiū colli:quia vſqꝫ ad prin
cipium capitis ſunt membra ſpiritualia. Et
nota quod ſicut prius.ita iſte habet duplices
partes ſcilicet partes continentes. ⁊ mem-
bra contenta. membra continentia ſunt membra pecto-
ris.⁊ membra pectoris ſunt duplices partes ſcilicet in-
trinſece ⁊ extrinſece. Exteriores quedam ſunt directe. ⁊
quedam laterales. directe ſunt ſiue vocantur partes fur
cule.⁊ iſte ſunt due furcule. ſ. ſuperior ⁊ inferior laterales
vero partes vocantur latera pectoris dextrum. ſ. ⁊ ſini-
ſtrum. Intrinſece autem partes ſunt quinqꝫ. ſ. cutis pin-
guedo.que note ſunt mamille, muſculi. oſſa:⁊ cartila-
gines.

¶De mammillis ⁊ earum figuris ⁊c.

MAmmillarum primo videas figuram:quia fi
guram habent cucurbite ⁊ rotundam:quia
debent eſſe capaces ſanguinis qui debet cō
uerti in lac. Itē quia vt ibi ponit Salie. ſunt
ſcuta cordis.⁊ ideo debuit habere figuram
tutam a nocumentis.talis autem eſt rotunda. Habuerūt
autem vt papillas fetus nuper natus poſſe ſugere lac.
Ex his ſecundo videas ſubſtantiā:quia ipſe carnes ha
bet glandoſas:quia ſanguis ſuperfluus bene decoctus
in eis debet conuerti in lac.⁊ iſta conuerſio eſt per infri-
gidationem eius:⁊ ideo carnem habuerunt glandoſam.
Tertio videas quantitatē.tamen primo ſcias ꝙ in mu
liere ſunt maiores ꝙ̄ in viro:quia in muliere ſunt facte

UVA. BHSC. IyR_173_2

propter duo. vnum eſt vt generent lac.in viro autem nõ
⁊ ideo in muliere fuerunt magne. Jtez in muliere ſunt fa-
cte magne vt caliditatem quam recipiũt a corde ad cor
reducant reuerberando:⁊ hoc eſt magis neceſſarium in
mulieribus:q2 minus habent de caliditate circa cor q̃z
viri. Quarto nota numerũ:q2 due fuerunt in homine
ſicut in omni animali quod generat vnũ vel duo. Jn ani-
malibus autem poligenes ſiue plura generantibus plu
res ſunt mammille. Quinto vide locum ⁊ colligantiam:
primo locum.nam in homine ſunt ſituate in pectore:⁊ in
alijs animalibus non ſunt ſituate in pectore:⁊ cauſa qua
re in alijs animalibus non ſunt ſituate in pectore eſt vna
quaz dat Gal.capitulo preallegato:quia mammille ſunt
facte propter generationem lactis. Lac autez generatur
ex ſuperfluitate ſanguinis bene digeſti.multa tamẽ quã
titas talis ſuperflui in alijs animalibus tranſit in corni-
bus ſeu in generationem cornuum ⁊ dentiuz ⁊ huiuſmo-
di. Aliam cauſaz dat Ariſtotiles in libro de partibus ani
malium:quia alia animalia habent coleas.i. tibias ante
riores quaſi adinuicem complicatas.⁊ ideo pectus ha-
bent ſtrictum propter quod mammille eorum in pecto-
re non potuerunt locari: ⁊ ideo habuerunt iuxta an-
chas poſteriores. Si ſint animalia generantia vnum tan
tum vel diſperſas per ventrem ſi generãt:plura vt in por
cha ⁊ in cane. homo autem cum habeat pectus latuz ha
buit mammillas locatas in pectore:quia cum hoc habu
it iuuamenta.nam lac debet in eis generari ex ſanguine
ſubtiliato:⁊ bene digeſto:melior autem digeſtio fit circa
pectus in mammillis propter calorem exiſtentem in eis
fortiorem: q̃z in omnibus alijs partibus ⁊ propter ean-
dem cauſam natura ordinauit venas:que veniũt ad ma-
tricem:vt ibidem dixit Gali. procedere tortuoſe ad hoc
vt ſanguis continue ſubtilietur:⁊ bene digeratur. Secũ
dum iuuamentum fuit:quia ſunt ſicut ſcutum cordis ⁊
in homine cor debet bene tueri:quia eſt ſine pelle. Terti
um iuuamentum eſt:q2 caliditatem ſiue calorem recipi-
unt a membris ſpiritualibus:⁊ receptum reuerberãt ad
ipſum:ſicut veſtimentum:vt etiã ibi ponit Gal. Et ex his
apparet colligantia earum q2 ipſe colligate ſunt cuz cor
de ⁊ epate per venam aſcendentem a qua iuxta furculaz
ramificantur rami:qui deſcendunt ſupra dorſum:⁊ inter
coſtas tendunt ad mãmillas. Colligantur etiam cuz ma-
trice mediantibus venis que aſcẽdunt a matrice ad mã-
millas de quibus dictum eſt ſupra. Ex iuuamentis autẽ
potes videre nocumenta.

¶De quadam dr̃a muſculorum ⁊ eorum meatibus ⁊c̃.

Poſt mammillas ſunt muſculi:muſculos au-
tem omnes pectoris in anothomia iſta di-
ſcernere non potes:licet tamen non diſcernã
tur:quia ſunt.tamen debes ſcire ꝙ iſtorum
muſculorum quidam ſunt tãtum dilatantes
⁊ quidam dilatantes ⁊ conſtringentes, Dilatantes tan-
tum ſunt duo muſculi dyafragmatis:qui ſunt in inferio
ribus pectoris:ſunt etiam duo muſculi qui ſunt in collo
ſ. dyafragma dilatatur in parte inferiori:vbi eſt ſpacioſi-
tas magna.ſed illi qui ſunt in collo dilatant concauitatẽ
ſuperiorem que eſt parua. Sunt etiam muſculi qui ſunt
in dorſo vbi eſt origo coſtarum:⁊ incipiunt iuxta originẽ
prime coſte. Sũt ⁊ multi alij muſculi parui. Muſculi ve
ro qui ſunt dilatantes ⁊ conſtringentes ſunt muſculi q
inter coſtas ſunt locati.quia iter quaſlibet duas coſtas
ſunt duo muſculi quorum vnus habet villos latitudina-
les:⁊ alius tranſuerſales. Poſt muſculos ſunt oſſa. Oſſa
autem pectoris fuerunt plura ⁊ non vnum continuuz:vt
poſſit dilatari ⁊ ↄſtringi.nã dz eſſe in cõtinuo motu. Sed
ad motũ localẽ ⁊ volũtariũ reqrũt muſculi mouẽtes ⁊ re
grunt oſſa que ſunt ſuſtentaculũ motionuz. Et hec eſt cã
quare iſte venter non fuit tantum muſculoſus vt primus
nec tantum oſſuoſus vt vltimus. Jſta ergo oſſa fuerunt
duplicia.ſ.coſte ⁊ oſſa thoracis. Coſte ſunt duodeci. Sep
tem vere:⁊ quinq3 mendoſe. Uere ſunt que cum oſſibus
thoracis ſunt continuate ad cooperiendum ⁊ complen-
dum pectus. Et cauſa quare vna coſta non attingit alte-
ram in extremitatibus.⁊ eſt illa que dicta eſt: vt pectus
poſſit melius dilatari ⁊ conſtringi:oſſa tamen thoracis
ſunt ſeptem continuata ſeptem coſtis veris. Jnter tamẽ
iſta oſſa ⁊ coſtas ſunt cartilagines continuantes vnum
cum alio. Et ex his autem cartilaginibus cuz oſſibus ſu
is componitur vnum membrum quod vocatur furcula
pectoris:quia ad modum furcule eſt bifurcata ⁊ figura-
ta:⁊ in extremitate eius directa eſt quedam ſcutalis car
tilago vocata pomum granatum.facta ad cuſtodiendũ
os ſtomachi.a lateribus autem in coſtis mendoſis ſunt
cartilagines.vt mollis cum duro melior fiat coniunctio
verũ eſt ꝙ oĩa iſta melius apparebunt ſi incidaẗ pectus
vbi ſunt teneritates coſtaruz:⁊ a latere dextro ⁊ ſiniſtro
⁊ tunc apparebunt tibi omnia que ſunt interius.

¶De panniculis pectoris.

Embra autem contenta in pectore ſunt pan-
niculi:cor ⁊ pulmo.⁊ orta ab eis pãniculi au
tem ſunt tres.ſ.mediaſtinus qui diuidit con-
cauitatem pectoris per medium ab anterio-
ri ad poſterius propterea, diuidit pulmonez
per medium. Et iſte panniculus non eſt neruoſus nec cõ
tinuus ⁊ vere vnus vt alij. Et iſte eſt factus propter iuua
mentum cõmune ſcilicet vt ſi nocita fuerit pars dextra
vel ſiniſtra pulmonis non cõmunicet nocumentum alte-
ri parti:factus eſt etiam vt ſuſpendat pulmonem ad pe-
ctus. Jtem eſt factus vt ſi propter cãm aliquam fiat em-
pima:hoc eſt ꝙ aggregetur ſanies in pectore:vt illa ſani
es non regurgitet ad aliam partem: poſtea eſt pleura.
Pleura autem eſt panniculus ſubſtantia durus ⁊ neruo
ſus:in q̃ntitate magnus:cooperiens omnes coſtas inte-
rius:⁊ ideo colligantiam habet cum omnibus membris
contentis in concauitate pectoris. ¶Juuamẽta ſunt co
operire membra predicta: ⁊ vt ab ipſo panniculi predi-
ctorum membrorum ortum habeant:vt ponit Aui. Fen.
prima.primi can.capitulo de membris. Paſſiones omni
um modorum ⁊ generum poteſt pati:maxime tamen pa
titur paſſionem apoſtemoſam que vocatur pleureſis:ve
rum eſt ꝙ pleureſis eſt duplex ſcilicet vera, ⁊ non vera.
Non vera eſt illa que fit in muſculis q̃ ſunt intra coſtas
cuius acumen eſt verſus cutim extrinſecam. Uera fit in
hoc panniculo.⁊ ex ſubſtantia eius potes videre quod il
lud apoſtema.vt plurimum eſt colericum propter quod
ipſum conſequitur febris acuta.febris ratione loci con-
ſequitur.quia propinquius ⁊ vicinius cordi fit febris il-
la acuta ratioue humoris calidi. Uide etiam quod ad ta
le apoſtema propter ſenſibilitatem panniculi conſequiẗ
dolor pungitiuus ⁊ lateris:q2 huic panniculo attrahun-
tur magis latera q̃z pars anterior.ſed pars anterior ma
gis appropriatur panniculo mediaſtino ⁊ propterea do
lor conſequens peripleumoniam eſt anterior: iſte latera-
lis.fit etiam quia comprimit pulmonem.⁊ impedit dila-
tionem eius malitia anhelitus tuſſis ſequitur tũc: quia
eminentia apoſtematis ſtimulat ⁊ aliqua virulẽtia ⁊ eru
go:que emanat ab hoc apoſtemate per poroſitates pan
niculi.⁊ hec eſt cã q̃re in pleureſi fit ſcreatus in principio
rubeꝰ poſtea albꝰ, aut ſanioſus ſm̃ ꝙ materia matura-
tur. Et

UVA. BHSC. IyR_173_2

tur.Et ideo apparent in principio ſubrubeus incboantē
abbreuiat vt ponit Hypo. primo anforiſmorum:paroxiſ
mos ⁊ conſiſtentias.⁊ cauſa eſt:quia tunc ſignificatur ꝙ
materia eſt ſubtilis:panniculus eſt ratus ⁊ ꝙ virtus eſt
fortis.quomodo autem iſta materia virulenta ⁊ ſanioſa
per pulmoné expellatur ⁊ ſcreatus in anotbomia pulmo
nis declarabitur.Tertius panniculuſ eſt dyafragma q
poteſt etiam dici muſculus:cuius ſitus in corpore eſt in
fine pectoris:⁊ coſtarum altius exiſtens in parte anterio
ri quam poſteriori.Nam quantum ad partem eius car
noſam eſt continuatum cum cartilaginibus coſtaruʒ mē
doſarum.Et in parte poſteriori cum ſpondili duodeci
ma ex ſpondilibus renum:⁊ eius vtilitas fuit ex ſitu eiꝰ.
Primo vt diuideret ſpiritualia a naturalibus:ne a cibo
bora diegſtionis:⁊ a fece vapores eleuati peruenirét ad
membra ſpiritualia:quia impedirent mentem ⁊ rationē.
Et ex boc ſatis apparent:quia quando egritudineʒ pati
tur:vt apoſtema leditur mens:ideo alio nomine vocatū
eſt eufrenum:quia frenum eſt mentis:ſicut vocatum eſt
dyazonona ab Ariſtotile:quia zonazingens per mediuʒ
non ꝙ directe latitudinaliter cigat:ſed oblique.vt dictuʒ
eſt.⁊ cauſa ſiue vtilitas buius obliquitatis fuit illud qͦ
dictum fuit capitulo de anotbomia mirac: quia ex boc
cum miracb comprimuntur:bora compulſionis ſuper
fluitates in inteſtinis ac ſi eſſet inter aſſides torcularis cu
iuſdam.Quantum vero ad partem mediam eius: que ē
neruoſa ⁊ panniculoſa colligatum eſt cum pulmone: vt
ipſum moueat motu anbelitus mediantibus neruis: q
ad ipſum veniunt a cerebro ⁊ nucba. Et ex boc apparet
quare diuerſificatum eſt dyafragma ab alijs muſculis:
quia alij muſculi in loco vbi oſſibus applicant ſunt cbor
doſi:⁊ in alijs carnoſi.dyafragma vero eſt econtrario: cā
eſt:quia dyafragma principaliter babet mouere pulmo
nem ⁊ non coſtas:nunc autem omnis muſculus quantuʒ
ad cbordam eius debet eſſe continuatiuus cuʒ membro
quo debet mouere:⁊ cum alio quantum ad partem eius
carnoſam.Et ex bis apparet que ſit figura eius:quia ro
tunda oblonga.apparet etiam que ſit ſubſtantia eius: qꝛ
muſculoſa ⁊ cbordoſa:apparet etiam quantitas eius.
¶ Iuuamenta ſunt tria que declarata patent ex dictis.
Primum eſt vt ſit principium motus anbelitus. Secun
dum eſt vt diuidat inter membra ſpiritualia ⁊ naturalia.
Tertium eſt vt iuuet inteſtina ⁊ miracb ad expellendum
que in inteſtinis ſunt contenta.Et ex ſecundo iuuamento
apparet ꝙ ad apoſtema eius ſequitur alienatio mentis:
ſicut ad freneſim. Signa diſtinctiua perquire a Galie.
quinto de interioribus.capitulo de paſſiōibus dyafrag
matis.

¶ De corde ⁊ operationis eius.

ELeuatis panniculis apparebit tibi pulmo i
cuius medio exiſtit cor velatuʒ pennuliſ pul
monis:vt ab ipſo aere attracto refrigeretur
calor ⁊ ſpiritus qui in eo generatur:⁊ tempe
retur cuius cordis primo apparet ſitus ⁊ lo
cus:quia eſt in medio anterioris ⁊ poſterioris dextri ⁊ ſi
niſtri quantum ad cuſpidem eius declinans verſus ſini
ſtrum:quantum vero ad radicem eius verſus dextrum:
vt poſſit bene inſufflare calorem ⁊ ſpiritum verſus de
xteram partem:que calidior eſſe debuit ſiniſtra. Eſt etiaʒ
in medio ſuperioris ⁊ inferioris amotis ⁊ extremis: ⁊ ſic
fuit locatum:quia ſicut princeps ⁊ prima radix omnium
membrorum.Que ſit colligantia eius conſequenter ap
parebit ſicut apparebit quantitas eius:quia non nimis
magnum neqʒ paruum:maius tamen eſt in bomine quā
in aliquo alio animali eiuſdem quantitatis:quia pluſ ba
bet de calore in quanto:ſicut figura tibi apparebit: quia
eſt figure pinealiſ vel piramidalis:quia buiuſmodi figu
re debet eſſe omne quod eſt excedentis caliditatis. quia
propria figura primi calidi eſt figura piramidalis.Et ét
alia ratio:diſtinctio ventriculorum eius ⁊ ortorum ab ip
ſo.Quarto debes videre numerum partium eius. ⁊ ex
boc tibi apparebit que ſit ſubſtantia eius:⁊ complexio ⁊
iuuamentum.Numerus vero partium eius eſt.qꝛ par
tium eius quedam ſunt extra ſubſtantiam eius. Quedā
vero ſunt de ſubſtantia eius.Extra ſubſtantiam eius ſūt
caſula cordis.⁊ orta ab eo.que poſtea apparebunt.Caſu
la eius neruea ſiue pellicularis eſt dilatata multum. fcā
ad tuendum cor a nociuis.⁊ ne contangatur ab alijs mē
bris in bora ſiue expanditionis.Et cauſa quare nō eſt cō
tinua cum corde fuit ne cor in ſui motu impediretur pro
pter aggregationem.fuit etiam alia cauſa vt contineret
quandam aquoſitatem:qua bumectaret cor: ⁊ roraretur
ne propter ſuperfluū ⁊ continuū eius motum exiccaret:
⁊ ideo ſemper in bac caſula reperitur aquoſitas, ⁊ ideo
ſi exſiccatur bec caſula vel priuatur tali aquoſitate ad
marciſcum deuenit:ſicut ſi ſit ſupflua iniectigantiam ⁊
tremorem ⁊ tardiacam paſſioneʒ cadit cor.vt ponit Gal.
quinto de interioribus capitulo.ij. partes autem eſſen
tiales cordis.quedam ſunt extrinſece.quedam intrinſece.
Extrinſece ſunt pinguedo additamenta cordis.ſiue auri
cule cordis.⁊ orta ab eo pinguedo ſtatim apparet in ſup
ficie exteriori cordis propter finem potius quam exiſtat
ex parte agentis.quia pinguedo generatur a frigido aut
calido diminuto.cor autem calidiſſimum: ſed generata
eſt propter finem.vt cor propter vebementem ⁊ continu
um motum non exiccetur.Additamenta cordis ſunt q̄
dam partes pelliculares.apte ad dilatandum ⁊ conſtrin
gendum:genite ad boc.vt qn̄ in corpore noſtro generat
multuʒ de ſanguine vel de ſpiritu in ventriculo ſiniſtro
dilatetur. vt contineant ſanguinem multuʒ vel ſpiritum
multū qui interduʒ generatur.Sed tu obijcies ſicut obij
cit Gal.loco preallegato.Quare natura non fecit cor ita
magnum ꝙ poſſet continere omnem multitudinem ſan
guinis ⁊ ſpiritus:ſed fecit illa additamenta.dico ꝙ cau
ſa fuit.quia ſi cor fuiſſet valde magnum eſſet cauſa debi
litatis virtutum propter diſperſionem ſpiritus. Et pro
pterea animalia que babent corda magna ſunt timida.
vt lepus ⁊ ceruus. Secūda cauſa fuit:quia cuʒ non ſem
per generetur in nobis multa quantitas ſpiritus ⁊ etiaʒ
ſanguis cum cor fuiſſet magnum.vt plurimum concaui
tas cordis extitiſſet vacua.ſed qꝛ iſte auricule poſſunt fa
ciliter contrabi qn̄ non ſunt replete.ibi nō erit vacuitas.
¶ Item euitat ponderoſitas.Que auteʒ ſit orta a corde
ſubſequenter apparebit.partes aūt intrinſece cordis ſūt
ventriculi cordis dexter.ſcilicet ⁊ ſiniſter ⁊ medius.Scin
de igitur cor primo in parte dextra ⁊ incipe a cuſpide eiꝰ
ſic qͦ alium parietem non tangas. ſed a latere ventricu
li mediuʒ diuidas. ⁊ tunc occurret tibi ſtatim ventricu
lus dexter.⁊ videbis in eo duo orificia.quorum vnus eſt
verſus epar. ⁊ eſt orificium per quod ingreditur vena
cbilis.⁊ eſt orificium maximum:quia per boc orificium
cor trabit ſanguinem ab epate: ⁊ ipſum expellit ad om
nia alia membra. ⁊ quia per iſtud orificium babet plus
trabere q̄ʒ expellere:ordinauit natura vt clauderet bora
conſtrictionis.qn̄ dʒ expellere ⁊ aperire qn̄ cor dilatat ⁊
attrabit tria boſtilia.que aperiūt ab extra ad intra. ⁊ qꝛ
ꝑ idem orificium ſit ét expulſio ſanguinis ꝑfecte decocti
⁊ licet non totus expellatur. quia aliqua portio eius ex
pellitur ad pulmonem.alia pars eius tranſit in ſpūm. or
dinauit natura ne illa boſtilia eſſent multū depreſſa. ⁊ vt
perfecta

UVA. BHSC. IyR_173_2

perfecta clauſione nõ claudatur. Nota tamen duo. Primo ꝙ ſenſus tibi declarat ꝙ vena chilis habet originem ſuaꝫ a corde: quia cum ſubſtãtia cordis eſt continua: ⁊ ipm non pertrãſit: ⁊ eſt maxima iuxta cor ſicut ſtirps arboris. Et ſecundo aduerte ꝙ ab iſta vena antequam concauitatem cordis ingrediatur oritur vena que circũcirca radicem cordis circulatur ⁊ ab ea oriuntur rami diſperſi per ſubſtantiaꝫ cordis: ⁊ ex hac vena nutritur cor.i.ex ſanguine huius vene: poſtea vero verſus pulmonem eſt aliud orificium vene arterialis que portat ſanguinem ad pulmonem a corde: quia cum pulmo deſeruiat cordi ſꝫ modum dictum vt ei recompenſet: cor ei tranſmittit ſanguinem: per hanc venam: que vocatur vena arterialis: quia portat ſanguinem arterialis: quia habet duas tunicas: ⁊ habuit duas tunicas. primo quia vadit ad membrum quod exiſtit in continuo motu: ⁊ ſecundo quia portat ſanguinem valde ſubtilem ⁊ colericum: vt igitur: non euaporet: ⁊ vt non ſcindatur hec vena: ipſa habet duas tunicas quare eſt dicta vena arterialis: ⁊ i orificio iſto vel iſtius vene ſunt tria hoſtilia que aperiuntur ab intra ad extra ⁊ clauduntur ab extra ad intra perfecta clauſione: qr per hoc orificium cor tantum debet expellere a ſe hora conſtrictionis: ⁊ non debet retrahere aliquid hora dilatationis. Hoc viſo ſcinde ventriculum ſiniſtruꝫ: ita ꝙ in medio remaneat paries in quo eſt ventriculus medius: ⁊ tũc ſtatim tibi apparebit concauitas ventriculi ſiniſtri cuiuꝫ paries eſt denſior ⁊ ſpiſſior pariete ventriculi dextri. Et hꝫ fecit natura propter tria. Primo quia hic ventriculus debet continere ſpiritum. dexter vero ſanguinem: ſanguis autem grauior eſt ſpiritu propter quod ratione contentorum plus aggrauaret pars dextra quam ſiniſtra: ⁊ iõ cor non fuiſſet equalis ſtature: vt illa eſſet equalis ponderis fecit parietem ſiniſtrum groſſiorem: vt recompenſaret ſua grauitate grauitati ſanguinis. Alia cauſa eſt quia debet continere ſpiritum: qui facile eſt reſolubiliꝫ. Ut igitur non reſoluatur paries fuit ſpiſſus. Tertia cauſa eſt: quia hic ventriculus generare debet ſpiritum ex ſanguine. ſpiritus autem generatur ex ſanguine a forti caliditate ſubtiliante ⁊ euaporante. fortior autem eſt caliditas: quando eſt in materia: ⁊ ſubiecto denſiori quare paries huius ventriculi fuit ſpiſſus ⁊ denſus. In concauitate ãt eius circa radicem ſunt duo orificia: vnum eſt orificium arterie adorti que dicitur adorti: quia immediate a corde orta: vel quia eſt principium originis omnium arteriarum que ſunt in corpore: ⁊ per iſtam tranſmittit cor ſpiritum ſupra ſanguinem in ipſo generatur ad omnia membra quando conſtringitur: ⁊ propterea ordinauit in principio iſtiuꝫ orificij tria hoſtiola dẽſa valde que perfecta clauſione clauduntur ab extra ad intus: ⁊ aperiuntur ab intus ad extra: ⁊ orificium hoc eſt valde profundum. Aliud eſt orificium arterie venalis que dicitur arteria: quia vaporem portat. dicitur venalis quia tantum habꝫ vnam tunicam: quia natura non fuit multum ſolicita de cuſtodia eius ꝙ per ipſam tranſit quod eſt vapor capinoſus vel aer que attrahit cor a pulmone: ⁊ quia per iſtã venam cor attrahit ⁊ expellit natura in orificio: hic poſuit tãtum duo hoſtiola: que perfecta clauſione nõ claudũtur. Et ſunt hoſtiola iſta multuꝫ eleuata. vt adopient parieti cordis quando expellit ⁊ tranſmittit ſpiritum ne ꝑ ipſum ſpiritus expellatur. Et iſta ſunt mirabilia opera nature ſicut mirabile eſt opus ventriculi medii. Naꝫ iſte ventriculus nõ eſt vna concauitas: ſed eſt plures concauitates puelate magis in parte dextra quam in ſiniſtra ad hoc: vt ſanguis qui vadit ad ventriculum ſiniſtrum a dextro: cum debeat fieri ſpũs continue ſubtilietur: quia ſubtiliatio eius eſt preparatio ad generationem ſpirituꝫ ⁊ natura tranſmittendo aliquid per membra vel viaꝫ aliquam nunquam tranſmittit illud ocioſe: ſed preparando illud ad formam quam debet ſuſcipere. vt frequẽter ponit Gal. in libro de iuuamentis: vt in quinto de venis meſeraicis. Et hoc de partibus ſubſtantialibus cordis. Alie ſunt partes: que ſunt orte. ⁊ illa ſunt quattuor. ſcilicet vena chilis: vena arterialis. arteria adorti: ⁊ arteria venalis. Et duo vadunt ad pulmonem: cuius anothomiam ſtatim videas.

¶ De pulmonis ſubſtantia ⁊ numero partium eius ⁊ ex quot vaſis componitur.

Ex dictis aliqualiter apparere poteſt ſubſtãtia pulmonis ⁊ numerus partium eius: naꝫ ipſe compoſitus eſt ex triplici vaſe: ex carne molli ⁊ panniculis. ⁊ vaſe triplici. ſcilicet ex vena arteriali. que orit de dextro ventriculo cordis. que portat ſanguinem nutriturum pumoneꝫ. Secundo ex arteria venali que oritur ex ſiniſtro ventriculo portans vapores capinoſos ad pulmonem: et apportanꝫ aerem ad cor a pulmone. Tertio eſt trachea arteria: que ad pulmonem portat aerem: ⁊ ab ipſo ad ex̃ ducit: ⁊ hec vaſa conueniunt omnia in hoc ꝙ primo quando ad pulmonem euenerit in duos ramos diuiduntur. Unus vadit ad partem dextram eius. alter ad ſiniſtram. Et quilibet eorum iterum diuiditur in duos ramos magnos: quorum vnus vadit ad partem ſuperiorem pulmonis: ⁊ alter ad partem inferiorem: poſtea omnes vadunt ſe diuidendo vſqꝫ ad ramos capillares ⁊ minimos ⁊ adinuicem continuantur ⁊ intexuntur ſicut rete: ⁊ componunt ſicut rete ſubſtantiam pulmonis. ⁊ ſicut vene epatiꝫ ſubſtãtiam eius. ⁊ ſcias ꝙ rami trachee arterie ſunt iuxta ramos vene arteriales. vt cibentur ab ea ⁊ iuxta ramos arterie venalis vt aerem tranſmittant ad arteriam venalẽ: vt cum portet ad cor: ⁊ a corde ducat ad arteriam tracheam. Iſte tamen vie vel rami qui ſunt inter has ſunt ita ſtricti vt ſint inuij ſanguinis. ⁊ ꝑuij aerij intranti ⁊ exunti ⁊ ideo ſi dilatantur ſuperflue poteſt fieri exitus ſanguinis ſine ruptura a pulmone. Concauitatem ⁊ vacuitates huius retis replet caro mollis ipſius pulmonis. ⁊ hec eſt pars ſecunda eius. Tertia vero pars eius eſt pãniculus eius rarus. ad quem terminant orificia hoꝝ vaſorum. verum eſt ꝙ orificia vaſorum trachee arterie ſũt maiora orificicijs alioꝝ vaſorum ⁊ apertiora. Primo qr orta ſunt ex ſtipite maiori ⁊ latiori. Secundo qr ſunt cartilaginoſa ⁊ non pelliculoſa: ⁊ ideo cum ſint duriora magis poſſunt ſtare apta. Et ex his nota vlterius viam per quam a pectore ad pulmonem ⁊ tracheam arteriam expellit ſcreatus vel ſanies ſiue ſanguis emanans a pectore. vt in pleureſi vel a ꝯcauitate eius. vt i emothoica paſſione ⁊ empimate. qr quãdo materia in his locis eſt congregata ipſa diuidit ad minima. ⁊ ex fortitudine pectoris expellit ad pulmonem quando pulmo dilatat orificia trachee arterie magis aperiunt. ⁊ per illa exſugat materiam predictam. ⁊ non ꝑ alia orificia aliorum vaſoruꝫ. qr non ſic ſunt lata: neqꝫ dilatant ora anhelitus ⁊ tunc ex vaſis illis. ille humor vel liquor expellit ad vias latiores. Et ex illis ad minores donec ad originem ꝑueniat cãne pulmonis. ⁊ tunc cum tuſſi extra expellit. ⁊ tuſſis etiam adiuuat ad penetrandum hunc catarrũ in canales iam dictos. Et ex his apparet ꝙ expurgatur hec materia. ⁊ dato ꝙ non perueniat ad cor. ſed ſi expurgaretur ꝑ alia duo vaſa bene de neceſſitate perueniet ad cor. Hec omnia habent a Gal. quinto de interioribus caplo. iij. ſic igitur patet numerus partiũ integrantiũ pulmonem. Partes eius quãtitatiue ſunt qnqꝫ. ſ. due in ꝑte ſiniſtra ⁊ treꝫ in dextra. quarum tertia dicitur pomum granatum ſine

culcitra:

UVA. BHSC. IyR_173_2

tulcitra:qꝛ ſupꝛa ipſam ſedet vena chilis:⁊ arteria indi-
recto cordis in loco vbi vena aſcendit ad coꝛ:⁊ ex hoc po
tes videre q̃titatẽ pulmõis:qꝛ ſi ſit puus nõ inflatus:ſi
tñ inflando ip̃m inflaueris videbis ip̃m magnificari:ma
ioꝛ tamen eſt quantitas eius in dextra q̃ ſiniſtra:qꝛ in ſi
niſtra eſt coloꝛ locatum ibi occupans locum. Figura ei⁹
patet:qꝛ ad figuram clibani figuratus eſt.in parte poſte-
rioꝛi longioꝛem habens magnitudinem q̃ anterioꝛi eius
colligantia patet ex pꝛedictis. Et iuuamentum ⁊ egritu-
dines eius ſatis ſunt note:niſi ꝙ debes excoꝛticare ra-
mos trachee arterie:⁊ videre anulos rotundos:quos ex
puit peripleumonicus vel ptiſicus:quia illi ſunt rotundi
ſed habens vlcus,in canna pulmonis (de cuius anotho
mia ſtatim pꝛoſequendum) non expuit annulos:ſed coꝛ
tices:⁊ ſi annulos expueretur non tamen rotundos cui⁹
cauſam dicemus.

¶ De anothomia trachee arterie ⁊c̃.

E Xpedita anothomia pulmonis : opꝫ videre
anothomiam trachee arterie que eſt via ad
pulmonem:ſed vt eius anothomiam videas
perfecte opꝫ pꝛetermittere anothomiaꝫ quo
rundam que cum ea colligantiam habent.
Opoꝛtet igitur vt excarnes collum ſiue gulam ⁊ videbis
muſculos longitudinales ſupꝛa quos notabis venas q-
dem ex vtroq̃ latere vnam quod fuit iuuamentum hoꝝ
dixi iam in anothomia pectoꝛis. Illis eleuatis inuenias
duas amigdalas ex vtroq̃ latere vnam que ſunt carnes
glandoſe facte ad foꝛmam ⁊ figuram duarum amigdala
rum:quarum iuuamentum fuit vt humiditatem quam
generant ⁊ congregant humectet trachea ne exiccetur p
pter motum. Secundum iuuamentum fuit vt replerent
⁊ equarent loca gule:quia gula pꝛopter epiglotum in p-
te ſuperioꝛi eſt valde tumida:⁊ in parte inferioꝛi pꝛopter
ſtricturam trachee eſt valde gracilis. Amigdale igitur il
le poſite ſunt infra epiglotum vt adequet. Tertium iuua
mentum eſt vt ſint ſcutum venarum ⁊ arteriarum appo-
pleticarum:que poꝛtant ſanguinem ad caput ⁊ arterie
poꝛtant ſpiritum:qui poſtea in rete quod conterunt con-
flato ſub cerebꝛo fit animalis:⁊ iſte vene vocantur appo
pletice:qꝛ ex plenitudine earum frequenter fit appople-
xia. Uocatur etiam vena ſomni:qꝛ ex naturali oppilatio
ne facta in rete iam dicto cauſatur ſomnus vocantur et
pꝛofunde:qꝛ ſunt locate in pꝛofundo iuxta ſiue ſupꝛa mu
ſculos ſpondilium colli. Et vt eius oꝛiginem videas ſcin
de furculam ⁊ accipe truncum arterie adoꝛti aſcendentẽ
⁊ vene aſcendentis. Et videbis ꝙ anteq̃ egreditur furcu
lam ramificatur. Pꝛimo in duos ramos quoꝛum vn⁹ va
dit ad partem ſiniſtram:⁊ alter ad dextram : ⁊ anteq̃ ad
ſubaſſellam perueniant alter iſtoꝛum vel ab alterutro d-
ſcendet vena per ſpondiles doꝛſi ad nutriendum octo co
ſtas:⁊ partes ſuperioꝛes pectoꝛis:poſtea penetrat per aſ
ſellam quilibet pꝛedictoꝛum:⁊ vadit ad domeſticuꝫ bꝛa-
chium:⁊ in cubito apparet.i.curuatura cubiti ⁊ dicitur
baſilica:⁊ eſt inferioꝛ. Et ex his potes videre quomodo
baſilica habet continuitatem cuꝫ vena que nutrit partes
pectoꝛis ſuperioꝛes. Etiam apparet que eſt cauſa quare
in pleureſi in qua doloꝛ aſcendit ſuperius vſq̃ ad furcu-
lam competit fleubotomia baſilice. vt ponit Ipo:ſecũdo
regiminis acutoꝛum.⁊ Gal.ibidem. Poſtea vero egredi
tur furculam:⁊ ramificatur in ramos quoꝛum duo obli-
quantur:⁊ vnus eoꝛum vadit ad bꝛachium dextrum:⁊ al
ter ad ſiniſtrum:⁊ vadit ad ſilueſtrem partem bꝛachij. ⁊
apparet in curuatura bꝛachij ⁊ dicitur cephalica:⁊ habꝫ
euacuare a capite:qꝛ continuata eſt cum venis duabus
directe pꝛocedentibus ſuperius ad caput. Et iſte dicunt
vene pꝛedicte appopletice ⁊ ſicut dixi de venis:ita eodeꝫ
modo pꝛocedunt arterie. Poſtea iuxta iſtas arterias ⁊

venas appoplicas inuenies neruos duos magnos de-
ſcendentes a cerebꝛo a ſexto pari neruoꝛum:vnus a late
re ſiniſtro ⁊ altera a dextro:⁊ ex vtroq̃ foꝛmãtur ⁊ rami-
ficantur nerui reuerſiui:qui ſunt nerui vocis:quos vide-
bis ſuo loco:reſiduũ aũt dextri cũ yſophago pꝛo maioꝛi
parte cõiungitur:⁊ in os ſtomachi ramificatur. ⁊ tendit
vſq̃ ad fundum : lꝫ aliqua pars eius in furculã cũ venis
⁊ arterijs caſſule cõiungat:ſed ſiniſter pꝛo maioꝛi parte
cum membꝛis ſpiritualibus cõplicatur. Et quãtũ ad ali
quod eius cum naturalibus coniungitur:his membꝛis
excarnatis eleua ſimiliter tracheam arteriam ⁊ yſopha-
gum:ſed hoc non poteris niſi alia membꝛa.ſ.oꝛis eleues.
Incide ergo ⁊ eleua mandibulas inferioꝛes a ſuperioꝛi-
bus:⁊ hec faciendo notes anothomiam oꝛis.

¶ De anathomia oꝛis ⁊ multis circũſtantijs circa hoc.

T Am ipſius oꝛis pꝛimo occurrũt labia inferi⁹
⁊ ſuperius.⁊ huiuſmodi labia ſunt compoſi
ta ex neruis:carne:⁊ cute: mira cõmixtione:
ita ꝙ cutis a carne.neq̃ caro a neruis põt ſe
perari:neq̃ panniculus ab eiſdem. Et hꝫ fuit
qꝛ labia debebant moueri verſus omnem differentiam
poſitionis.ſ.ſurſum ⁊ deoꝛſum:ante ⁊ retro:a dextris.⁊ a
ſiniſtris. Uel igitur opoꝛtuit ꝙ haberent diuerſos ⁊ plu-
res muſculos quod eſt impoſſibile pꝛopter grauedinem
vel igitur opoꝛtuit ꝙ carnem ⁊ neruos ſm omnem diui
ſionem haberent permixtos:cooperiunt etiam labia pã
niculo qui oꝛitur a tunica intrinſeca meri continuata. cũ
tunica intrinſeca ſtomachi:ſicut ⁊ omnia membꝛa oꝛis.
Ut ſit ſenſus eius:cuius ſtomachus:⁊ pꝛopter hoc cõue
nit ꝙ in omni vomitu futuro tremit labiũ inferius. Poſt
labia ſunt dentes numero.xxxij.duo duales inferioꝛes:
duo inciſiui:duo camini:quattuoꝛ maxillares.⁊ ſex mola
res:⁊ totidem ſuperioꝛes. Et dẽtes pꝛincipaliter ſunt fa
cti pꝛopter contritionem ⁊ digeſtionem ſicut cibi. Secun
da ratio pꝛopter vocem ⁊ diſtinctionem loquele : ſicut ⁊
labia:⁊ ideo carentes dentibus vel labijs nõ bene loquũ
tur:poſt dentes eſt lingua cuius anothomiam reſerua.
Poſt vide pallatum habens concauitatem in cacumine
ſuperioꝛi.vt fiat intonatio vocis:⁊ reuolutio agilis ipſi⁹
cibi quando dentibus conteritur. In fine pallati videbis
vueam pendentem ad modum grani vue:⁊ ideo vocata
eſt vuea in ſubſtantia exiſtens rara. ſpongioſa: ꝙ pꝛinci-
paliter eſt facta vt ſuperfluitatẽ deſcendentem a capite
hoꝛa reumatiſmi recipiat:ne ad membꝛa inferioꝛa deſcẽ
dat:⁊ pꝛopterea frequenter apaſtematur. Eſt etiam foꝛ-
mata vt vocem modulet in frãgendo aerem:qui eſt mate
ria vocis. Sed iuuamentum eius eſt vt ipſum aerem q
ad pulmonem vadit ⁊ attrahitur per nares ⁊ os reper-
cutiendo aliquãdiu in oꝛe retineat ⁊ ne frigidus ſed alte
ratus perueniat ad pulmonẽ. Et pꝛopterea contingit ꝙ
habentes ad ſciſam vuulã multum ſunt catarroſi. ⁊ ideo
pꝛohibetur ab auctoꝛibus ne incidat. Sed ſi ſit putrida
aut apoſtema debet aduri. Eſt etiam alia cauſa : qꝛ pꝛo-
pter ſitum ⁊ ſubſtantiam eius qñ incidit raro conſolidat
ſed ſanies ibi aggregat putrida.⁊ ſemp ſentit fetoꝛ oꝛis:
⁊ ideo melius eſt vt cauterizet ferro ignito. Modus aũt
eſt vt habeat cauilla ferrea vel lingua linita luto ſapien-
tie:ſiue creta.vt ponit Auicẽ.quarta fen.pꝛimi cañ.caplo
de cura p cauteriũ ⁊ apto oꝛe ⁊ interpoſito inter maxil-
las ligno rotundo in vna extremitate cauille imponat
vuula poſtea ferrum ignitum p concauitatem cauille in
tromittat.⁊ attingat vuula ⁊ cauterizet. Poſt vuulaꝫ vo
ſunt fauces.⁊ ſunt loca ampla glanduloſa.apta ſuſcipere
ſupfluitates. Et ideo frequẽter apoſtemant. et apoſte-
ma eoꝛũ licet extra nõ emineat.eminet tamẽ intus. Et iõ
ſi os aperiatur et in pꝛofũdo aſpiciatur apparet tumoꝛ:
et ideo

UVA. BHSC. IyR_173_2

⁊ ideo fit ibi ſquinantia in ſecunda ſpecie ⁊ vocant vulga res gotumi:⁊ in fine ſiue termino exiſtit principium can ne:⁊ meri:⁊ ibi videbis membꝛum vnum cartilaginoſuꝫ cum magna ſapientia a natura fabꝛicatum: quod vocat coopertoꝛiū:q꞉ hoꝛa tranſglutionis cibi claudit foꝛamē epigloti:ad hoc vt aliquid cibi vel potus non deſcendat ad pulmonem:qui poſſit eſſe cā ſuffocationis. Et iō eue nit ꝙ ſi aliquis ridendo tranſglutiat:ꝙ tunc vadit aliqd ad pulmonem:quia hoꝛa riſus ſtat epiglotis aperta : q꞉ tunc videtur ſuffocari.

¶ De meri cum trachea.

His expeditis eleuā vt agilius ⁊ leuius vide as anotomiam reſiduoꝛum;meri cum tra chea:⁊ his eleuatis nota pꝛimo ſubſtantiam eoꝛum.nam ſubſtantia meri eſt pellicularis ⁊ mollis:ſubſtātia tracbee eſt pelliculariſ ⁊ car tilaginoſa ⁊ cauſa fuit quia meri eſt via cibi.qui interduꝫ deglutitur in magna quantitate pꝛopter quod opoꝛtet via eius interdum dilatari:ſed trachea eſt via aeris pe netrantis ad pulmonem:quia cum leuis ſit ⁊ non ſoliduꝫ per viam penetrat que ſtat aperta. Uia autem pellicula ris pꝛopter mollitiem non ſtat aperta:ſed paries vnuꝫ ca dit ſupꝛa alterum.non fuit hec canna oſſuoſa:quia debet eſſe flexibilis pꝛopter foꝛmationem vocis. Item impedi ret tranſitum cibi multi:⁊ ſolidi per meri. Et pꝛopter hāc cauſam non fuit totā cartilago vna : ſed fuerunt plures cartilagines continuate per pelliculas ſimul.⁊ iſti ſūt cir culi quidam non tamen completi ſed in figura. C. reſiduū autem cartilaginis continuata ſubſtantia pellicularis in directo meri ⁊ hoc nec ſubſtantia dura cartilaginoſa cō pꝛimat meri ⁊ impediat tranſitum cibi. Et ideo ſcire de bes ꝙ a parte anterioꝛi canna eſt cartilaginoſa:quia ver ſus partem illam non contangit meri. Item tuetur tunc magis a nociuis:ſed verſus partem poſterioꝛem eſt pel licularis:⁊ hoc vſqꝫ ad epiglotiꝫ:que tota eſt cartilagino ſa pꝛopter cauſam que dicetur. Et ſic apparet ſubſtantia canne. Sed ſubſtantia meri eſt compoſita ex dupplici pā niculo:ſiue tunica intrinſeca: que villos longitudinales ad attrahendum habet ⁊ extrinſeca que villos habet la titudinales aptos ad expellendum illud quod attrahit ab intrinſeca.verum eſt ꝙ pꝛima pꝛincipalioꝛ eſt ſecūda. Et ex his patet iuuamentum hoꝛum ⁊ numerus partiuꝫ eius pꝛopter partes tracbee.que partem quandam pꝛin cipalem habent:que dicitur epiglotis cuius anotomiā poſtea ponam. Tertio videas differentiam ex pte quan titatis:nam meri eſt longius ⁊ maius canna:quia tendit vſqꝫ ad dyafragma:⁊ infra ipſum continuatur cum oꝛe ſtomachi:ſed canna pulmonis non deſcendit niſi vſqꝫ ad furculam. Et cauſa patet.quia pulmo ſtatim eſt ſub fur cula:ſed os ſtomachi eſt immediate ſub dyafragmate. differunt quarto in ſitu ſiue loco.nam meri eſt poſitum magis in pꝛofundo:verſus ſpondiles colli ⁊ doꝛſi:ſꝫ tra chea arteria magis eſt poſita anterius:⁊ cā fuit triplex: vna quia cuꝫ trachea ſit magis dura cartilaginoſa ⁊ me ri periculoſum poteſt magis tueri cāna ab intrinſecis al terantibus ꝙ̄ meri:quia magis fuit poſita exterius. Se cunda cauſa fuit quia per tracheam attrahitur aer: cui⁹ continuus debet eſſe ingreſſus:⁊ ideo ipſe debuit habe re ſitum directum ad quod:⁊ ſic habet q꞉ ponitur anteri us ſicut os. Tertia cauſa fuit quia ſi meri fuiſſet poſituꝫ anterius verſus gulā vel opoꝛtuiſſet ꝙ poſt finē trachee meri obliquaſſet verſus doꝛſum vel ꝙ a fine canne vſque ad pꝛincipium oꝛis ſtomachi fuiſſet vacuitas:ſed vtrūqꝫ eſt inconueniens:nam ſecundum eſt impoſſibile: pꝛimuꝫ autem pareret nocumentum ⁊ impedimentum in actu tranſglutiendi. ¶ His viſis eleua meri incipiendo a par te inferioꝛi cum ſolicitudine ne tangas aliquem neruum reuerſiuum:verum eſt ꝙ faciliter ſepatur a trachea vſqꝫ ad epiglotū:ibi vero difficulter. Pꝛopterea q꞉ tunica me ri diſperſa eſt in epigloto:⁊ iō ab eo nō facile ſepatur:⁊ hꝫ fecit nā ſagaciter ad hoc:vt in hoꝛa tranſglutioniſ cū me ri eleuat ad os:ad attrahendū cibū epiglotis etiam ele uet ne ſui duritie ⁊ ſoliditate ipediat tranſitū cibi. Et iſta cōtinuatio nō fuit neceſſaria in tota trachea : q꞉ ipſa ſm totū pꝛeter epiglotuꝫ non eſt cartilaginoſa:⁊ ex hac ano thomia manifeſtat ſnīa Gal. in libꝛo d̄ motibus liquidis q꞉ epiglotus hoꝛa trāſglutionis non mouet ſurſum:quia ab aliquo moueat:neqꝫ ex ex ſe.ſed q꞉ trahit ab yſopha go pp cōtinuationem dictam. Et hic ſufficiat de anatho mia yſophagi meri ⁊ cauſe pulmonis.

¶ De pulmonis extremitate groſſa ⁊ ſolida que nominā tur epiglotis ⁊c.

Eleuato meri videbis extremitatē pulmonis groſſam ⁊ ſolidā que nominat epiglotis. Et hic epiglotis eſt compoſitus ex quadruplici ſubſtātia.ſ.pelliculari:q꞉ velat pp cām dictā ⁊ ex muſculis ⁊ neruis ⁊ cartilaginib⁹. Mu ſculi vt dicit Gal. octauo de iuuamentis ſunt.xx.inter car tilagines eius ⁊ octo inter epiglotiꝫ ⁊ membꝛa circum iacentia.nō tñ pfecte oēs poſſunt diſcerni. Neruos autē inuenies aſcendētes:ab vno quoqꝫ latere trachee arte rie vnū.⁊ iſti ſunt nerui oꝛti cū neruis ſupꝛapoſitis deſcē dentibus ſupꝛadictis.⁊ oꝛiunt ab eis iuxta coꝛ.⁊ ſuperi⁹ reuertunt. Et ideo iſti vocati ſunt nerui reuerſiui.ſiue ner ui vocis.q꞉ pꝛopꝛie ſunt pꝛincipiū motū vocis. Et cā q̄re hij nerui reuerſiui fuerunt ⁊ nō directe ad epiglotim ve niunt a cerebꝛo.fuit quadruplex.vt ibidē ponit Gal.in li bꝛo de motibus liquidis. Una cā eſt q꞉ iſti nerui ſunt pꝛi cipium magni motus ⁊ foꝛtis ⁊ ſpiſſi.pꝛopter qō debue runt eſſe foꝛtes.quare ſicci:q꞉ nerui motiui quanto ſiccio res tanto foꝛtioꝛes. Nunc aūt ſunt ſiccioꝛes quāto a cere bꝛo magis remotioꝛes.q꞉ iuxta cerebꝛū ⁊ oꝛiginē eoꝛum nerui ſunt valde molles. Pꝛopter qō vt eſſent remoti a cerebꝛo natura tranſmittit eos vſqꝫ ad coꝛ. Poſtea refle xit ſuperius ⁊ reflexit iuxta loca calida vt coꝛ.⁊ ad arte riam adoꝛti vt fierent ſiccioꝛes. Secunda cauſa fuit q꞉ cū vox fit motus quidā voluntariuſ.vel facta a motu vo luntario.eius pꝛincipium dꝫ eſſe cerebꝛum. Et q꞉ cerebꝛ nō pōt multū moueri.ta:ꝛ oꝛdinauit natura iſtos neruoſ vt cerebꝛo modice moto moueret epiglotis ſm imperiū volūtatis ipſius.mō hoc fit per hoc ꝙ nerui illi ſunt ſitu ati ad modū freni ⁊ habenarū. Et iō ibi dicit Gal. ꝙ cere bꝛum vtitur his neruis ad mouēdū epiglotim. ſicut mi les vtitur freno ⁊ habenis. Tertia cauſa eſt iſta.q꞉ lꝫ vox dependat a cerebꝛo tanqꝫ a pꝛincipio volūtarij motus d̄ pendet ēt a coꝛde tanqꝫ ab eo in quo foꝛmatur cōceptus ⁊ ideo cū ſit operatio cōis cerebꝛi ⁊ coꝛdis. nerui q̄ ſunt in ſtrictura vocis debent cōicare coꝛdi ⁊ cerebꝛo:⁊ iō cuꝫ oꝛtum habeant a cerebꝛo tranſitū debuerunt habere iu xta coꝛ. Quarta cā fuit.q꞉ nerui ad muſculos debēt pue nire iuxta pꝛincipiū eoꝝ ⁊ nō finē. Pꝛincipium autem mu ſculoꝝ epiglotis eſt verſus partem inferioꝛes quare ner ui ad eos venientes ab inferioꝛi parte ad eos debens ꝑ uenire quare fuerunt reuerſiui ⁊ iſti nerui licet manifeſte appareant tātum duo.tñ multiplicant poſtea ſm multi plicationem muſculoꝛum. Et ex his poteſt videre qūo ex inciſione neruoꝛum reuerſiuoꝝ poteſt accidere leſio ⁊ amiſſio vocis. Item ꝙ quando inciduntur nerui deſcen dentes ſimul amittitur vox ⁊ alie operationes. ⁊ immo cum ictu quando inciduntur ſoli reuerſiui amittit tantū vox ⁊ alie operationes non impediuntur. Poſt neruoꝛuꝫ anotomiam eleua neruoſ ⁊ muſculos ⁊ cōſpice tres car tilagines. Pꝛima anterioꝛ maioꝛ eſt omnibus clipelis appellata ſiue ſcutalis.ad ſimilitudinem ſcuti ſiue clipei. Item poſita ad exterius ad defendendum vt clipeus. Secunda vero eſt ad complendū totū qō deficit ex pꝛīa

et hoc

UVA. BHSC. IyR_173_2

⁊ hoc vocat̄ nomen nō hn̄s: ⁊ cā quare fuit facta epiglotis cōplete cartilaginoſa eſt vt ſit magis ſonora vt ad ipſam fiat melior refractio: ⁊ non impediat cum hoc tranſglutionem: q̄ eleuat̄ hora tranſglutiēdi ad ſuperiora cū meri ꝓpter cām ſupra dictam. Tertia ē que exiſtit in medio ⁊ vocatur cimbalaris. In medio aūt eius eſt lingua fiſtule dicta fiſtula: ad ſimilitudinez fiſtule artificialis. Et iſta ſic nominata eſt ad ſimilitudinem iſtius fiſtule naturalis. ⁊ eſt conuenientius dictum.

¶ De lingua ⁊ narratis circa eam hic ⁊c̄.

Expeditis his que circa pulmonē ⁊ cannam eius ⁊ epiglotiz tunc remanet lingua que fabricata eſt in oſſe facto ad figuraz lr̄e laude. Habuit.n.in ſuo fundamento os: vt ab eo ſuſtentet̄ ⁊ ēt q̄ diuerſis ⁊ varijs motibus dz moueri: vt ei inuitatur. ⁊ eidem affigatur. q̄ ōis motus localis dz eſſe ad aliqđ fixuz. Et hec eſt cā quare os iſtud fuit figure laude. q̄ ſi fuiſſet totum vnum oblongū: aut ꝓceſſiſſet recte deorſum: ⁊ tunc penetraſſet epiglotim vel meri vel ſtetiſſet a latere vno: ⁊ tunc lingua non exiſteret directa ſed ad idem latus plicata. Poſtea ſcinde linguā per medium ⁊ videbis magnas ⁊ plures arterias ad eā venientes vt faciliter moueatur ⁊ magnificetur: videbis etiam duo paria neruorū motiuorum qui magis profundantur in profundo radice lingue: ⁊ ſenſitiuoꝝ qui in ſuperficie ⁊ panniculo eius expanduntur ad dandū ſenſum guſtus ⁊ tactus: ⁊ ſic iam perueniſti ad anothomiā vnius nerui motiui orti a cerebro ad dandum motum. ⁊ vnius ſenſitiui ad dandum ſenſum.

¶ De capite continente mēbra animata.

His expeditis aſſume caput qđ eſt venter poſterior vel poſtremus continēs mēbra animata ⁊ ſpecialiter cerebrū qđ eſt in immobile: ⁊ ideo caruit muſculis. ſitus eius ē pars ſuperior corporis. Cā aūt eius ſitus ē ſupra dicta. Et ex his apparet primū. ſ. ſubſtantia eius: q̄ de ſe oſſuoſum eſt potius q̄ꝫ muſculoſum. Apparet ſcđo ſitus ⁊ locus eius ⁊ ex ſuperioribus ⁊ ſequentibus apparebit colligantia eius. Apparet tertio q̄ꝫtitas eius: q̄ hic venter in homine eſt magne q̄ꝫtitatis reſpectu aliorū maioris q̄ꝫ in alio animali eiuſdē q̄ꝫtitatis cum hoie. q̄ hz cōtinere cerebrum qđ maius in hoie q̄ꝫ in aliquo aiali eiuſdem q̄ꝫtitatis. Et dz habere ventriculos maiores etiā magis diſtinctos. Figura aūt capitis ⁊ forma apparet: q̄ eſt figure ſperice leuiter preſſe ex vtraq̄ꝫ parte: ita ꝙ ſm anteriora ⁊ poſteriora tuberoſitates quaſdam: ſm dextruz vero ⁊ ſiniſtrum habeat planiciez. Cā aūt quare fuit figure rotūde. ſed leuiter compreſſe ex vtraq̄ꝫ parte eſt: q̄ talis eſt oīum aliaꝝ capaciſſima: ⁊ q̄ ipſa non poteſt tangi niſi in puncto. ⁊ ꝑ conſequens a rebus exterioribuſ tuta. His duobus indiguit caput: q̄ dz eſſe capaciſſimum ꝓꝑ cerebrum ⁊ q̄ valde diſpoſitum intrinſecus alterantibuſ dz eſſe tutum ab eis. quare figure fuit ſperice: non tñ fuit ꝑfecte figure rotunde. ſed depreſſe ex vtraq̄ꝫ parte ꝓꝑ vētriculoꝝ cerebri diſtinctionē. ⁊ ꝓpter ortum ſenſuū particularium a ꝑte anteriori. quare fuit figure ꝑdicte. Et ex his apparet quintum qđ cōſueuit inquiri in anothomia cuiuſq̄ꝫ membri. ſ. iuuamentū eius: qđ eſt cōe ⁊ generale qđ eſt continere mēbra aiata ⁊ ſpāliter cerebrū ⁊ orta ab eo. Sequit̄ ſexto ⁊ vltimo videre numerū partiū eius: ꝑtes aūt capitis ſm Auic. in tertia fen. prima, caplo ꝑmo ſunt. x. ſ. capilli cutis: caro: panniculus exterior: craneuz: panniculi intrinſeci duo: cerebrū: duo panniculi iferiores recte mirabile os baſilare: ⁊ adde. xj. vt orta. Capilli in capite fuerunt generati ⁊ ex neceſſitate materie ⁊ ex neceſſitate finis. Ex neceſſitate materie q̄ cū caput ſit caminū totius corporis recipit fumoſas ſuꝑfluitates a toto corpore q̄ materia pilorum: ⁊ ideo per cutim eis egrediunt̄ ⁊ formant̄ pili magni qui dicunt̄ capilli. Neceſſitas finiſ fuit. q̄ cū caput ſit expoſitū rebus exterioribus alterantibus habuit capillos: vt per eos tueret̄ a nociuis extrinſecis alterantibus. Cutis capitis groſſa eſt. q̄ capilli debent eſſe firmati ⁊ infixi in ea q̄ debent hēre radices magnas ⁊ groſſas: ⁊ ideo cutis groſſa fuit ⁊ etiam q̄ eſt velamen ⁊ ſcutum oſſis ⁊ cerebri. cum ſuper craneum non ſit muſculus. Caro autem apparet in fronte timporibuſ ⁊ circa mandibulas. Eleuata cuti cranei apparebit tibi panniculus exterior factuſ propter tria iuuamenta: vnū vt craneum acuti ⁊ cutis a craneo ſiue medio non tangitur. Secundum vt craneum per hunc panniculum ſentiat. Tertium vt per hunc panniculum dura mater ſuſpendatur a craneo. q̄ hic panniculus generatur ex neruis ⁊ ligamentis ortis a dura matre penetrantibus per commiſſuras ⁊ poros cerebri ex̄ craneū ex quibus cōtexitur panniculus his exterior.

¶ De craneo quid ſit ⁊c̄.

Craneū ē os magnuz circundans cerebruz exterius. in concauitate exiſtit cerebruz locatum: ⁊ ideo magnū ē hoc os in hoie ſicut ⁊ cerebrū. eius ſitus eſt: q̄ velataz eſt partibus ꝑdictis ꝓpter neceſſitatē dictam. ⁊ velat et cerebrū ꝓpter neceſſitatem eandē. Iſtud craneum non fuit vnuz ⁊ continuum: ſed partes habuit: ⁊ hoc ꝓꝑ multa. Primo vt ſi fieret nocumentū in vna ꝑte alteri nō cōicaret vel toti. Scđo vt fumoſitates poſſent ꝑ iuncturas ex̄ craneum expelli. Tertio vt virtus medicaminum tꝑe neceſſitatis poſſit ad ſubſtantiam cerebri penetrare. Iſte ꝑtes continuate ſunt iuncturis: q̄ vocant̄ adoree. ſ. ſeratiles. non. n. fuerunt nodatiles. q̄ non debent moueri illa oſſa. ſed fuerunt ſeratiles vt firmiorē facerent colligantiam: ⁊ ideo dentales ſunt. ⁊ fuerunt duplices. ſ. vere ⁊ mendoſe: mendoſe ſunt due. ſ. in vtroq̄ꝫ tꝑe vna: ⁊ dicuntur mendoſe: q̄ non penetrant interius. ſed tm̄ aperiunt exterius. vere vero ſunt tres ſicut treſ ſunt vētriculi. ſ. coronalis facta ad modū corone. ſagittalis ꝓrumpens ſm longitudinē ad modum ſagitte vel linee. ⁊ tertio adoree. lauda q̄ continuat̄ craneū poſterius. qđ eſt figure laude. ⁊ fuit figure iſtius os poſterius: q̄ cerebrū poſterius eſt figure piramidalis q̄ ſit cā iſtius apparebit in anothomia ſubſtātie cerebri poſterioris. Et ex his apparet ꝙ in genere q̄nq̄ꝫ ſunt oſſa capitis. ſ. os frontis: duo parietes cranei: os lauda: ⁊ baſilare qđ ſtatim videbis. Et ex his patet ꝙ ſit iuuamentum cranei ⁊ partiū eius. ⁊ egritudines eius ſunt omnium generuz. Poteſt. n. pati malā cōplexionē: apoſtema ⁊ ſolutionē continuitatis in qua nota ꝙ ipſa eſt periculoſa q̄ diſcoopertum eſt aeri ⁊ appropinquat exterius alterantibus ⁊ maxime ſi fiat in loco iūcturaꝝ ⁊ ſpecialiter in loco qui dr̄ bregma ⁊ eſt parſ mollior ⁊ gracilior que ſit in craneo ⁊ tardiuſ indurat̄ in pueris: ⁊ hoc eſt q̄ ibi fit coniunctio ſiue vnio duarum coniuncturarum.

¶ De cura dura matre ⁊ pia.

Expedito craneo videbis duos pāniculoſ ſub eo. ſ. duram matrem ⁊ piā matrem factos vt velent cerebrū: ⁊ vt cerebrū non contangat̄ a craneo qđ eſt valde durū. ⁊ ideo iuxta craneū imediate exiſtit dura mater que ſolida ⁊ dura eſt iuxta cerebruz eſt pia mater: q̄ mollis ⁊ humida eſt vt non ledat cerebrū. Et q̄ in ipſa continent̄ ſiue contexte ſunt vene. q̄bus mediantibus nutrit̄ cerebꝝ ⁊ ex hoc apparet quare duo fuerunt panniculi. q̄ hoc fuit vt ne durus contangeret cerebrū. ⁊ vt mollis non contāgeret craneum. Eſt ēt alia cā. ſ. vt ſi nocumentum non contingeret vni: adhuc non cōicaret cerebrum ⁊ dura mater magis ē alligata craneo vt ſuſpendit̄ ei. ⁊ ideo per ipm̄ ſiue ſuas ꝓficaces tranſmittit neruulos ⁊ ligamenta. hz etiā dura

UVA. BHSC. IyR_173_2

mater continuitatē cū cerebro. vn̄ penetrat per ipm̄ di-
uidens ipſum ꝑ medium in dextrum ⁊ ſiniſtrum vſqꝫ ad
ventriculum anteriorē. ⁊ diuidit ēt ipm̄ in anterius ⁊ po
ſterius. Et ideo diuidit anterius cerebruꝫ a poſteriori: ⁊
fuit hoc neceſſarium: qꝛ vnum eſt diuerſe complexionis
ab alio: ⁊ ſicut diuidit dura mater ita etiam ⁊ pia mater
immo magis: qꝛ cū pia mater ſit ſuſtentaculum venaruꝫ
nutrientiū cerebrum diuiſa eſt per cauernoſitates cere-
bri ⁊ nutrimētū tribuat cerebro: ſicut penetrauit vſqꝫ ad
ventriculos cerebri: ⁊ circumcirca velati ſunt: vt pānicu
lo ſubtiliſſimo vſqꝫ ad finē medij. nā ventriculus poſteri
or panniculo non indiguit propter ſiccitatem eius reſpe
ctu anterioris.

¶ De cerebro in hoīe quare maius eſt in quātitate qꝫ
in aliquo alio animali eiuſdem quātitatis ⁊c̄.

PAnniculis eleuatis apparebit cerebrum in
hoīe maius in q̄ꝫtitate qꝫ in aliquo alio aīa
li eiuſdem q̄ꝫtitatis: qꝛ cor hꝫ calidius eiſdē
⁊ indiget ꝓpter oꝑationem intellectuꝯ pluri
bus ſpiritibus aīalibus. Et hoc cerebrum
duas partes hꝫ anteriorē ⁊ poſteriorēꝫ. pars anterior di
uiſa eſt ſm̄ dextrū ⁊ ſiniſtrū: ⁊ hec diuiſio apparet in ſub
ſtantia maxime cerebri: ⁊ ex ꝯſequēti in ventriculis eius
ſubſtātia medullaris frigida ⁊ humida diuerſa ab alijs
medullis: quare non eſt ꝯtenta: vt craneū nutriat. ſed po
tius craneū nutrit̄: vt ꝯtineat cerebrū: ⁊ eiuꝯ iuuamentū
eſt vt ſpūm vitalem ſiue cōplexionaleꝫ cōtemperet vt fi-
at aīalis. Poſtea vero vade ſcindendo leuiter ꝑ mediuꝫ
donec ꝑuenias ad ventriculū anteriorem magnū. Et an-
teqꝫ ꝓfundes vſqꝫ ad lacunā nota ventriculum eſſe diui
ſum in dextrum ⁊ ſiniſtrum vt dixi: ēt parietes hinc inde
ſunt deſcendentes vſqꝫ ad baſim. ⁊ diuides dextrum a ſi
niſtro: ⁊ tunc ſtatiꝫ videbis amplitudinē vniuſcuiuſqꝫ vē
triculoꝝ. in anteriori ꝑte eius. ſ. in angulo anteriori loca
ta eſt fantaſia q̄ retentiua eſt ſpērum a ſenſibilibus parti
cularibus receptaꝝ. In angulo poſteriori eſt imaginati-
ua q̄ apprehenſiua eſt harum ſpērum in fantaſia retēta-
rum. ⁊ eas app̄hendit cōponendo ⁊ diuidendo: diſcernē
do hoc eſſe hoc. In medio v̄o huius eſt ſenſus cōis q eſt
apprehendens ſpēs deletas a ſenſibus particularibus.
⁊ ideo ſenſitiua hic terminat̄ ad illuꝫ locū: vt riui ad fon
tem vt videbis. Et hec diuiſa ſunt ſm̄ ſniam Aui. de vir
tutibus aīalium: ⁊ licet ſm̄ ſniam Ariſto. ⁊ Gal. ibi tm̄ ſit
ſenſuꝯ cōis. qui diuerſimode poteſt dici ⁊ fantaſia: ⁊ ima
ginatio vt alias declaraui. ¶ Et ex his pn̄t patere iuua-
menta huius ventriculi: qꝛ iuuamenta ſunt: vt imagina-
tio fantaſie deſeruiat ⁊ ſenſui cōi: ⁊ vt oībus ſenſitiuis ſi-
ue organis ſenſus ſpūm tribuat aīaleꝫ vt ſentiant. Et ex
his apparent nocumenta q̄ in hoc ventriculo ⁊ cerebro
anteriori ꝯtingūt: qꝛ in eo pn̄t oēs egritudines fieri. So-
lutio continuitatis mala complexio que ſi ſint in panni-
culo dolorem cauſant: ⁊ ſi totū circundant panniculū vo-
cat̄ ouum ſiue dolor oualis: ſi mediā parteꝫ emigraneā.
Poteſt ēt pati egritudinē que eſt apoſtema: ⁊ ſi ſit in pā
niculis calidum vocat̄ ſirſen. qḋ frequenter cōtingit ſi ſit
frigidum vocat̄ litargia. Si vero ſit in ſubſtātia cerebri
peſſimū eſt mortiferꝝ: poteſt ēt pati egritudinē ꝯpoſitio-
nalem: q̄ ſi eſt oppilans non ex toto aut eſt ſubſtantia va
poroſa. ⁊ ſic eſt vertigo ⁊ ſchotomia: aut humoraliꝯ: ⁊ ſic
eſt ſtupor paraliſis: ⁊ hmōi. Si ſit oppilatio ex toto aut
oppilat ventriculos ⁊ ſubſtantiam ſimilant ventriculos
tm̄: ſi ventriculos ⁊ ſubſtantiā. ſic eſt appoplexia. ſi ventri
culos tm̄ ſic eſt epilenſia. Verū eſt ꝙ hec oppilatio ē op-
pilans alios ventriculoꝯ: ſed non tm̄ quantum anteriorē.
Melancolia eſt de genere ꝯplexionis male. anteqꝫ autē
ꝓcedas ad medium ventriculum conſidera inter media
inter hunc ⁊ mediuꝫ. ⁊ ſunt tria. ſ. anche. que ſunt ſicut ba
ſis huius anterioris ventriculi dextri ⁊ ſiniſtri, ⁊ ſunt de
ſubſtantia cerebri ad formam ⁊ figuram ancharū ⁊ a lā-
tere vniuſcuiuſqꝫ inter ventriculos iaꝫ dictos eſt ſubſtā-
tia vna rubea ſanguinea. facta ad modum vermis oblō-
gi ſiue ſubterranei: ligata ligamētis ⁊ neruulis alterutri
qꝫ que ad ſui elongationē conſtringit: ⁊ claudit anchas:
⁊ viam ſiue tranſitum ab anteriori ad mediū. ⁊ eꝯ̄. Et qn̄
homo vult ceſſare a cogitatione ⁊ ſui conſideratione ele-
uat parietes: ⁊ dilatat anchas vt poſſit ſpūs tranſire de
vno ventriculo ad alios ⁊ propterea vocatur vermis: tū
qꝛ aſſimilat̄ vermi ſubterraneo in ſubſtantia ⁊ figura. ⁊
ēt in motu ꝯ̄ctiuo: ⁊ extenſiuo. Poſt hoc deſcende inferi-
us paulatine. ⁊ primo tibi occurret lacuna q̄ eſt quedam
concauitas rotunda ⁊ oblonga: in cuius medio eſt fora-
men tendens inferius ad palatum dyagonaliter. ⁊ ei oc
currit via directa que a medio ventriculo deſcēdunt di-
recte ad collatorium: ⁊ hec lacuna hꝫ circumquaqꝫ emi-
nentias rotundas magnas: factas ad ſuſtentandū venaſ
vel arterias ad aſcendendum a reti mirabili ad ventri-
culos dictos. ⁊ ideo in baſi eius apparent glandule que
ſunt iuxta rete mirabile eminentes: ⁊ per iſtam lacunam
ventriculi anteriores ⁊ cerebrum quantum ad medium
eius expurgant ſuas ſuperfluitates. ſed cerebrum quan
tum ad partes anteriores magis expurgat ſuas ſuper-
fluitates per collatoria narium. His expeditis ſtatim ſi-
bi apparet ventriculus medius qui eſt ſicut quedaꝫ via
⁊ tranſitus ab anteriori ad poſteriorem. ⁊ in iſto locata
ē virtus cogitatiua: ⁊ merito: quia hec virtus operatur
componendo fantaſiata ⁊ memorata vt ex ſenſatis elici-
at non ſenſata. Item qꝛ ipſa ē virtus regitiua totius ani
malis. regimen aūt totius animalis conſiſtit in compre-
henſione preſentium: memoria preteritorum: ⁊ pronoſti
catione futurorum. Et ideo debuit eſſe in medio haruꝫ
virtutum apprehēſiuarū ⁊ rememoratiuaꝝ. fuit ēt in me
dio horum ventriculoꝝ vt ſit virtus eius in directo ad
cor eo ꝙ virtus eius eſt virtus immediate deſeruiēs in
tellectum: quare debuit eſſe in medio vētriculo: poſt iſtū
ꝓcedendo tibi apparebit ventriculus poſterior q eſt in
cerebro poſteriori ſituatus ⁊ locatus: ⁊ hoc cerebrum eſt
velatum ⁊ diſtinctum a primo duobus panniculis iam
dictis. qꝛ hoc eſt molle. ſ. anterius ⁊ poſteriuꝯ duꝝ. Iſtud
cerebrum poſterius eſt locatum. qꝛ eſt principiuꝫ nuche.
⁊ qꝛ eſt principium plurimum neruoꝝ motiuoruꝫ. Mo
tus aūt fit per neruos motiuos qui q̄ꝫto duriores tanto
fortiores ſunt. Iſtud cerebruꝫ eſt figure piramidalis. qꝛ
ventriculus locatus in eo: eſt ēt figure piramidalis. ⁊ cā
quare illius figure eſt ventriculus poſterior eſt: qꝛ ꝑ par
tem inferiorem eius que ē baſis eius dꝫ recipere ⁊ ideo
dꝫ habere latitudinē. per partem ſuperiorem dꝫ contine
re: ⁊ ideo acumen ⁊ ſtricturam dꝫ habere in cacumine: qꝛ
ſpēs melius reſeruant̄ in ſtricto loco qꝫ in amplo. ⁊ ideo
fuit talis figure. Et ex his patet q̄ operatio ſiue iuuamē
tum iſtius cerebri poſterioris qꝛ vnū eſt vt ſit principiuꝫ
motiuoꝝ ⁊ nuche. Aliud eſt vt ſit inſtr̄m virtutis memo
ratiue. Et ex hoc pꝫ ꝙ paſſio propria huic eſt qn̄ leſa eſt
memoria ſicut qn̄ leſa eſt cogitatiua. Egritudo propria
eſt ventriculo medio ⁊ qn̄ leſa eſt imaginatiua paſſio eſt
in ventrixulo anteriori. ſicut qn̄ paſſio eſt cōicans toti ce
rebro oēs leſe ſunt virtutes ⁊ operationes harum virtu
tum oium. Sed tu dices que eſt cā ꝙ ventriculus medi
us non habuit cerebrū medium diſtinctū ſic aliꝫ ventricu
li. dicendū ꝙ cā fuit qꝛ iſte ventriculus eſt ſicut via ⁊ trā
ſitus iſtoꝝ alioꝝ duoꝝ. et ideo non dꝫ eſſe diſtinctus ab
eis ſm̄ cerebrū. et hoc de anothomia cerebri ⁊c̄.

¶ De eleuatione cerebri qḋ inde apparebit.

HIs expeditis oꝫ eleuare cerebrum leuiter ita
vt non rumpat̄ aliquis neruus et incipe ele-
uare a parte anteriori. et tūc ſtatim tibi appa
rebunt due carbuncule ſimiles capitibꝰ mā-
millarum

UVA. BHSC. IyR_173_2

millarum :⁊ in ſba apparent ſimiles ſubſtantie cerebri:⁊
ideo a medullare ſba ſunt orte velate ſubtiliſſimo panni-
culo qui dr̄ pia mater:⁊ ideo fragiles ſunt ſatis:qꝛ nõ de
bebant in homine ex̄ penetrare ⁊ h̄:qꝛ cerebrum ex odori
bus confortatur ⁊ fortificat̄:qꝛ cerebruȝ eſt ꝯplexiõis fri
gide ⁊ humide excedenter odor aũt cum ſit fumalis eua
poratio vel non ſit ſine fumali euaporatione hȝ exiccare
⁊ calefacere quare remittere hȝ lapſum cerebri:⁊ ideo ip
ſum hȝ iuuare:quare non ordinauit vt nõ elongaretur a
cerebro. ſed intra craneum remanerent in concauitate
emontorij ſiue collatorij narium:⁊ per poroſitates oſſis
narium recipiunt vapores ⁊ odores repreſentãt vſqȝ ad
ventriculum anteriorem cerebri ꝓcede poſtea ⁊ videbis
neruos duos maiores:qui ſunt in corpore noſtro voca-
tos opticos:quorum origo eſt a ſubſtãtia cerebri:⁊ ſi bñ
procedebas videbis ꝙ continuate ſunt cerebri ſubſtãtie
in ventriculis anterioribus :⁊ ex̄ panniculum piam ma-
trem cerebri anteqȝ craneum egrediant̄ coniungunt̄ :,qꝛ
adinuicem applicant̄ ,vel qꝛ cruciant̄ exiſtentes perfora
ti in loco cruciatiõis ⁊ vnionis ipſoꝝ,vt eis fiat vnus lo
cus cõis:vt ſpẽs vnius rei recepta a duobꝰ oculis ⁊ de-
lata per duos neruos ad vnitatem redeat.vt vna res nõ
videant̄ due.ſed vna ſicut dȝ:⁊ poſt cruciationẽ eoꝝ egre
diunt̄ craneum:⁊ qlibet eoꝝ ad ꝓprium venit oculuȝ cu
ius anothomia:poſtea declarabitur.¶Poſt illos eleua tm̄
cerebrum ſm̄ medietatem eius ⁊ videbis ſcd̄m par ner
uorum ſubtiliũ ⁊ durorũ:qui vadũt ad oculos ad mo
uendum ipſos motu voluntario.¶Poſtea eſt tertium par
neruoꝝ cuius vna pars vadit ad membra faciei ad dan
dum ⁊ ſenſum ⁊ motum voluntariũ:⁊ alia pars eius ad
miſcet̄ quarto pari:⁊ iſtud quartum par ſimul cuȝ eo qd̄
ei admiſcet̄ ex tertio pari deſcendit inferiuȝ ad loca dya
fragmatis:⁊ dat ſenſum membris inferioribus ⁊ viſceri
bus.Et iſti veniunt ad ſtomachũ:⁊ ex eis oriunt̄ reuerſi
ui quorum iuuamẽta dicta ſunt ſupra:⁊ iſti primi nerui
ſunt vocis.¶Poſtea ſunt nerui quinti paris qui vadũt ad
os petroſum:qd̄ eſt in radice auris , ⁊ eius foramen eſt
panniculum contextum ex filis horum neruoꝝ:⁊ ſic ſunt
inſtr̄m auditus.¶Poſtea ſunt nerui viginti paris ſubtileȝ
qui vadunt ad palatum ad dandum ſenſum palato. Ul-
timo eſt ſeptimum par neruoꝝ qui vadunt ad linguã ad
dandum ſenſum guſtus ⁊ motum lingue.Et ex his ꝓce-
dendo eleua totuȝ cerebrum ⁊ tunc apparebunt duo pã
niculi inferiores exiſtentes ſupra os baſilare qd̄ eſt baſiȝ
⁊ fundamentũ cerebri.⁊ totius capitis:⁊ tunc eleua hos
panniculos duos ab oſſe:⁊ in medio baſilaris indirecto
collatorij inuenies rete mirabile:contextum textura for-
tiſſima:⁊ miraculoſe duplicata vel multiplicata ex arte-
rijs ſubtiliſſimis.adinuicem contextis que ſunt rami ar
teriarum apopleticarum:aſcendentiuȝ ⁊ in iſto reti ſiue
in venis iſtius retis continet̄ ſpiritus vitalis aſcendens
a corde ad cerebruȝ.ad hoc vt fiat animalis.⁊ qꝛ ſpiritus
h̄ melius alterat̄ diuiſus ad minima.⁊ tunc maxime di-
uidit̄ ad minima.qñ ẽ contentus in arterijs paruiſſimis
⁊ ſubtiliſſimis.ideo iſtud recte fuit contextuȝ ex venulis
ſiue arterijs minimis ⁊ ſubtiliſſimis.vt ſpũs in eis con-
tentus a cerebro faciliter alteret̄:⁊ ꝑparatus ad formam
animalis ſpũs conuertet̄:licet formam ꝑfectiorem acq-
rat̄ in ventriculis cerebri.ſicut ſanguiȝ in ventriculis cor
dis.⁊ hec eſt vna ex cauſis quare rete mirabile fuit con-
flatum ſub cerebro vt ponit Gal̄.x.de iuuamentis:⁊ in li
bro de vtilitate pulſus.Eſt ẽt alia cauſa:qꝛ membrũ hoc
eſt dignũ multa cuſtodia.quare ipȝ natura locauit in lo-
co tutiſſimo ⁊ forte etiam hoc fecit natura. vt ex vapori
bus ciborum ⁊ potuum ꝯdenſatis a complexiõe cerebri
⁊ candentibus deorſum.vt aliqua oppilatio ad tempus
fieret in hoc reti mirabiliter ex qua oppilatione cauſat̄
ſomnus ⁊ iſtud rete ſuſtentat due carnes glandoſe facte
principaliter ad ipm̄ ſuſtentandum duas venas aſcendẽ
tes ad cerebrum et duas arterias aſcendẽtes ad ventri-
culos cerebri.

¶De oris qd̄ durius eſt ceteris baſilatione.

POſt hec omnia videbis os baſilare qd̄ duri-
us eſt ceteris:qꝛ dȝ eſſe baſis et fundamentũ
et ſuſtentaculum oium aliorum qd̄ auteȝ dȝ
alia ſuſtentare debȝ eſſe durum. Durum fu-
it ẽt vt a ſuperfluitatibus qbuȝ ſubmittitur
non putrefiat.ſed putrefactioni reſiſtãt.Iſtud os diuiſuȝ
eſt in oſſa patroſa narium.et oculoꝝ et oſſa duo lateralia
q̄ vocant̄ oſſa paris.et ſic ſunt quinqȝ . et hoc melius di-
ſcernes ſi decoques tm̄. tamẽ eſt ꝙ oſſa nariũ ſunt mul-
tuȝ cauernoſa poroſa.vt ſuperfluitates poſſunt deſcẽde
re ⁊ vapor ſubiectus odori aſcendere ad cerebrũ, poſtea
ſcinde alterutraqȝ oſſa oculorum et videbiȝ locũ oculi et
colligantiam eius cũ neruo optico,et colligantiam eius
cũ neruis motus oculi,apparet ẽt locus eius :qꝛ non eſt
poſitus multũ in profundo:qꝛ dȝ recipere ſpecies in me
dio exiſtentes,non eminet ẽt multum ex̄ faciem.ne ab ex
terioribus ledat̄ cum eos habeat valde molles et paſſi-
biles.et ideo ad eius ſiue eorum tutelam in homine na-
tura ordinauit ſupercilia vt a rebus deſcendentibus cu
ſtodiant.et palpebras vt a rebus interius occurrẽtibus
etiam cuſtodiantur.ordinauit etiam tuberoſitatem ma-
xillarum.vt cuſtodiantur a rebus ab inferioribus aſcen-
dentibus et a latere obuiantibus ſicut ab alio latere ob
uiant nares.

¶De oculorum tunicis etc̄.

IN oculo auteȝ ſunt.vij.tunice.et tres humo
res.tunicas videbis diuidẽdo oculum in du
as partes.plane et leuiter.ſ.in anteriorem.et
poſteriorem.Et in anteriori ſunt quattuor tu
nice.quarum tres continuantur et correſpondent tribuȝ
tunicis intrinſecis:qꝛ vni illarum.ſ.cornee non continua
tur aliqua in profundo ſiue interius.ſicut igitur prima ẽ
cornea.que dr̄ cornea. qꝛ aſſimilatur cornu in ſubſtantia
et colore que tranſparens eſt.et fuit tranſparens q̄ȝtum
ad coloreȝ vt nullius eſſet coloris.ne impediret receptio
nem omnis coloris.fuit etiaȝ ſubſtantie ſolide: qꝛ rebus
exterioribus eſt ꝓpinquiſſima.Scd̄a eſt coniunctiua qꝛ
preter corneam exterius eſt cõiungens et velans et coo-
periens totum oculuȝ.et huic in parte poſteriori ſiue in-
teriori eſt ſclirotica continuata cum ea et interius circũ-
dans totum oculum.poſtea ſubiũctiua in parte anterio
ri ẽ vuea dicta ſic.quia ſimilatur medio folliculo grani
vue nigre in cuius medio verſus corneam eſt foramẽ ꝙ
dr̄ pupilla facta vt ſpecies viſibilis poſſit peruenire vſ-
qȝ ad criſtallinam.et non impediat̄ propter obſcuritateȝ
vuee.et cauſa quare non fuit totus diſcoopertus hac tu
nica vuea eſt triplex.vna eſt qꝛ ab ea ſuo colore viridi et
puniceo ſiue azuro confortat ſpiritum viſiuum cum ſint
medium inter extremos coloreȝ.Scd̄a cã eſt:qꝛ nimis ſi
ipſa non eſſet ſpiritus viſiuus a lumine exteriori reſolue
retur.Et ideo vt ſtaret vnitus in vno loco indirecto cri-
ſtallino fuit hec tunica habens vnum foramen qd̄ fora-
men pupilla vocatur.et ideo contingit ꝙ ſi hoc foramẽ
dilatatur a natura vel aliter qd̄ impeditur viſus. et ma
gis impeditur q̄ȝ ſi conſtringatur a natura.Tertia cau-
ſa eſt:quia omnis ſpecies rei que videtur ꝑuenit ad ocu
lum in figura piramidale.cuius baſis ẽ res viſa. et eius
conus eſt oculus ſiue eius angulus eſt in criſtallina.qua
re oportet ꝙ hoc foramen ſit ſtrictum.dicitur vuea:quia
hec tunica continet humorem vueum generatum ad hu
mectandum oculum.ad hoc vt ſit medium intrinſecum
receptiuum ſpecierum.et qꝛ tale medium non põt eſſe
niſi aeris vel aque a dominio et aer non poteſt ibi cõſer
uari.ideo non fuit ibi aer:ſed aqua. Item quia illuc cur-

UVA. BHSC. IyR_173_2

rit ſpiritus viſibilis aeris a pn̄io.⁊ hic humor contineť
in vuea vt prohibeat criſtallinam appropinquare aeri
exteriori:⁊ vt corneam faciat diſtare a criſtallina: etiam
vt foramen pupille ſtet dilatatuꝫ: ⁊ propterea egreditur
foramen vuee ⁊ intumeſcit corneam.Et ideo cõtingit qđ
in appropinquantibus morti cū exicceť hic hūor ꝙ cor
nea cadit ⁊ applanatur.Et tunc a vulgaribus dicitur ꝙ
apparet tela ante oculos:⁊ eſt ſignum infallibile mortis.
Contingit etiam propter eius exiccationem conſtrictio
pupille:⁊ iam potuiſti videre noticiam paſſionuꝫ que oc
culte ſunt:que ſunt in oculo ratione huius vuee niſi ꝙ re
ſtat aliud dicere de cataracta. Cataracta aūt fit quando
vapor generatur aut deſcendit a cerebro aut aſcendit a
ſtomacho ⁊ ꝑuenit indirecto pupille ad humorem hunc
exiſtens inter criſtallinā ⁊ pupillam impedit receptionē
ſpecierum.Et qꝛ h̄ vapor in pᵉcipio eſt mobilis ſpecies
repreſentať cum motu.Iteꝫ cū de ſe ſit coloratus mouet
criſtallinam ſm̄ ſuum colorem:⁊ cū ſpecies ꝯſueuerit eē
rei extrinſece que mouet viſuꝫ iudicat virtus viſiua res
exterius eſſe motas:⁊ ideo iudicat muſcas aut cimices
vel formicas ſuper parieteꝫ ambulare. Poſteo vero hic
vapor in aquā conuertiť:que condenſať ⁊ in cataractam
tranſit confirmatā:q̄ ſi totam pupillaꝫ cooperiat ꝓhibet
oīno viſum.ſi aūt non oppilat ex toto aut exiſtit a latere
foraminis aut in medio.Si a latere diminutam videt ⁊
iudicat rem.Si vero in medio:ſit iudicat rem ēt perfora
tam:qꝛ ꝑtem quā videre non poteſt iudicat eſſe foramē.
Et ex his nota modū curationis cataracte confirmate.
que fit ꝑ manualem operationeꝫ qn̄ fit :qꝛ iſta cataracta
penitus ex̄hatur:qꝛ anteq̄ꝫ poſſit attrahi egredietur to-
tus humor albigineus ſed hoc fit:qꝛ acum imponunt ꝑ-
forando corneam longe a pupilla:⁊ ꝓfundať oblique cor
nea:donec ſit indirecto pupille:poſtea ducunt acuꝫ ad lo
cum cataracte vel aque condenſate.⁊ tūc ipſam impellūt
infra ad locū infimum:⁊ tunc cū ſuffocatione:⁊ alijs rebꝰ
ꝓhibent ipſa reaſcendere:⁊ ideo talem actū non vocāt ca
taracte curatiuum.ſed vocant abatere.i.deprimere cata
ractam:⁊ ſic apparet tibi quarta tunica:que dr̄ vuea cuꝫ
iſta in parte poſteriori ſeu interiori oculi eſt tunica quin
ta que dr̄ ſecundina.vel qꝛ ſcđa eſt a ſclirotica.vel qꝛ ſe-
cundine aſſimilata. Poſt iſtas eſt tunica aranea circun-
dans criſtallinā verſus ꝑtem anteriorem:cū in ꝑte poſte
riori continuať tunica retina:⁊ in medio iſtoꝝ cõtinetur
humor vitreus ⁊ in medio eius ē humor criſtallinus ro
tundus ſiue figure ſperice cū q̄dam planicie in parte an
teriori:⁊ hic humor eſt magis verſus partē anteriorē q̄ꝫ
humor vitreus in quo locať:⁊ ideo hic humor factus eſt
ad criſtallinam locanduꝫ : ⁊ ad ipſam nutriendum.Et ex
his cõpleta eſt anothomia oculi.

¶De loco aurium in capite ⁊c̄.

His expeditis videbis aurem poſitaꝫ a latere
capitis:qꝛ ſonus percipitur ⁊ a dextris ⁊ a ſi
niſtris.⁊ ante ⁊ retro:⁊ ſurſum ⁊ deorſum.Et
ideo inſtr̄m illis potuit locari in dextra ⁊ ſini
ſtra.non aūt in ꝑte anteriori:qꝛ ibi erāt inſtr̄a
alioꝝ ſenſuum.Auris aūt fuit figure rotunde in hoie vel
circularis:vt eſſet plurimum capaciſſima:⁊ cartilagino-
ſa.Cartilaginoſa aūt fuit:vt eſſet ab alterantibus extrin-
ſecus tuta.Et vt eſſet ſonora cuius foramē eſt longū ter
minatum ad os petroſum in cuius concauitate eſt ſpūs
cõplantatus q eſt implātatus:q eſt inſtr̄m auditus:⁊ eiꝰ
foramen vel cauernoſitates cooperijt panniculus ſubti-
lis contextus ex illis neruoꝝ auditus iam ſupradictorū
vt hic eſt.Oſſa aūt alia que ſunt infra baſillare :nō bn̄ ad
ſenſum apparent niſi oſſa illa decoquanť.ſed ꝓpter pec-
catum dimittere conſueui:veꝝ eſt ꝙ de mandibullaruꝫ
oſſibus poteſ videre principiū ⁊ finem.Incipiunt.n.a cõ
miſſura ſiue adorea q̄ eſt inter craneum ⁊ baſilare in lo-
co q eſt in fine ſupercilij ⁊ frontis:⁊ procedit verſus par-
tem poſteriorem iuxta os petroſum ⁊ auriculam termi
natur:aut ad dentes:quoꝝ anothomiam ſupra dixi.

¶De diuiſione totius corporis ⁊c̄.

Capite expedito diuide ſm̄ longitudinē to-
tum corpus in duas ꝑteſ:incipiens a collo
vſq̄ꝫ ad caudā vt tibi primo occurrit colluꝫ
factū ꝑꝑ pulmonē ⁊ tracheā arteriā in aia-
libus reſpirātibus:in quo ſunt.vij.ſpõdiles
ſunt graciles.⁊ ſubtiliores alijs:qꝛ ab alijs debent ſuſtē
tari ⁊ portari:delatum autem dꝫ eſſe leuius deferente:lꝫ
enim ſint ſubtiliores alijs foramen habent maius:qꝛ nu
cha eſt groſſior in collo q̄ꝫ in aliqua parte ſpondilium:qꝛ
ibi eſt principiū eius:⁊ qꝛ ſunt graciles he ſpondiles fue
runt dure ⁊ firmiter cõtinuate vt non accidat diſlocatio
⁊ leſio ab obuiantibus extrinſecus. Poſt iſtos ſunt ſpon
diles coſtarum qui ſunt.xij.ſic ſunt coſte.xij.ſeptem vere
⁊.v.mendoſe. Poſtea ſunt ſpondiles renum que ſunt.v.⁊
ſunt valde groſſe ⁊ magne cum ſint ſicut fundamentuꝫ ⁊
ſuſtentamentum omniū aliarum ⁊ baſis:poſtea ſunt ſpõ-
diles aliquando que ſunt implicatura:que eſt a dorſo ad
caudam.⁊ ſunt tres minores predictis : qꝛ debet conti-
nuari cum oſſibus ſiue ſpondilibus caude que ſunt par-
ue:vltimo ſunt ſpondiles caude:verum eſt qđ hic debes
notare differentias harum ſpondilium.que ſunt in fora-
minibus eoꝝ per que tranſeunt parua neruoꝝ ⁊ diuerſi
tates ēt eorum in alijs ſiue additamētis ſiue ſimenis vt
nominat Aui.Sꝫ he diuerſitates magis ſunt note in cor
pore decocto vel perfecte exiccato.⁊ ideo non cures. ſed
forte alias faciam anothomiam in tali.⁊ ſcribam que ad
ſenſuꝫ videbo:vt propoſui a principio in quolibet tn̄ ſpõ
dili eſt nucha que eſt medulla ſimilis ſubſtantie cerebri.
niſi qꝛ viſcoſior eſt ⁊ ſolidior facta vt ab ipſa tribuať ſen-
ſus ⁊ motus toti corpori a capite inferius.⁊ qꝛ orta eſt a
cerebro diuiſo ſm̄ dextrum ⁊ ſiniſtrum.hinc eſt ꝙ in ſuꝑ
ficie eius apparet filum diuidens eam ꝑ mediū.ſ.dextrū
⁊ ſiniſtrum tn̄ non penetrat h̄ diuiſio vel ſeparatio ſm̄ ꝓ
fundum:qꝛ nucha eſt orta a parte poſteriori cerebri.que
non eſt deꝑſſa ſm̄ ꝓfundū.⁊ ex hac diuiſione ſiue ſepara-
tione nuche tibi pōt apparere cā quare oppilatio pōt cõ
tingere in media parte nuche.⁊ nō erit in alia ꝑte.⁊ ideo
paraliſis pōt in vna ꝑte vt dextra vel ſiniſtra cõtingere ⁊
nō in alia.A nucha aūt in qualibet ſpondili oriť vnū par
neruoꝝ q vadunt ad dandū ſenſum ⁊ motum mēbris de
terminatis.Que aūt ſunt membra ad q̄ ꝑueniunt nerui
illi non pōt bn̄ in tali anothomia videri.ſꝫ oporteret aial
liquefieri in aqua pluuiali.⁊ hoc non ſpectat ad p̄ſens.⁊
ſi vis hec mēbra cognoſcere lege in prima fen. ꝑmi cān.
ſumma ſcđa capitulo de anothomia neruoꝝ ortoꝝ a nu
cha.⁊ qꝛ ſpondiles ſunt.xxx.paria:neruoruꝫ ſunt.xxx.pa-
ria.⁊ qꝛ a cauda oriť vnum erunt.xxxj.paria.

¶De excorticatione brachiorum ⁊ pedum ⁊c̄.

His expeditis excortica brachium ⁊ pedeꝫ. ⁊
incipe a brachio ⁊ excortica leuiter.vt videaſ
venas ſupradictas.que veniunt ad curuatu-
ram brachij:⁊ tunc videbis venam ſupradi-
ctam.que penetrat per ſubaſſella ad brachiū
⁊ ꝓcedit per domeſticam partē brachij. ⁊ in parte infe-
riori cubiti apparet ⁊ vocať baſilica .Et in ſuperiori ꝑte
cubiti eſt cephalica,q̄ euacuat a capite.⁊ ad brachiū ve-
nit ſupra furcula morte a vena aſcendente ad caput : vt
ſupra dixi.Et in medio iſtarum eſt vnus ramꝰ ꝯtinuatuſ
in curuatura brachij cum ambabus.⁊ hec vocať media
qꝛ media eſt:vel alio nomine vocať cõis.quelibet tn̄ haꝝ
duarum ꝓcedit vlterius vſq̄ꝫ ad manuꝫ ⁊ in ſilueſtri ꝑte
manus apparēt:⁊ illa que eſt inter auricularē ⁊ annularē
diciť ſylen ⁊ rn̄det baſilice. Que vero eſt inter polliceꝫ ⁊
indicē diciť ſaluatella ⁊ fleubothomať loco cephalice

Que vero

UVA. BHSC. IyR_173_2

Que vero ē eſt in medio dicit̃ funis brachij ⁊ retinet locū
communis ſiue baſilice poſt venas muſculoſ multos no
tabiles ⁊ chordas multas magnas ⁊ groſſas quarū ano
thomiam perfectam in tali corpore non labores inueni-
re: ſed in corpore exiccato ad ſolem per trienniū vt alias
monſtraui ⁊ numerum eorum perfecte declaraui ⁊ ano-
thomiam talium: ⁊ muſculorum brachij ⁊ manus ⁊ pedū
ſcripſi in lectura quam feci ſuper primo ſecundo ⁊ tertio
⁊ quarto de iuuamentis. Eleua igitur carnoſitatem totā
vſq; ad oſſa: ⁊ primo inuenies os quod vocatur adiuto-
rium: verum eſt tamen ꝙ ſupra dorſum ſiue pectus a la-
tere poſteriori eſt ſpatula habens figuram ſimilē ad mo-
dum ſpatule lignee: quod os latum eſt inferius: vt pectꝰ
⁊ coſtas non impediat: ſtrictum vero eſt ſuperius vt ad-
iutorio confirmetur: ⁊ ideo in eius extremo ſuperiori ha-
bet aliquam concauitatem ſuperficialem ad modum cō-
cauitatis rotunde: in qua vt reuoluatur adiutoriū ſitua-
ta eſt extremitas rotunda adiutorij: cuius caput primū
eſt rotundum locatum in piſſide oſſis ſpatule: poſtea in
medio obliquat verſus domeſticam partem vt plicatio
⁊ amplexio rerum ſit poſſibilior. Extremum autem habꝫ
quaſi duas eminentias: quia duobus focilibus debet cō
iūgi. ⁊ in medio partium eminentiam habentium habet
magis ſupra quandam concauitatem in quam ingredit̃
extremitas focilis inferioris: que facta eſt ad modum in
ſtrumenti hauriendi aquam: vt firmior ſit cōiunctio col-
ligantia: ⁊ ideo diſlocatio raro ⁊ difficulter fit in hac iun
ctura. Et qn̄ fit raro eſt ꝙ bene poſſit reſtaurari. ⁊ focile
inferius eſt longius ſuperiori: qꝛ cōuenientius eſt ꝙ illḋ
quod ſuſtentat alterū ſit longius: ⁊ maius: eo ꝙ ſuſtentat̃
ambo tn̄ cōueniunt: qꝛ ſunt groſſiora in extremiſ q̄ꝫ i me
dio qꝛ ab extremis debent oriri ligamenta: ⁊ iuncture: ⁊ i
medio debēt ſituari muſculi: ⁊ focile ſuperius non proce
dit directe: ſicut inferius: vt ſit cā cōplicationis manus ⁊
brachij: poſt iſta duo focilia eſt raſeta: cuiuſ oſſa fuerunt
purificata: vt poſſit manus in planta eius plicari contra
hi ad continendum res fluidas ⁊ currentes: ⁊ fuerunt oſ
ſa eius octo in duabus aciebus: in qualibet acie quattu
or. poſtea ſunt oſſa pectinis denominata ſic a forma ⁊ fi-
gura pectinis. ⁊ ſic ſunt quattuor: que correſpondent q̃t-
tuor digitis. nam pollici non reſpondet aliquod os pecti
nis qꝛ pollex non eſt in eadem acie cum aliiſ digitis: po-
ſtea ſunt digiti quinq; in quorum quocunq; videbis car
nem in parte domeſtica vt poſſit complicari ad capien-
dum: ⁊ ex duritie oſſium eorum non ledantur propter fri
cationem. A lateribus etiam eorum eſt multa caro vt in
ter ipſos cōplicatos non accidat vacuitas aliqua. Ex pͣ-
te vero ſilueſtri non eſt tanta multitudo carnis: quia digi
ti non coniungunt̃ verſus partem ſilueſtrem. Poſt carnē
vero ſunt chorde quarum vnaqueq; propria ad propriaꝫ
venit iuncturam ⁊ illa que ad ſuperiorem venit iūcturaꝫ
ingredit̃ per mediuꝫ inferioris chorde: quia equitate eā
non poteſt: vt ſit tuta a nociuis: ⁊ propter hoc ſuperior
magis eſt profundior inferiori: qꝛ longius huius proce-
dere. Item non equitat eam ne tumor ⁊ ineptitudo fiat
in digitis: non autem procedit in aliquo laterum: qꝛ oſſi
proprio debet coniungi in medio directe: non a latere.

¶ De eſſe oſſium ⁊ quibus in locis dirigunt̃ ⁊c̃.

VLtimo autē deueniemus ad oſſa que ſunt fū-
damenta totius ⁊ ſupportantia omnia: ⁊ ſunt
oſſa inferiora: ante tn̄ q̄ꝫ ad oſſa perueniamꝰ
excoria cutem ſubtiliſſime vt inuenias venaſ
duas deſcendentes: que ramificate ſunt a trunco vene
[illegible]lis deſcendentes: que quando erit in fine ſpondilium
r[illegible]mundificat̃ in duos ramos: quorū vnus trāſibit ad
tib[illegible] dextrā: ⁊ alter ſiniſtram quod pōt videre ad ſenſuꝫ:
⁊ eodem modo ramificatur arteria deſcendens: poſtea
quilibet illorū tunicorū ramificatur in duos magnoſ ra-
mos: quorum vnus directe deſcendit per domeſticā par
tem tibie vſq; ad digitos pedis: ⁊ hec vocatur ſaphena
que propter directionem ſuam fleubothomata euacuat
a membris naturalibus: ⁊ genitalibus: vt a matrice reni-
bus teſticulis ⁊ huiuſmodi ⁊ apparet ſupra genu ⁊ infra
ſupra cauiculaꝫ: ⁊ infra in calcaneo: ⁊ apparet in pectine
pedis alius ramus obliquat̃ ⁊ ingredit̃ iuxta iuncturaꝫ
ſcie: ⁊ iō vocat̃ ſciatica. ⁊ propter obliquationem quaꝫ hꝫ
circa has iuncturas fleubothomta magis euacuat i paſ
ſionibus iuncturarum: ⁊ apparet in omnibus predictis
locis. ¶ In parte tamen ſilueſtri: poſtea eleua muſculos
⁊ chordas: ⁊ vide oſſa. Et primum eſt os femoris ſupra
quod fabricati ſunt ſpondiles dorſi: ⁊ per cōſequenſ totū
corpus. ¶ In parte inferiori habet piſidem quandam: in
cuius concauitate locata eſt extremitas rotunda canne
coxe que vertebrum vocat: ⁊ in medio amborum in pͣte
anteriori eſt quoddam ligamentū quod alio nomine pōt
vocari vertebrum: etiam qn̄ hoc vel primum reſilit foraſ
tunc neceſſe eſt hominem claudicare: quia crus hoc elō
gatur ⁊ firmari non poteſt nec totuꝫ poteſt bene ſuppor
tari. neceſſe eſt vt crus tabeſcat: qꝛ vene que pertranſeūt
inferius per oppreſſionem. ⁊ obliquationeꝫ quodammō
oppilantur licet non perfecte ⁊ iunctura hec iſtoruꝫ oſſi
um vocatur ſcia: vnde dolor eius vocatur ſciaticus: po-
ſtea videbis os quod nominat̃ canna coxe qḋ eſt maius
omnibus oſſis: que ſint in corpore: quia debet eſſe ſuſtē-
tamentum totius corporis. quod concauitatem habuit
magnam: vt eſſet leue: ⁊ vt multum medullam retineret:
⁊ qꝛ melius ſuſtentare poteſt qn̄ nō ſtat ꝑpendiculariter:
ſed qn̄ ſm̄ extrema plicatū eſt verſus domeſticam: ⁊ in
medio plicatum eſt ⁊ ꝯnexū: hic eſt qḋ non eſt rectū om-
nino: ſed ſm̄ modum dictū poſt ipſum in iunctura genu
ſunt duo focilia tibie verſus tn̄ partem anteriorem in iū
ctura illa eſt os qḋ vocat̃ patella factū ad modum patel
le vt iunctura ſit fortior facta ex ligamentis ac ſi per mo
dū fuiſſent ligata: ⁊ focile maius eſt in domeſtico ⁊ groſ-
ſius: qꝛ illud habet magis onus corporis ſuſtentare: mi-
nus autem ⁊ ſubtilius eſt in parte ſilueſtri non perueni
ens ad iuncturam. qꝛ factum eſt tantū vt ſit appodiamē-
tum maioris. Poſt iſta duo focilia eſt os cui iſta conti-
nuantur per iuncturam cayb ſiue cauicule nominate ab
oſſe illo qḋ cayb nominat̃: ⁊ eſt os calcanei fabricatū de-
preſſum ⁊ groſſum quadrangulatum. vt poſſit bene figi
⁊ figere totum. ⁊ propter fixionem bonam ⁊ vt quando fi
gitur cutim ad terram non atterat. natura cutim groſſaꝫ
calloſaꝫ multa ſub ipſo poſuit. Poſtea eſt nauiculare qḋ
eſt factum ad modum nauicule quadrangulare ob lon-
gum. Poſtea eſt raſeta pedis quod compoſitum eſt ex
tribus oſſibus. non ex octo ſicut raſeta manus: quia pes
non debet ita pluribus motibus moueri ad aliquod re-
tinendum vt manus: ſed propter fixionem habuit tantuꝫ
tria. Poſtea eſt pectē qḋ cōpoſitū eſt ex quinq;. qꝛ pollex
poſitus eſt in eadem parte cū alijs. poſt hec ſunt oſſa di-
gitorū quatuordecim: qꝛ quilibet eorū digitorum habet
tria oſſa: ⁊ pollex habet duo. ⁊ tūc erūt oſſa pedis. xxviij.
Quot aūt ⁊ qui ſunt muſculi ⁊ chorde magiſ poteſt vide
ri in homine exiccato q̄ꝫ recenter ſuſpenſo: ſicut alias de
claraui ad ſenſum quando legi librū de iuuamentis mē-
broꝝ tm̄: tn̄ ſcias ꝙ chorde extendētes digitos pediſ ori
untur a muſcul' q ſunt in tibia in parte ſilueſtri ſꝫ ꝯtrahē-
tes digitos oriūtur a muſcul' q ſunt in planta pedis. nā
pars inferior pedis fuit carnoſa multū propterea vt pes
magis figeretur ⁊ cutis ab oſſibus ad terram non alte-
retur. ⁊ ideo in planta pedum rationabiliter muſculi cō-
trahentes digitos fuerunt locati: ſed extendentes digi-
tos non potuerunt locari in tempore ſuperiori: qꝛ pars
ſuperior debet eſſe excarnata ne aggrauet pedem.

Finis.

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶ Incipit tractatus Raſis de egritudinibus puerorum
⁊ earum cura qui appellatur practica puerorum.

¶ De ſabafati puerorum.

Sabafati accidit pueris ⁊ forte accidit ĩ facie
⁊ in capite ⁊ generatio eius eſt propter mul
titudinem ſanguis ⁊ humiditatem cutis ⁊ ſi
gnum eius eſt vulnera parua ex quibus exit
humor qui expandit in facie ⁊ in capite: ⁊ cuꝫ
eis accidit pruritꝰ quare puer plãgit ⁊ vigi-
lat: ⁊ conquerit: ⁊ incipe in eorum cura corrigendo cibuꝫ
nutricis: deinde tonde caput pueri cum pſilotro: deinde
ſuperpone deſuper folia attriplicis: quoniam forte curat
per hoc tantum quoniam iſta folia ſugunt venenum: aut
pone deſuper iſtud vnguentũ. ¶ Unguentũ valens ad ſa
bafati que accidit in capitibus pueroꝝ. Recipe ceruſe
litargiri. ʒ. v. lixiuij de cineribus vitium. ʒ. iij. olei ro. ℥. i.
cere. ℥. ß. liquefiat cera cum oleo ro. ⁊ terantur medicine:
⁊ conficiantur cum vitellis duorum ouorum aſſis. Dein-
de vnge cum eo caput pueri.

¶ De fauoſitate puerorum.

¶ Paſſio que dicitur fauoſitas mellis eſt ſpecies ſaba-
fati: ⁊ tunc ſuper vulnera apparent quedã ſquame ⁊ ſcal-
pitur cutis cum magno pruritu: ⁊ exit ex eis qđ eſt ſqua
mel: ⁊ cura eius eſt vt quotidie tondatur caput ⁊ abluat
cũ aqua mentaſtri ⁊ maiorane ⁊ ſaturegie: deinde vngat
cũ iſto vnguẽto. Accipe litargiri ceruſe. ana. aure. ij. ſulfu-
ris ⁊ argenti viui: aureum. i. olei roſati partes duas: ace
ti partem vnam miſceant ⁊ conficiantur cum oleo roſa-
to ⁊ aceto donec fiat vnguentum: ⁊ vnge cũ eo ſero ⁊ ma-
ne: ⁊ caput ablue cum illa aqua.

¶ De magnitudine capitis pueroꝝ.

¶ Accidit qbuſdam pueris ꝙ exeant cum magno capi-
te: ⁊ poſt exitum augmentatur vltra menſuram debitaꝫ.
Et ego vidi puerum cuius caput adeo augmentabatur
in longitudine ⁊ latitudine ꝙ corpus eius ſufferre nõ po
terat ⁊ non ceſſauit augmentari quouſqꝫ mortuus eſt pu
er. ¶ Magnitudo autem capitis aut erit ex ventoſitate
generata in oſſibus capitis: aut ex aggregatione aque in
cluſiue in eo que non inuenit viam exitus: ⁊ incipe in cu-
ra eius purgando caput nutricis cum yeriꝫ magniꝫ ⁊ ca
ueat ab omnibus cibis generantibus ventoſitatem ⁊ ſu
perflua groſſa: deinde incipias in eius cura cum eis q̃
mittuntur in naribus pueri ſicut de oleo amigdalarum
amararum: aut de oleo anetino aut de ben optimo: aut
de aqua maiorane: et ſi ſic ſit curatus ſufficit. Sinautem
pone ſuper caput emplaſtruꝫ de olibano: ſarcocolla ſera
pino gummi amigdalarum: ſi ſanatus fuerit ſic ſufficit:
ſinautem accipe alꝫum vel azunabum et piſta cum teſta
ſua donec fiat quaſi vnguentum. miſce cum eo paruꝫ oli-
bani et pone ſuper totum caput poſt raſuram: et permit
te aliquot diebus. Iſta medicina reſtringit caput et redi
re facit ad menſuram debitam: deinde mitte in naribus
eiuꝫ fel lupi vel cerebrum et parum mirrhe vel ambre et
fac hoc in quolibet menſe. Paruitas capitis ſi fuerit na-
turalis non curatur.

¶ De inflatione ventris pueroꝝ.

¶ Multotiens accidit eis cum magnitudine capitis in
flatio ventris: et cura eius eſt ꝙ accipiat mirrhaꝫ et alo
em et crocum et conficiantur cum aqua ſaraliaruꝫ: et po
ne ſuper caput et ſi cum inflatione ventris in magnitu-
dine capitis macreſcit corpus. Accipe aniulem. ʒ. v. auel
lanarum. ʒ. vij. amigdal. et feniculi aureum. i. terantur et
extrahatur ab eis oleum: deinde mitte in naribus vſqꝫ
ad. ʒ. iiij. et vnge caput et mitte in naribus: et da bibere
nutrici cum lacte.

¶ De ſternutatione puerorum.

¶ Sternutatio accidit in cerebro vel in tunicis eius: et
ſignum eius eſt ꝙ oculi profundantur et ſuperuenit fe-
bris. Cura eius eſt ꝙ ponas ſuper cerebrum folia portu
lace. aut raſuraꝫ cucurbite cũ oleo ro. et farina ordei: aut
vnge caput cũ vitello oui et oleo.

¶ De vigilijs puerorũ.

¶ Uigilie accidunt pueriꝫ in prima etate ex corruptione
lactis. Et cura eius eſt vt mittatur in naribuꝫ pueri ole
um violatum cum croco aut oleum anetinum cum ſuc-
co lactuce. et vnge caput et ſtomachum cum iſtis oleis
et ſit ſollicitudo noſtra in correctione lactis. et da ſugere
ſyrupum papaueris et vnge timpora et frontem cũ oleo
opij et croco.

¶ De epilepſia puerorũ.

¶ Epilepſia accidit duobus modis: aut naſcitur puer cũ
ea: et eſt ex malitia cõplexionis naturalis in cerebro hu-
mide aut frigide. Aut erit eis accidentalis. Et ſi natura-
lis eſt quoniam cum ea naſcitur. Signum accidentalis
eſt quoniam aduenit poſt partum. Et cura naturalis eſt
obſeruatio diete: quoniam cum mutauerit etatem ſana
bitur ab ea: ſi autem non fuerit ſanus ſectabitur eũ vſqꝫ
ad mortem. Et curatio accidẽtalis eſt ſollicitudo circa
corruptionem lactis: vt caput et corpus nutricis purge
tur. et caueat ab omnibus cibis gñantibꝰ flegma: et nõ
lactet puer niſi in ea quãtitate qua poſſit digerere vel mi
nus. et mitte in naribus medicinas calidas: et odoret aſ-
ſam fetidam et rutam et vnge cum oleis calidiꝫ et ſuſpẽ
de peoniam in collo eius. et liga ad collũ eius lapidem
ſmaragdi: et non accidet eiꝫ epilepſia et ſi durauerit poſt
hoc da thiriacam magnam.

¶ De quadã paſſione q̃ dicit mater pueroꝝ.

¶ De quadam paſſione que dicit mater puerorum. hec
infirmitas accidit pueris in prima etate frequente. et ſi-
gnum eius eſt plãctus magnus multus timor in ſomno
et vigilia augmentatur calor: et ex ore eiuꝫ egredit odor
fetidus: et cauſa huius egritudinis eſt acceptio lactis
plus q̃ꝫ poſſit digerere. Et cura eius eſt in correctione la
ctis: et ꝙ detur dyaplirinis diamuſcum quotidie ſexta
pars dragme. cuꝫ lacte. et precipua medicina eſt in hoc
thiriaca magna.

¶ De ſanie aurium puerorũ.

¶ De humiditate fluente in pueris ab auriculis: hec
infirmitas accidit pueris in prima etate ex humidita
te cerebri. ¶ Et cura eius eſt vt mittatur in eius auricu-
lis licinium bombacinum atiquum et cum fuerit humo
re plenum extrahatur et aliud intus mittat. et forte cum
hoc tantũ curat. ſinaũt accipe alumen et diſſolue cũ vi-
no et intinge in licinio et intromitte. humor enim deſicca
bitur. aut accipe croc. et nitrum contere cũ aqua et ace
to et intromitte.

¶ De veneno fluente de aure.

¶ De veneno: et hoc accidit pueris ex veſica vel plaga
accidente in auricula. ſufficit eis intromittere mel bu-
litum cum aqua: purgat enim venenũ ab auriculis. aut
accipe folia mirte aut galle et diſtẽperetur cũ aceto ⁊ in
tromittet.

¶ De morbis oculorum in pueris.

¶ De egritudinibus puerorũ in oculis: accidit pueris
in volis diuerſitas egritudinũ. et ex eis ẽ inflatio et clau
ſura palpebrarũ: et forte hoc accidit ex medicinis ſtipti-
cis. q̃s mulieres ponũt ſuper capita puerorũ. ſicut alkan-
na et hmõi: qm̃ ſuperflua capitis conuertunt ad oculos
et forte accidit eis ex fluxu materie calide et frigide. Et
cura huiꝰ egritudinis eſt qñ rubor eſt in facie et calor in
fronte vt accipias ſuccũ memithe et foliorũ roſarũ ana.
ʒ. i. croci mirrhe. ana. ʒ. i. et. ß. pulueriza et confice cũ aq̃ ſa
raliarũ et lacte mulierũ et ſuppone oculis et frõti quoti
die renouãdo quſqꝫ aperiant oculi et eſt exptũ ĩ pueris

¶ Si autem

UVA. BHSC. IyR_173_2

¶Si autem in oculis non fuerit rubedo nec calor in frõte. Accipe mirrhaꝫ ⁊ crocum ⁊ aloem ⁊ folia roſaꝝ cõfice cuꝫ bono vino ⁊ ſuper oculos pone. ¶Et probatius ad hoc q̄d ſepe probaui mitte in naribus paꝝ ambre ⁊ diſtẽpera cum lacte mulieris. Si autem accidat eis aliarum egritudinum aliq̄: ſicut ſcabies ⁊ albedo ⁊ hm̃oi curent͛ cum medicinis q̄ dicunt͛ in etatibuꝫ adoloſcentiũ ⁊ iuuenum ⁊ aliorum: ſed tñ cũ leuioribus.

¶De obliquitate viſus.

¶De egritudine qñ quiꝫ oblique aſpicit vel videt ⁊ hoc aut eſt naturale aut accidit poſt partum: ⁊ cura cuius ẽ q̄ apponat͛ de nocte candela ex parte contraria viſui obliqui: ⁊ cum receptus vel erectus fuerit in lecto ſuſpendantur cultre pulchre diuerſorum colorum ſuper lectuꝫ quouſqꝫ corrigatur viſus.

¶De morbis dentium.

¶De egritudinibus que accidunt pueris circa natiuitatem dentium dixit Gal. qñ dentes naſcuntur cito natiuitas eorũ leuior eſt: ⁊ minoris doloris: ſed dentes erunt debiliores: ⁊ cũ tardauerit eoruꝫ natiuitas erit dolor fortis: ſed dẽtes erunt fortiores: ⁊ duri: ⁊ ſi origo fuerit in vere naſcuntur ſtatim ⁊ ſine dolore: ⁊ econuerſo: ſi fuerit in hyeme: ſed gingiue non inflabuntur: ⁊ ſi fuerit in eſtate accidit eis paruus dolor: ⁊ accidit eis in hoc tẽpore plurimum apoſtema in maxillis ⁊ gingiuis ⁊ glandule ⁊ pruritus in auriculis: ⁊ fluxus ſanguinis ⁊ veneni. ⁊ forte accidit quibuſdam febris ⁊ fluxus ventriꝫ: aut conſtipatio. ¶Et cura eius eſt quando inflatur gingiua vt ſcalpatur parum cum digito ⁊ poſtea cuꝫ oleo vel pinguedine galline aut cerebro leporis. aut lacte canis: ⁊ pone ſuper caput pueri aquam in qua decocta fuerit camomilla ⁊ anetum: ⁊ ſuper eius mandibulas pone emplaſtra diſſolutiua: ⁊ ſi dolor augmentetur poſt hoc apud originem. Accipe alcannam butyrum oleum laurinum miſce totum: ⁊ pone ſuper locum. ¶Uel accipe butyruꝫ vacce ⁊ medullam cruris ⁊ pone deſuper: ⁊ ſi apparuerint capita dentium pone ſuper caput totum ⁊ collum lanam mundam ⁊ ſpargatur quotidie ſuper lanam aqua tepida. ¶Et ſi acciderit fluxus ventris medicabitur cũ eis que dicemus.

¶De puſtulis que accidunt in ore puerorum.

¶Ueſice que accidũt in auribus pueroꝝ in prima etate quandoqꝫ accidunt ex corruptione lactis: vel ex acumine: ⁊ illa veſicatio: aut erit nimis acuta aut parum. ¶Signum acute eſt rubedo ⁊ fortitudo doloris ⁊ fluxus ſaliue: ⁊ ſignum parum acute eſt vt veſice declinent ad albedinem ⁊ ſint parui doloris ⁊ humor qui ad os deſcendit ſit multus. ¶Cura veſicarum acutarum eſt corrigere lac nutricis cum cibo frigido ⁊ humido deinde maſticare parum de lenticulis ⁊ ponat mulier in ore pueri: aut accipe parum midi ⁊ diſtempera cum aqua roſarum: ⁊ ſuppone ⁊ pone in ore pueri aquam macianorum vel maloꝝ granatorum. ¶Et ſi acuta fuerit ⁊ nimis colerica miſce cum iſtis ſuccum lactuce aut portulace aut vue canine. ¶Et cura veſicarum parui acuminis ⁊ declinantiꝫ ad albedinem eſt vt accipias: mirrhe croci. ana. ʒ. i. zuccari duplum pulueriza ⁊ mittantur in os ⁊ ſi plage fuerit nigre aut putride medicabimur cum medicinis dictis in etatibus iuuenum.

¶De vomitu in pueris.

¶Accidit pueris in prima etate vomitus multis cauſis aut propter lactucis multitudinem magis q̄ꝫ digerere poſſit: aut propter corruptionem eius: ⁊ maxime ſi puer fuerit humidi ⁊ debilis ſtomachi. ¶Et cura eſt vt vetes m[illegible]ltitudinem lactis: ⁊ poſt conſidera in vomitu ſi ſentit͛ od[illegible] acetoſus ⁊ fuerint in eo humoreſ al. Accipe olibani ſ[illegible] partem. ʒ. i. ⁊ rute ſicce tertiam partem. ʒ. i. pulueri[illegible] ⁊ miſce cum ſyru. roſarum: ⁊ da puero: aut accipiat [illegible]ater parum cimini ⁊ ſumach ⁊ maſticet: ⁊ ponat in ore pueri. ¶Aut detur puero ſyrupus malorum granatorũ cum menta. ¶Aut quod ſepe probaui: accipe ligni aloes ⁊ maſticis. ʒ. ſ. galle ſextam partem. ʒ. i. Molle totum ⁊ confice cum ſyrupo roſarum ⁊ modico algalie ⁊ da puero antequam ſugat lac. ⁊ pone ſuper ſtomachuꝫ hoc emplaſtrum maſtix: aloe acatia galla olibanum panis vſti. ana. confice cũ oleo roſato: et ſirupo roſarũ: ⁊ pone ſuper ſtomachum: eſt. n. expertũ ad vomitũ ⁊ ſaliuaꝫ puerorũ. ¶Et ſi in vomitu non fuerit odor acetoſus ſed acutus ⁊ calor declinet paruꝫ ad acumen. vel color ad palorem: propina puero parũ de rob agreſte vel citoniorũ vel coctanorũ aut de iſtis. ¶Trociſci valentes ad vomitũ puerorum. Recipe roſarum ſpodij. ana. ʒ. iiij. galle. ʒ. ij. ſeminis portulace: ſeminis lapatij. ana. ʒ. j. ⁊ ſ. carabe conficiantur cum aqua agreſte vel cum aqua malorum granatorum: ad pondus. ʒ. j. ⁊ da trociſcum vnum puero cuꝫ ſirupo roſarum: ⁊ pone ſuper ſtomachuꝫ iſtud emplaſtrũ quod valet vomitui ⁊ fluxui ventris qui accidunt pueris. Recipe farine ordei: rubi viridis: corticis mali granati. ana. confice cum aqua roſarum ⁊ pone ſuper ſtomachum.

¶De fluxu ventris puerorum.

¶Multotiens accidit fluxus vẽtris pueris. propter nationem dentium ſicut diximus. Uel propter frigus cum ligatur puer. Aut propter corruptionem lactis ex colera aut flegmate. ¶Et ſignum colere eſt q̄ inueniatur ĩ egeſtione pueri citrinitas ⁊ acumen: ⁊ q̄ exit ſine mora. ¶Et ſignum frigoris ⁊ flegmatis eſt albedo in egeſtione ⁊ tortio in ventre cum egerit ⁊ niſi flegma ſit viſcoſum exit ſtatim. ¶Et cura eſt vt detur puero ſirupus roſarũ vel macianorum vel mali granati cum menta ⁊ accipiat de ſpodio in aqua poſito ad bibendum: aut accipiat fermentuꝫ diſſolutum in aqua ⁊ cola ⁊ mitte ſextam partem. ʒ. ſpodij ⁊ tres partes. ʒ. galle. ⁊. ʒ. ſ. croci ⁊ da bibere. ¶Aliud accipe ſemen lapacij ⁊ violarum ⁊ miſce cum vitello oui aſſati ⁊ da puero. ¶Aut da ex hac medicina experta. Recipe ſeminis lapacij: arilli vſti vuarum paſſaruꝫ. ana. ʒ. iiij. glandium ſeminis papaueris albi. ana. ʒ. ij. croci aure. quattuor pulueriza ⁊ detur ex eo puero cum rob de citonijs vel ſirupo roſarum: ⁊ pone ſuper ſtomachũ emplaſtra ſtiptica: ⁊ accipe aquam decoctionis ſumach: et malaſſa cuꝫ farina ordei vel farina millij ſuperpone: ſi ceſſauerit fluxus bonum eſt. Sin autem accipe acatie cerruſe. ana. ʒ. j. opij vij. partem. ʒ. ⁊ forma licinium ⁊ ſuperpone ⁊ ſtatim ceſſabit fluxus. ¶Si autem fuerit ex frigore vel flegmate detur puero octaua pars. ʒ. gallie cũ ſucco cotanorum vel detur pars quarta. ʒ. olibani. Emplaſtruꝫ conſtipans ventrem valet ſtomachis puerorum. Accipe crocum: mirrhaꝫ ceram confice cũ vino ⁊ pone deſuper.

¶De conſtipatione puerorum.

¶Multotiens accidit pueris conſtipatio. Et cura eius eſt vt des nutrici parum cucumeris aſinini: ⁊ deinde alia die lactet pueruꝫ: aut accipe lacteridis terre ⁊ fac cerotum ⁊ pone deſuper: aut accipe mediam partem ſtercoris ſoricini ⁊ terre cum pinguedine renum yrci ⁊ fac licinium parum ⁊ ſuppone: ⁊ ſi acciderit puero duorũ mẽſiuꝫ vt conſtipetur eius natura ⁊ alteretur in calore ⁊ nõ poteſt vomere. Accipe ſarcocolle tertiaꝫ partem. ʒ. vnius ⁊ da cum lacte matris eius: aut fac cliſtere cũ oleo viol.

¶De tuſſi puerorum.

¶Tuſſis accidit pueris in prima etate. Lingue autem eorum non poſſunt claudere epiglotuꝫ: ⁊ ſic infrigidatur pectus et eius inſtrumenta: ⁊ cura eius eſt cũ eis q̄ ſunt ſicut cibus ⁊ medicina. Iſti enim non debent curari cum forti vel vehemẽti medicĩa. Sꝫ accipe amigdalas dulceſ piſta ⁊ cõfice cũ aqua feniculi ⁊ coque cũ ea: ⁊ ꝓpina puero ſero ⁊ mane. Aut accipe aquã feniculi ⁊ miſce cũ lacte ⁊ da puero. ¶Et ſi cum tuſſi fuerit aſperitas ⁊ ſiccitas.

accipe

UVA. BHSC. IyR_173_2

accipe ſemen citoniorū ⁊ reſolue cū aqua calida ⁊ extrahe
viſcoſitatem. coque ſuper ignē cū penidijs ⁊ oleo amig.
⁊ da. ⁊ ſi fuerit calor miſce ſuccum maligranati dulcis.
¶ Medicamē ad tuſſim puerorum cum calore. Recipe
papaueris albi: dragaganti. aā. ʒ. ß. ſeminis cucumeris. ʒ.
i. Confice cum aqua decoctionis. ſebeſten. ¶ Aliud ad tuſ
ſim puerorū. Recipe paſſas ſine arillis fac bulire i vaſe
ferreo: ſed caue ne adurantur piſta ⁊ miſce tantundē pe
nidiorum: ⁊ da puero ſero ⁊ mane ad modū nucis.
¶ Aliud ad tuſſim frigidam. Accipe mirrhā ⁊ miſce cū
melle ⁊ cum oleo amig. ⁊ propina. ¶ Et ſi pectus pueri
fuerit plectoricum accipe dragantum galbanum: aā. mit
te in vitello oui aſſati: ⁊ da. Et ſi acciderit ſtrictura anhe
litus accipe ſe. lini piſta cum melle: aut accipe ſe. bomba
cis ⁊ confice cum vitello oui aſſati. ¶ Et ſi cum tuſſi fue
rit fluxus ventris da ſyrupum mirti cum lacte coctum.
Aut coque dactilos cū ſarcacibus ⁊ lacte ⁊ ꝓpina.

¶ De pruritu ⁊ veſicis puerorū.

¶ Pruritus ⁊ veſice accidunt pueris in coxis ex acuita
te vrine: ⁊ qnq3 accidunt diuerſa vulnera in corporibus
puerorū ex corruptiōe lactis in ſtomacho pueri vel in ſe.
¶ Ex illis autem veſicis quedam ſunt albe: quedam ru
bee: quedam nigre: ⁊ qdā vehementis doloris: ⁊ quedā
parui. Et ſi nigre fuerit cum febre ſignificant mortem. Et
cura gnālis eſt vt primo incipiat in correctione lactis ⁊
ponat puerū in caldario pleno aq̄ calida ad attrahendū
ſuperflua ab interioribus ad exteriora ad ſuperficiē cu
tis vel corporis: ⁊ da puero medicinas ad expellendum
ſuperflua ab interioribus ad exteriora ad ſuperficiē cu
tis ſui corporis ſicut eſt decoctio dactilorum aut ficuū
cum aqua feniculi. ¶ Et cū intellexeris ꝙ oēs ſuperflui
tates ſunt extra. balnea quotidie in aqua decoctionis fo
liorum roſarum ⁊ mirti ⁊ huiuſmodi. Cum autem puer
exierit ab aqua vngatur oleo roſato. ⁊ ſi vulnera fuerint
ſicca cū oleo violato. Si humida ex multitudine veneni
pone deſuꝑ ceruſam mixtam cū cera ⁊ oleo roſato. ¶ Et
ſi affuerit pruritus ⁊ puer tranſierit ſex vel ſeptem men
ſes ipſum balnea primo in aqua decoctionis violarū ſic
caꝝ ⁊ or. excorticati: maluauiſci: fenugreci: feniculi: cucur
bite: ſed non vngues aliquo vnguento. ⁊ da nutrici ſuccū
fumiterre: mirabolanos: citri. ⁊ abſtineat nutrix ab omni
bus dulcibus ⁊ ſalſis adurentibus ſanguinem: ⁊ ſi acci
derint in crure aliqua vulnera poſt balneum ſuperaſper
ge puluerem amidi ſpodij alkanne. roſarum mirrhe fari
nam ordei.

¶ De lumbricis puerorum.

¶ Non opꝫ nos dare medicinas fortes pueris ad potan
dum contra hāc paſſionē. ſed eligemus ex eis que appo
nuntur extra. ¶ Medicamen extrahens lumbricos ab in
teſtinis. Accipe ciminum piſta cum felle tauri recenti ⁊
pone ad vmbilicum. ¶ Aliud. accipe lupinoꝝ aſininoꝝ. ʒ. i.
alipiadi: ⁊ baccarum lauri. aā. conficiant cū felle tauri re
centi. ⁊ da quotidie ad bibendum. ʒ. i. aut aquam ſebeſtē:
aut oleū oliue: aut comedat amigdalas dul.

¶ De inflatione vel eminētia vmblici puerorū.

¶ Eminētia vmblici accidit pueris quando multū plan
gunt: vel vociferant: aut ex tuſſi magna: aut forte accidit
ex caſu vel percuſſione. ¶ Et cura eſt vt accipias lupinoꝝ
⁊ petias panni linei: ⁊ cōbure ⁊ confice cum vino ⁊ inter
pone ſtupas ⁊ pone ſuper vmblicum: ⁊ ſi fuerit flexibilis
cauterizetur in circuitu vmblici: ⁊ non in loco flexibili ꝓ
pter tenuitatem cutis ⁊ ſi indigueris fortioribus medici
nis pone medicinas quas dicemus in caplo crepature.

¶ De crepatura puerorum.

¶ Jam diximus ſuperius quot modis accidit crepatu
ra: ſed modo non indigemus niſi medicinis pueris neceſ
ſarijs. ¶ Emplaſtrum valens crepature puerorum. Re
cipe aluminis aureos. xv. galle aureos. ij. terantur ⁊ con
ficiantur cum vino quouſq3 inſpiſſetur ⁊ pone ſuper lo
cum ⁊ ſuperpone ſpongiam intinctam in aceto mixto cū
aqua ⁊ cum ceciderit aliud reponatur. ¶ Aliud leue po
natur ſuper pannum aliquem glutinum de corijs: ⁊ ſuꝑ
locum ponatur: ⁊ permitte quouſq3 adhereat: ⁊ ſi cecide
rit aliud reponatur.

¶ De lapide in veſicis puerorum.

¶ Lapis qui generat in veſicis pueroꝝ facit ſtranguriā:
dolorem magnum ⁊ tenuitatem vrine: ⁊ pruritum in vir
ga: ⁊ forte erit virga ſemper erecta. Et cura eius eſt in
balneis vt balnees puerū quotidie in aqua calida: ⁊ da
ex iſta medicina. ¶ Medicamen prouocans vrinā: ⁊ frā
gens lapidem. Recipe olibani vncben ana confice cum
melle: ⁊ detur ad modum auellane mane ⁊ ſero. ¶ Medi
camen expertum ad grauitatem lapidis ⁊ difficultatem
vrine. ¶ Accipe ſeptem nuces virides ⁊ piſta cum corti
ce exteriori: ⁊ accipe manipulum vnū porroꝝ non lotorū:
⁊ extrahe ſuccū ex vtroq3 in vaſe vitreo ⁊ cola ⁊ da pue
ro omni mane ſeptem diebus: ⁊ quando ibit dormitū vn
ge virgam ⁊ teſticulos oleo antiquo vel oleo de ben.

¶ De relaxatione puerorum.

¶ Relaxatio accidit pueris: vel in vno membro vel toto
corpore: ⁊ prohibet ipſum ab ambulatione ⁊ motu: ⁊ pro
uenit ꝓpter viſcoſum humorem relaxantem neruos. Et
cura eius eſt ſi non fuerit naturalis vt des nutrici ſyru
pum factum de medicinis ſubtilibus. Et ſit eius cibus
ſiccus: ſicut res aſſate ⁊ non comedat lac nec carnes du
ras: ouinas: nec piſces: nec vinum limphatum: ⁊ anteq̄
lactetur puer ponatur in balneo: ⁊ inunge eius iuncturaꝭ
cum oleo de coſto vel de caſtoreo: ⁊ vtatur quotidie iſto
electuario.
¶ Electuarium quod compoſuit Galienus cuidam pue
ro qui patiebatur ſpaſmum in toto corpore. ¶ Recipe
mentaſtri roſa. cinamomi. maſticis. fu. meu. ameos. doro
nici. zedoarie. gariofilorum. ana. aureum vnum. ſandalo
rum ligni aloes. ana. ʒ. i. muſci. ʒ. ß. vnge omnes medinos
balſamo: ⁊ confice cum melle: ⁊ da quotidie quartā par
tem. ʒ. i. vel. ß. ⁊ ſi ſpaſmus fuerit in toto corpore: pone ſu
per ſpondiles dorſi emplaſtrum euforbij. quod ſic fit. Ac
cipe cere. ℥. i. euforbij. ʒ. i. olei quod ſufficit ⁊c.

¶ Explicit faſciculus medicine in quo continentur: vꝫ.
Primo iudicia vrinarum cum ſuis accidentijs.
Secundo tractatus de flobothomia.
Tertio de cyrurgia.
Quarto de matrice mulierum ⁊ impregnatione.
Quinto conſilia vtiliſſima contra epidimiam.
Sexto de anothomia mundini totius corporis humani.
Septimo de egritudinibus puerorū.

¶ Impreſſum Venetijs per Gregorium de Gregorijs.
Anno domini. 1513. die. x. Februarij.

Finis

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

accipe ſemen citoniorū ⁊ reſolue cū aqua calida ⁊ extrahe viſcoſitatem. coque ſuper ignē cū penidijs ⁊ oleo amig. ⁊ da. ⁊ ſi fuerit calor miſce ſuccum maligranati dulcis.

❡Medicamē ad tuſſim puerorum cum calore. Recipe papaueris albi: dragaganti. añ. ʒ. ß. ſeminis cucumeris. ʒ. i. Confice cum aqua decoctionis ſebeſten. ❡Aliud ad tuſſim puerorū. Recipe paſſas ſine arillis fac bulire i vaſe ferreo: ſed caue ne adurantur piſta ⁊ miſce tantundē pe nidiorum: ⁊ da puero ſero ⁊ mane ad modū nucis.

❡Aliud ad tuſſim frigidam. Accipe mirrhā ⁊ miſce cū melle ⁊ cum oleo amig. ⁊ propina. ❡Et ſi pectus pueri fuerit plectoricum accipe dragantum galbanum: añ. mitte in vitello oui aſſati ⁊ da. Et ſi acciderit ſtrictura anhelitus accipe ſe. lini piſta cum melle: aut accipe ſe. bombacis ⁊ confice cum vitello oui aſſati. ❡Et ſi cum tuſſi fuerit fluxus ventris da ſyrupum mirti cum lacte coctum. Aut coque dactilos cū farracibus ⁊ lacte ⁊ ꝓpina.

❡De pruritu ⁊ veſicis puerorum.

❡Pruritus ⁊ veſice accidunt pueris in coris ex acuitate vrine: ⁊ q̄nq̄ accidunt diuerſa vulnera in corporibus puerorū ex corruptiōe lactis in ſtomacho pueri vel in ſe. ❡Ex illis autem veſicis quedam ſunt albe: quedam rubee: quedam nigre: ⁊ q̄dā vehementis doloris: ⁊ quedā parui. Et ſi nigre fuerit cum febre ſignificant mortem. Et cura gñalis eſt vt primo incipiat in correctione lactis ⁊ ponat puerū in caldario pleno aq̄ calida ad attrahendū ſuperflua ab interioribus ad exteriora ad ſuperficiē cutis vel corporis: ⁊ da puero medicinas ad expellendum ſuperflua ab interioribus ad exteriora ad ſuperficiē cutis ſui corporis ſicut eſt decoctio dactilorum aut ficuū cum aqua feniculi. ❡Et cū intellexeris q͛ oēs ſuperfluitates ſunt extra, balnea quotidie in aqua decoctionis foliorum roſarum ⁊ mirti ⁊ huiuſmodi. Cum autem puer exierit ab aqua vngatur oleo roſato. ⁊ ſi vulnera fuerint ſicca cū oleo violato. Si humida ex multitudine veneni pone deſup ceruſam mixtam cū cera ⁊ oleo roſato. ❡Et ſi aſſuerit pruritus ⁊ puer tranſierit ſex vel ſeptem menſes ipſum balnea p̄mo in aqua decoctionis violarū ſic caꝑ ⁊ oꝛ. excorticati: maluauiſci: fenugreci: feniculi: cucurbite: ſed non vngues aliquo vnguento. ⁊ da nutrici ſuccū fumiterre: mirabolanos: citri. ⁊ abſtineat nutrix ab omnibus dulcibus ⁊ ſalſis adurentibus ſanguinem: ⁊ ſi acciderint in crure aliqua vulnera poſt balneum ſuperaſperge pulverem amidi ſpodij aluminis, roſarum mirrhe farinam ordei.

❡De lumbricis puerorum.

❡Non oportet nos dare medicinas fortes pueris ad potandum contra hāc paſſionē. ſed eligemus ex eis que apponuntur extra. ❡Medicamen extrahens lumbricos ab inteſtinis. Accipe ciminum piſta cum felle tauri recenti ⁊ pone ad vmbilicum. ❡Aliud. accipe lupinoꝝ aſininoꝝ. ʒ. i. alipiadis: ⁊ baccarum lauri. añ. conficiant cū felle tauri recenti. ⁊ da quotidie ad bibendum. ʒ. i. aut aquam ſebeſten aut oleū oliue: aut comedat amigdalas dul.

❡De inflatione vel eminētia vmbilici puerorum.

❡Eminētia vmbilici accidit pueris quando multū plangunt: vel vociferant: aut ex tuſſi magna: aut forte accidit ex caſu vel percuſſione. ❡Et cura eſt vt accipias lupinos ⁊ petias panni linei: ⁊ cōbure ⁊ confice cum vino ⁊ interpone lupos ⁊ pone ſuper vmbilicū: ⁊ ſi fuerit flexibilis cauterizetur in circuitu vmbilici: ⁊ non in loco flexibili ꝓpter tenuitatem cutis ⁊ ſi indigueris fortioribus medicinis pone medicinas quas dicemus in cap̄lo crepature.

❡De crepatura puerorum.

❡Jam diximus ſuperius quot modis accidit crepatura: ſed modo non indigemus niſi medicinis pueris neceſſarijs. ❡Emplaſtrum valens crepature puerorum. Recipe aluminis aureos. xv. galle aureos. ij. terantur ⁊ conficiantur cum vino quouſq; inſpiſſetur ⁊ pone ſuper locum ⁊ ſuperpone ſpongiam intinctam in aceto mixto cū aqua ⁊ cum ceciderit aliud reponatur. ❡Aliud leue ponatur ſuper pannum aliquem glutinum de corijs: ⁊ ſup locum ponatur: ⁊ permitte quouſq; adhereat: ⁊ ſi ceciderit aliud reponatur.

❡De lapide in veſicis puerorum.

❡Lapis qui generatur in veſicis puerorum facit ſtranguriā dolorem magnum ⁊ tenuitatem vrine: ⁊ pruritum in virga: ⁊ forte erit virga ſemper erecta. Et cura eius eſt in balneis vt balnees puerū quotidie in aqua calida: ⁊ da ex iſta medicina. ❡Medicamen prouocans vrinam ⁊ frangens lapidem. Recipe olibani vncben ana confice cum melle: ⁊ detur ad modum auellane mane ⁊ ſero. ❡Medicamen expertum ad grauitatem lapidis ⁊ difficultatem vrine. ❡Accipe ſeptem nuces virides ⁊ piſta cum cortice exteriori: ⁊ accipe manipulum vnū porroꝝ non ſectorū ⁊ extrahe ſuccū ex vtroq; in vaſe vitreo ⁊ cola ⁊ da puero omni mane ſeptem diebus: ⁊ quando ibit dormitū vnge virgam ⁊ teſticulos oleo antiquo vel oleo de ben.

❡De relaxatione puerorum.

❡Relaxatio accidit pueris: vel in vno membro vel toto corpore: ⁊ prohibet ipſum ab ambulatione ⁊ motu: ⁊ prouenit ꝓpter viſcoſum humorem relaxantem neruos. Et cura eius eſt ſi non fuerit naturalis vt des nutrici ſyrupum factum de medicinis ſubtilibus. Et ſit eius cibus ſiccus: ſicut res aſſate ⁊ non comedat lac nec carnes duras: ouinas: nec piſces: nec vinum limphatum: ⁊ antequā lactetur puer ponatur in balneo: ⁊ vnge eius iuncturas cum oleo de coſto vel de caſtoreo: ⁊ vtatur quotidie iſto electuario.

❡Electuarium quod compoſuit Galienus cuidam puero qui patiebatur ſpaſmum in toto corpore. ❡Recipe mentaſtri cala. cinamomi, maſticis. ſu. men. amcos. dominici. zedoarie. gariofilorum. ana. aureum vnum. ſandalorum ligni aloes. ana. ʒ. i. muſci. ʒ. ß. vnge omnes medicinas balſamo: ⁊ confice cum melle: ⁊ da quotidie quartam partem. ʒ. i. vel. ʒ. ⁊ ſi ſpaſmus fuerit in toto corpore: ⁊ pone ſuper ſpondiles dorſi emplaſtrum euforbij. quod ſic fit. Recipe cere. ℥. i. euforbij. ʒ. i. olei quod ſufficit ⁊c.

❡Explicit faſciculus medicine in quo continentur: ꝑmo iudicia vrinarum cum ſuis accidentijs.
Secundo tractatus de flobothomia.
Tertio de cyrurgia.
Quarto de matrice mulierum ⁊ impregnatione.
Quinto conſilia vtiliſſima contra epidimiam.
Sexto de anothomia mundini totius corporis humani.
Septimo de egritudinibus puerorum.

❡Impreſſum Venetijs per Gregorium de Gregorijs. Anno domini. 1513. die. x. Februarij.

Finis

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2

UVA. BHSC. IyR_173_2